LIBRARY
Brigham Young University
RARE BOOK COLLECTION
Vault
093
Am35
1494
#2
BRIGHAM YOUNG UNIVERSITY
3 1197 23820 4991

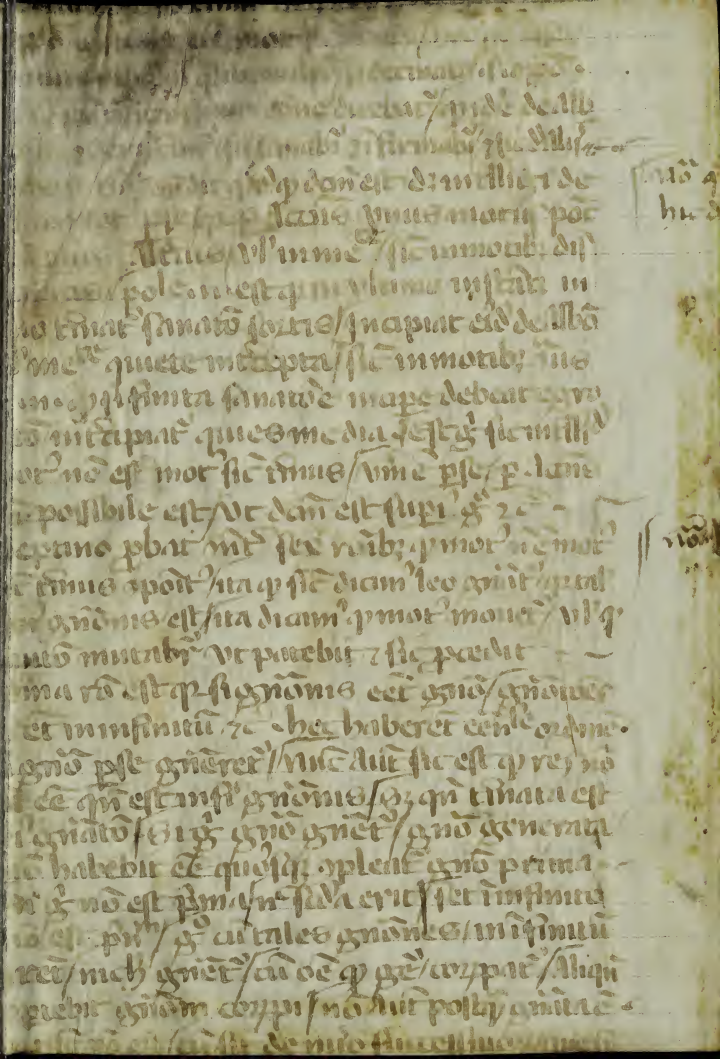

Richardus de duo-
decim patriarchis.

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Brigham Young University

https://archive.org/details/richardusdearcam02rich

Annotatio capitulorum libri de duodecim patriarchis magistri Richardi de sancto victore.

De studio sapientie ⁊ eius cõmẽdatõe. Ca. I.
De desiderio iusticie et ei⁹ ꝓprietate. Ca. II.
De gemino totius boni fonte rõne scz ⁊ affectione. Ca. III.
Quomodo animus per studiũ sapientie latẽter sepe ĩducit ad exercicia iusticie. Ca. IIII.
Quomodo imaginatio subseruiat rõni ⁊ sensualitas affectioni. Ca. V.
De vitio imaginatõis ⁊ sensualitatis. Ca. VI
Qui sint affect⁹ pncipales ⁊ quo ordine vel modo redigantur in virtutes. Ca. VII.
Quõ vl vnde oriat ordinat⁹ timor. Ca. VIII
Quõ oriat vel ordinet dolor. Ca. IX.
Quõ oriatur vel ordinet spes. Ca. X.
Quõ oriat vl ordinet amor. Ca. XI.
Quid sit propriũ amoris. ca. XII.
Quõ per inuisibiliũ amorem mens surgit ad inuisibiliuz inuestigationẽ. Ca. XIII.
Que sit prima via hoĩ ingredienti ad inuisilium contemplationez. Ca. XIIII.
Quomodo infirmoz speculationi diuine scripture alludant. Ca. XV.
Quõ imaginationuz alia sit bestialis: alia rationalis. Ca. XVI.

Qꝛ imaginationē: rōnem ⁊ volnntatē dicim⁹ diuersis modis id accipim⁹. Cap̄. XVII
De gemina speculatione que surgit ex imaginatione. Ca. XVIII.
De prima speculatione ⁊ eius proprietate. Ca. XIX.
De officio p̄me speculatiōis. Ca. XX.
De vtilitate prime speculatiōis. Ca. XXI
De secunda speculatione ⁊ eius proprietate. Ca. XXII.
Quid sit familiare seu etiam speciale speculationi secunde. Ca. XXIII.
Quanta sit iocunditas secunde speculatōis. Ca. XXIIII
De gemina virtutum prole que nascit̄ ex edomita sensualitate. Ca. XXV
De rigore abstinentie ⁊ vigore patientie ⁊ eorum proprietate. Ca. XXVI
Qꝛ sensualitatis appetitus nō tēperat̄ si imagīatōis euagatio nō restrīgit̄. Ca. XXVII
Quō per abstinentiā ⁊ patientiā anim⁹ roboratur ad oēm obediētiam. Ca. XXVIII
Quō ex abstinentia ⁊ patiētia humana laus surgat: ⁊ quomodo caute eius appeti.us sit temperandus. Cap. XXIX.
Unde maxime soleat laus surgere: ⁊ ꝙ vera laus sit de recta volūtate. Ca. XXX.

Quō virtutib⁹ predictis muniat tā discipli-
na cordis q̄ corporis. Ca. XXXI.
Qr disciplina cogitationū nō possit custodiri
sine disciplina sensuū. Ca. XXXII
Quō in cordis custodia vicissim si virtutes
p̄dicte cooperentur. Ca. XXXIII.
Qr perfectā patiētiā sp comitat misericordia
Ca. XXXIIII
Cōmendatio perfecte patiētie. Ca. XXXV
Quō vel q̄ ordine oriatur verum gaudium.
Ca. XXXVI
Comparatio exterioris vel interioris dulce-
dinis. Ca. XXXVII
Quid soleat impedire illud internū gaudiuz
Ca. XXXVIII.
Quō interna dulcedo soleat animū ad fortio
ra roborare t ad humiliora inclinare. Ca.
XXXIX
Quomodo vel quo ordine nascatur in nobis
odium vitiorum. Ca. XL.
Qr sit rarum ex vero odio vitiorum zelum re
ctitudinis habere. Ca. LXI.
Qr sit officiū veri zelatoris. Ca. XLII
Qr veri zelatoris non solum sit vigilare con-
tra seuitiam sed t cōtra fraudulentiam. Ca.
XLIII.
Quale vel quantum sit habere perfectū zelū

UPB

animarum. Ca. XLIIII.
Quō vel vnde oriatur pudor. Ca. XLV.
Quis vel q̄lis sit ordinat⁹ pudor. Ca. XLVI
Q̄ sit rarum hr̄e pudorē vex. Ca. XLVII.
Quid sit ꝓpriū pudoris. Ca. XLVIII.
De vtilitate et venustate verecundie. Cap̄. XLIX.
Quomodo verecunda mēs modestie metas trangreditur cum per superbiam z vanam gloriam corrūpitur. Ca. L.
Quomodo verecunda mens ab intentōe sue rectitudinis deiicitur. Ca. LI.
Quō vno eodēq; tēpore vnde vna virt⁹ corrumpit: inde alie q̄nq; nutriunt. Ca. LII.
Cum quanta instantia vel cautela corrigenda sit intentio praua. Ca. LIII.
Quomodo maxime cōsideratione debeam⁹ intentionis deprauationē corrigere vel castigare. Ca. LIIII.
Quō vel q̄ caute oporteat intentionem mutare z mor̄ honestatē nō deserere. Ca. LV.
Q̄ mens in omni sua corruptione debeat et patientur dolere z de sua correctione nō desperare. Ca. LVI.
Q̄ caute p exprobrationē peccati vel p exactionē debiti debeat mēs correpta flagellari. Cap̄. LVII.

Quomodo per nimiã afflictionẽ mens qñq; vsq; ad ipudẽtiã effrenat. Ca. LVIII.
Qz nec ordinata verecundia sit bona nisi sit moderata. Ca. LIX.
De principalium affectionũ numero ꝛ ordinãdi mõ cõpẽdiosa recapitulatio. Ca. LX.
Qz affectus ordinati veraciter sũt boni si sint ꝛ moderati. Ca. LXI.
Quibus modis timor mensurã equitatis supergreditur. Ca. LXII.
Ad quã impudentie euagationẽ nimi⁹ timor mentez prostituit. Ca. LXIII.
De vi vel efficacia timoris sine quo nec mala deserim⁹ nec bõa inchoam⁹. Ca. LXIIII.
De principalitate timoris ꝛ alijs affectibus qui quib⁹ bene principent. Ca. LXV.
Quomodo virtutes in vitia vertunt nisi per discretionẽ moderent. Ca. LXVI.
Quõ vel qz sero oriat discretio cum sit prima proles rõnis. Ca. LXVII.
De discretionis vtilitate vel ꝓprietate. Cap. LXVIII.
Qz sic difficile mentem discretioni pfecte obtẽperare: ꝛ tñ nihil vtilius. Ca. LXIX.
De multiplici officij vere discretionis. Cap. LXX.
De gemina prole ratiõis gratia: scz discretio

nis ꝛ contemplatiõis. Ca. LXXI.
Quõ per plenam cognitionem sui subleuat animus ad cõtẽplationẽ dei. Ca. LXXII.
Oñ sit arduũ ꝛ difficile gratiam contemplationis obtinere. Ca. LXXIII.
De contemplationis genere qõ ẽ supra rationem. Ca. LXXIIII.
De supereminentia spiritualium theoziarũ. Ca. LXXV
Oñ sit rarũ vel iocundum spirituales theorias in vsum adducere ꝛ in oblectationẽ vertere. Ca. LXXVI.
Oꝛ frustra nitimur ad summa sine ꝓueniente gratia. Ca. LXXVII.
Quantũ valeat cognitio sui. Ca. LXXVIII
Quibus modis ad scientie altitudinẽ pertingamus. Ca. LXXIX.
Quomodo sũmis conatibus nr̃is diuina reuelatio occurrat. Ca. LXXX.
Oꝛ suspecta debet esse omnis reuelatio quã nõ comitat scripturarum attestatio. Caꝑ. LXXXI
Oñ sint incõprehensibilia que mens per excessum videt ex reuelatione diuina. Caꝑ. LXXXII.
Oꝛ illa mens diuinas reuelationes percipit: q̃ i nitimis stare consueuit. Ca. LXXXIII

Capitulorum

Quomodo mens se ad interioza colligere debeat que in celestium anhelat cõtemplationem. Ca. LXXXIIII

Q̃ sit iocunduz ⁊ dulce cõtemplationis gratiam familiarem habere. Ca. LXXXV.

De duobus generibus contemplationum. Ca. LXXXVI

Quomodo cõtemplatio desinat in meditationem: vel quõ meditatio surgat in contemplationem. Ca. LXXXVII

Finis.

Richardus de XII. patriarchis.

Venerabilis deuoti ⁊ eximij contēplatoris magistri Richardi de sancto victore liber de minori cōtemplatione qui ⁊ de duodecim patriarchis inscribitur feliciter īcipit.

De studio sapientie ⁊ eius cōmēdatione. Capitulum primum.

b Eniamin adolescentulus in mentē excessu Audiāt adolescētuli sermonē de adolescentulo. Euigilent ad vocē prophete. Beniamin adolesceñ. ī mētis exces. Quis sit beniamin iste multi nouerunt. Alij per scientiā: Alij ꝑ experientiā. Qui per doctrinam nouerunt: audiāt patienter. Qui per experientiaꝫ didicerūt audiāt: libenter. Qui enī eū experientie magisterio semel nosce potuit: fidenter loquor: sermo de eo q̄uis ꝓlixꝰ videat̄ illum saciare nō poterit. Sed quis de eo digne loq̄ sufficiet? Est enī speciosus forma pre filijs hominū: ⁊ iō pre omnibus filijs iacob ⁊ q̄lez rachel generare decuit. Nā lya q̄uis plures: pulchriores tamē liberos habere nō potuit.

Duas nāq; vt legim⁹ vxores iacob habuisse cognoscitur: vna lya: altera rachel dicebatur. Lya fecundior: rachel formosior. lya fecunda sed lippa: rachel fere sterilis: sed forme singularis. Sed nūc que sint iste due sorores vxores iacob: videam⁹ vt qui sint earū filij facili⁹ intelligamus. Rachel doctrina veritatis: Lya disciplina virtutis. Rachel studiū sapientie: lya desiderium iusticie. Sed scimus iacob p rachel septem annis seruisse: ⁊ tñ videbantur ei pauci dies p amoris magnitudine. Quid miraris? Scōm magnitudinē pulchritudinis erat magnitudo dilectionis. Certe si in laudē sapientie aliquē temptare voluero: min⁹ erit quātumcunq; dixero. Quid enim sapientia ardentius diligit: dulci⁹ possidet? Ei⁹ decor omnē superat pulchritudinē: Ei⁹ dulcor omnem excedit suauitatē. Est enī (vt ait quidā) speciosior sole: ⁊ sup omnē stellarū dispositionē luci cōparata: inuenitur prior. Illi em̄ succedit nox. Sapiētia autē vincit malicia. attingit quoq; a fine vsq; ad finem fortiter ⁊ disponit omnia suauiter. Hanc amaui inquit et exquisiui a iuuentute mea ⁊ quesiui eā in sponsam. Inquisiui a iuuentute mea ⁊ quesiui mihi sponsam eā assumere ⁊ amator factus sum forme illius. Quid ergo mirum si iacob in

huius sponse amore flagrabat: si talis ignis: si tante dilectionis flāmas tēperare nō poterat? O quātum amabat: o qualiter ī ei⁹ amore flagrabat: qui dixit: Super salutē ⁊ omnē pulchritudinē dilexi sapientiā. Nihil enī hac vt diximus supra ardenti⁹ diligit: nihil dulcius possidet. Hinc enī est: ꝙ sapiētes oēs esse volunt: pauci tñ admodū eē sapiētes possūt.

De desiderio iusticie ⁊ eius ꝓprietate. Ca. II.

Nunquid de eius iusticia similiter dicim⁹? Nunq̄d eque iusti oēs esse volum⁹? Sz iusti forte oēs esse nō possumus: īmo omnes vtiqꝫ iusti esse potuissent: si esse iusti ꝑfecte voluissent. Iusticiā em̄ perfecte diligere est iam iustum esse: Sapiētiā vero ⁊ multū diligere potes: ⁊ ipsa carere potes. Oīno ⁊ absqꝫ dubio quāto āplius iusticiā dilexeris: tāto iustior eris. Sz videamus nūc que sunt vere iusticie instituta: ⁊ īueniemus cur hoīes tm̄ detestētur cōnubia lye. Querendū nāqꝫ est cur hoīes cōiugia lye tātopere abhorreāt: qui ī amplexus rachel' tm̄ suspirāt. Perfecta iusticia iubet inimicos diligere: parentes honorare: ꝓpria q̄qꝫ relinq̄re: illata mala patienter ferre: oblatā gl'iaz vbiqꝫ

declinare. Sed ab huius mũdi amatoribus quid stultius: quid laboriosus eẽ reputatur? Hinc est ꝙ ab eis lya ⁊ lippa ꝺr ⁊ laboriosa vocat̃. Lya nãq; laboriosa interp̃tatur. Magnꝰ nãq; labor: ꝫ nõ minor error eis esse videtur: in tribulatione gaudere: ꝓspera mũdi quasi pestem fugere: Sz qꝛ copiã mũdi ad necessitatẽ nõ respuit: ⁊ ad voluptatem non admittit lyam lippam: nõ cecã vocant: q̃ꝫ in rerũ iudicio errare putãt. Si ꝯ ꝑ lyam desideriuz iusticie: per rachel vero studiũ sapiẽtie intelligitur: patet rõ quare vel ab oĩbus lya fere contemnitur: vel rachel tm̃ diligitur.

De gemino fonte totius boni: ratione videlicet ⁊ affectiõe. Ca. III

Sed libet adhuc de eis scilicet duabus vxoribus iacob diligentius inquirere: ⁊ quicquid inde animꝰ suggerit mãifestius aperire. Omni spũi ratiõali gemĩa quedam vis data est ab illo pr̃e luminum a quo ẽ oẽ datum optimũ ⁊ oẽ donũ ꝑfectũ: vna est rõ ⁊ alia ẽ affectio. Rõ qua discernamꝰ: affectio qua diligamꝰ. Rõ ad veritatẽ: affectio ad virtutez. He sũt sorores ille due a dño despõsate oolla ⁊ olibama: hirl'm ⁊ samaria. He sũt spũs rõalis gemĩe vxores: ex q̃bꝰ generãt̃ ⁊ oriũt̃ generose proles ⁊ regni cele-

stis heredes. Ex ratiõe oriunt̃ ꝯsilia recta: ex affectiõe desideria sancta. Ex illa spirituales sensus: ex ista ordinati affectus. Ex ista deniq; omnis virtus: ex illa vero veritas omnis. Sciendum itaq; est: ꝙ affectio tunc veraciter incipit lya eẽ quãdo satagit seipsaꝫ ad normã iusticie cõponere. Et rõ rachel indubitant̃ eẽ asserit̃: qñ illius sũme ⁊ vere sapientie luce illustrat̃. Sꝫ quis ignorat: q̃ꝫ sit illud laboriosum: ⁊ q̃ꝫ sit istud iocundum? Utiq; non sine magno labore animi affectõ a libit̃ ad illicita restringitur. Et recte talis vxor lya: hoc est: laboriosa vocat̃. Quid vero dulci⁹: q̃d ve iocũdius põt eẽ q̃ꝫ oculum mentis ad summe sapientie cõtẽplationem erigere? Ad hãc itaq; cõtemplandã cuꝫ rõ dilatat̃ merito rachel̃ noĩe honorat̃. Rachel videns principiũ vel ouis interp̃tat̃. Ut ergo tali noĩe digna sit impleat qd̃ scriptũ inuenit. Sentite de dño in bonitate ⁊ in simplicitate cordis querite illũ: Utiq; qui de dño in bonitate sentit: iam illuꝫ qui est principium omniũ fidei oculo cernit. Sed ouis veraciter est si in simplicitate querit. Uides ne quẽadmodũ nõ quelibꝫ ꝑ sũma sapĩa simplicit̃ q̃sita facit esse rachel? Jam vt arbitror nõ miraris ꝙ rachel tm̃ diligitur: cũ eius etiã pedissequa sapientiam mũdi loquit̃ que

In domine sue cõparatiõe stulticia reputatur tãto vt cernim⁹ amoze a mũdi prophetis requiratur.

Quomodo per studiuz sapientie animus latenter sepe inducit ad exercicia iusticie. La.IIII.

q Uemadmodum autem lya supponitur: dum rachel speratur facile recognoscunt qui hoc cꝫ sepe cõtingat nõ tam audiendo cꝫ experiendo didicerunt. Sepe contingit vt anim⁹ antique cõuersationis sordibus min⁹ mundat⁹: ꝛ ad celestiũ cõtemplationẽ nõdum idoneus: duz se in cubiculo rachel collocat: dũ totum se in eius amplexus parat. Dum illaz iam se tenere putat: subito ꝛ inopinate inter amplexus lye sese eẽ deprehendat. Quid enĩ scripturam sacraz nisi rachel cubiculũ esse dicimus. Jn quo sapiam diuinã subdecenti allegoziarũ velamine latere nõ dubitamus. Jn tali cubiculo rachel tortiens queritur: quotiẽs in lectiõe sacra spũalis intelligentia indagat. Sz cꝫdiu adhuc ad sublimia penetranda miníme sufficim⁹: diu cupitã ꝛ diligẽter quesitã rachel nõdũ inuenimus. Jncipim⁹ ergo gemere: suspirare: no strãcꝫ cecitatẽ non solũ plangere sed ꝛ erubescere. Dolentibus ergo nobis ꝛ querentibus

vnde hāc cecitatē meruim⁹: occurrūt mala q̄ fecimus: quinimmo ipsa diuina lectio nobis nolentibus: ⁊ aliud quoddā in ea molientib⁹ feditatē nostrā frequenter ingerit: ⁊ cozda nostra in eius cōsideratiōe cōpūgit. Quotiēs ḡ ~ in lectiōe diuina ꝑ cōtēplatione cōpūctiōem reperim⁹ i cubiculo rachel: nō ipsā: sed lyam nos inuenisse nō dubitem⁹. Maz sicut rachel ē meditari: cōtēplari: discernere ⁊ intelligere: sic ꝑfecto pertinet ad lyam dolere: gemere et suspirare necnō ⁊ flere. Mā lya vt dictum est: affectio ē diuina inspiratiōe inflāmata: Rachel ē rō diuina reuelatiōe illuminata. Lya ē affectio ad nozmā iustīcie seipsam cōponēs: Rachel rō se in celestis sapientie cōtemplatione attollens. Sed de ipsis hacten⁹: Nūc de ipsarū ancillis videamus.

Quomodo imaginatio subseruiat rōni ⁊ sensualitas affectioni. Ca. V.

a Ccepit ergo vtraq; illarū ancillā suam: Affectio sensualitatē: ratio imaginationē. Obsequit sensualitas affectioni: imaginatio famulatur rōni. Intātū vnaquaq; ancillarū dñe sue necessaria esse cognoscit: vt sine illis mundus totus nihil eis posse conferre videatur. Nam sine

imaginatõe ratio nihil sciret: ⁊ sine sensualita te affectio nihil saperet. vt quid em̄ lya laben tium rerum amorẽ tam vehementer afficit: nisi qꝛ in eis ꝑ ancille sue: hoc est sensualitatis obsequiũ mlt̄iformiter delectat̄? Cũ scriptũ sit: qꝛ ĩuisibilia dei a creatura mundi ꝑ ea que facta sunt intellecta cõspiciunt̄: Inde manifeste colligit̄: qꝛ ad inuisibiliũ cognitionẽ nũq̄ ratio assurgeret nisi ei ancilla sua imaginatio videlicet rerum visibilium formam repꝛesentaret. Per rerũ em̄ visibiliũ spẽꝫ: surgit ad rerum inuisibilium cognitionẽ quotiẽs ex his ad illã quandã trahit similitudinẽ. Sed ꝯstat qꝛ sine imaginatione coꝛpoꝛalia nesciret: sine quoꝝ cognitione ad celestiũ cõtemplationeꝫ nõ ascenderet. Uisibilia em̄ solus intuet̄ sensus carnis: Inuisibilia vero solus videt oculus mentis. Est ergo sensus carnis tot⁹ extrinsecus: Sensus vero coꝛdis totus intrinsecus. Rõ foꝛas exire nõ põt: sensus coꝛpoꝛe⁹ ad illã intrare nõ põt. Nõ em̄ decebat filiã delicatã ⁊ tenerã ⁊ singulariter foꝛmosam foꝛas ꝑ plateas discurrere. Sed nec seruum cõueniebat domine sue penetralia secretioꝛa irreuerẽter irrũpere. Discurrit ꝯ imaginatio vtpote ancilla inter dominam ⁊ seruũ: inter rõneꝫ ⁊ sensum: ⁊ quicquid extrinsec⁹ haurit ꝑ sensũ car-

nis intus reputat ad obsequiū rōnis. Semp
ergo imaginatio rōni assistit: nec ad momētū
quidē ab eius famulatu se subtrahit: nō sensu
etiā deficiente ipsa ministrare nō desinit. Hā
in tenebris positus nihil video. Sz illic que-
libet imaginari possum si volo. Sic semper
z in omnibus imaginatio prēsto est z eius ob
sequio vbiqz ratio vti potest. Sed z sensuali-
tas nihilominus satagit z sollicita ē circa fre-
quens ministerium: vtiqz z ipsa semper z vbi
qz ad domine sue lye parata: obsequiuz: hgc
est: que illi solet carnaliū delectationū cibos
cōdire z apponere z ad eoz vsum ante hozam
inuitare z vltra mensurā prouocare. Que em
alia est q̄z sensualitas: que animi affectionem
carnalium voluptatum desiderio inflāmat: z
eaz delectatione inebriat: hec ē que laboriō-
sam illam dñam suam egredientem antecedit
z huc illucqz circumducit. Haz cum lya lippa
est z paruz videt: illi⁹ manuductionē sequi eā.
nō pudet: hinc est: qz lya animi vicz affectio:
nunc cōtemnenda diligit: nunc diligenda con
temnit: qz dū ei⁹ oculus ī rerum iudicio cali-
gat carnis appetitum sequi minime erubescit.
Hee sunt duarū uxoz iacob ancille due: quas
scriptura nominat zelpham z balam. Balam
rachelis z zelpham lye.

De vitio imaginatiõis ⁊ sensualitatis: Capitulum. VI.

Vdimus de earum obsequio: sed
v nec de earum vitio silendum fore
puto. Est enī bala garrula: zelpha
temulenta. Bale nanq; loquacitatē nec ipsa
eius dña rachel cõpescere põt. Sed etiã zel-
phe quidem sitim: dñe eius copia tanta oĩno
extinguere nõ põt. Vinũ qõ zelpha sitit gau-
dium est voluptatis: de quo quanto plus bi-
bit: tanto amplius sitit. Nam ad saciandum
sensualitatis appetitũ: totus mundus nõ suf-
ficit. Quia ḡ quãtũcũq; bibat: semper ad bi-
bendum inhiat recte zelpha: hoc est: os inhi-
ans vocat: cuiꝰ sitis nunq; extinguit. Ima-
ginatio autẽ cũ tanta importunitate in aures
cordis perstrepit: quatinꝰ eius clamorẽ: vt di
ximus ipsa rachel vix vel oĩno cohibere non
possit. Vnde ẽ q; sepe dum psallimus vel ora-
mus: fantasias cogitationũ vl quaslibet ima-
ginationes rerum ab oculis cordis amouere
volumus: nec valemꝰ. Quñ ḡ huiusmõi per
strepentium cogitationũ tumultus quotidie
etiã inuiti patimur: qualis vel quanta sit bale
garrulitas quotidiano experimẽto docemur.
Quecq; eñ visa vel audita: qñq; que ipi gessi-
mus vel diximus ad memoriã reuocat: ⁊ que

ipsa enarrādo tā explicauerit eadē iterū atq; iterum replicare nō cessat. Et sepe cum nulla voluntas cordis audiendi ei assensū prebeat: ipsa nihilominus q̄uis nullo quasi audiente narrationē suam explicat. Sic vtiq; decrepiti: senes vl̄ inueterate anus solēt quelibet absq; omni auditore referre: t quasi aliquib⁹ presētibus cū eis sermonē cōferre. Vnde nō immerito bala: hoc est inueterata dicit: q̄ inueteratorum morē imitat. Sed de garrulitate bale seu temulentia zelphe quis nescit: nisi forte q̄ seipsum ignorat.

Qui sint affectus principales et q̄ ordine vel modo redigantur in virtutes: Ca. vii.

n Vnc de earum filijs: t prius de filijs lye dicēdum videt. Nam t ipsa prior peperisse legit. Filij iacob ex lya vt diximus: nihil aliud sunt: q̄ ordinati affect⁹. Qui qdez si inordinati sūt ei⁹ vtiq; filij esse nō possūt. Septēnaria itaq; lye proles septem sunt virtutes. Si quidem nihil aliud ē virtus q̄ animi affectus ordinatus t moderat⁹. Ordinatus quidē: qñ ad illud ē ad qđ esse debet. Moderatus ē quādo tantus est quantus esse debet. Principales ergo affectus septem sūt:

q̄ ab vna animi affectiōe alternatim surgunt: Spes videlicet timor: gaudium ⁊ dolor odium amor ⁊ pudor. Isti oēs possunt eē modo ordinati: modo inordinati. Sed cum ordinati fuerint: tunc tantū inter filios iacob sūt deputandi. Si nō esset timor īordinatus sermo diuinus minime dixisset. Illic trepidauerunt timore vbi nō erat timor. Itē si nō eēt timor ordinatus scriptū nō esset. Timor dñi sanctꝰ permanet in seculum seculi. Item si non esset amor modo ordinatus: modo inordinatꝰ scriptura sacra nō hunc p̄ciperet nec illū prohiberet. Diliges iq̄t deū tuū ex toto corde tuo ⁊ tota mente ⁊ ex omnibus viribus tuis: ⁊ proximū tuum sicut teipsum. Et alibi: Nolite diligere mundū: neq; ea que in mundo sūt. Similiter debemus ⁊ de alijs affectibꝰ intelligere aliquādo ordinatos ⁊ idcirco bonos: aliq̄n inordinatos: ⁊ idcirco malos esse. De bonis autem quos ⁊ filios esse iacob diximus: nunc qno ordine generent̄ videamus.

Quomodo vel vnde oriatur ordinatus timor: Ca. VIII.

Scriptum est: Initiuz sapientie timor domini. Hec ē ḡ prima virtutū ꝓles sine qua ceteras habere non potes. Qui talem filium habere desiderat. Mala q̄

fecit nō solū frequenter sed ꝛ diligenter attendat: hinc magnitudinē sui sceleris: illinc potē tiam iudicantis. Ex tali cōsideratione nascitur timoꝛ sc̄z filius ille qui iure ruben: hoc est visionis filius vocatur. Quodāmodo eñ cecus est ꝛ minime videt qui peccare non timet qui futura mala nō pꝛeuidet: qui nō erubescit pꝛauitatē suam: qui nō expauescit potestatez diuinā. Sed si icipiat ista videre incipiet ꝛ pariter timere: et quāto pfectꝰ cognouerit: tāto vehementius timebit. Vides vt arbitroꝛ q̄m iuste ruben vocetur: qui ex tali visione generatur. Recte g̊ eo nato mat eiꝰ exclamat. Vidit deus humilitatē meā: eo q̄ tunc veraciter incipiat videre ꝛ videri. Deum cognoscere: ꝛ a deo cognosci: videre deum per intuitū foꝛmidinis: videri a deo per respectuz pietatis.

Quomodo oꝛtaur vel oꝛdinetur doloꝛ: Ca. ix.

Primo filio nato ꝛ paulatim crescente: secūdꝰ filius nascit: q̄ magnuz timoꝛē necesse est vt doloꝛ sequatur. Quāto eñ quis vehementius metuit penaz quā meruit: tāto acꝛius plāgit culpā quā fe. Sed scimus: q̄ quacūq̄ hoꝛa cōuersus fuerit peccatoꝛ ꝛ ingemuerit: saluus erit: scōm illud: Coꝛ cōtritum ꝛ humiliatum: deꝰ nō de-

ſpicies. Quid tibi videtur: Nonne merito et ali⁹ filius ſymeō: id eſt exauditio vocaꝫ: Qui eñ vere penitet: qui veraciter dolet: abſq; dubio ⁊ abſq; mora indulgētiā accipiet. Oratio que ex corde humiliato ⁊ cōtrito ꝓfertur: citi⁹ exaudiꝫ: humiliato per timorē: cōtrito per dolorem. Per ruben humiliatur: p ſymeonez cōteritur: ⁊ in fletu compūgitur. Sed bti qui lugēt: qñ ipſi cōſolabuntur.

Quomodo oriatur vel ordinetur ſpes: Ca.X.

Sed que queſo cōſolatio poteſt eē penitētibus vere ⁊ lugētibus amare: niſi vna ſpes venie: Hic eſt ille tertius filio⁹ iacob. Qui idcirco leui: id eſt: additus vl additio vocatur: quia illis duob⁹ pri⁹ib⁹ ꝑus datis hic ſupaddiꝫ. Nō datū ſed additū ſermo diuinus hūc filiū notat: ne ante timorem ⁊ cōdignuz penitētie dolorē: quis de ſpe venie preſumat. Qui eñ poſt perpetrata ſcelera ſine ſatiſfactiōe ſibi de īpunitate blandi⁊ tur: nō tam ſpe erigiꝫ q̄m ꝓſumptiōe eliditur Ex tali eñ noīe: voluit nos diuina ſcriptura certos efficere: hūc nos videlicet filium: nec ante illos duos pri⁹es poſſe habere: nec p⁹ illos p̄cedētes hūc tertiū poſſe deeſſe. Vere eñ ⁊ abſq; dubio quāto quis frequēti⁹: ēgto

vehementius de suo reatu interno dolore af-
ficit: tāto certior tātoq; securior de indulgen-
tie venia efficit. Scdm multitudinē inqt do-
lorū meoꝝ ī cor.m.cōso.t.le.ani.m. Hinc nā-
q; est ꝙ sanctus spiritus paraclit⁹: hoc est: cō-
solator dicit: qr animā penitentie lachrymis
afflictam tam frequenter q̄m libēter consola-
tur. Illā nanq; frequēter visitat: illā libenter
ꝯfortat: ⁊ ad venie fiduciā plene reformat qr
sua scelera flendo dānare: ⁊ dānando flere cō
siderat.

Quomodo oriatur vel ordinetur amor: Ca. XI.

Incipit ex tunc quedam familiaritas
inter deum ⁊ animam fieri ⁊ amicicia
cōfederari: eo ꝙ hec se sentiat ab illo
sepius visitari: ⁊ ex eius aduentu non tātum
consolari: imo aliquotiens ineffabili gaudio
quodā repleri. Hāc amicicie cōfederationez
(ni fallar) lya p̄sēserat qñ iā nato leui cum ma
gna exultatione proclamabat. Nūc copula-
bitur mihi vir me⁹. Verus aīe sponsus deus
est: quē tunc veraciter nobis copulam⁹ quā-
do ei per verū amorem inheremus: īmo vero
tūc ille nos sibi cōnectit quādo nos q̄busdaz
internis cōmercijs ad suum amorē accendit:
⁊ artius astringit. Qd ē em̄ cor tam durū taz

ferreum: qd̄ diuina pietas sua presentia non emolliat: ⁊ sua dulcedīe nō alliciat? Unde fit vt qui prius consueuerat multum formidare: incipiat postmodum ardenter amare. Uides iam vt arbitror ꝙ quēadmodū p⁹ crescētem quotidie timorem necesse subortus est dolor: sic vtiq; post spem natam ⁊ per quotidiana incremēta proficientē nascit̄ amor. hic itaq; est ille filioꝝ iacob qui quarto loco nascit̄: ⁊ iudas: id ē: ꝯfitēs fili⁹ inscriptura noīat̄. Cuius noīs si rōnem querimus citius inueniemus. Scimus nanq; qr quisq; qd̄ approbat hoc amat: ⁊ quo plus amat: tanto ampli⁹ approbat. Et q̄d ē approbare nisi laudare. Illa vtiq; ē vera laudatio: illa est pura confessio q̄ ex casta dilectione consurgit: que ex laudis admiratione procedit. Uultis nosce apertius que sit vox exultatiōis ⁊ cōfessionis quā nouit iudas solus: vel ceteris oīb⁹ excellentius.

Quid sit ꝓprium amoris: Ca. XII.

Attende nūc animū aliquem nimis amātem ⁊ nimio feruentē amore: Attende quid sentiat: quid secuz loquat̄ de eo quē multum amat: quē valde admirat̄. Quid ergo dicit: quid secū tacit⁹ lquitur. O inq̄t q̄ bon⁹ ⁊ q̄ benignus. O q̄ suauis: q̄ dulcis. O q̄ amandus: q̄ amplectendus: q̄

totus amabilis: ⁊ totus desiderabilis. O be beatus quē amat. O felicē quē suo amore dignū iudicat. O me felicez: si eo frui liceat: me beatū si eū possidere cōtingat. hec (ni fallor) est illa vox exultationis et confessionis que semper ex ore iude resonat in aure diuine pietatis. Quid tu dicis lya: q̄d tu ꝓ clamas pro iuda: Quid tu reddis dño: Quid retribuis ꝓ tali puero: Nunc inquā cōfitebor dño. Confitebor inquit dño nimis ī ore meo. Verevtiq; ⁊ absq; dubio nō solum frequenter sed etiam indesinenter dño cōfiteris: si tū perfecte diligis. Benedicam inquit dominū in omni tpe: semp sit laus eius in ore meo. Semper q̄dez laudas si semp amas ⁊ semp desideras. Nam nō amares si nō approbares. Quid est enī vt dictū est approbare: nisi laudare. Et ipsa laudatio ipsa ē ꝓfessio: nec putes q; sufficiat iude cōfiteri tm̄ corde nisi ꝓfiteat ⁊ ore. Cupit eñ iudas ⁊ alijs cōmendare ⁊ ad ei⁹ amorē accēdere quē omni amore dignū iudicat ⁊ ab omnibus amari desiderat. Hec oia dicta sunt de cōfessione laudis. Sed quid dicemus de cōfessione criminis: an forte iudas istā ignorat: cuius illā tā excellenter agnoscat. Ego nō sic existimo: qz ⁊ hanc ⁊ illaz ad honorē dei multum pertinere cognosco. Et scio qz qui vera

cit diligit: libēter facit quicq̄d honori dei militare cognouerit. Multū cōmendat bonitatem dei nō solū largitas sua: sed etiam iniquitas nostra. Si enim magnū est nihil promerentibus gratis īpendere multa: quale quantūue erit retribuere bona pro merentib⁹ mala. O qual' pietas quā nulla nostra superare potest īpietas. Alia sunt que misericordit̄ ignoscit: alia que affluēter tribuit. Ignoscit mala nostra: largit̄ bona sua: semp presto ad ignoscendum: semp p̄sens ad largiēdū ⁊ parat⁹ hic largus: illic pius: vbiq̄ benign⁹: vbiq̄ bonus. Confiteamur g̊ illi mala nostra: confiteamur bona nr̄a. Cōfiteamur a nob̄ eē mala nostra vt pie ignoscat. Confiteamur ab ipso esse bōa nr̄a vt ꝯseruet ⁊ augeat. Hec iudas incessanter actitat ne ingrat⁹ appareat vel de īdulta venia: vel de cōcessa gratia. Recte ergo vt arbitror hic filius iudas: id est: cōfitens vocatur: quia verus amor semp cōfitetur. Deniq̄ cum scriptū sit: q̄r deus veritas ē: deum non amare ꝯuincit̄ q̄sq̄s ꝟitatē ꝯfiteri erubescit. Iustus inq̄t scriptura ī initio accusator ē sui. habet ergo quid agat qui se credit vel cupit esse amatorem dei: nisi forte aliud putet esse amare deū q̄ꝫ amare iusticiā dei. Ecce iā habemus de quatuor primis filijs lye. Primus

est timor pene. Scds dolor penitētie. Tertius spes venie. Quartus amor iusticie: ⁊ post hec desinit parere. Sufficere enī sibi posse existimat cum se vera bona veraciter amare considerat.

Quomodo per inuisibilium amorem mens surgit ad inuisibilium inuestigationem: Ca. XIII.

Sed quid putas in rachelis corde agitur? Quibus putas desideriorum estibus agitatur: cū videat lyam sororem suam matrē filiorum letantē: se autē sterilem ꝑmanētē. Audiamus quid dicat: ⁊ intelligamus quid doleat. Quid ergo dicit iacob viro suo. Da mihi inquit liberos: alioquin moriar Sine dubio studiū sapiētie si nō proficit citius deficit. Sed queramus diligēter quid nā esse possit ꝙ nato iuda rachel ad amorē ꝓlis solito amplius inardescit. Diximus superius qr sicut ad lyam: id est animi affectionem pertinet diligere: sic rachel: id est: rōnis est cognoscere Ex illa nāq; orit quilibet affectus ordinatus. ex illa sensus vel intellectus purus. Sed quid aliud per iudam intelligimus nisi amorē ordinatum: amorē celestiū: amorē dei: amorē summi boni. Nato itaq; iuda: id est bonorū inui-

sibilium desiderio exurgente atq; feruente. Incipit rachel amore prolis estuare: quia incipit velle cognoscere: vbi amor: ibi oculus. Libenter aspicimus quē multum diligimus. Nulli dubium: quia qui potuit bona inuisibilia diligere quin velit statim cognoscere et per intelligentiam videre. Et quanto plꝰ crescit iudas affectus videlicet diligēdi: tāto amplius feruet in rachel desiderium parendi: ꝫ est studium cognoscendi.

Que sit prima via homini ingredienti ad inuisibilium cōtemplatiōez viz p imaginationē: Ca. XIIII.

Sed quis nesciat q̄ sit difficile immo q̄ pene impossibile mentē carnalem et adhuc in spiritualibus studijs rudē ad inuisibiliū intelligentiā assurgere: et in illis cōtemplationis oculum figere. Nulla quippe nouit adhuc nisi corporalia. nihil aliud cogitanti occurrit nisi que cogitare consueuit sola visibilia. Querit inuisibilia videre et nihil occurrit nisi forme rerū visibiliū. Desiderat intueri incorporea: et nihil somniat nisi imagines rerum corporalium. Quid ḡ faciat: quid agat. Nōne melius est qualicunq; modo illa cogitare q̄ obliuioni vel negligentie tradere: imo si bene amat: mens ea nō facile obliuiscit

multo difficilius tñ ad eorum cõtẽplationem subleuat. Facit tñ qõ potest. Intuet ea quo modo põt: cogitat per imaginationẽ: q̃ nondum valet videre per intelligentie puritatez. Hec vt arbitror ẽ cã cur rachel p̃ius habeat filios de ancilla: q̃ generet de se ipsa: q̃ dulce est ei saltez imaginando eor̃ memoriã retinere: quor̃ intelligẽtiã nõdum valet rõcinãdo apprehendere. Sicut enĩ per rachel rõnez sic p ei⁹ ancillã itelligim⁹ imaginatõz. Suadet enĩ ratio: cõmodius eẽ qualicũq; mõ vera bona cogitare: z imaginaria saltem quadã pulchritudine ad eor̃ desideriũ animũ accendere: q̃m in falsis z deceptorijs bonis cogitationẽ figere. Et hec est ratio cur rachel voluerit ancillam suam viro suo tradere hãc eẽ p̃imã viam omni ingredienti ad inuisibiliũ cõtẽplationẽ. Nemo ignorat nisi forte quẽ ad hãc sciam necdũ experientia informat.

Quomodo infirmorũ speculationi diuine scripture alludãt: Ca. xv.

Sed nec hic p̃retereũdũ est. Quõ diuine scripture huic speculationi alludant z humane infirmitati condescẽdãt. Res enĩ inuisibiles per rerũ visibiliũ formas describũt: z memoriã earum p quarũdã cõcupiscibiliũ specier̃ pulchritudinẽ men

tibus nostris imprimunt. Hinc ē q nunc terram lacte ⁊ melle manātem promittunt. Hūc flores: nūc odores nominat. Hūc per cantus hominū: nūc per cōcentus auium: celestium gaudioꝝ armoniā designāt. Legite apocalipsiz iohānis: ⁊ inuenietis celestis hierlm ornatum per argētum ⁊ aurū: per margaritas: et quaslibet alias gemmas preciosas multipliciter ōscriptū. Et scimus q̄dē q̄ horum omniū nihil ibi est: vbi tamē nil oīno deesse pōt. Talium nāq; nil ibi ē per speciē vbi tamē totum est per similitudinez. In his omnibus habet bala vnde domine sue vtiliter deseruiat: qñ quidē ei horꝝ oīum memoriaz vbi ⁊ qñ voluerit, p voto repītat. Hec eñ statī cum volum⁹ imagīari possum⁹. Nunq; imaginatio rōi vtilioꝝ eē poterit q̄ cū et in tali obsequo deseruit.

Q̄ imagiatio alia sit bestialis: alia rationalis: La. XVI.

Sed vt de bale filijs que dicenda sunt prosequamur. Sciendū est q imaginatio alia est bestialis: alia rationalē. Bestialis autē inter filios iacob annumerari nō debet: nec talē aliquādo rachel adoptiuū filium sibi facere volet. Bestialis itaq; imaginatio est quādo per ea que pauloante vidim⁹ vel fecimus sine vlla vtilitate absq; oī deliberatione huc illucq; vaga mente discurrimus

hec vtiq; bestialis est: nam ꝛ hoc bestia facere
potest. Rationalis autem ē illa: quādo ex his
que per sensum corporeū nouimus aliq̄d ima
ginabiliter fingimus. verbi gr̄a. aurū vidim⁹
domū vidim⁹: auream autē domū nūq̄ vidi
mus: aureā tamē domū imaginari possum⁹
si voluerim⁹. hoc vtiq; facere bestia nō pōt.
soli rōnali creature hoc possibile ē. huiusmo
di sepe imaginatione vtimur: cum que sūt fu
ture vite bona vl mala diligentius rimamur.
Nusq̄ hic sola bona: nusq̄ hic sola mala: sed
permixta simul ꝛ bōa ꝛ mala. Et q̄uis i vtro
q; genere sint multa: nūq̄ tamē inueniūt sola
ibi inueniri possunt ꝛ bona sine admixtōe ma
lorū: ꝛ mala nihilomin⁹ sine admixtiōe bono
rū. Itē hicsicut nec sola: sic nec sūma inueni
mus ibi: ꝛ sūma ꝛ i pmixta bona sola vl sola
mala esse nō dubitamus. Quotiens igitur ex
multis bonis vel malis que in hac vita sensus
corporeus experit quale vel quantū ē illud
possit future vite sūmū bonū siue malū colli
gitur: ꝛ ex horum imaginatione quedā futu
rorum imago figurat. Talis vtiq; imagina
tio rōnalis esse cōuincitur facile: ꝛ ad balam
ꝛ ad rachel pertinere videtur. Ad balam per
tinet inquātum imaginatio est: ad rachel autē
inquātum rōnalis est. Talis itaq; proles ex

ꝛ imaginationis est per natiuitatem: ꝛ rõnis per adoptionẽ. Huiusmodi enim prolez vna generat: sed altera educat. Ex balaꝫ nanqꝫ nascitur: ꝫ per rachel nutrit̃ ꝛ moderatur.

Qꝛ imaginationẽ: rationẽ ꝛ voluntatem dicimus diuersis modis id accipimus: Ca. XVII.

n Eminẽ cõturbet ꝙ ꝛ matrẽ ꝛ prolem imaginationẽ appello. Sed hoc volo esse ĩter matrem ꝛ filium qd̃ ẽ int̃ instrumentum ꝛ actũ. Vel hoc ẽ inter matrem ꝛ prolem qd̃ est ĩter genus ꝛ speciem. Nã genus adiuncta sibi dr̃ia ex se speciem generat: quẽadmodũ copula viri feminã ad prolem fecundat. Et sepe instrumentũ ꝛ eius actionem vno noĩe appellamus. Naꝫ id qd̃ videm⁹ ꝛ id quo videmus: visum vocamus: Sic cum rõ vel voluntas vel intellectus noĩatur: aliquando instrumentũ: aliquãdo eius actio intelligitur. Et scim⁹ quidẽ qꝛ instrumentũ semꝑ pl⁹ est q̃ꝫ eius actio: ꝛ sine ipsa esse potest. Habꝫ ergo actio ab instrumento esse: nõ instrumentum ab actione. Vñ nec incõueniẽs ẽ per instrumentũ matrẽ: per actionẽ autẽ filiuꝫ eius intelligere. Imaginatio ergo qd̃ instrumẽtũ sig̃t: est illa vis anime que cũ voluerit qd̃libꝫ imaginari potest: hoc instrumẽto cũ ad aliq̃d

imaginãdum mens vtit: actio ꝑculdubio q̃dam efficitur que siliter imaginatio noiatur. hec volui breuiter cõmemorare. Sed in his diutius īmorari nõ est necesse. Sed nunc ad prosecutionis ordinem reuertamur.

De gemina speculatione que surgit ex imaginatione: Ca. xviii.

Primus: quia sola rõnis imaginatio ad rachel pertinere videt: z q̃ rõnalis nõ est: eius adoptiõe ꝑfus indigna iudicat. Sed rõnalis imaginatio alia est per rõnem disposita: alia intelligentie permixta. Illa vtimur qñ scõm ꝓuisibilium reruz speciẽ cognitã visibile aliquid aliud mente disponimus: nec tamẽ aliquid ex eo inuisibile cogitamus. Ista vero tũc vtimur qñ per visibiliuz rerũ speciẽ ad inuisibilium cognitionẽ ascendere nitimur. In illa ẽ imaginatõ nõ sine rõe In ista intelligẽtia non absq; imaginatione. Isti sũt duo filij bale quoz primogenit⁹ dan dicit: posterioz neptalim nomiatur. Ad dan itaq; speciali ter pertinet cõsideratio futuroz maloz. Ad neptalim autẽ speculatio futurorum bonozum. Dan nihil nouit nisi corpalia sed ea tñ rimat que longe sunt a sensu corporeo remota. Neptalim p rerum visibiliũ formam surgit ad reruz inuisibiliũ intelligentiã.

Infernalia tormenta longe a sensu corporeo esse nō dubitamus: qz vbi vel qualia sint videre nō possum⁹: sed tamē hoc quotiēs volumus per ministeriū dan pze oculis cordis habemus. Memo fidelium cū infernū flāmā gehenne tenebzas exteriozes: in scripturis sanctis legit: hec figuraliter dicta credit: sed ista veraciter z corporaliter alicubi ēe nō diffidit Unde fit nimirū vt q̄uis hec quispiā añ oculos cordis per imaginationem ponit nō stati eoz significationē per spiritualē intelligētiaz querēret: qz hec nō tam figuraliter q̄ histoziaaliter dicta nō dubitat. Recte ergo horū consideratiōnē ad dan specialiter pertinere iam diximus: vbi sola imaginatione opus habemus: q̄uis eā in tali negocio nō sine rōnis dispositione tractem⁹. Sed cū terrā lacte z mel le manātē: celestis hierlin muros ex lapidib⁹ p̄ciosis: portas ex margaritis: plateas ex auro legim⁹: quis sani sensus hō hec iuxta lr̄am accipere velit: vnde statim ad spiritualem intelligentiā recurrit: z quid ibi mysticuz contineatur exquirit. Uides ne quō hec talis futuroz descriptio ad neptalim tātū pertinere videatur: vt sine intelligentia sola imaginatio nō posse sufficere minime ignozatur. Recte ḡ dictum est q̄ ad dan specialiter pertineat con

ſideratio futuroꝝ maloꝝ: Ad neptalī aūt maxime ſpeculatio futuroꝝ bonoꝝ: multa tñ ꝛ q̄ de tormētī maloꝝ ſcripta ſūt: myſtice ſūt accipienda: ꝛ multa ſimiliter de future vite bonis: q̄uis corpalia deſcribāt ſumptr ſūt itelligēda.

De pma ſpeculatione ꝛ eiꝰ proprietate que eſt ordinare timorem: Ca. xix.

Illud autē ſciendū eſt ūno nec hoc ignozari pōt: qz illa cōſideratio meditāti facilius occurrit: que in ſola imaginatione cōſiſtit. Nam illa que cum intelligentia ſola permiſcet quāto ſubtilioz: tāto difficilioz inuenit. Unde eſt q dan pzioz: neptalim vero poſterioz naſcit. Hoc ē autem in hac gemina cōſideratione valde notabile: q dan ſecūdum pūtium rerū imaginationē verā: repſentat rerū futuraꝝ imaginationē fictā. Neptaliz vero ſepe per deſcripte rei imaginatōz fictam: ſurgit ad intelligentiā verā. Neq; em licet de futuris ꝛ inuiſibilibus bonis per ſpiritualem intelligentiaz aliquid fingere falſum: q̄uis abſq; culpa ſit tormenta maloꝝ multo aliter q̄m ſint p imaginationē cernere. Quis em ea oīno prout ſunt contemplari ſufficit in hac vita: ſed quis ea pro arbitrio mentis non qualia ſunt ſed qualia fingere nouit figuran-

do describit. Unde fortassis hic talis fili⁹ dan. iudicium vocatur: qz in tali representatione nō experientie documentū sed sue discretiōis sequitur arbitrium. Nam qñ dan futurarum rerum representationem in cuiuscunqz mente exprio iudicio formatur: recte quisqz vt arbitror artificē talium dan: id est iudicium vocat.

De officio prime speculationis: Ca. XX.

Si enim huius nominis alia ratio q̄ e forte quanto subtilior: tanto etiam inuenitur vtilior. Sancti etenim viri: quotiens se senciunt turpibus cogitationib⁹ pulsari: z ad illicitam delectationem incitari: totiens solent in ipso etiā temptationis aditu futura tormenta ante mentis oculos ponere: et ex tali cōsideratione quicquid illicitū mēs suggerit ante turpem delectationem extingue re. Hoc ergo mō statim in se p cōsiderationē pene vlciscunt z damnāt blandimenta culpe. Quia ergo per officiū dan illicitas cogitationes deprehendimus: arguim⁹: damnamus: et castigamus: recte eum dan: id est: iudicium vocamus. Sed quid hic de turpibus cogitationibus tm̄ loqmur quādo quidē vanas z inutiles perfecti viri nō leuiter abhominantur: pter illud quod scriptum inuenitur. Ue qui

cogitatis inutile. Et illud. Spiritus sanct⁹ di
sciplíne effugiet fictum ⁊ aufert se a cogitatio
nibus que sunt sine intellectu. Quid ergo q̃so
fiet de his que sentimus nõ sine quodã illici
to affectu qñ spũs sanctus aufert se ab his etiã
que sunt sine intellectu: Sepe fit vt in oratõe
constituti quasdã cogitationũ fantasias cum
ipoztunitate magna se ingerentes coꝛde tolle
remus. Sed nunqd eas sine nr̃a repꝛehensio
ne negligere debemus: nõne eas opoꝛtet acri
ter arguere: ⁊ vt dictũ est p repꝛsentationẽ pe
ne repꝛmere irritationem culpe ⁊ cogitationi
bus cogitationes castigare: Unde scriptũ ẽ.
Dan iudicabit populum suum sicut ⁊ alia tri
bus ī israel. Ad filios quippe zelphe pertinet
disciplina operũ vel mozum: ad filios lye di
spositio voluntatum. Ad filios rachel senten
tia assertionum. Ad filios vero bale moderati
o cogitationũ. Quelibet ergo cogitatio q̃si
in sua tribu iudicaꝛ qñ oẽ erratũ per suuz siꝛe
coꝛrigiꝛ: qñ volũtas volũtate emẽdaꝛ: qñ op⁹
opere castigatur: assertio assertione coꝛrigiꝛ:
qñ cogitatio cogitatione depꝛimiꝛ. Quotiẽs
ergo falsũ aliqd sentim⁹: quotiens iniustũ ali
quid volum⁹: quotiẽs inoꝛdinatũ aliqd agi
mus: stati nos repꝛhensibiles eẽ mime igno
ram⁹. Sz nũqd eq̃ oẽs repꝛhensiõe dignos se

eē iudicāt: qñ aliq̄d inutile vel inordinatū cogitant? Multi enī se rep̄hēdūt de ꝑuerso ope vel praua voluntate. pauci sunt qui seip̄os diiudicant d̄ inordinata cogitatione. Sed qr ꝑfecti viri hoc faciūt ⁊ facere eos oportet q̄ ꝑfecti esse volunt: idcirco iacob predicit vel precipit dicēs. Dan iudicabit populum. ⁊c̄.

De vtilitate prime speculationis que dolorem ordinat: Ca.XXI.

Si enim dan populum suum districte custodiat: si iudiciū diligenter exerceat: fiat vt in ceteris tribubus vix īueniat̄ qd̄ iure dānari debeat. Mēs eteniꝫ que statim in ipsa suggestione predicit illecebrosā cogitationē nō facile rapit̄ in prauā delectationem: sicut ⁊ culpa que cohibet ut ante prauum ꝯsensū nūq̄ trāsit in actū. Debet ḡ dan p̄ ceteris oībus vigil ⁊ districtꝰ in iudicio esse vt detur ei in alijs tribubus ex maiori parte absq̄ lite ⁊ disceptatōe viuere: Sꝑ īueniet dā ī sua tribu qd̄ examīare d̄beat: qd̄ iuste rep̄hēdat: q̄uis in alijs possit fieri vt aliqñ aliq̄ earū sine culpa possit inueniri. Aliaꝝ nāq̄ culpa ē in voluntate: huius autē exordinatio sepe est in necessitate. Nunq̄ enim malū approbo: nūq̄ enī malū ꝯsētio: nūq̄ malū ꝑficō nisi voluero. malū aūt ꝑ cogitatōꝫ occurrere p̄t

etiam inuito. Sed ad dan pertinet exurgens malum statum cum p cogitationē pulsat in iudicium adducere: diligenter excutere: deprehensum damnare: & deceptoriā cogitationez ex aliqua alia cōsideratione pcutere: & tēptantia mala ex tormentorū consideratione extinguere. Vides iam vt arbitror q̄ recte hic filius dan: id est iudiciū vocetur: de quo solo dubitatur. Utrū dā populum suum iudicare habeat: & cuz solus si fieri possit ne ceteri habeāt qō iudicēt nō solum assidue: sed etiā districte debeat iudicare.

De secunda speculatione & eius proprietate: Ca. xxii.

Sed sicut ad officium dā spectat p repsentationē pene reprimere exurgentia vitia: sic ad neptalim pertinet per p cōsideretionē premioz inflāmare bona desideria. Mirabiliter em animū nostrū neptalum ad eozum desiderium accendit: quotiens eternozū bonozum imaginē ante mentis oculos adducit. Qō tamē duobus modis facere cōsueuit. Utiq̄ nāq̄ aliqñ translatione: aliqñ autē cōpatione. Compatiōe quādo ex p̄senti um bonoz magnitudine vel multitudine colligit illa future vite gaudia q̄ vel q̄ta ēe possūt. verbi gratia. In specta sepe sol claritate

corporeo videlicet lumine: cõsiderat quanta erit lux illa futura spiritualis: si tanta tãq; mirabilis est lux ista corporalis. Quãta nãq; putas erit lux illa que erit nobis cõmunis cũ angelis: si tanta est ista quã habem⁹ cõmunem cũ bestijs? Qualis erit lux futura⁹ beato⁹ si talis est lux pſens miserorũ? Jtẽ multiplicitatem bono⁹ inuisibiliu⁹ conijcit ex multitudine bono⁹ visibiliu⁹. Quot g̃ putamus ea eẽ Sz quis possit ea dinumerare? Quot sũt oblectamenta oculoru⁹? quot oblectamenta auriu⁹: ceteroruq; sensuũ? Quot sunt colores? quot odores? quot sapores? Si ergo tot sũt delicie corpo⁹: quot erunt delicie spirituum beato⁹. Si tanta possidemus in tpe: quanta sunt que expectamus in eternitate. Jn hũc g̃ modũ vtit cõpatione: vtitur nihilominus vt dictum est translatione: qñ rerũ visibiliũ quã libet descriptionẽ transfert ad rerum inuisibiliũ significatõ⁹: verbi gratia. Audit in scripturis noiari lucem sicut dicto scriptuz est. Qũ habitat lucẽ inaccessibilem. Querit ergo que sit lux ista ĩcorporea quã inhabitat ĩuisibilis ⁊ incorporea dei natura: ⁊ inuenit qz lux illa ẽ ipa dei sapiẽtia: quia ipsa est lux vera. Sicut eñ lux ista exterio⁹ illumnat oculos corpo⁹ ita illa absq; dubio illuminare cõsueuit oc'os

cordiũ. Ecce quõ neptalim ꝑ reꝝ visibiliũ q̃li tatem surgit ad rerum inuisibiliuꝫ cognitiõꝫ. patet ḡ q̃m recte scd̃m vtrãq; ĩterp̃tationẽ ne ptalim dicatur. neptalim nãq; cõpatio vl' cõ uersio interp̃tat̃. Solet nãq; cognitã quãlibꝫ reꝝ visibiliũ naturã cõuertere ad spũalẽ ĩtelli gentiã. Quia ḡ pene q̃cquid scriptũ repit ad spũalem intelligentiã cõuertit: recte cõuersio nis nomẽ accepit. Et itẽ qꝛ assidue vt dictum est cõparatione vtitur: recte nihilominꝰ nep talim cõparatio noĩatur.

Quid sit familiare seu etiam speciale speculationi secunde: Ca. XXIII.

Sciendum autẽ ꝙ illud cõtemplatio nis genus qd̃ ĩ pura intelligentia ver sat̃ huiusmodi speculatione q̃ ꝑ nep talim designat̃ quãto subtiliꝰ: tãto nimirũ ex cellenciꝰ esse cognoscit̃. Habet tñ huiusmodi speculatio aliq̃d singulare: valdeq; notabile. Est em̃ p̃ ceteris rudibꝰ quidẽ adhuc menti bus minusq; exercitatis ad intelligendũ faci lioꝛ: ꝛ ad audiendum iocundioꝛ. Si quidem hec meditãti facilius occurrit ꝛ audientẽ dul ciꝰ afficit. Est plane ꝛ prõptioꝛ in meditatiõe ꝛ affabilioꝛ in sermone. Unde ꝑ iacob de ne

ptalim dicit. Ceruꝰ emissus vans eloqa pulchritudinis. Ceruꝰ nanqꝫ dicit ꝓpter currēdi facilitatē. Emissus ꝓpter currēdi auiditatem. Ceruꝰ animal veloꝛ nimis multū currere potest: ⁊ multū currere cupit qui emissus ē. Recte ꝯ(ni falloꝛ)neptalim ceruꝰ emissus dicit: qꝛ per cōtemplationis gram multa pcurrere valet: ⁊ ꝓpter cōtemplatiōis dulcedinē mlt̄ū ei currere placet. In tanta enim velocitate neptalim ille cōtemplantis animuꝫ: in hmōi tñ negocio aliquantulum exercitatū: nūc ad sūma erigit: nunc ad ima deponit: nūc p innumera rapit: vt ipse animus qui hoc patitur se metipsum sepe mireť felici magisterio edoctꝰ qꝫ cōuenienter neptalim noster ceruꝰ emissus dicit. Notandum sane qꝫ recte nō aui volāti sed ceruo pede currenti cōpareť. Nam auis quidā volando longe a terra suspendit. Ceruus autē ad vandos saltus terre innitit: sed ī ipis suis saltibus longius a terra sepať. Sic nimirū: sic neptalim dum per rerū visibiliuꝫ foꝛmam rerum inuisibiliū naturam querit: quosdam saltus dare: nō autē ad plenū volatum cōualescere consueuit: quia in eo qꝫ se ad summa erigit: rerum coꝛpoꝛearum vmbram secum trahens ima omnino non deserit.

Quanta sit iocunditas secũde speculationis: Ca. xxiiii.

Ece quomodo ceru⁹ sit emissus. Sz quõ dans eloquia pulchritudinis: et fortassis hoc per exempla euidentius ostendimus: plenius persuademus. Vult au dire eloquia pulchritudinis: eloquia suauitatis: plena decore: plena dulcedine: et qualia neptalim formare consueuit: vel qualia eũ formare conuenit. Osculetur me inquit osculo oris sui Fulcite me flozib⁹: stipate me mal: quia amore langueo. Fauus distillans la. t. mel ⁊ lac sub ling. t. ⁊ odor vngen. tuo. super omnia aroma. Quid queso dulcius huiusmodi eloquijs: quid iocundius inuenitur: q̃d talibus eloquijs libenti⁹: quid audit auidius Ista verba carnale aliquid sonare videntur: ⁊ tamen spiritualia sunt que per ipsa describũtur. Sic nouit neptalim carnalia cuz spiritualibus permiscere: ⁊ per corporalia ĩcorporea describere: vt vtraq; hominis natura ĩ eis dictis inueniat vñ se mirabiliter reficiat: qui ex corporea ⁊ incorporea natura constat. Hinc est fortasse q̃ homini tam suauiter sapiunt: q̃ quodãmodo vt dictũ est vtrãq; eius naturaz reficiunt. Illud autẽ in eius dictis ẽ valde mirabile dignũq; ãmiratione q̃ tunc fere semp

delectabilius blandiunt: qñ iuxta littere sen/
sum nihil sonare vident. Quale est illud. Ca/
pilli tui sicut greges capr̃arum que ascende/
runt de mõte galaad. Dẽtes tui sicut greges
ges tõsarum que ascenderunt de la. Nasus
tuus sicut turris libani que respicit cõtra da/
mascum. Caput tuum sicut camelus. Hec et
huiusmodi alia cũ audiunt vel legunt: iocũ/
da valde esse vident: ꝛ tamẽ his omnib⁹ duꝫ
solum littere sensum sequimur: nihil in eis in/
uenimus qõ digne miremur. Sed forte i hu/
iusmodi dictis: hoc est ꝙ tam libenter ample
ctimur ꝙ ex iocũda quadã (vt ita dicã) littere
familiaritate ad spiritualem intelligentiã con
fugere coartamur. Si ergo digne pensamus
ille noster neptalim q̃ꝫ sit expeditus in medi/
tatione: q̃ꝫ sit iocundus in sermõe: citius ad/
uertere licet q̃ꝫ recte scriptura pnunciet de eo
Neptaliꝫ ceru⁹ emissus dãs eloquia pulchri
tudinis.

familiaritate

Be gemina virtutuꝫ prole que na scitur ex edomita sensualitate: Cap̃. XXV.

Sed hec interim de filijs bale dcã suf/
ficere volumus: restat vt nunc de fi/
lijs zelphe aliquid loquamur. Videꝫ
itaq; lya sororẽ suam rachel de adoptiua, ple

tam gaudere: ꝓuocat ipsa ancillã suam viro suo tradere: vt possit ꝛ ipsa cũ sorore sua de filiorũ adoptione gaudere. Si ergo vt supius dictũ est per zelphã sensualitatẽ debem⁹ accipere: quã aliã queso virtutis prolem põt ipsa gignere nisi vt discat in reb⁹ prosperis tẽpanter viuere ꝛ in aduersis patiẽtiã habere. Isti sunt gad ꝛ aser duo filij zelphe videlicet rigor abstinentie: ꝛ vigor patientie. Gad itaq; nascitur prior: aser autẽ posterior: qz prius ẽ vt tẽperantes simus ad bona ꝓria. Postea autẽ vt fortes simus ad tolerãda mala aliena: hec est gemina virtutũ proles quã zelphã quidaz parit indolore: verũtamen ad magnã beatitudinẽ dñe sue. Per abstinentiã siquidẽ vl patientiã caro affligitur: sed ad magnã inde pacem ꝛ tranquillitatem anim⁹ cõponit. Hic ẽ ꝙ nato gad lya exclamat dicens feliciter. Et iterũ aser nascente ꝓnunciat dicens hoc ꝓ beatitudine mea. Dea inquit nõ sua. Dñ enim sensualitas exterius p carnem atterit: inde ad puritatis integritatẽ cordis affectio repat.

De rigore abstinentie ꝛ vigore patientie: ꝛ eorum proprietate: Ca. XXVI.

Tanta enim putas pax cordis est: vt
q tranquillitas: nulla huius mundi ob-
lectamēta ꝓcupiscere: nulla eꝰ aduer-
sa formidare. Quorum vnum per gad adipi-
scitur: alterum per aser obtinetur. Quid enim
de huius mundi oblectamentis concupiscat.
qui oblata delectamenta amore abstinētie re
cusat. vel quid de huius mūdi aduersis time-
at qui virtute patientie roborat⁹: de illatis
etiā malis triumphat. Sicut de apostol'scri-
ptum est. Ibāt apostoli gaudētes a cōspectu
ꝓcilij qm̄ digni habiti sunt. ⁊c. Et sicut p pau
lum ꝓcipitur: In tribulatione gaudentes.
Quid ergo illius gaudium queso imminuat:
que etiam de illata contumelia vel qualibet
pressura exultat: Ad beatitudinem ergo ani-
mi spectat quicquid ꝓ dei amore caro du-
ruꝫ tollerat. Unde enim corpus atteritur: cō
scientia exhilaratur. Ex quo exterius videtur
infelicior: interius constat esse beatior. Quo
enim sunt ex quibus constat gaudium beati-
tudis carere. scꝫ eo qō nolis: et habere qō ve
lis. Felicem siquidem dicimus qui nihil pa-
titur qō nolit: illum beatū iudicam⁹ cui suppe
tunt q̄ cupit. Qui g̃ ꝓ celestiū desiderio vo-
luptatem seculi odit: profecto p abstinentiam

hostem suũ vbiq; declinare poterit. Recte ergo rigor abstinentie gad: id est felicitas dicit: quia vbiq; calcat blandimẽta seculi que detestatur. Item qui pro dei amore afflictionem corporis diligit vbi queso nõ inueniat aliq̃d vnde affligi possit. Si ergo iure beatus creditur qui vbiq; inuenit qd̃ amat: iuste vigor patiẽtie assur: hoc est beatus noĩatur: cui vbiq; obuiat quod desiderat. Ecce duo amatores: vnus dei: alter seculi. Iste propter deum diligit temporalẽ afflictionem: ille desiderat temporalium bonorum plenitudinẽ. Ille quidez vbiq; ĩuenire põt ꝙ ꝓpt̃ deũ diligit: iste nusq̃ apprehendere põt bonoꝝ plenitudinem quã sitit. Quis hoꝝ beatior? Item ecce alij duo: quoꝝ vnus odit huius mundi aduersitatem: Alter aũt detestatur mundanã voluptatem. Sed vbi queso vel ille hostẽ suum declinare poterit: vel iste inimicum suũ calcare nõ possit? Quis horũ felicior? Beatus inquit scriptura qui post aurũ nõ abijt nec spera. in the. pecu. Et iterũ. Beat⁹ vir: q̃ suffert tẽptatões qm̃ cũ ꝓbatus fuerit acci. coro. vite. Isti sunt gad ⁊ asser: quoꝝ prior calcat mundanã gl̃iaz Alter ꝓpter deum libenter patitur mundi p̃ssuram. Ualde itaq; notandum ẽ ⁊ ꝓfunde retinendum: ꝙ sacra scriptura abstinẽtie laborẽ

non calamitatem sed felicitatem appellare vo luit. Et patientie rigorem non miserū sed bea tum vocreuit nomiare. Hoc autē breuiter hic cōmemorare volum⁹: q per gad: nō solū illā que in cibo ⁊ potu est abstinētiam intelligere debem⁹: īmo per gad ⁊ aser intelligimus oīs superflue delectationis ⁊ cuiuslibet corpora lis afflictiōis abstinentiā vel patientiā: in om nibus que per quinq; sensus carnem delectāt vel cruciant.

Qz sensualitatis appetitus nō tem peratur: si imaginatiōis euagatio nō restringit ab exterioꝛib⁹. La.XXVII.

Sed quando queso lya ancillam suam viro suo traderet: vel tales filios ad optaret: nisi sorois sue exemplo pro uocata fuisset: Prius em̄ semper est vt ancil la rachel redigat sub viri potestate q; ancilla lye. Si enim imaginationis euagatio que fit per inutiles cogitationes prius nō reprimit: absq; dubio sensualitatis appetitus īmodera tus minime tēperat. Qui igit vult corpora lium voluptatuz desideria temperare: prius assuescat carnales delitias nūq; vel saltē raro cogitare. Profecto nāq; quanto talia rarius cogitaueris: tanto rarius: tāto tepidi⁹ nimiꝝ

ea desiderabis. Hec (ni fallor) est causa cur sb virili dominio prior incuruet bala q̃ zelpha. Patet nihilominus q̃ de gad ⁊ aser: abstinẽtia videlicet ⁊ patientia nũq̃ adoptiuos filios sibi faceret: nisi sororis sue rachel adoptiuam sobolem assidue cerneret. Quis em̃ vnq̃ affectioni cordis posset persuadere mundi huius ꝓspera cõtemnere: ⁊ eius aduersa non formidare: nisi suggerẽtibus dan ⁊ neptalim future vite tormẽta vel p̃mia eterna: nõ solũ frequẽter: ĩmo pene indesinẽter cogeret aspicere? Nũc aũt per assiduam cõsiderationem futuroꝝ maloꝝ facile ei persuadet cõtemptꝰ p̃sentiũ bonoꝝ. Et iteꝝ ꝑ iugẽ ꝯtemplationẽ eterne felicitatis qñq̃ inflãmat ad volũtariã tolerantiã p̃ssure tꝑalis. Hoc est aũt (vt arbitror) cur dan ⁊ neptalim prius nascant: vel cur gad ⁊ aser posterius generent.

Quomodo per abstinentiã ⁊ patientiam animus roboratur ad omnẽ obediẽtiam. Capitulũ. XXVIII.

Natis itaq̃ gad ⁊ aser: iam tp̃us instat quo ruben mandragoras inueniat: si tñ eũ foras exire nõ pigeat. Sed cur eũ velle exire dubitemus: quẽ iã ad exeundũ

vel introeundum idoneū esse cognoscimus:
Credēdū est eñ eū post tot natos matris sue:
post tot liberos bale vel zelphe iam adultum
& posse & velle ad patris sui imperium exire &
intrare. Sz si per ruben: vt superi⁹ dictū est:
timorē dei accipimus: qd per ei⁹ introitū vel
exitū accipere debem⁹: Quid ē eñ eum vl' in
tus eē vel foras exire: Ruben intus est quan-
do in secreto cordis in conspectu dei de no-
stra cōscientia trepidam⁹. Tunc foras exit ru
ben qñ propter deū hominib⁹ etiam ꝑ ad
omnē obedientiā inclinam⁹. Timere itaq; de
um propter seipsum: homines propter deum
est ruben: nunc intus morari: nunc foris inue-
niri. Exit ergo ruben tēpore messis triticee:
quādo ex imperio obedīētie exercet se ī ope-
ribus iustīcie. Sed quādo putas ruben ad p-
fectam obedientiam cōualescere: nisi eū gad
et aser: id est: amor abstinentie & patientie: ad
contemptū voluptatis & ad tolerantiā tribu-
lationis animas. Duo enim sunt que solent
perfectionem obedientie prepedire: id est ne
cogamur amata deserere: vel aspera tolerare
Si aūt sel'anim⁹ amore abstinētie vel patien
tie pfecte incaluerit: protinus ruben ad omnē
obedientiā absq; vlla cōtradictiōe se subdit.

Qui enim tam aduersa perpeti q̄ in prosperis non delectari apud semetipsum statuit: q̄ difficultas eius obedientiam vlterius minuere poterit: Si enim dura & aspera quecq̄ pro dei amore etiā p memetipm appeto: cur ñ magis hec adiuncta obedientia ad maioris meriti gloriam tollero: Recte ergo post natum gad et aser ruben exire dicit: q̄ timor domini ex voluntaria abstinentia & patia ad omnē obedientiam roborat.

Quomodo ex abstinentia: & patiē tia hūana laus surgat: & q̄ caute appetit⁹ eius sit temperandus: Ca. xxix.

Sed quantus qualisq̄ bone opinionis odor de ipo circunquaq̄ spargit qui nulla molestia: nulla inopia a studio obedientie ppedit. Hee sunt mandragore quas ruben inuenit: quas ab ipo lya mater eius accipit. Quid enī p mādragoras q̄ odorē suū solent late spergere: nisi bone opiniōis famā debemus accipere. Quas quidem tunc lya accipit: cū oblata laus affectū tangit: qñ i laudis sue preconijs animus afficit: & in ore popularis fauoris puerse delectat. Harum partem rachel petit: lya concedit: vt virū accipiat: que plis desiderio flagrat. Dentē ete

nī que suadente rōne appetitum humane lau-
dis nō tēperat: ꝓfecto ad prolē virtutis san-
ctusspiritus non fecundat. Unꝰ itaq; spiritꝰ ē
qui vtranq; sororem prolis fecunditate di-
tat: qꝛ idē ⁊ rōnem ad veritatis cognitionem
illuminat: ⁊ affectionē ad virtutis amorē inflā-
mat. Suadet ergo ratio affectiōi humani fa-
uoris appetitum sub suo moderamine tēpa-
re: si ad multiplicandā virtutū prolem cupit
de diuini spiritus copula gaudere. Mandra
gorarum itaq; possessio sub rachelis ptāte
redigit: quādo laudis appetitus sub rationis
dñio moderatur. Notandū sane q̄ tempera-
te rachel non mandragoras sed mādragoraꝝ
partē petisse legitur. Nā nec hoc rōnem latet
valde esse difficile: vt animꝰ q̄uis renitens ex
oblata laude nō hilarescat. Debet ḡ amor hu
mane laudis prius tēperari: postmodum etiā
si posset fieri debet penitꝰ abscīdi. Unde ē q̄
rachel partē mandragoraꝝ petijt: lya v̄o pꝰ-
modum ad iacob loquēs nō de sola pte gl̄iat
Ad me inquit intrabis: Mercede em̄ te cōdu
xi ꝓ mādragoris filij mei. Pro mādragoris
inquit nō ꝓ parte mādragoraꝝ filij mei. Ab
sente adhuc viro vix lya partem concedit: sed
in eius aduentu eius desiderio vberiꝰ accen-
sa nil sibi vlterius ex eis reseruare voluit. Sic

nimirum mens hominis dū spūali dulcedine
rangit: quicquid prius hūana laude cōcupie-
erat libenter obliuiscit. In hunc modū man-
dragore vtiliter de possessione lye redigun-
tur sub rachelis potestate. Mouit rachelq;
lya mandragoris melius vti. Maz quicquid
affectio cordis vsurpat ad laudem sui: sane re
ctꝰ rō retorquet ad gloriam dei.

Unde maxie soleat laus surgere: z q vera laus sit de recta voluntate: Ca. xxx.

Ed quid dicimꝰ eē q̄ p̄ ceteris filijs
s lye: ruben bone opinionis mādrago-
ras potuit inuenire? Sed scimꝰ quia
virtutum opera que ceteras nutriunt: pene sē
per humilitatē extīguūt. Solēt enī que per
gad z aser fiunt: hoibꝰ miranda abstinētie vi-
delicet z patientie opa: operantē nō timidus
sed tumidum reddere: non tam humilē q̄ cō-
rumacē efficere. Quid igit ampliꝰ mirandū:
q̄d magī hoī laude p̄dicādū: q̄ cū vnū in alijs
sepe extīguit: dīni amoꝛ reuerētia inde ñ mi
nuit: sz auget? Oz g̃ solemꝰ singlari laude ef-
ferre: quē videmꝰ etiā pꝰ virtutū opa non solū
de dei s de hoīm pua offensa non parum tre-
pidare. Recte ruben mādragoras post natos

aīrtutes

gad ꝛ aser inuenisse dicit: qꝛ quēlibꝫ ex opib⁹ p̄claris ad timorē nō ad tumorē ꝓfecisse miramur. Notandū sane ꝙ he de quibus locuti sumus mādragore: nec post natos tot lye: nec post gemīos liberos bale: ꝫ post natiuitatē filioꝝ zelphe statim legunt inuente. Ad filios nāq; lye volūtates: ad filios bale cogitatōes: ad filios zelphe ꝑtinent actiones. Volūtates itaq; siue cogitatōes q̄uis rectas: quātūlibꝫ vtiles: quō mirabimur: vel qñ laudabim⁹ q̄s minime videm⁹? Et q̄uis vera laus sit de recta volūtate: eā tñ minime laudam⁹ nisi appareat in ope. Per opus em̄ bonū volūtas bona īnotescit: vt iure bone opinionis laudē q̄si quasdā late fragrantes mādragoras inuenire possit. Quasi ḡ post partū zelphe proles lye mādragoras inuenire credit: qñ volūtas bona ꝑ bonū opus manifestata miris laudū p̄conijs vndiq; honorat.

Quomodo virtutibus predictis muniat tam disciplina cordis q̄ corporis. Capitulū. XXXI.

h Hoc aūt de duaꝝ istaꝝ filijs ancillarū non negligēter p̄tereundū est: ꝫ iugi mēoria retinēdū: ꝙ ex eoꝝ vigilātia vigiliq; custodia: ꝯscie nr̄e ciuitas mire custo

dit̃: multũq; ꝓtegit̃. Primogenit⁹ nãq; bale eã cõponit intrinsec⁹: p̃mogenit⁹ ꝟo zelphe munit eã extrinsec⁹. Per dan rep̃munt̃ mala intus exurgentia: ꝑ gad rep̃munt̃ mala exterius insurgẽtia. Oẽs nãq; scim⁹: qꝛ oĩs tẽptatio surgit aut interi⁹: aut exteri⁹. Interi⁹ ꝑ cogitatũ: exteri⁹ ꝑ sensum. Mõ em̃ ꝑ cogitationẽ int⁹ pulsat: mõ de exterioꝛib⁹ ꝑ sensũ irrũpere parat. Solet nimirũ nũc inimic⁹ ab int⁹ mĩstrare ꝯsilia erroꝛis: nũc a foꝛis admouere incitamẽta voluptat⁹. Sed qꝛ ad dan ꝑtinet disciplina cogitationũ: ad gad autem spectat disciplina sensuum: debet vtiq; dan euigilare ad discretiõis iudiciũ: gad dimicare foꝛtiter ꝑ abstinẽtie exercitiũ. Uni⁹ est sedare ciuilẽ discoꝛdiã: alteri⁹ ẽ repellere hostilẽ pugnã. Hic vigilat cõtra ciuiũ ꝓditionẽ: ille cõtra hostiũ incursionẽ. Iste cõtra perfidiã: ille cõtra violentiam. Dan nãq; negligẽte mens facile decipitur: gad segnius agente subito ad turpez delectationẽ rapitur. Sed quid interest vtrũ ciuitas coꝛdis nostri: an per vim: an ꝑ fraudẽ pereat? Utrũ discoꝛdia ciuilis: an man⁹ hostilis eam subuertat?

Qꝛ exterioꝛ disciplina non valeat sine interioꝛi: ⁊ ꝙ disciplina cogitationũ absq; disciplina sensuũ oĩno ob

seruari nō possit. Cap. XXXII.

Oc autez nosse oportet: qz disciplina
h corpis absqz disciplina cordis absqz
dubio inutilis ē. Disciplina ẏo cogi-
tationū absqz disciplina sensuū oīno obserua
ri nō pōt. Unde satis cōstat: qz sine adiutorio
gad: q̄ ꝓ exteriora vigilare debet: dan in cōpo
nēda ciuiū pace intꝰ inaniť laborat. Quid eñ
iuuat iudicāte dan ꝓlm suū assidue causā dis-
cordie āputare: nisi studeat gad p portas sen-
suū irritamēta vitioꝝ: quēdā videlicet q̄si ho-
stilem exercitū nō admittere: Q̄uis eñ dan
assidue in throno iudicij resideat: q̄uis rixas
alternātiū cogitationū indesinēter cōponat:
frustra tñ vticqz i obseruāda ciuiū ꝛcordia de-
sudat: nisi eodē studio gad ciuitatē nraz p sen
suū disciplinā muniat: ꝛ hostilia vitioꝝ agmi
na abstinētie ꝑlio acriter feriat. Uñ etiā scri-
ptū est: Gad accinctꝰ ꝑliabit añ eū. Tūc eñ
vtiliter dan ꝛtra ꝓditoꝝ pfidiā intrinsecꝰ vi-
gilat: cū gad extrīsecꝰ occurrentes hostes ex-
cludit ꝛ expugnat. Prius itaqz gad accingit:
vt postmodū fortiť prelieť. Gad ꝓculdubio
se tūc accingit: qñ sensuū dissolutiōez p disci-
plinā strīgit. Tūc gad forti ꝑlio dimicat: qñ
desideria carnalia p carnis mortificatōz truci
dat. Magñ nāqz hostiū strages efficit: citiusqz

odiosus ille vitioꝝ exercitus in fugam cõuertitur: cum sensus corporis per disciplinaꝫ ab euagatõne restringit: et appetitus carnis per abstinentiã a voluptate refrenat. In hũcitaq; modũ vt omnes experiri possumus: dan ciuitatẽ nostrã cõponit intrinsecus: gad munit extrinsecus.

Quomodo in cordis custodia vicissim sibi predicte virtutes cooperẽtur. Capitulũ. xxxiii.

a Sistunt aũt et eis fratres sui non segnes quidem ad auxilia ferenda. Neptalim intus cuꝫ dan in ciuium pace cõponenda: Aser exteriꝰ cum gad in violẽtia hostiũ expugnanda. Gad itaq; ꝛ aser vigilãt cõtra hostes: dan ꝛ neptalim sollicite sunt circa ciues. Hinc ḡ dan minatur: illinc neptalim blanditur. Dan terret minis: neptalim fouet ꝓmissis. Ille punit malos: iste remunerat bonos. Unus terroꝛe gehenne coꝛda perterret: alter spe eterne felicitatis animos demulcet. Quãtum ergo putas neptalim iste dans eloquia pulchꝛitudinis: fratrẽ suum in tali negocio adiuuat: qui aĩos auditoꝛ dulcedine eloquũ sui pene absq; moza q̃ vult ĩclinat: Adiuuat ꝛ aser exterius nihilominus fratrẽ suum:

muniuntq; ambo ciuitatē cōtra hostiū incur-
sum. Hic latus vnum protegit: ille alterus de-
fendit. Gad certat in dextro: aser dimicat ī si-
nistro. Gad insidiaꝝ mundi huius ꝓsperitas:
aser vero prosequit mūdana aduersitas. Sz
aser hosti suo facile illudit: dum partem quaz
tuetur alta patientie rupe munitā cōspicit: et
idcirco ō tuto statiōis loco hostes suos tā ia-
niter q̄z ab imo reluctantes despicit ꝛ deridet
vnde fit vt eum hostes sui non tam verant: q̄z
triumphādi assidue materiaz ministrāt. Hic
est q ꝓspretis suis impugnatoribus mundanis
videlicet aduersitatibus in fratris sui persecu
tores: id est: carnales delectationes tot⁹ effer
tur: ꝛ eos magna animaduersione persequit.
Tantus autem terror impugnatores gad su-
bito inuadit: cū se aser in prelio suo adiungit:
vt omnes absq; mora ad fugaz se conuertāt.
Cuz nec ad horā quidē vicissim sibi fratrib⁹
auxiliū ferentibus resistere audeant: veri vti-
q; hostes anime carnales sunt delectationes.
Sz quis queso locus prauе delectationi ītер
tormenta relinquitur: que iste noster aser pro
pter deū: nō solū patiēt ferre sed etiā ardēter
appetere cōprobatur: O quā recte aser: beat⁹
dicitur secundum illam domini sententiam:
Beati qui persecutionez patiūt ꝓpt iusticiā.

Oz perfectam patientiam semper comitat misericordia: Ca. xxxiiii.

q Vis illud dñicum preceptum: dimittite & dimittet vobis: tam magnifice implere potuit? Quis tam facile illatas sibi iniurias ignoscere valuit: & qui ō corporis sui cruciatibus exultare magis & contristari didicit. Cur enī inimicos nō diligat: Cur eis nō libenter indulgeat: cui hoc inferr qō desiderat? Magis aūt & suo corpori etiā miseretur persecutoribus: vt sit iter atq; iterum beatus. Beati misericordes: qm̄ ipi misericordiā cōsequunt. O virum gloriosum: o tibi quaterq; beatū. Beat⁹ ꝓpter iusticie esuriem: beatus ꝓpter voluntariā passionē: beatus propter mansuetudinē: beatus ꝓpr̄ misericordie cōpassionem. Sicut enīz beati qui esuriunt & sitiunt iusticiā: sicut beati qui persecutionē patiunt propter ipsaz: sic nihilominus beati mites: beati misericordes. Et ꝫ noster aser vt sit veraciter multipliciterq; beatus: iusticiā ardenter sitiens: propter ipsaz libenter patitur. Nesciens irasci: facile misereꝛ Quāuis em̄ multū esuriat panē iusticie dedignat eum comedere: nisi sit ꝓspersus oleo misericordie. Ex mlta eteni diuitiaꝝ affluētia q̄ sibi supabundant: ex spoliis hostium pro fre-

quenti victoria: multum est delicatus affect⁹: nec iã sapit ei panis vllus q̃tũlibet nitid⁹: nisi sit oleo conspersus: intm̃ vt scriptura de eo manifeste ꝓnunciet dicẽs: Quia aser pinguis panis eius & prebebit delicias regibus: vt veraciter possit psallere: In via testimoiorũ tuorum delectatus sum sicut in oĩbus diuitijs.

Commendatio perfecte patientie: La. XXXV.

q Quantum nanq̃ putas aser iste abundat diuitijs spiritualiũ donorũ siue cõsolationum: quãtũue affluit delitijs spiritualium gaudiorũ cuius delitias q̃libet aduersitas nõ tam minuere q̃ augere solet: cuius delicias qõuis tormentuz nec saltẽ interpolare valet: Nam quanto durius p̃mitur exterius: tanto delectabili⁹ gliat interi⁹. Hee sunt ille delitie: quas tm̃ sitiunt: q̃s tam gratanter accipiunt. Nõ dico paupes & ignobiles: sed magis ipi reges & principes. Dentior si hec de ipso scriptura non loquit. Aser inquit pinguis panis eius: & prebebit delicias regibus. Q̃ em̃ putamus suauit pascũt: q̃ mirabiliter credimus delectantur: nõ quilibet reges: sed illi vtiq̃ veri reges: quibus ille rex regum & dominus dominantiuz restituit imperiũ corpis sui: & quib⁹ distribuit regnuz

patris sui. Talibus inquã regib⁹ q̃ dulce: q̃ putamus delectabile sit: q̃ intime eis sapit: cum videant hominem iusticie amore tormẽta nõ timere: ⁊ inter ꝑsecutiões pacem cordis animiq; trãquillitatẽ non amittere. Si enim gaudiũ est in celo super vno peccatore penitẽtiã agente: quãta tunc solennitas erit super q̊libet iusto libenter ꝓ iusticia moriente? Vere aser pĩguis pãis ⁊ p̃bebit regib⁹ delicias. O q̃l' pãis: pãis ei⁹. O q̃les delitie ei⁹: q̃ tm̃ sapiunt talib⁹ regib⁹? Certe reges isti iã ad nuptias agni introier̃t. Jaz ad illd̃ eternũ cõuiuiũ sedeṙt. Jã illo ãgeloꝝ pane eternisq; delitijs vescuntur. Jam torrente voluptatis inebriãtur: ⁊ adhuc hui⁹ aser delicias insaciabilit̃ esuriunt: ⁊ vsq; hodie esurientes ⁊ sitientes iusticiã in tãta celestiũ gaudioꝝ abũdãtia: hãc suã famem vel sitim sedare nõ possunt: aser pinguis pãis ei⁹: ⁊ prebe. deli. regi. Q̃r putas largus esse põt in necessitates pauperũ: cui sup̄abũdat pare delicias regũ? Quãtũ putas mirant̃ q̃tũue g̃tulant̃ in ei⁹ cõstãtia quos viuẽtes in valle lachrymarum adhuc premit infirmitas sua: si tm̃ delectant̃ in eius operib⁹ illi quos etiaz iam absorbuit felicitas illa eterna aser pinguis panis eius: ⁊ prebe. deli. regi. Et

vñ ei tanta diuitiarum abundãtia: tanta de/litiarum copia: nisi vt dictum est de hostium spolijs in tam frequẽti victoria: Constat nã/q; quia quãto amplius atterunt̃ hostes iusti cie: tanto vberius cumulant̃ gaudia conscien tie. Gloria ⁊ diuitie in domo ei⁹: ait psal'. Et apostol⁹ de huiusmodi gloria vel diuitijs q̃si exponẽdo loquit̃ ita: Gl'ia nr̃a h̃ est testimo/niũ ꝯscie nostre. Hec est dom⁹ vl' ciuitas illa: cõsciẽtia videlicet nr̃a: in qua spũaliũ bonoꝝ diuitie abundãt: cũ eam p̃dictaꝝ ancillaꝝ filij vigili sollicitudine custodiãt: Dan videlicet ⁊ neptalim satagẽtib⁹ in ꝯfirmãda pace ciuiũ. Gad ⁊ aser viriliter agẽtib⁹ ĩ expugnatõe ho stiũ. Horũ nãq; prudẽtia ciues pacificant̃: il/lorũ cõstantia hostes expugnant̃.

Quomodo vel quo ordine oriat̃ verũ ⁊ ꝑfectũ gaudiũ. Ca. XXXVI.

h Ostibus itaq; fugatis: ciuibusq; paci/ficatis: nil iaz obstat (vt arbitror) q̃n illa ciuitas nostra experiat̃ que sit il/la pax dei q̃ exupat omnẽ sensuz: vel q̃ sit ma/gna multitudo dulcedinis quã abscõdit deus diligẽtibus se. Abscondit inquit. Quid ergo mirũ si illam dulcedinẽ quilibet amator mũ/di nesciat: quam deus diligentibus se abscon dit? Qui enim in falsis et deceptorijs bonis

spem figūt: q̄ sint vera bona inuenire nō possunt. Vñ est qd̄ dicūt: Quis oñdit nobis bona? Est em̄ māna absconditū: ⁊ non gustantibus oīno incognitū. Est nāq; hmōi dulcedo: dulcedo cordis ⁊ nō carnis: vnde nec eam cognoscere pōt quilibet carnalis. Dedisti inquit leticiam in corde meo. Corporales delitie sicut ⁊ ip̄m corpus corporeo oculo videri possunt: delicias cordis sicut nec ipsum cor oculi carnales videre nequeūt. Qua g̃ ratione cognoscat spirituales delitias: nisi quia ad cor suū intrare et intus habitare non dissimulat? Vnde ei dicit̄: Intra in gaudiuz domini tui. Hoc itaq; internum gaudium spiritualis illa dulcedo que intus sentitur: est ille filius lye: qui ei quinto loco nascitur. Est enim gaudiuz vt superius iam diximus: vnus de principalibus affectibus. Hic autē cum ordinatus est recte inter filios iacob ⁊ lye annumerari pōt. Ordinatum autē gaudium et verum veraciter tūc habem⁹: quādo de veris ⁊ internis bonis gaudem⁹. Ad talis ꝓlis desideriū apl̄us nos aīare voluit cum dixit: Gaudete ī domino semp: iterum dico gaudete. Et porpheta: Letamini ī domino ⁊ exultate iusti. Pro tali prole lya libenter mandragoras contempsit: vt talem filium habere posset. Mens etenim

que ĩ laude hoĩm delectat̃: quid sit internum gaudiũ expiri nõ meret̃. Recte aũt post natiuitatẽ gad et aser: lya talẽ filiũ genuit: qꝛ nisi ꝑ abstinentiã ⁊ patientiã mens hũana ad verũ gaudiũ nõ ꝑtingit. Oportet ḡ nõ solũ falsam delectationẽ ꝫ etiã vanã ꝑturbationẽ excludere q̃ vult de veritate gaudere. Qui eniꝫ in infimis adhuc delectat̃: interna vtiqꝫ iocũditate indignus est: ⁊ q̃ vano timore ꝑturbat̃: spũali dulcedĩe ꝑfrui nõ põt. Falsã leticiã veritas dãnabat cũ dicebat: Ue vob̃ q̃ nũc ridetis. Uanã ꝑturbationẽ extirpabat: cũ auditores suos admonebat: Nolite timere eos q̃ occidunt corp⁹: aĩaꝫ aũt nõ pñt occidere. Hoꝝ aũt vnũ abstinẽdo supamus: alterũ patiẽdo calcam⁹. Per gad itaqꝫ extirpat̃ falsa delectatio: ꝑ aser ꝟo vana ꝑturbatio. Isti sunt gad ⁊ aser q̃ excludũt gaudiũ falsũ: ⁊ introducũt verũ gaudiũ. Iã (vt estimo) nulla erit deinceps q̃stio: cur h̃ talis fili⁹ isachar dicat̃: Siquidẽ isachar merces ĩterp̃tat̃. Quid em̃ aliđ tot tãtisqꝫ laborib⁹ q̃rim⁹? q̃d inq̃ꝫ aliđ q̃ꝫ veꝝ gaudiũ tam ꝑseuerãti lõganimitate expectam⁹? Hui⁹ mercedis totiẽs q̃si quasdã ꝑmitias et velut arrã quãdã accipim⁹: quotiens ad illud internum nostri domini gaudiũ intram⁹ ⁊ ex aliqua parte gustamus.

Compatio exterioris et interioris dulcedinis. Capi. XXXVII.

h Anc aũt interne dulcedinis degustationẽ: sacra scriptura: nũc gustũ: nũc ebrietatẽ vocat: vt q̃ sit parua vl' magna oñdat. Parua quidẽ ad cõpationẽ future plenitudinis: magna aũt in compatiõe cuiuslibet mũdane iocũditatis. Presens etenĩ spũaliũ viroꝝ delectatio future vite gaudijs cõpata: quãtũlibet excrescẽs inuenit̃ parua. In cui⁹ tñ cõpatione oĩs exterioꝝ delectationũ suauitas ẽ nulla. O dulcedo mirãda: o dulcedo tã magna: dulcedo tã pua. Quõ nõ magna que mũdanã oẽm excedis? Quõ nõ parua q̃ de illa plenitudine vix stillã modicã decerpis? Modicũ quiddã d̃ tãto felicitatis pelago mẽtib⁹ instillas: mentẽ tñ quã infundis plene inebrias: merito tantillũ de tanto gust⁹ quidã dicit̃. Merito nihilomin⁹ q̃ mentẽ a se ip̃a alienat ebrietas noĩat̃. Gust⁹ g̃ est ⁊ ebrietas iure dici põt. Gustate inq̃t ꝓp̃ha ⁊ videte qm̃ suauis ẽ dñs. ⁊ petr⁹ apl's: Si tñ gustast̃ qm̃ dulcis est dñs. Et de ebrietate idẽ ꝓp̃ha: Visitasti terrã ⁊ inebriasti eam. Audi hominez hac ebrietate madentẽ: ⁊ q̃d circa se agat̃ omnino ignorantem: Siue in corpore inquit siue extra corpus nescio: de⁹ scit. Quomodo

putas inebriatus erat: quõ mũdus ei in obli/
uionẽ venerat: qui seip̃m nesciebat?

Quid soleat impedire illud inter nũ gaudiũ. Capi. XXXVIII.

h Ac itaq; dulcedine inebriari nõ me/
rent̃: q̃ adhuc carnaliũ desideriorũ flu
ctibus agitant̃. Uisitasti inq̃t terrã ⁊
inebriasti eã. Quid putas cause est q̃ solã t̃rã
dñs dicit̃ inebriasse: cur non etiã mare? Sed
scim⁹ q̃r mẽs q̃ ꝑ varia desideria fluctuat: quã
adhuc secularium curarum ꝓcella exagitat: ad
illud internũ gaudiũ nõ admittit̃: ⁊ illo torrẽ/
te voluptatis nõ potat̃: quãto min⁹ inebriat̃.
Scim⁹: q̃r mare sp̃ fluctuat: terra aũt in eter/
nũ stat. Sic ⁊ cetera elemẽta sp̃ in motu sũt: ⁊
sola terra stãte: cetera stare nesciũt. Quid g̃ ꝑ
terrã nisi fixã cordis stabilitatẽ debem⁹ acci/
pere? Debet g̃ fluctuatõez cordis restrĩgere:
⁊ ad vnius veri gaudij desideriũ cogitationũ
affectionũq; mot⁹ colligere: q̃ se cupit vl̃ cre/
dit illo vere sobrietatis poculo inebriandũ fo
re. Hec ẽ illa ꝟe beata t̃ra: mẽtis videlicet sta
bilitas trãquilla: qñ mẽs ĩ seip̃a tota colligit̃:
⁊ ĩ vno et̃nitat̃ desiderio ĩmobilit̃ figit̃. Hec
est illa t̃ra quã veritas ꝓmittebat cũ dicebat:
Beati mites qm̃ ipsi possidebũt t̃rã. Hec est
illa terra de q̃ psalmista ꝓmittẽs admonebat:

ꝛ admonẽs ꝓmittebat: Inhabita inq̃t terrã ꝛ paſceris i diuitijs ei⁹. Hec ẽ illa ꝛra quã iſte iſachar aſin⁹ fortis vidit ꝛ ꝯcupiuit: ꝛ in eius cõcupiſcẽtias mirabilit exarſit. Iſachar inq̃t aſin⁹ fortis habitãs inꝫ termios: vidit requiẽ q̃ eẽt bona ꝛ terrã q̃ eſſet optima: ꝛ ſuppoſuit humerũ ſuũ ad portãdũ: ꝛ fact⁹ eſt tribut⁹ ſeruiens. Oportet ḡ ꝛ nos de terra ad terrã trãſire: de aliena terra ad terrã ꝓpriã: de exilio ad patriam: de gente ad gentẽ: ꝛ de regno ad populum alterũ: de terra morientiũ ad terrã viuentiũ: ſi volumus experiendo noſſe verum ꝛ internum gaudiũ. Cõcupiſcam⁹ ꝛ nos terram illã quã iſte iſachar vidit ꝛ cõcupiuit. Si enim nõ vidiſſet non cognouiſſet: ꝛ ſi non cognouiſſet non cõcupiſſet.

Quomodo interna dulcedo ſoleat animum ꝛ ad fortia roborare ꝛ ad humiliora inclinare. Ca. xxxix.

Ro hac terra aſinus factus: ꝛ fortis effectus: libenter ſuponit humerum ſuum ad portandũ: et factus ẽ tributis ſeruiẽs. Multum ſibi ꝓfecto viluerat qui ſe aſinum animal videlicz pene pre ceteris vilius reputabat. Multũ concupiuit terrã quã vidit pro qua ad omnẽ laborem fortis perdu

rauit. Uiderat sane q ad pulchritudinē illius terre: oēs iusticie nostre quasi pannus menstruate. Uiderat nihilominus q nō sūt cōdigne passionis huiꝰ tēporis ad futurā. que re. in nobis. In vno igitur sibi vilis: in altero fortis effectus. De vno humiliatꝰ: de altero roboratus: fortitudinis sue humerū ad omnem laborem libenter inclinauit: et in acquirenda diuina gloria nō sua: vero regi dignū tributum persoluit. Uultis autē audire et alterū sibi silentiū rōne viluisse: et ad omnē nihilominus laborez cōualuisse: vt iumentū inquit factus sum apud te: et alias propter te inquit mortificamur tota die. Ecce q̄ vilis: ecce q̄ fortis: vilis vt iumentum: fortis ad se mortificandum. Isachar asinus fortis habitās intra termios: vi. re. q̄ es. bo. et ter. q̄ esset op. Pene ḡ nō plene hanc morientium terrā deseruerat: pene non plene illam viuentiū terram apprehenderat qui inter terminos habitabat: quia vilissimis: quia paucissimis huius vite bonis cōtentus erat: huius terre miser extrema tenebat: q̄ per frequētes mentis excessus perhennis vite bona p̄gustabat: illius beate terre inicia tangebat. Isachar asinus fortis hītabat iter terminos quia huius vite bona ad necessitatē nō respuebat: hanc terraz penitus nō deserebat: quia

nouissima

qꝛ future vite nõ nisi q̃dã cape poterat. Illaꝫ nõ oĩno apprehẽdebat. Et idcirco int̃ t̃mĩos habitabat. Istã tollerabat ad necessitatẽ: illã cupiebat ad iocũditatẽ: ⁊ idcirco inter t̃mĩos hĩtabat. Satagebat istã penit⁹ deserẽ nec poterat: ambiebat ĩ illã tot⁹ intrare nec poterat. Fec̃ ḡ qđ potuit int̃ t̃mĩos habitabat. Quotidie ad illã nitebat̃: q̊tidie ad istã relabebat̃: ⁊ ĩ hunc modũ inter termĩos morabat̃: isachar asinus fortis habitabat inter terminos terre vidit requiẽ ꝙ esset bona ⁊ terrã ꝙ eẽt optĩa. Quid ergo mirum ꝙ eã vidit qui in eius confinio habitauit? Quid inquã mirũ ꝙ eã vidit ⁊ visam cognouit: ꝙ cognitã cõcupiuit: ⁊ idcirco supposuit humerũ suũ ad portandum: ⁊ fact⁹ ẽ tributis seruiẽs. Uidit inquit requiem ꝙ eẽt bona. Requies ergo ibi ẽ. Si enim ibi nõ esset eam minime ibi vidisset: ⁊ si bona nõ esset propter eã humeꝝ suum ad portandum mĩme supposuisset. Mansueti aũt ait ꝓpheta inhabitabunt terrã ⁊ delectabunt̃ in multitudine pacis. Ecce qual̃ terra: pax ibi ẽ: requies ibi ẽ: pax plena: requies bona: pax q̇eta: quies pacifica. Uidit requiẽ ꝙ eẽt bona: ⁊ terrã ꝙ eẽt optima. In illa labor nõ ẽ: sed ad illam sñ labore ꝑueniri nõ põt. propt̃ ipsã laborat̃: ꝫ ĩ ipsa labor nõ ĩuenit̃. Extra hãc terraꝫ non inuenit̃ requies vera: nullus penitus labor in

uenitur in hac terra. Duo sunt ~~terra~~ labor ⁊ requies: duo ꝯtra duo: duo bona ꝯtra duo mala: duo sunt magna mala: scꝫ miseria ⁊ cõcupiscẽtia: pena ⁊ culpa. Duo magna bona: trãquillitas ⁊ stabilitas. Cõtra miseriã mentis tranquillitas: ⁊ contra cõcupiscentiã cordis stabilitas. Nullã molestiã sentire ẽ bñ requiescere: nullis cõcupiscẽtie fluctibus agitari: ꝓculdubio iã ẽ ĩ t̃ra morari: in tali terra: talis requies Mens q̃ ad internũ gaudiũ nõdũ colligitur: que sit vera requies mĩme expit̃. Ue mihi misero qui vsqꝫ hodie viuo fagus ⁊ ꝓfugꝰ super terrã. Uagus sequẽdo cõcupiscẽtiã: ꝓfugus dedignando miseriã. Concupiscẽtia me facit vagũ: miseria efficit ꝓfugũ. Sꝑ deẽ ꝙ cõcupiscã: vbiqꝫ ĩuenit̃ ꝙ fugiã. ꝓfecto terra mala terra miserie: terra talis: in q̃ talit̃ viuit̃: terra miserie ⁊ tenebraꝝ vbi vmbra mortis ⁊ nullus ordo. Est ꝓculdubio terra talis nõ stabilitas cordis: ꝫ duricia ⁊ insensibilitas mentis. ꝫ spũs tuꝰ dñe deducet me ĩ t̃rã rectã: ⁊ q̃lem deniqꝫ isachar vidit ⁊ ꝯcupiuit: eo ꝙ eẽt ibi req̃es bona ⁊ t̃ra ip̃a optĩa. O felicẽ q̃ potuit vl̃ ad horã maloꝝ oĩm obliuisci: ⁊ illa int̃na pace vl̃ req̃e saltẽ ad modicũ potiri. Felicẽ nihilominus cui datũ est dispersiões cordis ĩ vnũ colligere: ⁊ ĩ illo vere felicitatis fonte desiderium figere. Illd̃ vtiqꝫ bonũ: verũtñ ꝫ optimũ

at adest

iuxta q̄ ysachar vidit: requiem: q̄ eēt bona: ⁊ terrā q̄ eēt optima: quia bonū quidē est longe esse ab omni malo. Vulto tamē meli⁹ imo optimū inhesisse sūmo bono. Nouit hec ysachar: ⁊ idcirco a tali tra lōgi⁹ discedere nolebat: ꝫ habitans int̄ terminos i ei⁹ vicinio manebat: cupiens ⁊ ambiens eam raptim q̄dem ⁊ furtim per raros saltem excursus tangere: ꝫ ⁊ de illius terre fructibus frequētius comedere. Est enim vt nosce potestis fructus terre illius sublimis: fructus mirabilis: fructus singularis. Huius siquidem terre fructib⁹ mēs hominis sepius saciata ⁊ aliquatenus impinguata: mirandā subito contra omia pericula fortitudinez accipit. In tantum mox ad omnium vitiorū odium cōualescit: vt parum iam ei sit nullum in seipso per cōsensum recipere: nisi studeat eam etiā in aliis viriliter persequi: ⁊ forti animaduersione percutere.

Quomodo vel quo ordine nascatur in nobis odium vitiorum: Ca. XL

Jt ergo mox tam fortis contra oēm periculum: q̄z ferox hostis viciorum omniū. Hinc ē q̄ post ysachar zabulon nascitur: qui habitaculum fortitudinis in

terpretatur. Quid per zabulon nisi odium vi tiorum: odiū bonum: odiū ordinatū. Hūc p culdubio in nobis affectuz ppheta ordinare cupiebat cum dixit: Irascimini t nolite pec care. Quid est enim irascendo non peccare: et nō peccando irasci: nisi homines vtiliter non ad oculum amādo eorū vitijs indignari: Hūc habere se filium idē ppheta significabat cuz alias dixit: Perfecto odio oderā illos: t alibi Omnē viā iniquā odio habui. Hic ē ille egre gius dei miles qui bella dei preliari nō cessat t quē vsitato vocabulo sacra scriptura: Zelū dñi: vel zelū rectitudinis appellat. Zelꝰ domꝰ tue cōedit me t opprobria exprobrātiū tibi ceci derūt sup me. Et itez. Tabescē me fecē zelꝰ meꝰ qz oblīti sunt verba tuazc. t alias. Zelo zela tus sū pter dñm: Et phinees zelauit zelū do mini: t accepit sacerdotiū eternū. Sed vnde istis putas fortitudo tāta: tā mira cōstantia: Helyas solus contra cētū quinquaginta pro phetas īsurrexit. phinees solꝰ castra madiani tarum irrūpens: adulterātes gladio trāsuer berauit. Ecce quantum roboris accipiūt: ec ce q̄z fortes fiunt: qui de illius terre fructibus comedunt: qui se interna suauitate reficiunt. Recte ergo post isachar qui merces interp tatur: Zabulon: id est habitaculū fortitudīs

nascit: qz post degustatam interne retributionis dulcedinē: animus ꝓtra tēptationū argumenta mirabiliter roborat: subito sua pericula quipendens dñi iniurias fortiter vlciscitur. Hinc ē qz moyses ille mitissim⁹ oim qui morabant in terra post quadraginta dieꝝ ieiunium spūaliū delicia ꝝ refectus sacietate mirifica in tātuz subito zelū cōtra fabricatores idoli exarsit: vt adiunctis sibi qui dñi erāt: p medium castroꝝ: de porta ad portā pcutiēdo transirēt: z hominū p uaricatoꝝ tria milia ī mortem prosternerēt. Sic post isachar zabulō nascitur: quia p interne dulcedinis degustatōez odiū vitiozum generat: z vere fortitudinis robur acquiritur. Iste est zabulon qui irascēdo iram dei placare cōsueuit: qui pie seuiēdo dū hominū vitia pcutit: eis quasi non parcendo melius pcit: absqz dubio nihil sic placet deo: nihil sic placat deum quō zelus animarū.

Qz sit rarum ex vero vitiozum odio zelum rectitudinis habere: Ca. XLI

Qz multi multas ceteraꝝ virtutū ꝓles ex gratia dei mente conceperunt z de se genuerūt: qui hūc filiū habere nō potuerūt: qz multos hodie videm⁹ spi-

ritu pauperes: spe gaudentes: charitate feruentes: multũ abstinentes: admodũ patientes: ad zelum tñ animaꝝ nimis tepidos multumq; torpẽtes. Alij quasi ob custodiam humilitatis delinquẽtes increpare nõ possunt: alij ne charitatem fraternã videant cõturbare peccantes arguere metuũt: sicut alij alijs: atq; alijs adhuc modis qui zelare pro domĩo nolunt virtutis hoc eẽ fingunt: vel virtutẽ eẽ credũt. Ecõtra multi ꝙ absq; dubio agunt in spũ furoris: agere se arbitrant zelo fortitudinis: ⁊ que veraciter exequũtur odio hominũ exercere se putant vel simulant odio vitiorũ. Sed q̃so interrogẽt qui eiusmodi sunt: qui zabulon iã genuisse se credũt: seipsos queso ĩterrogent: vtrũ in veritate diligant quos quasi instigante zabulon tam acerbe castigãt: forte adhuc que sint ille delicie ꝑ experientiã scire minime potuerũt. Ad quas eos q̃s arguunt vel flagellãt suis inuitare flagellis ⁊ increpationib⁹ videri volunt. Illi enĩ poti⁹ pietate q̃ꝫ crudelitate delinquentes increpare credendi sunt: qui interna illa gaudia ad que eos tot doloribus inuitãt ꝑ experientiã nouerunt. Iudam ⁊ isachar prius q̃ꝫ zabulon lyam pepisse legimus: ⁊ ꝑ iudã charitatẽ: ꝑ isachar spũaliũ gaudioꝝ expientiã significari iam diximus.

at p̃sumut

at rectitudinis

Prius iudam ⁊ ysachar nasci necesse ē: q̄z zabulon: quoniā mens que charitatis ⁊ interne suauitatis adhuc expers est: rectitudinis normam in suo zelo seruare minime potest. Charitas enī docet qualiter tractare optet quos zabulon castigat. Spiritualiū noticia docet: que sit illa suauitas ad quā inuitant: vel etiaz cōpellunt: quibus exterioz iocunditas carnalis videlicet intercidit̄. p q̄ sepe zabulō vrgēte durius arguuntur. Judas itaq̄ docere debet modū: ysachar autē causam correctionis: vt moderante iuda: fiat in spiritu lenitatis. ysachar suggerente fiat nihilominus causa vtilitatis. Utilitatem tamē eozum nō suam zabulon querat: vt qui delinquentes ferit: ad vtilitatem faciat nō ad vindictam.

Qz sit officiū veri zelatoris: Ca. XLII

Debet autē zabulon nō solū delinquētes coꝛripere: sed eos etiā tēpoze tribulationis cōtra persequentes defensare. Alioquin verus zelus nō est: nec zabulō veraciter dici potest: si paratioꝛ ē ad feriēduz q̄z ad ꝓtegendū. Non enī frustra iste sextus: id est: nouissimus filioꝛ lye habitaculū foꝛtitudinis dicit̄. Nam zabulon (vt superi⁹ dictū est) habitaculū foꝛtitudinis interꝑtatur. Uides quomō domus inhabitantes quos ⁊ su-

perius ꝓtegit: ⁊ ab omni pte cingit: ⁊ tamen
nisi fortiter munita sit ⁊ firmiter habitaculuz
fortitudinis non erit. Sic nimirum sic pfect⁹
zelus vt zabulon iure possit dici: imo veraci/
ter esse debet infirmiores contra aereas pote
states doctrina ⁊ oratione ꝓtegere: et contra
mundana picula vndiq; munire: et in vtroq;
non solum infatigabilis sed etiaz insup abilis
pseuerare. Vigilare ergo oportet hinc cõtra
insidias diaboli: illinc contra pressuras mun/
di. Proculdubio quisquis es ī vtroq; fortis:
habitaculũ es fortitudinis et digne zabulon
dici mereris. Debet ergo zabulon sp promp/
tior: imo paratior esse ad mala fereda q̃ ad
mala inferenda. Et q; habet necesse quãdoq;
pro culpa subiectis irasci: vtiq; amplius do/
let: cum cogitur eos pro culpa pcutere: q̃ cuz
cogitur pro eorum defensione puniri. Liben/
ter ergo se occurrẽtibus piculis obiicit: ⁊ cõ/
tra seuientiũ tempestatũ procellas se sponte
opponit: Alioquin frustra in littore maris ha/
bitat: frustra in statiõe nauiũ habitationẽ pa
rat: si contra marina mũdane pressure discri/
mina trepidat: nisi tempestatibus diu fatiga/
tos: ⁊ tandẽ littorib⁹ eiectos blande excipiat
⁊ benigne foueat.

Qz veri zelatoris sit vigilare non solũ contra seuiciam: sed etiam cõtra fraudulentiã. Capitulũ. XLIII.

Zabulon inquit in littore maris habitabit: ⁊ in statiõe nauiũ ptingens vsq; ad sidonem. Que ergo causa est putas cur habitet in littore: nisi vt muniat extrema terre: ⁊ vtpote habitaculũ fortitudinis ꝓ tegat infirmiora mẽbra ecclesie: Illozũ ergo periculis se opponit quos assiduis persecutionũ ꝓcellis fatigari conspicit. Ut enim naufragãtibus semp patus sit ad ferendum auxilium: manet vt de eo scriptũ est in statione nauium. Diuturnis nãq; tẽptationibus oppressos: ⁊ quasi quedam naufragia passos ⁊ penitꝰ fractos scit blanda cõsolatione fouere: ⁊ ad statũ securitatis erigere: ⁊ ad quẽdaz q̃si trãquillitatis portũ reuocare. In hũc itaq; modũ zabulon ĩ littore maris habitabit: ĩ statiõe nauiũ ptingens vsq; ad sidonem. Extendens ꝯ se latius ꝓ littora maris: ⁊ huc illucq; discurrens dñi vndiq; vigilat circa suoz ꝓtectionẽ: dñi vbiq; se parat cõtra hostiũ incursionem: ptingit etiã vsq; sidonẽ. Sidon venatio iterꝓtat: ꝓ quã recte satis ꝛceptionũ fraudulẽtia intelligit. Satagit ergo zabulon iste non solũ

imbecilles quosq; erigere ꝓtra furoꝛē ꝑsequē
tiū: sed quoslibet etiā simplices ꝛe laqueo eri
pere venantiū. Ad sidonē g̃ vsq; ptingit: quo
tiens versuti hostis insidias ꝛetegit: quotiēs
falsoꝛū fratrū fraudulēta consilia ꝛeꝑhendit:
qualiū sermo teste apl̃o vt cancer serpit. Hic
est em̃ ille laque⁹ venatoꝛ: ꝛ q̃si quoddā rete
spirituū maligꝺoꝛ: aīas simplices venantiū:
lingua videlicet adulantiū: lingua ꝛetrahētiū
seminātiū inī frēs discoꝛdias: cōcitātiū iras ꝛ
rixas. Pertingit g̃ zabulon vsq; ad sidonē q̃
tiens ꝑuenit insidiatoꝛ dolosam machinati
onē: siue maligꝺoꝛ spirituū: siue ꝑfidoꝛ ho
minū. Scim⁹ em̃ fieri hmōi venationē aīaꝛ
aliq̃ ꝑ occultā suggestionē ꝛemonū: aliq̃ ꝑ
apertā suasionē hoīm: Verūtū nouit vtrāq;
zabulon caute ꝛeꝑhēdere: ꝛ icauta ꝛetegere.
Figit g̃ zabulō foꝛtitudis sue hītaculū e regi
one maris in confinio sidonis: vt hinc vigilet
ꝓtra seuiciā ꝑsequentiū: illinc ꝓtra fraudulen
tiā insidiantiū: vt impleaī qō ꝛe eo scriptū le
gī: zabulon in littoꝛe maris habitabit: in sta
tione nauiū ptingēs vsq; ad sidonem.

Quale sit vel quātū bonū habere ꝑfectū zelum animaꝛ. Ca. XLIIII.

Cogitet qui poteſt: qualis ſit hic filī⁹
quanta ſit eius virtus: cuius officio

quisq; non solum seipsuz contra vitia munit: sed alios etiã a peccati laqueis eripere cõtendit: ⁊ quoꝝ nõ potest maliciã in melius cõmutare: nititur saltem resistendo reprimere. Nescio si potest homo a deo aliquid maius ĩ hac vita accipere. Ignoro an possit hac gratia in terra maiorem aliquã deus homini conferre: q̃ vt eius ministerio peruersi homĩes in melius mutent̃: vt de filijs diaboli: filij dei efficiant̃. An forte cuiq̃ videbit̃ eẽ mai⁹ mortuos suscitare? Ergo ne maius erit carnẽ reuocare ad gaudia mundi: q̃ anime restituere gaudia celi? Ergo ne maius erit suscitare carnem iterum morituram: q̃ animã in eternũ victurã? Ergo ne mai⁹ erit restituere carni bona transeuntia iterũ ꝑitura: q̃ aĩe reddere bona eterna in eternum mansura? O qualis dos: quãta dignitas talem gratiã a deo accipere. Non debuit dei sponsa a sponso suo aliam dotẽ accipere. Nõ decuit celestẽ sponsum sponse sue aliam dotem donare: q̃ vt ꝑ adoptionis gratiam posset multos deo filios gignere: ⁊ de filijs ire filijsq; gehenne regni celestis heredes ascribere. Merito ergo zabulon nato exclamat mater eius lya: Dotauit me de⁹ dote bona. Vides ne quale quãtũ ve sit zeluz iusticie veraciter possidere: ⁊ vitiorũ odium ex corde

gerere: in veritate exercere. Qui talem filium genuit cũ propheta fiducialiter psallit: Oẽm viam iniquã odio habui.

Quomodo vel vnde oriatur ordinatus pudor. Ca. XLV.

Sed nũquid saltem post has sex virtutũ soboles dabitur cuiuis sine peccato viuere: vt saltem post vitiorum odiuz possit sine vitio esse? Quis hoc presumat? quis hoc vl' in hac vita sperare audeat: cũ apostolus dicat: Si dixerimus qꝛ peccatum nõ habemus: nosip̃os seducim⁹: ꝛ Vitas in nobis nõ est? Quis est vt de ceteris taceã qui ipsa saltem peccata ignorãtie possit ĩ hac vita plene deserere: pfecte deuitare? Nũquid vel ip̃i qui alioꝝ culpã corripiunt: se ab omni peccati cõtagio penit⁹ exuũt? Imo eos sepe ꝑ quos de⁹ alioꝝ errata corrigere disponit: ex magne pietat' dispẽsatõe grauit' cadere ꝑmittit: vt ex ꝓpria culpa discãt: q̃ꝫ misericordes ĩ aliorum correctiõe esse debeant. Sed quãtũ putas erubescunt: cũ quali se humilitate deijciunt: cum se in id vnde alios corripiunt: vel forte in aliq̃d grauius lapsos conspiciũt: qui alijs ĩ statu rectitudinis formam prebere debuerunt? Quisputas digne pensare sufficiat: quãta cõfusio corda eoꝝ transfigat: cũ in sua

vita videāt qō iure valeat etiā ab ipis repre/hendi: quos pro culpa eorum reminiscunt a se sepe t acerbi⁹ corripi t duri⁹ castigari. Hic est q post zabulon nascit dina: q sepe nimiū zelum interuentēte culpa sequit verecundia. Nihil enim aliud intelligimus p dinam nisi verecundiā: sed ordinatam. Solū peccatum erubescere: est bonā t ordinatā verecūdiā habere: sed qui zabulon nōdum gignere meruit frustra dinam gignere se credit.

Quis vel qualis sit ordinatus pudor. Capitulū. xlvi.

Isce prius peccatū odisse: t tunc in/
o cipies illud veraciter erubescere. Si veraciter odis illud citius erubescis. Ille pudor verus esse cognoscit: quez vitiorū odiū precedit t comitat: Alioquī si in peccato deprehenderis: t deprehensus pudore confunderis: non te credo erubescere culpam: sed infamiā. Non enim descendit verecūdia talis tā de ipso peccato q̄ de fame detrimēto. Non est g̃ vñ gl'ieris quasi dinā genueris. Habent vtiq; homies etiā puersi verecundiā: s vtinā bonā: vtinā ordinatā. Nā vtiq; si bonā habe rent: peruersi fortitan non essent. Peccatum

etenim si perfecte erubescerent: non tam facile committerent. Qualis pudor est erubescere paupta tem: erubescere hūilitatē. Illud non pudet eos erubescere: ad q̄ docēdus non puduit celestē magistrū de celo descendere. Discite inquit a me: q̄ mitis sū & hūilis corde. At isti ecōtra magis aboīnātes q̄s sectantes hūilitatē: multo ampli⁹ erubescūt hr̄e sordidā vestē q̄s sordidā mētē. Q̄ multi sūt hodie q̄s mag⁹ puderet ī oīoe fecisse barbarismū cōtra regulam p̄risciani: q̄s ꝓtulisse mendacium in suo sermōe ꝓtra regulā xp̄i: Sz q̄d de istis loq̄mur qui sepe etiā sua crimina iactant: q̄ñ q̄dē illi etiā q̄ spūales vidēt hūc pudorē haud facile supant: Sepe duz in p̄dicatiōis officio p̄mo⁹ vtilitati deseruiūt: dum forte cōtra supbiā disputāt: ptingit eos sepe supbire! Ñ constat eos contra superbiam humiliter disserere. Et si forte inter loquēdū (q̄d fieri solet) breuem accentum ꝓducerēt: magis eos fortassis puderet de vitio orationis: q̄s de vitio elatōis. Crede mihi nō est credendū: hāc esse verecūdiā illā: quā intelligere debem⁹ per dinam.

Q̄ sit rarum habere pudorem verum: Ca. XLVII.

Ultis adhuc nosse q̄ sit raruz humanam verecundiam perfecte calcasse: ⁊ hanc veraz ⁊ ordinatam hr̄e: qō q̄ est dinam genuisse. Ecce de carnalibus omitto: cū de spūalibus tm̄ interim sit mihi sermo. Ecce quisquis es qui te credis dinam genuisse: si cogeris cozā multitudine nudo cozpore transire: nunquid posses non erubescere? Cogita ergo si tantū cōfunderis quādo imunda cogitatione sordidaris. Cur te iactes dinam amplius genuisse ⁊ ordinatam verecundiam habere si minus erubescis pudenda cozdis q̄ cozporis? Si magis vereris vultū hominuz q̄ cōspectū angelozum. Siccine magis ē erubescendum q̄ deus benefecit q̄ q tu male fecisti. Certe illas etiā cozporis ptes quas pudenda vocamus deꝰ fecit: pudenda autē cozdis nō nisi tu fecisti. Diligenter igit cōsiderāti recteq̄ discernenti: q̄ sit raz vel q̄ paucoz sic humanam verecūdiā plene vicisse: ⁊ solaz illam que ordinata est possidere. nō erit (vt arbitroz) vnde amplioꝰ quis āmirari debeat cur talem pzolem lya tā sero concipiat vl̄ pariat.

Quid sit pzoprium pudoris: Ca. xlviii.

Ed ne de nominis rōne tacite pzeterijsse videamur: dina iudicium istud

interpretatur. Hoc itaq; est illud iudiciū quo quisq; a propria cōscientia cōuenit: cōuincit & dānatur: & digna cōfusionis pena mulctat. Si enī cōscius sibi nō esset: nō eēt vtiq; vnde iure erubescere deberet: & cōfusio quidem si nulla pena esset: nō esset vnde eā quisq; tam detestari vel tm̄ deuitare debuisset. Viro itaq; modo mens de ꝓpria cōscientia cōuicta et condigna confusione detecta: vno eodemq; tempore contra seipsam dictat sententiā: ipa de seipsa suadet vindictam. Hoc itaq; ē illud iudicium in quo vnus idemq; ē ille qui iudicat: & ille qui iudicatur: idem ipse qui cōdemnat: & idem ipse qui cōdēnatur: vnus idemq; puniens: & ipse qui punitur. Hō ergo sī causa fuit q̄ tale iudicium sacra scriptura nō sine demonstratione noīare voluit. Istud enīz demonstrationē semper significat: & quid aliud hec adiectio q̄ animū audientis in admirationē excitat: vere iudiciū admirabile dignumq; āmiratione: digneq; demonstrandus pronuntiandus est cum demonstratione: in quo quidem iudicio quanto quisq; seipsum ardentius diligit: tanto in seipsū acrius seuit: & quo sibi pci vehementius cupit: tanto minus sibi pcit: quia quo amplius suā cōfusionē formidat: eo acerbius sua quēq; ꝓfusio verat. Sz hoc fortassis

cuicq̃ mirandū videtur: si hec inter alias virtutes digne admiratur. Cur p femineū t nō potius per virilez sexum exprimitur. Sz scimus oēs qz i feminis q̃ in viris q̃uis sit pulchritudinis forma maior: est tñ ad opa virtutum cōstantia fortitudinis minor. Quis nesciat verecundia quālibet honesta cordis robur q̃tū emolliat: et q̃ sepe fortia opa prepediat dū anim⁹ hominis vltra modū cōfūdi deuitat: Est itaq̃ dina nō vir s femia: nō filius s filia.

De vtilitate t venustate pfecte verecundie: Ca. XLIX.

Tforte nō sine causa fuit: q̃ p⁹ natū
e zabulon de⁹ lye nō filium sed filiā dare decreuit: que fratris audaciā blande mitigaret: t furentis animū blanditiis deliniret. Habet enī vt ex predictis apparet zabulon impetus vastos: t ingentes gerit animos: s sciūt (vt oēs nouim⁹) femie q̃ viri tumētes aios blandi⁹ alloq̃: t iratis dulci⁹ blandiri. Valde ḡ oportunū videt q̃ post zabulō dina nascit: vt ex sororis lenitate fris furor tē pereat. Multū em̄ p oēm modū zelantis animi impetū tēpat: cū in seipo inuenit; qs vnde erubescat. Hec vtiq̃ ē rō (ni fallor) cur p⁹ zabulon dina nascit: vt eius modestia fratr̄ sui

impetus tpet. Sz qr dina nil virile nil magni ficuz molit: tribū in populo isrl facere nō me ret. Immo sepe vt dictū ē: dū plus iusto con fundi metuit ad fortia ⁊ virilia nō solū nō con ualescit: sed etiā ea ꝑpedire ꝯsueuit. Sz quā uis pauida sit vtpote femina ad opa fortitu dinis: īuenitur tñ prouida ⁊ circumspecta ad custodiā honestat. Et q̄uis nesciat placere ꝑ fortitudinē: nouit tñ placere ꝑ forme pulchri tudinem. Est enim dina admirande pulchri tudinis: ⁊ forme singularis: ⁊ que intuentiuz ocl'os ī sui admiratiōz facile trahat: ⁊ admirā tiū aīos sua cito dilectiōe alliciat. Quis eniz ignorat quō modestia verecūdie hoīes hoī bus ⁊ cōmendabiles reddat: ⁊ amabiles effi ciat? Uñ nāq̄ ē q̄ ꝟecūdos hoīes fere sp ce teris cari⁹ āplectimur: nisi q̄ ī eis dū verecū die modestiam: modestieq̄ gr̄am miramur: dine q̄dāmō pulchritudine allicimur: ⁊ pul chritudinis sue magnitudīe in ei⁹ amore cap tiuamur. O q̄ singularis hui⁹ dine pulchri tudo: q̄ celebris ei⁹ dilectio: cui⁹ pulchritudi nē pene nemo nō mirat: cui⁹ dilectione pene nemo nō delectat. Hui⁹ rei sichem ille filius emor testis sit: qui ei tam ardenti amore inhe sit: vt mallet oēs mares suos absq̄ mora cir cumcidere: q̄ illam non habere.

Quomodo verecunda mens modestie metas trãsgreditur cũ per superbiam ⁊ vanaz gloriam corrumpitur: Ca. L

Oꝛ multi hodie sunt qui qđ ꝓ deo facere noluerunt: sepe pro amore dine facere nõ differunt: ⁊ pudendorum superflua que pro deo amputare debuerant orta ꝯfusionis occasione pro euitãdo verecũdie detrimẽto ãputare nõ tardãt. Et malunt ĩ amputãdis vite superfluis circũcisiõis molestiaz subire: q̃ꝫ impudentes videri ⁊ sine verecundia esse. Sz quis est sichem: vl' quis est pater eius: vl' quid sibi volunt hmõi nomĩa: Sichem quidem interp̃tatur humerus vl' labor: ⁊ emor qđ sonat asinus. Sed si eoruz facta cõsulimus: qui sint cicius inuenim⁹. Qui enim sunt qui solent nõ tam pro deo q̃ꝫ ꝓ dina: nõ tam pro cõscĩa q̃ꝫ ꝓ verecundia pudẽda sua circũcidere: q̃ inquã alij erunt q̃ꝫ amor ꝓprie excellentie: amor vane glorie. Attende ergo hunc emor q̃ꝫ sit stult⁹: ⁊ inuenies q̃ꝫ recte nuncupetur asinus. Videamus ergo vnde extollat̃: vnde glorie t̃: si de deo qđ nõ habet se habere credit: Hac q̃so stulticia quid stultius excogitare poterit. Si autem habet

sudiat quid ei apostolus dicat: Quid habes
qō nō accepisti. Si autē accepisti quid glori-
aris: quasi nō acceperis. Et quidez accepisse
nō accipientis sed veraciter ē gloria dantis.
Quid enim habet homo ꝓprīū nisi peccatuz:
t quale est gloriari de malo ꝓprio siue de bo-
no alieno. Talis vtiq; gloriator q̄ vere ē stul
tus tam recte appellatur t asinus. Sz t q; si-
chem humilis labor dicit: ad idem ptinere vi
detur. Humeris eñ onera portamus t hoc
agendo vtiq; laborazamus. Supponit itaq; si-
chem humerum ad portandū: t libenter de-
sudat: sed ad solum nomē sibi faciendū. Reco
lamus modo qō de isachar legim⁹. Isachar
inquit asinus fortis vidit requiem q; esset bo
na t terrā q; esset optima t supposuit humerū
suum ad portandum. Ibi isachar asinū se re-
putat: t humez suū ad portandum inclinat.
hic emor asinus dicitur: t sichem laborioſuz
humerum habere demōstrat. Videtis quia
qō agitur pro leticia vera: totuz exercet ꝓ le-
ticia vana. Isachar laborat pro requie q̄ vi-
det: sichem pro laudis vanitate q̄ cōcupiscit
Recte tū nō laborioſus sed labor appellatur.
quia per suum laborem ad veram requiē nō
ꝓducitur. Qō autem recte labor dicatur: te-
statur labor ypocritarum qui tātū laborant

humilis uel humerus
Supposuit

p adipiscēdo vano fauore hominū.

Quō verecunda mēs ab intentione sue rectitudinis deijcit: Ca. LI.

b Jc ē itaq; ille sichē q egredienti dine occurrit oppressam q; corrūpit. Jnte gritatē ḡ quā int⁹ fortassis obseruare potuit egressa amittit. Mā quoniā verecūdie venustas ab omnibus fere cōmendat: laudatur amat: ⁊ dinā egredientē: ⁊ intima sua deserentē: ⁊ q ea humiliare cōsueuit infirmitatis memoriā cito obliuiscentē subito hominum laudes excipiunt: ⁊ ea dū fauoribꝫ demulcēt corrūpūt. Dū em̄ i hūana laude oblata delectat: qd aliud nisi p sichē amorē: sc; vane glie corrūpit. Verūtn tūc dina corruptionis sue dāna violētia quadā potiꝫ q̄ꝫ volūtate patit: cū blādienti prauе delectationi quātū pōt reluctat. Toties em̄ sichē q̄si nolētē oppримit: quotiēs mētē cōfusionē sue corruptiōis erubescētē: ⁊ idcirco fortiter reluctantē etiā iuitā vsq; ad turpē delectatōꝫ trahit. Sꝫ qd putas cause accidit q ea intima sua deserere ⁊ ad exteriora vagari cōpulit: nisi q sepe dū infirmā nra nimis erubescim⁹: ne forte alij easdē infirmitates in se sentiant: mirari incipim⁹: ⁊ videt nobis qōdā gen⁹ solacij inuenisse: si, dep

hendamus nos in nra saltē delectione vel so/cios hre. Inde fit vt aliorum studia incipia/mus curiosius querere: nunc vultum: nunc gestum: totiusqz corporis habitum frequen/tius circumspicere: eorum occulta ex aliorum relatu libenter addiscere. Dum igitur dina in alijs animarum statum ex signis exteriorib⁹ deprehendere nititur. quid aliud qz sua dese/rens ad videndas mulieres foras egreditur. foriscz euagatur. Duz ergo dina formas mu/lierum curiose circūspicit: alias multum: al's minus pulchras nimiz inuenit: z dū secū se/pe tacita cōpat qz multas pulchritudinis sue magnitudie lōge ancedat. Quid miz si appe/titus vane glorie eam vehementius pulsat: Cuius impetum duz resistendo repellere nō sufficit. Quid aliud qz viribus sichem victa succumbit.

Quomodo vno eodemqz tempo/re vnde vna virt⁹ corrumpitur inde alie virtutes qnqz nutriunt: Ca. LII.

n Otandū sane q vno eodemqz tēpo/re z dyna corrumpit z eius fratres in suis pascendis pecoribus occupant Mens etenim que charitate ceterisqz virtu/tibus pollet: sicut de suis malis dolere: sic de prioz bonis gaudere solet. Dū igit primoz

vitam eorum lustrando bona ꝓsiderat: suaq; cum illorum bonis cõparat: sicut non potest sepe fauoribus nõ fauere: sic de aliorum bonis congratulari erit necesse. Dẽs vtiq; pia dum aliorum ꝓfectum: alioꝝ defectum: horum infirmitatem: illorum perfectionẽ diligẽtius intuetur. Varijs nimiruz nũchis: nunc illis vicissim affectibus tangitur. Incipit ergo ꝓ alijs timere: ꝓ alijs dolere. De his bona: de illis melioza sperare. Videt ī alijs q̃ diligat ꝓ quibus t gaudeat. Inuenit ī qui busdaz q̃ iuste abhozreat: ꝓ quibus t iuste dolere debeat. In hunc itaq; modum dum affectus boni simplicibus cogitationib⁹ alludunt que ex inspecta t sibi cõplacita ꝓximorum disciplina hinc inde occurrunt: quid aliud fratres dine filij lye q̃ pecoza sua pascũt: Vides ne quomodo vno eodẽq; tẽpoze aliud operatur verus amoz ꝓximi: atq; aliud operatur van⁹ amoz sui. Verus amoz ꝓximi pascendis pecoribus fratrum pascua prestat: vanus amoz sui coꝛruptionis dine occasionẽ administrat. Oꝛ autem patrem nõ latet t ꝓius q̃ ad fratres sermo perueniret: quid aliud nobis insinuat: nisi q coꝛruptionis noticia animum ꝓius per cogitationẽ q̃ p affectum pulsat: Sz cũ res diuti⁹ in coꝛde versat

sepius per cogitationem replicatur: quando q3 vsq3 ad cordis intima penetrat cordisq3 affectum transuerberat. Cum igitur rei sollicitudine animus afficitur: varijsq3 affectib⁹ vicissim tangitur: iam vsq3 ad filios lye fratres etiam dine sermo peruenisse nō dubitatur.

Cum quanta instantia vel cautela corrigenda sit intentio praua: Ca.LIIII.

Sed quomodo putas insaniunt. cum sororis sue corruptionē iaz ignorare: vel saltem dissimulare vlterius non possunt. Quid enim de eis ait scriptura: nisi q3 irati sunt valde: z iterum q3 essent seuiētes obstupzum sororis sue: Docet vtiq3 nos hec fratrum ira vel potius insania: quomō q̄sq3 debeat irasci: qualiter indignari: quomō seip̄ suz arguere: q3 acriter increpare: cum seagnoscat conscientiā suam inani gloziatione fedasse. Debet ergo quicunq3 est ad sanandū mentis tumozem infirmitates suas ante oculos ponere: z culpas suas (sine quib⁹ nemo hāc vitam transit) ad memoriaz reuocare: q3 ibo nesta sepe in opere: q3 indigna in oze q3 īmunda versetur in cogitatione diligenter attendere vt inde manifeste colligat q3 multa ī suis moribus inuenire queat: que iure debeant āpu-

tari si vere vult & non imprudenter gloriari. Cuz igitur hmõi cõditionis retractatio mente reuoluit: qd aliõ q̃ cũ filio emoz pactũ circũcisionis statuit. Nam quid est aliud dicere moz tuoz pudenda abscidere q̃ masculoruz tuoz præputia circũcidere: & quid ẽ aliud dicere: alioqn nõ poteris vere gl'iari: q̃ alioqn dine nõ poteris copulari. Si eñ sichẽ gl'iatio: si dina verecundia: qd aliud erit gloriatio ipudẽs. Gl'iatio sine verecũdia q̃ sichẽ sine dina. Recte autẽ inueterate cõsuetudinis q̃ difficile supant: per masculinũ sexũ designãtur. Isti sunt mares quos frẽs dine circũcidi voluerunt: teste tñ scriptura hãc cõditionẽ circũcisionis sichẽ in dolo pposuerũt. Ecce vt facile aduertere possum⁹ nullo mõ marito tali sororem suã dare disponebant: & q̃uis pposite cõditiõis quentiõz explere potuissent: nullaten⁹ tñ eũ tali mrimonio iudicabãt dignũ. Et quidẽ si possem⁹ oĩa inhonesta nostra de nostra penitus vita amputare: & ab omnib⁹ omnino mundari: nichilominus tamen deberemus nõ de nostris meritis: sed tñ in domino gl'iari. Et idcirco forsitan fratres dine dura ei pponebant: vt eũ de sororis sue copula oĩno desperarent. Sed gatior est sichem quelibet

aspa tolerare: q̃ ab amate dine diuortia susti/
nere: Et fit quidez sepe qd̃ ⁊ superius p̃locuti
sumus: vt ea que ab aĩo extorquere nõ potui
mus: qñ ꝓ deo illa facere disponebamus: ea/
dem ip̃a sit nobis facile ꝑficere cũ ꝓ eis incur
rere timem⁹ detrimẽta verecũdie.

Quõ vel q̃ caute oporteat inten/ tionem mutare: ⁊ morũ honestatẽ nõ deserere. Capitulũ. LIIII.

Quid ad ista dicemus? an forte meli⁹
q erit tacite gemere q̃ aliq̃d respõdere
q̃ ista negare nõ possum⁹? Illud sane
dixerĩ q̃ dine fratrib⁹ merito displicuit. Me/
rito eos placare nõ potuit circũcisio: q̃ non tã
ꝓ deo q̃ ꝓ dina: nõ tã ꝓ institutiõe diuĩa: q̃
ꝓ verecũdia hũana facta fuit. Malũ tñ ĩ eis
fuit iuste seueritatis modũ excedere: ⁊ in vlci/
scẽda iniuria eq̃tatis mẽsurã mĩme seruasse.
Merito ḡ iacob incõsultã eoꝝ audaciã redar
guit seueritatẽq̃ tã indiscretã iuste rep̃hẽdit.
O quãto sani⁹ erat viros q̃uis nõ tã pro deo
q̃ ꝓ dina circũcisos: ad verũ dei cultũ paula
tim ꝑducere: q̃ inopinata ⁊ repentina morte
ꝑcutere. Hĩc itaq̃ q̃libet colligat: hĩc diligẽt̃
attẽdat: quõ debeat q̃sq̃ circũcisis suis ꝑcere
quos tñ meminit se nõ ꝓpter deũ circũcidisse.

Qui sunt istiusmodi circūcisi: nisi mores non bona intentione corrector. Nec tamē in talib⁹ debemus morū honesta destruere: sed intentionem mutare. Errant ergo vtiq; errant qui abiiciūt opera bona: quis forte ichoata sint intentione mala. Errantium ergo sudōrū vltores huiusmodi quid aliud faciunt q̄ sup circūcisos cum symeon z leui irruentes violenter occidunt.

Q̄ maxima cōsideratione debemus intentionis deprauationē castigare. Capitulū. LV.

Pere pciū est illud etiā diligenter attendere: q̄ nā mō tā pauci tantā stragem potuerunt efficere. Sed nimirū adiuuit eos electa oportunitas tēporis: quādo ipsos circūcisos z ab istis occidendos opprimebat acerbitas doloris. Ad hoc electus ē dies circūcisionis tertius ille: in quo teste scriptura: dolor solet esse grauissim⁹. Sed q̄ sūt isti dies: vel cur tantū dicunt esse tres: Si p noctē ignorantia: recte p diem intelligit noticia. Primus itaq; dies ē cognitio eor q̄ sunt extra nos. Secūdus dies cognitio eor que sunt intra nos. Dies tertius est cognitio eor que sunt supra nos. Extra nos sunt corpalia: intra nos sūt spūalia: supra nos diuina. Eor

itaq; qui se circũcidunt: verũtamẽ non ꝓpter deũ hoc faciũt: Prima cõsideratio eẽ debet vel potiꝰ eẽ solet: cũ diligenter attendũt quid asperitatis extrinsecꝰ ptulerũt. Scõa cõsideratio debet eẽ quid intꝰ acqsierũt ꝙ tot cruciatus corpis: imo quãtũ intꝰ veraciter pdiderunt ꝙ neuũ sinistre intẽtionis. Tertia consideratio erit quid retributionis a deo expectare debeãt: quẽ simulate seruitutis obsequio nõ tam placasse q̃ exasperasse nõ dubitãt. Prima itaq; die cõsideratiõis prime recurrit ad memoriã amputata licentia amate ꝓsuetudinis: ⁊ absq; dubio dolor efficit. Dolor vtiq; grauis: qr nõ relinquit sine dolore qõ possidebaꝭ cũ amore. Scõo die ꝓsideratiõis scõe inuenit se animꝰ ꝙ detrimẽta corpis pueniſſe ad dãna mẽtis: ⁊ fit vtiq; dolor quãto iustior tãto fortassis ⁊ grauior. Tertio die cõsideratiõis tertie deꝓhẽdit se grauia ptuliſſe de sententia ꝓpria: sed grauiora expectare debere ꝺ sententia diuina. Hic est ille dies tertiꝰ i quo testante scriptura dolor solet eẽ grauissimus. Quãtus eñ putas dolor mentẽ transuerberat cũ diligenter malũ qõ ptulit: malũ qõ cõmisit: malũ qõ ꝓmeruit cõsiderat: Malũ qõ pertulit exterius in cruciatu corpozis: maluꝫ qõ cõtraxit intus in reatu criminis: malũ qõ

ꝓmeruit diuinitus ī cōspectu creatoris: Pro
fecto nō solum grauiter: sed etiam grauissime
voluit quisquis inutiliter circūcisor ad hanc
diē peruenire potuit.

Qr mens in omni sua corruptiōe debeat patienter dolere ⁊ de sua correctione nō desperare: Ca. LVI.

Debet tū mens sui criminis conscia et
de sua infirmitate cōfusa ⁊ patienter
dolere: ⁊ de sua correctione nō despe
rare. Oportet eā sane ⁊ dolere de corruptio
ne: ⁊ sperare nihilominus de correctione: vt
per moderatū dolorē afflicta: ⁊ per spei fidu
ciā erecta: ⁊ satisfaciat de ꝓterito ⁊ ꝓuideat
de futuro. Superi⁹ aūt iam dixim⁹ quātum
quo dolorē ⁊ spem p symeonē ⁊ leui intelligere de
bem⁹. Isti sunt duo illi dine fratres symeon
⁊ leui: iniurias suas vltores seui: Sed vtinā
q̄ fortes tā fortem ⁊ discreti. Ad symeonē pti
net satisfacere de eo qđ male factū est: ad leui
ꝓtinet animū erigere ad id qđ ī posterū ꝓui
dendū est. Si ergo doles de corruptiōe: de
speres aūt de correctiōe: est ibi symeon sed so
lus: Si aūt negligis de satisfactiōe mali ꝓte
riti: speres tū de cautela futuri: est ibi leui sed
solus. Ad tū ꝯ negociū necesse est vt vterq;
conueniat; ⁊ vterq; alteri opem ferat.

Ca. LVII.

Quomodo vel q̃ꝫ caute per exprobrationē peccati vel per exactionem debiti debeat mens corrupta flagellari: Ca. LVII.

Sed cōsiderandū ē iterū ꝙ sepe in eo qd̄ fortiter agūt: modū iusti libraminis excedunt: Qd̄ facile cōuincimus ex hoc eoꝝ opere qd̄ inter manus habemus. Arreptis em̄ gladijs cōfederatos sibi societatis pacto violenter occidunt: ⁊ ꝓ vnius pudicitia violata tot viroꝝ tā sb̄itā stragē fecerūt. Gladius symeonis exprobratio: gladius leui est exactio. Solet enim symeon corrupte mēti exprobrare vehementer malū qd̄ fecit. Leui vero solet vehemēter exigere bonū qd̄ fieri oportuit. Quid ḡ est aliud eos his gladijs pugnare q̃ꝫ exprobratiōis ⁊ exactiōis stimulis mentē flagellare? His stimulis quorūdaꝫ mens vehementer accensa: sepi⁹ incōsolabiliter plangit: ea etiam que nullo modo potest euitare. His stimulis exagitata: ea etiaꝫ sepe inchoare presumit que nullatenus valet consummare. Hinc illa quorundā īmoderata tristicia: hinc illa etiā indiscreta abstinētia: que nō solū vires corpis: verūetiā virtutes euacuat mentis. Quosdā enim seuiente symeone

vidimus tam irrõnabili tristicia absorberi: vt nullius possent aliquatenus cõsolatõne releuari. Alios cognouim⁹ ꝑ ĩmoderatã abstinẽtiã taꝫ grauiter corruisse: vt nulla postmodũ delitiaꝝ copia: nll'a coquorũ diligẽtia posset eis satisfacere. Ecce bellatores isti: symeonẽ loquor ⁊ leui: quõ pugnãt: qualiter se vindicant. Quid est em̃ eos arreptis gladijs dine amatores interficere: q̃ꝫ exprobratione ineuitabiliũ vl' exactione impossibiliũ eousqꝫ non solũ vires corporis: verũ etiã vigorez mẽtis attenuare: vt ꝓ humana saltẽ verecundia nõ possit se mens a suis excessib⁹ tẽperare? Vñ eis recte ꝑ iacob dicit': Symeon ⁊ leui fratres vasa iniquitatis bellantia: In cõsiliũ eorum nõ veniat aĩa mea: ⁊ in cetu eoꝝ nõ sit gloria mea. O quales bellatores qui dũ fortit' egisse videri volũt: pacis sue socios tam crudeliter q̃ꝫ violenter occidunt. Vasa iniquitatis bellãtia: sed in cõsiliũ eoꝝ nõ veniat aĩa mea. O viros incõsultos qui dũ id p̃sumunt qd̃ efficere nõ pñt: illd̃ etiã amittũt qd̃ efficere potuerũt. In cõsiliũ ḡ eorũ nõ veniat aĩa mea ⁊ in cetu eoꝝ nõ sit gl'ia mea. Nõ ẽ bona gl'iatio ambulare in magnis ⁊ mirabilibus sup se: qua possit q̃si de sua gloriari virtute. Non est inquã hmõi gloriatio bona. In cetu eoꝝ nõ sit gl'ia

mea. Quare? Quia inqt ĩ furore suo occiderũt virũ ⁊ in voluntate sua suffoderũt murũ.

Quõ per nimiã afflictionẽ mens qñq; ad impudentiã vsq; effrenat̃: Ca.LVIII.

Quid ḡ ꝑ viꝝ nisi vigor mẽtis? Quid ꝑ murũ nisi disciplina intelligit̃ corporis? Vir itaq; ille amator dine tũc veraciter occidit̃: qñ per afflictionẽ nimiã vigore mentis exhausto vsq; ad apertã impudentiã animus effrenat̃. Tunc amator dine absq; dubio gladio perit: qñ per afflictionis nimietatem vigor mentis eousq; deficit: vt a suis: vt dictum est: excessibus pro humana saltẽ verecundia se tẽperare nõ possit. Tunc murus destruit̃: qñ per immoderatã abstinẽtiam rigor prioris discipline penitus dissipatur. Sed hoc ẽ in hmõi bellatorib⁹ ꝑ omnib⁹ admirabile: ĩmo sup oĩa detestabile: ꝙ nulli⁹ vnq̃ quãlibet viri prudentis cõsilio acquiescunt: ĩmo nec ꝓprie saltẽ experiẽtie credunt: nec tunc quidez cum iam incipiunt ⁊ corpore deficere ⁊ corde tabescere. Quoꝝ pertinacia maledictionis iaculo ꝑcutit̃: cũ ad illos ꝑ iacob dicit̃: Maledictus furor eoꝝ quia pertinax: ⁊ ĩdignatio eoꝝ quia dura. Mirabilis

ptinacia: sed nō minor insania ab impetu cursus sui: a deuio errorīs sui: nō nisi solo ipossibilitatis freno posse retineri. Ecce quō p̄eliari volunt vasa iniquitatis bellantia: Ecce quāta faciunt: Ecce quāta fiunt p̄ dina. Pro dina masculi circūciduntur: p̄ dina circūcisi gimuntur. Totum hoc fit p̄ dina: totū hoc p̄ humana verecundia.

Q̄ nec ordinata verecūdia sit bona nisi sit t moderata: Ca. LIX.

Ed miraris forte cū humanā verecūdiā supius reprobauim⁹: cur eā mō ad dinam ptinere doceamus: cū per dinā solam ordinatā verecundiā intelligere debeam⁹. Sed aliud est homīes p̄ter deū se erubescere t aliō erubescere eosdē hoīes p̄ peipos. Sic luceat lux vīa: dicit scriptura: vt videāt opa vīa bona: et glorificēt p̄rem vestrū q̄ in celis ē. Bonū est ergo erubescere infamiā: nō tam ad nostrā q̄ ad gloriā diuinam: t hoc est forte dinā exire: hoīm infamiā p̄ter deū erubescere. Nam tunc p̄culdubio dina int⁹ inuenitur q̄n de occultis suis etiā coram deo cōscientia nra cōfundit. Hoīes itaq; p̄ deū erubescere ē bonā verecūdiā habere: t qualē non dubitamus ad dinam pertinere. Vere-

recundia itaq; talis ꝛ ordinata est ꝛ iuxta aliquid recte humana dici potest: ℜeuera tamē huiusmodi bona est si non sit nimia. Certe si dina adhuc puula esset vel intra thalami sui secreta seipsam cohiberet: corruptiōis maculam nō incurrisset: ꝛ tanto⁹ malor̄ causa nō extitisset.

De principalium affectionum numero: ꝛ ordinandi modo cōpēdiosa recapitulatio: La.LX.

h Hec est dina que post isachar ꝛ zabulon nascit: q⁹ post degustatū interne dulcedinis gaudiū: ꝛ post verum vitior̄ odium: quāto verius: tanto vehemēti⁹ quisq; de sua infirmitate confundit. Per isachar etenim intelligim⁹ gaudium cōscientie: per zabulon odiū malicie: per dinā venustatem verecundie. Et sunt quidem hi nouissimi tres liber⁹ lye: quos si cū quattuor supioribus annumeram⁹: septē esse absq; dubio inuenimus. Principales eñ affect⁹ septem eē lōge supi⁹ iam diximus: quos cum in nobis ordinam⁹: in numer⁹ virtutū redigimur. Prio itaq; ordinat timor: Deide dolor: Post hos spes ꝛ amor. Post hos q̄ttuor ordinant leti-

cia et ira: Nouissime aũt omniũ verecundia. Itaq; nihil aliud ẽ iacob huiusmodi liberos ex lya genuisse: q̃ animũ affectiõis sue mot⁹ ordinando digna virtutũ sobolẽ de seipo p̃ creasse. Per ruben igit̃ primogenitũ iacob: intelligim⁹ ordinatũ timorẽ. Per symeonẽ: ordinatũ dolorẽ. Per leui ⁊ iudam: ordinatã spẽ ⁊ ordinatũ amorẽ. Per isachar autẽ intelligit̃ ordinata letitia. Per zabulon: ordinata ira. Per dinam: ordinata verecundia.

Q affectus ordinati veraciter sint boni: si sint ⁊ moderati: Ca. LXI.

Liendũ autẽ q affectus isti veracit̃ tunc credunt̃ boni qñ sunt nõ solum ordinati sed etiã moderati. Sepe nã q̃ cũ discretionis moderamẽ excedũt: virtutis nomẽ amittũt. Sed fortassis hoc melius per exẽplum ostendimus. Qua ꝓpter de ipo fratrũ primogenito exẽplũ sumam⁹. Certe si timor ĩmoderat⁹ periculosus non esset: iacob loquẽs ad ruben minime dixisset: Effusus es sicut aqua: nõ crescas: q̃ ascẽdisti cubile p̃ris tui ⁊ maculasti stratũ eius. Si per ruben debemus ordinatũ timorẽ intelligere: cur quaso iubet eum iacob nõ crescere: nisi q̃ malum est in quolibet ordinato timore modum equitatis excedere:

Ca. LXII.

Quibus modis timor mensuram equitatis supergrediatur: Ca. LXII.

Uobus aũt modis h̄ fili⁹ eq̄tatis mẽ
d surã sepe sup̄gredit̄: aut qꝛ circa vnũ
aliq̄d nimis extẽdit̄: aut qꝛ ad ĩnume
ra vel etiã inutilia passim dilatat̄. Quis iudã
neget post ꝓditõis scel⁹ iure timere debuisse?
Sed illud ĩ eo q̄s nõ videat sup̄ oĩa execrabi/
le fuisse ꝙ dũ in suo timore modũ seruare no/
luit vl' nesciuit: semetipsũ desp̄ando malũ qd̄
corrigere potuit: detestabiliori exitu q̄ꝫ exor/
dio cumulauit? Sed illa timorꝫ nimietas q̄ se
passiꝫ ad multiplicia rerũ effũdit: facili⁹ deci/
pit: Perfectꝫ etenĩ viris qñq̄ꝫ surrepit. Quis
nãq̄ꝫ p̄latoꝝ quãlibet p̄fectus dũ subiectis si/
bi vite necessaria p̄uidet: ita sollicitudinis sue
curas tẽperet: vt ꝓ aduersis rerum casib⁹ nũ
q̄ꝫ plus iusto formidet? Pertinet autẽ ad ru/
ben tũc tm̄ timor hmõi: cũ surgit quidẽ nõ ex
amore mũdi ꝫ de dilectiõe ꝓximi. Sed quis
enumerare sufficiat oẽs ancipites incõmodo
rũ casus hinc indeq̄ꝫ surgẽtiũ: ꝓ quib⁹ eũ tre
pidare cogit: ꝛ si nõ sua: suorum saltẽ infirmi/
tas subiectoꝝ? Et quis nõ videat q̄ꝫ sit difficí
le: ĩmo q̄ꝫ pene impossibile iuste formidinis
metas nũq̄ꝫ excedere? Inde fit sepe vt quãto
quis prudentior: tanto inueniat̄ et sollicitior.

Et q̃to quisq; nouit ꝑspicaci⁹ circũstantium periculoꝝ casus ancipites ꝓspicere: tãto cogitur timide sollicitudinis sue habenas multiplicius relaxare. De quo ⁊ illud cõueniẽter intelligitur qđ ad ruben per iacob dicit̃: Effusus es sicut aqua: nõ crescas. Solet enim per aquã qñq; carnis prudentia: sicut ꝑ vinũ intelligi sepe spũalis intelligẽtia. Hec aq̃ cuiq; tunc in vinũ cõuertit̃: qñ aspirãte deo per exterioris scĩe scalam ad inuisibiliũ intelligẽtiã subleuat̃: qñ inuisibilia dei a creatura mundi ꝑ ea que facta sunt intellecta cõspiciunt̃. Huiusmodi aq̃ cuiq; eo ampli⁹ abũdat: quo ei⁹ anim⁹ ĩ exterioꝝ scĩa copiosi⁹ se dilatat. Hec vtiq; aqua quãto vberi⁹ excrescit dũ omnia caute circũspicit: tanto ꝓculdubio formidolose sollicitudinis siluã densiorẽ gignit: ⁊ latius expandit. Unde recte hic dicit̃: Effusus es sicut aqua: nõ crescas. Cauẽdũ itaq; sũmope est cũ mũdane scĩe aqua abũdat: ne multiplicis sollicitudinis timor vltra mensuraꝫ excrescat.

Ad quã impudẽtie euagationem nimius timor mẽtem prostituat: Ca. LXIII.

Erte cũ ruben adhuc paruulus eẽt:
c ⁊ annos pueriles ageret: patrĩ sui cu/
bile incestare nõ presumpsit: vl' quia
nõ potuit: vel quia minime ausus fuit. Adul/
tus aũt in tantã audaciã ꝓrupit: vt de ip̃o le
gitur: vt patris sui corrũpet cõcubinã balam
videlicet rachelis ancillam. Sz si per balam
intelligit̃ imaginatio: quõ putam⁹ hmõi an/
cilla corrũpit̃? Sz q̃ ẽ bale corruptio nisi co/
gitatiõis inordinata ⁊ ĩpudens euagatio. In
tãtũ enĩ qñq; timor supflu⁹ imaginationẽ: nõ
dico corrũpit: sed ꝓstituit: vt quidẽ in tẽpore
orõnis a suis se fornicationibus vix aut oĩno
tẽperare nõ possit. Cũ enĩ pre nimia sollicitu
dine int̃ orãdũ etiã sepe mũdanoꝝ negocioꝝ
fantasias mẽs ꝑ imaginatõez recipit: q̃d aliđ
bala q̃ ad fornicatões rubẽ sinũ suũ expãdit?
Cogita nũc ḡ q̃ sit ineptũ: vt eo tp̃e q̊ debes
ꝓ eternis malis remouendis dño supplicare:
incipias tẽporalia ꝑicula tm̃ p̃ oculis habere
⁊ illa sola corde reuoluere: illoꝝ ꝓpter q̃ vene/
ras obliuisci: illa q̊rũ obliuisci debueras sola
reminisci. Hinc ẽ ꝙ mens que pri⁹ solebat se/
pe per imaginationẽ sola sibi futuroruz bona
vel mala omni hora anteponere: postmoduz
per supfluũ timorem subacta nõ possit vl' ad
modicũ seculariũ curaꝝ incursus a cordis se/

cretario excludere. Quia igit̃ sepe p̃ supfluũ timorẽ imaginatio ad tã impudenter cogitati onũ euagationẽ deducit̃: recte ad ruben pater suus de corruptiõe bale ei improperando loquitur: Effusus es sicut aqua: non crescas: q̃ ascẽdisti cubile patris tui ⁊ maculasti stratum eius.

De vi vel efficacia timoris sine q̃ nec mala deserim⁹ nec bona inchoamus: Ca. LXIIII.

Ed vt de hoc affectu aliquid aperti⁹ loquamur: maiorẽ p̃re ceteris siue ad bonũ siue ad malũ efficaciaz habere videtur. Siquidẽ ab illo frequẽter mẽs a suo rectitudinis statu deijcit̃: sed quolibet modo delecta sine illo nunq̃ repat̃. Quis enĩ de q̃uis peccato quãlibet paruo sine timore liberat̃? Sine timore mala nr̃a nũq̃ deserimus: sine timore bona opari nec saltẽ inchoamus. Nõne hoc illa iacob verba manifeste loquũt̃ si recte intelligant̃ vbi dicit̃: Ruben p̃mogenitus meus: tu fortitudo mea: p̃ncipiũ doloris mei: primus in donis: maior impio: vbi ⁊ illud sequit̃ de quo aliqua iã diximus: Effusus es sicut aqua. ⁊c. Quõ autẽ iste ruben sit p̃mogenit⁹: vel quõ sit p̃ncipiũ doloris: ex superi⁹ iã dictis satis vt arbitror manifestum

est. Quō autē sit eius fortitudo ⁊ cetera q̄ de eo dicunt: facile ostendi pōt: Tu inq̄t fortitudo mea. Quis enī vnq̄ in illo plio victor extitit: vbi spūs aduersus carnē: caro aduersus spiritū cōcupiscit: Quis vnq̄ tam numerosum concupiscentiarū suarū exercitū debellauit: si sine timore pugnauit: Recte ergo ruben primogenitus: qz a timore dñi omne bonū inchoat. Recte fortitudo dicit: quia per timorē dñi cor contra concupiscētias suas roborat. Recte principiū doloris sui: quia timorē dñi vtilis dolor comitatur. Ut em̄ dolor animi cuiq̄ su⁹ sit ⁊ sibi vtilis existat: necesse est vt eum timor dñi precedat. Primus inquit i donis: maior imperio. Inter omnia dei dona que ad salutē hominis spectare vident: primū ⁊ principale donū bona voluntas esse cognoscitur: per quā in nobis diuine similitudinis imago repatur. Quicquid hō agat: bonū esse nō pōt: nisi ex bona volūtate pcedat. Quicquid ex bona voluntate fit: malū esse non poterit. Sine bona volūtate oīno saluari nō potes: cū bona volūtate oīno pire nō potes. O donū mirabile: o donū singulare. Hoc est illud primū et principale donum qđ p̄mogenito ruben tribuit: qz absq̄ dubio p timorē dñi volūtas mala i bonā cōmutat.

Cur itaq; primus in donis nō sit: q̄ primum z principale donū accepit. Primū: qz a bona volūtate oīm bonū inchoat. Principale: qz bona volūtate homib⁹ nil vtilius datur.

De principalitate timoris et alijs affectibus qui quibus principentur Ca. LXV.

Rimus ī donis: maior impio. Quis
p hūc ruben maiorē impio p̄ ceteris neget: q̄ ceteris oībus fratrib⁹ suis persepe impare solet: Ante ei⁹ cōspectū leui cedit: qz supueniēte timore spes cadit. Ad eius imperiū sepe iudas secedit: Zabulō accedit: quia cogēte timore: sepe charitas refrigescit: odiū exurgit. Ad nutū ipsi⁹ isachar egredit z symeon ingredit: q̄a subintrante timore sepe z gaudiū excludit z dolor admittit. Vidim⁹ quō ruben qñq; frib⁹ suis etiā impare cōsueuit: videam⁹ quō imperiū suū p̄ ceterl latius extēdit. Certe alia sunt q̄ amam⁹: alia q̄ habemus odio: ſz p vtrisq; timere solem⁹: dū sepe ista amittere: illa formidam⁹ incurrere. Diuidūt itaq; iudas z zabulon int̄ se regnū: ſz rubē se extēdit ad totū: qz ver⁹ amor ad sola bona: verū odiū ad sola mala: timor effundit se z ad b̄ z ad illa. Zabulon ī sortis sue ptē fratrē suū admittit symeonē: Pro aduersis siquidē do-

lemus: sed nō pro oībus: qz nō oīa sustinem⁹ Leui q̄z iudas imperio est minor: mlto tamē q̄z isachar imperio est maior. Plura enī sunt que debemus diligere q̄z que audeamus sperare. Sed cōstat nihilominus copiosiorē esse materiā sperandi q̄z gaudendi: qz habita de quibus gaudem⁹: pauca sunt ad ea habenda que speramus. Judas itaq; z zabulon imperij sui magnitudine ceteros fratres vincunt: verūtamē ad mensurā ruben se extēdere minime possunt. Dēs itaq; ruben añcedit: quia ceteris previus post se longe relinquit. Omnia em̄ que pstat hoīes amare: sperare z odisse pro quibus gaudere et dolere solent multiplicis timoris ex se causas gignere. Sepe enim circa vnam rem quā diligimus: multas timēdi causas inuenimus. Quot modis siqdem perdi potest: tot timoris occasiones dare pōt. Multū itaq; ruben iste regnū suū dilatat: sed vires ei administrat: nō solū multiplicitas occultor: sed etiā multiplicitas apparentiū. De quo etenī securus esse possum: q̄ nil habeo qō nō pdere possum: qñ hic ad scientie celsitudinē ptingo: qui innumerabiliter plura nescio q̄z scio. Quia igitur timor ceteris affectibus latius diffunditur: recte ruben fratrū cōpatione impio maior eē perhibet: et ne

crescat a patre suo ꝓhibetur: Sed eo videlicet tẽpore quo sicut aqua effusus erat: qñ iaz cubile patrꝭ ascẽderat: stratũqꝫ ei⁹ maculauerat: Ruben inquit ꝓmogenit⁹ me⁹: tu fortitudo mea: principiũ doloꝛis mei: prim⁹ in donis: maioꝛ impio. Effusus es sicut aqua: non crescas: quia ascendisti cubile patris tui ⁊ maculasti stratum eius: Ecce ruben quãtũ malũ presumpserat: quia vltra modũ excreuit. Cito magnũ periculum incurrit: si timoꝛ noster per discretionem non moderatur.

Quõ virtutes in vitia vertantur nisi per discretionem moderentur: Ca. LXVI.

Ic ⁊ de alijs affectib⁹ intellígere debemus: piculosos quidẽ esse: nisi eos inter equitatis metas coerceamus. Certe ꝯ malũ sit doloꝛis ⁊ spei modum excedere: ex predicto symeonis ⁊ leui facto facile possumus aduertere: de quibus per iacob dicitur: Maledictus furoꝛ eoꝛum quia ptinax ⁊ indignatio eoꝝ quia dura. Caute ergo circa oẽs debet custodiri: vt nõ solũ sint ordinati: sed etiã moderati. Timoꝛ enim nimius sepe cadit i desperationẽ: doloꝛ nimi⁹ in amaritudinẽ: spes imoderata in presumptionem.

amor supfluus ĩ adulterationẽ: leticia supua/cua in dissolutionẽ: ira intempata in furorez. In hũc itaq; modũ virtutes in vitia cõuertũtur: si p discretõez minime moderent. Vides ne quẽadmodũ cetere q̃si oẽs ꝟtutes discretiõis ꝟtutẽ req̃rãt ne virtut nomẽ amittãt.

Quõ vel q̃ꝫ sero oriat discretio: cũ tñ illa sit ꝑma ꝓles rõnis: Ca.LXVII

Ic est ille ioseph: qui quidẽ sero nascitur: sed a patre plus ceteris amat. Quis em̃ nesciat ꝟa bona animi sine discretõe: nec posse acq̃ri: nec posse ꝯseruari? Merito ergo illa virt⁹ singularit diligit sine qua nulla cõquirit: nulla cõsummat: nulla cõseruat. Sed vix sero talẽ filiũ accipere meremur: qꝛ ad discretionis ꝑfectionẽ nõ sine magno vsu: nõ nisi per magna expimẽta erudimur. Prius nos oportet ĩ singulis virtutib⁹ exerceri: ⁊ q̃d vel quãtũ in vnaquaq; possim⁹ expiri: q̃ꝫ possum⁹ de oĩbus plenã sciẽtiã accipe: ⁊ de singulis sufficienter iudicare. Multa quidẽ de discretiõe legendo: multa discimus audiẽdo: multa ex insito nobis rõnis iudicio: verũtamen nunq̃ꝫ de hac ad plenũ erudimur sine multiplicis expientie magisterio. Post omnes sequi oportet: qui de omnib⁹ iudicare

debet. Primũ ergo est vt satagamus singu-
lis virtutib⁹ studiũ frequẽs impẽdere: qđ dũ
facim⁹ necesse est nos sepius cadere: oportet
nos sepe resurgere: ⁊ ꝑ frequẽtem lapsum ad-
discere: qua vigilantia: qua cautela oporteat
virtutũ bona acquirere vel custodire. Sic sic
dũ lõgo vsu virtutũ disciplina addiscit̃: qñq̃
mens diu exercitata ad plenã moꝝ discretio-
nem ꝑducit̃: ⁊ quasi de nato ioseph iure leta-
tur. Ante hui⁹ natiuitatẽ eius fratres dũ ad-
huc oĩa sine discretiõe agunt: quãto vltra vi-
res suas multa p̃sumunt: tanto sepe deterius
atq̃ deformi⁹ ruũt. Unde ẽ sicut iã dixim⁹ ꝙ
post eos dina nascit̃: qꝛ frequẽtẽ ⁊ deformẽ la
psũ pudoris ꝯfusio comitat̃. Sꝫ post natã di
nã ⁊ q̃si ꝑ cõfusiõis ignominiã fratres sui ĩue-
niũt ⁊ q̃si ꝑ exꝑimẽtũ addiscũt: nihil meli⁹ eẽ
q̃ꝫ cõsilio regi: qꝛ melior est vir prudens viro
forti. Uir em̃ prudẽs loquit̃ victorias: ⁊ q̃ cũ
cõsilio cũcta agit: in eternũ nõ penitebit. Cũ
igit̃ cõsilij necessaria vtilitas per exꝑimentũ
cognoscit̃: ⁊ ꝑ studiũ attẽtius querit̃: Joseph
quodãmõ nascit̃: ꝑ quẽ virt⁹ discretiõis intel-
ligit̃. Patet autẽ ratio cur ancillaꝝ nulla: cur
nec ipsa quidẽ lya: sed rachel sola potuerit ta-
lem filiũ gignere. Siquidẽ nõ est sensualita-
tis: nõ imaginationis; non deniq̃ ipsius affe-

ctionis: sed soli⁹ est ratiõis discernere sicut et intelligere. Si igit̃ p rachel rationẽ intelligimus: cur nõ nisi de rachel ioseph nasci possit citi⁹ inuenim⁹: qz q̃ de sola ratiõe oriat discretio minime dubitamus. Talis proles de tali matre: ioseph de rachele: discretio de ratiõe.

De discretionis vtilitate et de eius pprietate: La.LXVIII.

b Ic est ille ioseph qui solus inter fratres tunica talari vestitur: qz sola illa actio ad cõsũmationis talũ debitiq̃ finis terminũ pducit: que p discretionis prudentiã moderat. Hic est ille ioseph: qui a patre plus cũctis fratrib⁹ amat: qz cũctarũ virtutũ virtus custos ceteris iure p̃fert. Hic est ille ioseph somniator: somniozũq̃ interpretator: qz vera discretio in ipo tẽptatiõis articulo: inter ipa suggestionũ fantasmata: ex eozũ qualitate futura picula dephẽdit: et alijs quibuslibet ad cogitationũ suaz cõfessionẽ imminentium malorz insidias detegit: et de futuris piculis cautos reddit. Hic est ille ioseph quẽ emulant sui: venerant alieni: quẽ vendũt hebrei: emũt egyptij: qz citi⁹ p filio acq̃scũt: facilius q̃ aliene prudẽtie cedũt: errorẽ sui tenebras cognoscẽtes: q̃ de sua iusticia vel prudẽtia

5 p̄sumētes. Hic est ille ioseph spōsus v̄ginis: amator nō violator castitatis: qr discretio cu-
stos virtutū: non corruptor esse solet interne
6 puritatis. Hic est ille ioseph puer ⁊ nūcius q̄ beato Job in omni p̄secutiōe sua solus rema nere potuit: q̄ ei ꝑpetrata damna statim renū ciare studuit: qr nisi ꝑ discretōz virtutū dāna animꝰ nō cognoscit nec corrigit. Nescit ⁊ pu er ille cū ꝑeuntibꝰ ꝑire: qr nescit discretio per rerū detrimēta ꝑ temptationū argumēta defi cere: sed ꝓficere. Quāto em̄ acrioribꝰ tēpta-
tionibꝰ vrgemur: quātoqꝫ crebrioribꝰ ꝑiculis exercemur: tanto ꝑfectius ad discretionē eru-
7 dimur: Et sepe aliaꝝ virtutū damna discreti-
onis sūt lucra. Nouit itaqꝫ ioseph nō solū cū crescētibus crescere: nō solū cū ꝓficientibus ꝓficere: verūetiā ex fratrū defectu ad ꝓfectū tendere: ⁊ ex alioꝝ detrimētis prudētie lucra acquirere. Merito ergo talis filiꝰ ioseph nū-
cupat̄. Joseph siquidē augmentū interp̄tat̄. Unde recte per patrē eius de ipso dicit̄: Fi-
lius accrescēs ioseph: filius accrescens et de-
corus aspectu. Recte itaqꝫ augmentū nomi-
nat̄. Recte filiꝰ accrescēs dicit̄: q̄ sp augmēta tur cuiꝰ incremētū vsqꝫ in finē nō finiet̄.

Qr̄ sit vtile et q̄ꝫ difficile mentem

discretioni pfecte obtemperare. Capitulū.LXIX.

Tanta aūt huius virtutis sit excellē
q tia: testant ipsa ioseph somnia: testā/
tur patris eius verba: vbi legit: Nūquid
ego & mater tua & fratres tui adorabimus te
sup terrā: Nūc ioseph & pater & mater & frēs
adorāt: q aut spontanea volūtate: aut coacti
necessitate qñq discretiōi obtēpant. Per dis/
cretionē siquidē sol ille mundi intellectualis:
interior oculus cordis: intētio videlicz mētis
dirigit: p discretionē ipsa de qua ozit subtili/
tas rōnis acuit: p discretionē tota illa virtutū
fraterna germanitas modificat: & virtutū q/
libet q ei⁹ cōsilio nō acquiescit: que se discre/
tioni nō subdit: citius virtutis nomē amittit.
Ipse est q fratrū suoz negligētias non negli/
git: ipe est q fratz suoz excessus arguit. Ipo
pūte nō licet eis quicq̄ vltra vires pūmere.
Ipo pūte nihil p negligētiā ptermittere. In
eius pūtia non licet eis siue ad dextrā siue ad
sinistrā declinare: nihil segnit: nihil pcipitāter
agere: nihil añ tēp⁹ pūmere: nihil vltra tpis
opoztunitatē differre. Hinc illa inter ipsum &
fratres discordia grauis: & ira pene implaca/
bilis: de qua scriptura non taceꝫ cū manifeste

pronũciat: Quia oderãt eum fratres sui: nec poterãt ei quicq̃ pacifice loqui. Monita enĩ ioseph videnť eis valde grauia: dura instituta ⁊ ꝯsilia ĩportabilia. Quid em̃ duri⁹: q̃d difficili⁹: q̃ nil faciẽdũ negligere: ⁊ ĩ oĩ suo facto nunq̃ modũ ꝑturbare: nũq̃ ordinẽ ꝯfũdere: nũq̃ mẽsurã excedere: Cred̃ m̃ nil a se anim⁹ difficilius extorquet: q̃ vt in omni affectione sua modũ seruet. Sepe etenĩ fratres ioseph magnũ aliquid moliunť: dum eis vndiq̃ acclamať: euge euge: solent nõ solum ad vtilia: verũetiã ad impossibilia conatus sui manus extendere. Frequẽter siquidẽ animi affectus ex hmõi adulantiũ acclamatiõe: ad ĩmoderatam p̃sumptionũ audaciam effrenať: immo etiam multotiens per ipsam mentis intentio deprauata vsq̃ ad hypocrisis crimen deducitur atq̃ deijciť. Hoc est illud crimen pessimũ ⁊ pre ceteris abominandũ: quia deo p̃ omnibus odiosũ: de quo ioseph fratres suos apud patrem accusat: sicut scriptura ip̃a manifeste declarat: cum dicit: Accusauit ioseph fratres suos apud patrẽ suum crimĩe pessimo. Vitiũ quod deus singulariter detestať: nulluz aliud q̃ hypocrisis rectius intelligitur: Augustino nãq̃ attestante: qui dicit: Simulata equitas non est equitas sed duplex iniquitas. Hoc vi

tium per ioseph detegitur: quando insidians malũ per discretionẽ deprehendit̃ ⁊ arguitur. Hoc vitium tunc filios corrumpit: hoc vitiũ tunc pater corripit ⁊ corrigit: quãdo affectuꝫ tangens durius pulsat: ⁊ diutius occupat: verũtamẽ animũ vsqꝫ ad cõsensum nõ inclinat.

De multiplici officio vere discretiõis. Capitulũ. LXX.

Pertinet itaqꝫ ad Joseph non modo hoc vitium: sed quodlibet insidians malum et latens adhuc prouide circũspicere: caute p̃uidere: callide deprehendere: citi⁹ detegere: ⁊ acerbius arguere. Ad officium ioseph spectat cura ⁊ custodia omnium fratrum suorum. Ad ipsum spectat disciplina singulorũ. Ad ip̃m pertinet dispositio gerendorũ. Ad ip̃m etiã pertinet ꝓuidentia futurorum. Ad eius officiũ pertinet diligẽter attendere: frequẽter discutere quãtũ animus quotidie ꝓficiat: vel quãtum forte deficiat: quib⁹ cogitatiõibus magis incurset̃: quibus affectibus frequẽtius tangat̃. Jp̃e debet nõ solũ vitia cordis: verũetiã inualitudines corpis pfecte cognoscere: ⁊ s̃m q̃ vnũq̃dq̃ exigit salutis remedia q̃rere: q̃sita adhibere. Jp̃m nosse oportet nõ solũ vitia sua: sed ⁊ gr̃aꝝ munera: ⁊ virtutũ merita: s̃ ⁊ ip̃a diligẽter distiguere.

ꝛ que sint bona nature: vel q̄ bona gratie subtiliter pensare. Promptū habere debet qui/bus tēptationū machinis malignus spūs eū impugnet: quātis spūaliū gaudioꝝ cōsolati/onib⁹ abundet: q̄s frequēter eū diuin⁹ spirit⁹ visitet: quō ab ipo cū sit vn⁹ nō tū vniformit eodēq̄ mō semp tangit: sed nunc spū sapien/tie: nūc spū intellect⁹: nūc spū cōsilij: vel alijs quibuslibꝫ eius affectibus replet. Et vt totū breuiter cōcludā: debet hic noster ioseph to/tū interioris ꝛ exterioris homis statū ꝛ habi tum inquātuꝫ possibile est plene cognoscere: nec solū qualis sit: verūetiā qualis esse debe/at subtiliter querere ꝛ diligēter inuestigare.

De gemina prole rōnis: gratia vi delicet discretiōis: ꝛ gratia pfecte cō templationis. Cap. LXXI

Er hunc itaq̄ ioseph anim⁹ assidue p erudit: ꝛ qñq̄ pducit ad plenā cogni tionē sui: sicut p vterinū eius fratrem beniamin, qñq̄ subleuat ad contemplationē dei. Sicut em̄ p ioseph gratiā discretōnis: sic p beniamin intelligim⁹ gratiā ꝓtemplatiōis. Vterq̄ ō eadē matre nascit: qz ꝛ dei cognitio ꝛ sui ex ratione pcipit. Longe post ioseph be/niamin gignit: qz anim⁹ qui in sui cognitione

diu exercitatus: plenecq; eruditus non est: ad dei cognitionē nō sustollitur. Frustra cordis oculū ad deū videndū erigit: qui nondū idoneus est ad videndū seipsū. Prius discat hō cognoscere inuisibilia sua: q; presumat posse apprehendere inuisibilia diuina. Prius est vt cognoscas inuisibilia spūs tui: q; possis esse idoneus ad cognoscendū inuisibilia dei. Alioq; si nō potes cognoscere te: q fronte p̄sumis apprehēdere ea que sunt supra te?

Quō p plenā cognitionē sui: animus subleuat ad cognitionem dei. Capitulū. LXXII.

Recipuū t principale speculū ad videndū deū est anim⁹ rōnalis q̄ absq; dubio inuenit seipm. Si em̄ inuisibilia dei p̄ ea que facta sunt intellecta ꝓspiciuntur: vbi queso q; in ei⁹ imagine cognitiōis vestigia expressius impressa repient? Noiem fm animā ad dei imaginē t similitudinē factū legimus t credim⁹: et idcirco q;diu p fidē et nō p speciē ambulam⁹: q;diu adhuc p speculum in enigmate videmus: ad eius vt ita dixerim imaginariā visionē aptius speculū q; spiritū rōnalē inuenire nō possum⁹. Tergat g̃ speculū suū: mundet spm̄ suū q̄sq; sitit videre deū

suū. Hoc itaq; speculū nō desinit ver⁹ ioseph tenere: tergere ⁊ indesinēter aspicere. Tenere: ne deorsuz corruens terre p amorē inhereat. Tergere: ne inanium cogitationū puluere sordescat. Inspicere: ne ad inania studia intentionis sue oculū reflectat. Exterso aūt speculo ⁊ diu diligēter inspecto: incipit ei quedam diuini luminis claritas interlucere: ⁊ immensus quidaz insolite visionis radius oculis ei⁹ apparere. Hoc lumē oculos ei⁹ irradiauerat qui dicebat: Signatū est sup nos lumen vultus tui domine: dedisti leticiā in corde meo. Ex hui⁹ igit luminis visiōe quā admirat: in se mirū in modū accendit animus: ⁊ animat ad videndum lumen qō est sup se. Ex hac inq; visione videndi deū flāmā desiderij concipit ⁊ fiduciā sumit. Mens itaq; que iaz visionis hui⁹ desiderio flagrat: si iam sperat qō desiderat: iam se beniamin concepisse cognoscat. Sperādo enī concipit: desiderando pturit: ⁊ quāto amplius crescit desiderium: tanto appropinquat ad partū.

Qō sit arduum vel q; sit difficile gratiam cōtemplationis obtinere. Capitulū. LXXIII.

Sed scimus nihilominus: nam et hoc scriptura docente didicimus: qꝛ spes que differt̃ affligit animũ. Nihil em̃ sic affligit animũ quõ impatiẽs desiderium. Quid autẽ hui⁹ visionis dulcedine expectat̃ salubrius: quid sentit̃ suauius: quid animus expitur iocũdi⁹? Nouit hoc rachel: nã nec rationẽ hoc latere põt: qꝛ in hui⁹ suauitatis cõpatiõe oĩs dulcedo amara est. Hinc est ꝙ nec studiũ suũ laxare: nec desideriũ suũ tempare potest. Hinc illa tãta parturiẽtis anxietas: et doloris ĩmensitas. Vñ nãq; putas tanta doloris magnitudo: nisi ex ĩdesinẽti studio: ꝛ ĩpatienti desiderio? Crescit quotidie ex desiderio labor: ꝛ ex labore dolor. Augmentatur assidue ex studio desideriũ: ꝛ ex desiderio studium. Scit tamẽ rachel hoc studiũ supra vires suas esse: nec tamẽ valet studiũ suũ vel desideriũ tempare. Ad tantã nãq; gratiã nunq̃ ꝑtingit mens per ꝓpriam industriam. Dei est hoc donum: nõ hominis meritũ. Sed absq; dubio talem tantamq; gratiam nemo accipit sine ingenti studio: ꝛ ardenti desiderio. Nouit hoc rachel: ꝛ idcirco studiũ multiplicat: et desiderium suum quotidianis incrementis acrius inflãmat. In tanta namq; quotidiani conatus anxietate: et in huiusmodi do-

loris ĩmensitate: et beniamin nascit̃: et rachel morit̃: qꝛ cũ mens homĩs supra seipsã rapit̃: omnes hũane ratiocinatiõis angustias sup/gredit̃. Ad illud em̃ ꝙ sup̃ se eleuata ⁊ in extasim rapta: de diuinitatis lumĩe conspicit: oĩs hũana ratio succũbit. Quid em̃ est rachelis interitus: nisi ratiõis defectus?

De illo contẽplationis genere qđ est supra rationẽ. Ca. LXXIIII.

b Eniamin itaqꝫ nascente: rachel morit̃: qꝛ mens ad ꝯtemplationẽ rapta: quãtus sit humane ratiõis defectus expitur. Nõne rachel tũc mortua erat: ⁊ oĩs hũane ratiõis sensus in ap̃lo defecerat cũ dicebat: Siue ĩ corpe: siue extra corpus: nescio deus scit? Nemo ḡ se existimet ad illi⁹ diuini lumĩs claritatẽ argumẽtando posse penetrare: Nemo se credat hũana ratiocinatiõe illud posse cõprehẽdere. Si em̃ aliqua argumẽtatiõe adiri potuisset lumẽ illud diuinũ: vtiqꝫ ĩaccessibile nõ fuisset. Deniqꝫ apostolus gloriatur ad illud se non quidẽ isse: sed absqꝫ dubio raptũ fuisse: Scio inq̃t hoĩem siue in corpore siue extra corp⁹: nescio: deus scit: raptuꝫ hmõi vsqꝫ ad tertiũ celũ. Sed q̃d est hoc tertiũ celũ? Qđ est ĩter terrã ⁊ celũ: hoc est inter

corpus ⁊ spiritū. Sed alia est dignitas spūs humani: alia est spūs angelici: ⁊ longe alia est dignitas spūs diuini. Hūani siquidez spirit⁹ dignitatē: qui subiacet pene ⁊ culpe: supgredit lōge vtriuscz expers excellētia: scz angelice nature: sed incōpabiliter vtroscz p̄cedit spiritus ille qui fecit vtrūcz. Ad hoz̄ igit celoz quodlibet cuiusuis anim⁹ tūc veracit erigit: qū terrenaz cogitationū ima t̄serēs: in eoz̄ cōtemplatiōe t̄figit. Ad p̄imū itacz celum ptinet cognitio sui. Ad secūdū ~~p̄fecta cognitō creature~~. Ad tertiū aūt ptinet cōtēplatio dei. Ad hoc itacz tertiū celū quisputas ascendit: nisi qui ⁊ descēdit: filius homis qui est i celo: Itacz ⁊ si sint q̄ ascendūt vscz ad celos: ⁊ descendūt vscz ad abyssos: non tñ ascendūt nisi forte ad p̄imū ⁊ secūdū: Nō em̄ possūt vscz ad tertiū. Ad hoc vticz celū homies rapi possunt: nā ipsi ascēdere oīno nō possunt. Possumus tñ illā que in hac vita haberi p̄t dei cognitionē tribus gradibus distinguere: et ꝑm triplicē graduū differentiā p tres celos diuidere. Aliter siquidez deus videt p fidē: aliter cognoscit p rationem: atcz aliter cernit p cōtemplationē. Prima ergo visio ad p̄imū celū: secūda ad secundū: tertia ptinet ad tertiū. Prima est infra rationē: secūda cū ratōe: ter-

cōsideratio angeli

tia est supra rationē. Ad primū itaq; ꝛ secundū cōtemplatiōis celū homīes sane ascēdere possunt: sed ad illud qđ est supra rationē: nisi ꝑ mentis excessum supra seipsos rapti nunq̄ ꝑtingūt. Qđ aūt ꝑ beniamin illud cōtemplationis genus qđ supra rationē est: intelligere debeamus: ex matris eius morte cōueniēter satis conijcere possumus.

De supeminentia spiritualiū theoriarum. Capitulū. LXXV

Ad hmōi ergo cōtemplatiōis celsitudinem quelibet creaturarū cognitio angusta est: ꝛ in imo iacet: ꝛ terre more in celi respectu vix puncti vicem tenet. Ad cognitionē siquidez creatoris quātalibet cognitio creaturarū quid aliud est: q̄ terra ad celū: q̄ centrū ad toti⁹ circuli ambitū? Habz tñ hec t̄ra inferior: id ē inferioꝝ scīa mōtes et colles: cāpos ꝛ valles: qꝛ ſm differentiā creaturarum: erit ꝛ differētia scientiaꝝ. Ut eñ ab imo incipiam⁹: magna est distantia inter corpus ꝛ corpus. Siquidē sunt corpa terrestria: sunt ꝛ corpora celestia. Maior tñ est distātia cuiuslibet corporis ad spiritū q̄ quorūlibet dissimiliū corporū ad alia corpora. Sed ipo-

rum spirituũ alij sunt rationales: alij autẽ ir-
rõnales. Oculos ergo q̃si in imo defixos ha-
bere vident̃ qui sola adhuc corporea mirant̃:
Sed iam quasi ad alta ascendũt: qui se ad spi
ritualiũ inuestigationẽ cõuertũt. Anim⁹ qui
ad scientie altitudinẽ nititur ascẽdere: primũ
⁊ principale studiũ sit ei seipsum cognoscere.
Magna altitudo scientie est seip̃m pfecte co-
gnouisse. Mons magnus ⁊ altus: plena co-
gnitio rõnalis spũs. Omniũ mũdanaꝝ scien-
tiarũ cacumina mons iste trãscẽdit: oẽm phi-
losophiã: oẽm mũdi scientiã ab alto despicit.
Quid tale aristoteles: q̃d tale plato inuenit?
Quid tanta philosophoꝝ turba: tale inueni-
re potuit? Vere ⁊ absq; dubio si hunc montẽ
ingenij sui acumine ascẽdere potuissent: si ad
seip̃os inueniẽdos eoꝝ eis studia suffecissẽt:
si seip̃os plene cognouissent: nunq̃ idola co-
luissent: nunq̃ creature colla inclinassent: nũ-
q̃ contra creatorẽ ceruicem erexissẽt. Hi de-
fecerũt scrutãtes scrutinio: ⁊ in hũc montẽ mi
nime ascendere potuerunt. Ascendat homo
ad cor altum: et exaltabitur deus. Disce ho-
mo cogitare: disce cognoscere teipsũ: ⁊ ascen-
disti ad cor altũ. Quãtũ quotidie in tui cogni
tione proficis: tantũ ad altiora semp tendis.
Qui ad perfectam cognitionem sui perue-

nit: iam montis verticē apprehendit.

Q̄ sit rarū vel q̄ sit iocūdū spirituales theorias in vsum adducere: ⁊ in oblectamētū vertere. Ca. LXXVI.

Quā rari sunt: vel qz nolūt: vel quia nequeūt qui hucusqz ascendūt. Rarū valde est in hunc montē ascēdere: sed multo rarī⁹ in eius vertice stare: ⁊ ibi morā facere. Rarissimū autē est ibi habitare ⁊ mēte requiescere. Quis ingt ascēdet i montē dñi: aut qs stabit i loco sancto ei⁹? Prius est ascēdere: postea stare. In stādo quidē labor: sed in ascēdendo maior. Multi quidē in ipsa ascēsione defecerūt ꝓpter nimiū laborē ascendendi. Multi ab arduo ei⁹ vertice citi⁹ descēderunt ꝓpter laborē standi. Hoc fortassis eis intolerabile videbat: qm̄ nō solū in hūc mōtē nisi p magnū laborē nō ascendit: verūetiā sine magna difficultate ibi imorari nō datur. Sed forte iā ascēdisti: iam ibi stare didicisti: nec hoc sufficiat tibi: Disce ibi habitare: ⁊ māsionē facere: ⁊ qualicūqz mētis euagatiōe abstractus illuc semp redire: Absqz dubio p multū vsum qñqz vertet tibi in oblectamentū: intantū vt absqz vlla laboris difficultate possis ibi assiduus esse: ⁊ nimo pena tibi poti⁹ sit ali/

bi q̃ ibi moram aliquam facere. Mira iocũ-
ditas: in hoc monte sine labore morari pos-
se: petro attestante: q̇ tanta ⁊ taꝫ insolita sua-
uitate allect⁹ exclamat ⁊ dicit: Bonũ est nos
hic esse. O felicẽ qui potuit in hũc montẽ ascẽ
dere: ⁊ mẽte req̇escere. O q̃ magnũ: O q̃ ra-
rũ: Dñe q̇s habitabit in tabernaculo tuo: aut
q̇s req̇escet in mõte sancto tuo? Et quidẽ ma
gnũ est ascẽdere posse ⁊ stare: maius tamẽ est
ibi posse inhabitare: et requiescere. Porro
ascẽdere ⁊ stare in mõte dñi est virtutis: inha
bitare ⁊ req̇escere est felicitatis. Utrũq; vtiq;
magnum: vtrũq; admiratiõe dignuꝫ: vtrũq;
ꝓpha mirat̃: sed illud ꝓ magnitudine difficul
tatis: istud ꝓ magnitudine iocũditatis. Ad-
miratio difficultat̃ est illa exclamatio vbi di-
cit: Quis ascẽdet in montẽ dñi: aut q̇s stabit
in loco sancto eius? Admiratio iocunditatis
est illa exclamatio: Dñe q̇s habitabit ĩ taber-
na culo tuo ⁊c̃. Ascẽdere ⁊ stare in monte dñi
fortitudo ẽ: ꝫ inhabitare ⁊ req̇escere ibidẽ be-
atitudo. O quãta q̃lisq; btĩtudo. Quis ad id
opis idone⁹? quis hoc munere dignus? Dñe
quis ascendet? dñe q̇s stabit in monte sancto
tuo? Dñe q̇s habitabit? Dñe quis requiescet
in monte sancto tuo? Emitte lucẽ tuã ⁊ verita
tem tuam: ipsa me deduxerũt ⁊ adduxerũt in

montē sanctū tuū ⁊ in tabernacula tua.

Qꝛ frustra nitimur ad summa sine preueniēte gratia. Ca. LXXVII.

Ides ne ꝙ non nisi veritas in hunc montē deducit ⁊ adducit. Ip̄a ducit: ip̄a est que ꝑducit. Sequoꝛ libenter veritatē: nō habeo suspectū talē ducē. Nouit veritas ducere: nescit veritas seducere. Sed q̄d est veritas? Quid tu dicis doctoꝛ bone: doctoꝛ xp̄e: q̄d est veritas? Ego sum inq̄t via veritas ⁊ vita. Sequat̄ ḡ veritatem qui vult ascēdere ī hūc montē. Seq̄re xp̄m q̄cūq; cupis ascēdere ī montē istū. Docēte euāgelista didicim⁹: qꝛ assūpsit iesus discipl'os suos: petrū videlicꝫ: iacobū ⁊ iohannē: ⁊ duxit eos in mōtē excelsū seoꝛsū ⁊c̄. Ducūt̄ ḡ discipl'i iesu sursū ⁊ seoꝛsū vt possint apprehendere montē istū excelsū. Via ardua: via secreta ⁊ mlt̄is incognita q̄ ducit ad mōtis h⁹ fastigia. Illi soli vt arbitroꝛ sine erroꝛe illuc currūt: illi soli sine īpedimēto illuc ꝑueniūt q̄ xp̄m sequunt̄: q̄ a ꝟitate ducunt̄. Quisq̄s ad alta ꝓperas secur⁹ eas si te p̄cedit veritas: nā sine ipsa frustra laboꝛas. Tam nō vult fallere q̄ nō vult falli veritas. Christū ḡ sequere si nō vis errare.

Quātū valeat plena cognitio sui. Cap̄. LXXVIII.

Sed ne te pterreat vel retrahat labor itineris: difficultas ascensiōis: audi ⁊ attende q̄s sit fructus pūētionis. In huius mōtis cacumine iesus transfigurat̄: in ip̄o moyses cū helia videt̄: ⁊ sine indice vterq̄ cognoscit̄: in ip̄o vox patris ad filiū audit̄. Quid hoꝝ nō mirabile? quid hoꝝ nō desiderabile? Uis videre xp̄m trāsfiguratū: ascēde ī mōtē istū: disce cog̊scere teip̄m. Uis videre ⁊ absq̄ vllo indice cog̊scere moysē ⁊ heliā: Uis absq̄ doctore sine expositore intelligere legē ⁊ ꝓphetiā: ascēde ī montē istū: disce cog̊scere teip̄m. Uis audire pat̄ni secreti arcanū: ascēde ī montē istū: disce cog̊scere teip̄m. De celo em̄ descēdit γνότω σε αὐτόν illd̄: id ē nosse teip̄m. Uides ne adhuc q̄tuꝫ valeat mōtis h⁹ ascēsio: q̄ vtilis sit suijpsi⁹ plena cognitio.

Quibus modis ad scientie altitudinem ptingimus. Ca.LXXIX.

Sed q̄d h̄ esse dicim⁹ ꝙ sine trib⁹ discipulis xp̄s in hūc montē ascēdere noluit: nec pl̄es q̄ tres secū ducere q̄siuit? Sed forte in h̄ ope docem̄: ꝙ sine triplici studio ad h⁹ cognitiōis celsitudinē nō pducim̄: scꝫ p studiū opis: p studiū meditatiōis: p studiū orōnis paulatī ꝓmouem̄: ⁊ qn̄q̄ pducim̄ ad pfectiōꝫ cognitōis. Mlta. n. expim̄ opādo; mlta

inuenimus inuestigãdo: mulla extorquemus orãdo. Innũera siq̃dẽ q̃ nec ꝑ expiẽtiã opis: nec ꝑ inuestigationẽ rõnis ĩuenire valem⁹: ꝑ importunitatẽ oratiõis edoceri meremur ex reuelatione diuine inspiratõnis. His tribus comitib⁹ sibi adiũctis: veritas in nobis ꝓficit: ⁊ in alta se attollit: et eousq̃ se ꝑ quotidiana incremẽta exaltat: donec ꝑdicti mõtis verticem tangat. O q̃ multos hodie videm⁹ studiosos in lectiõe: desidiosos in ope: tepidos ĩ oratiõe: ꝑsumẽtes tñ montis hui⁹ cacumina posse apprehẽdere. Sz qñ q̃so apprehẽdẽt: q̃ christũ ducẽ nõ habent? Neq̃ em̃ ducit eos christus q̃ ascẽdere nõ vult nisi cũ discipulis tribus. Jũgat g̊ studio lectiõis: studiũ opis ⁊ orõnis: qui christũ q̃rit habere ducẽ itineris: ductorẽ ascẽsionis. Absq̃ dubio sine ingenti exercitio: sine frequẽti studio: sine ardẽti desiderio ad ꝑfecte scĩe altitudinẽ mens nõ subleuat̃: qꝛ xp̃i vestigia ꝑfecte non sequit̃: qui viã veritatis haud recte ingredit̃.

Quõ sũmis conatib⁹ nr̃is diuina reuelatio occurrat. Ca. LXXX.

Ed nec h̃ silendũ ꝙ mlti mõtis hui⁹ iã se credũt apprehendisse sũma: cum cõstet eos eius vix tetigisse extrema.

Sit tibi certū signū: quia montis hui⁹ verti-
cem minime apprehēdisti: si christū clarifica-
tum nō dum videre meruisti. Nox vt te dux
tuus christus collocauerit in summo: apparet
tibi i habitu alio: ⁊ cotā te induit lumie sicut
vestimēto. Et sic euāgelista testat: fiunt nox
vestimēta eius alba sicut nix: ⁊ qualia nō pōt
fullo facere sup terrā: quia ille diuine sapiētie
splendor q̄ ab alto speculatiōis vertice ꝓspi-
cit: oīno diffiniri non potest ꝓ humani sensus
prudentiam. Animaduerte ergo: q̄ aliam in
valle: ⁊ aliā vestē christus habet in mōte. In
valle sane habet vestē integrā: sed in mōte tm̄
habet vestē gloriosaz. Nescit penit⁹ simplex
veritas scismatū scissuras: ⁊ idcirco siue i val
le siue in monte nō induit christus nisi vestes
integras. Sed multū interest inter vestē inte
gram: et vestē gloriosam. Vultis vestiū eius
differentiā nosse: ⁊ inter vestē ⁊ vestem distin
ctionē aptā accipe: Si terrena inq̄t dixi vo-
bis ⁊ nō creditis: quō si dixero vobis celestia
credet⁹? Distingue ḡ inq̄t doctrinā ⁊ doctrinā:
⁊ inuenies vestiū differētiā. O quātū ē inq̄t doc-
trinam qua docent terrena: ⁊ inter doctrinā
qua docent celestia. Et quidez non sine xp̄o:
quia sine veritate non cognoscunt vel ista vl̄
illa. Quid enim verus scitur vbi veritas non

loquit: Christus ergo est qui docet vtraq; s terrena in valle: celestia ī monte. Q̄ diu ergo adhuc in valle moraris: q̄diu ad alta nō ascēdis: nō te docet christus nisi de reb⁹ terrenis ⁊ infimis.

Q̄ suspecta debeat esse oīs reuelatio quā nō comitat̄ scripturarū attestatio. Capitulū. LXXXI.

Sed si iam te existimas ascendisse ad cor altū: ⁊ apprehēdisse montē illū excelsum ⁊ magnū: si iaz te credis xp̄m videre trāsfiguratū: quicq̄d in illo videas: q̄c q̄d ab illo audias: non ei facile credas nisi occurrant ei moyses ⁊ helias. Scimus: quia in ore duoꝝ vel triū testiū stat omne verbū vel testimoniū. Suspecta ē mihi oīs veritas quā nō cōfirmat scripturaꝝ auctorias: nec xp̄m ī sua clarificatiōe recipio si nō assistant ei moyses ⁊ helias. Et in valle ⁊ in mōtis ascensione christū sepe recipio sine teste: nunq̄ autez in mōtis vertice vel in sua clarificatiōe. Si christus docet me de rebus exteriorib⁹ vel de intimis meis: illū facile recipio: vtpote in his q̄ cōprobare possum ꝓprio expimento. Verum vbi mens ad alta ducit̄: qñ de celestib⁹ q̄stio vētilat̄: vbi de ꝓfundis reb⁹ agit̄ in tante sub-

limitatis vertice: nõ recipio xp̃m sine teste: et nec rata esse poterit quãlibet verisimilis reuelatio sine attestatione moysi et helie: id est sine scripturarꝝ auctoritate. Adhibeat ḡ sibi xp̃s duo testimonia in transfiguratiõe sua: si vult vt nõ sit mihi suspecta claritatis sue lux illa tã magna et tam insolita. Ut ergo ꝑm eius documentũ: in ore duorꝝ vel triũ suum cõfirmet testimoniũ: ad cõprobandã reuelationis sue ꝟitatẽ: nõ solũ figuratiue ꝫ etiã apte scp̃ture adhibeat auctoritatẽ Pulchrꝝ spectaculũ valdeqꝫ iocũdum cũ in reuelatiõe veritatis hinc procedit manifesta ratio: ⁊ ad confirmationẽ reuelatiõis illinc occurrat tã apta q̃ꝫ figurata locutio: Alioquin ab altitudine diei timebo: verens ne forte seducar a demonio meridiano. Unde em̃ tot hereses: tot errores: nisi q̃a spũs erroris trãsfigurat se ĩ angelũ lucis? Vides certe qꝛ vterqꝫ se trãsfigurat: xp̃s videlicꝫ ⁊ dabolꝰ: ꝫ xp̃s lucꝫ sue ꝟitatẽ ꝯfirmat ĩ duobus testibus. Apparent itaqꝫ moyses ⁊ helias cũ dño in ꝟ mõte. Apparent aũt in maiestate nõ in obscuritate littere: sed in claritate spiritualis intelligentie.

Q̃ sint incõprehensibilia q̃ mens ꝑ excessum videt ex reuelatione diuina. Capitulũ. LXXXII.

Lce ꝙ magna sunt que in hoc mon-
e te gerunt: sed adhuc his maiora sunt
que sequunt. Hoc em totū discipuli
stantes aspiciunt: nondum in faciem cadunt:
nondū paterna vox auditur: nōdum auditor
pternitur: nōdum rachel mozit: nōdum be-
niamin nascit. Vox em vt paterna vox into-
nuit discipulos prostrauit. Ad tonitruū itaq;
diuine vocis auditor cadit: q; ad id quod di-
uinitus inspirat: hūani sensus capacitas suc-
cūbit: t nisi humane ratiocinationis angusti-
as referat: ad capiendū diuine inspirationis
arcanum intelligētie sinum non dilatat. Ibi
itaq; auditor cadit: ibi hūana ratio deficit: ibi
rachel mozit: ibi beniamin ozitur. Idem inq;
ni fallor p mortē rachel t casum discipulor si
gurat: nisi q triū in tribus discipulis sensus:
videlicz memorie t rōnis defectus ostendit.
Ibi enim sensus corporeus: ibi exterior me-
moria: ibi ratio humana intercipit: ibi mens
supra semetip̄am rapta in supna eleuat. Attē
damus ꝙ incōprehensibile sit q paterna vox
insonuit: t intelligem⁹ ꝙ recte auditor succū-
bit. Hic est inq̄t filius meus dilect⁹ in q̄ mihi
cōplacui. Aliud est dicere complacui: t aliud
est dicere cōplacuit: t tñ hoc vn⁹: aliud alter
euāgelista posuit. Consequēs est aūt vt si ibi

veraciter dictuz est cõplacui: sensus q̃ ab illo
euãgelista ponit possit veraciter intelligi: sed
non potest cõuerti. Vere t absq; cõtradictio-
ne in ipso mihi complacuit in quo mihi com-
placui: sed non statim in quocũq; mihi com-
placui: in illo mihi complacuit. Si igitur
complacui: ibi dictum non esset: nullo modo
euangelista hoc dicere auderet: Hic est fi-
lius meus in quo mihi complacui. Certe si fi-
lius aliud q̃ pater esset: posset pater in filio
cõplacere: sed ipe pater sibi in filio cõplacere
nõ posset. Quid est dicere cõplacui: nisi quõ
cõplacui mihi in memetipso: ita cõplacui mi-
hi ī filio: An forte in eo q̃ dicit: Mihi cõpla-
cui: in hoc suo bñplacito socium se habere ostẽ-
dit: quia quõ patri complacet in filio: sic in fi-
lio cõplacet t spũsancto. Vel forte idcirco di-
cit cõplacui: vt inde dei intelligi: q̃ quõ pat̃
sibi cõplacet in filio: sic sibi nimirũ cõplacet ī
spũsancto. Quid horũ recti? dicit: an potius
totum hoc q̃ vnũ horũ aliud singulariter in-
telligitur. Hec adhuc verba aliter atq; aliter
distingui possent: si ad mysterij pfunditatez
intimandã min? ista sufficerẽt. Certũ autẽ est
q̃ q̃cq̃d horũ eligit: vnitatẽ substãtie ī diuer-
sis psonis astruit si recte intelligat. Haz illud
qõ dz; Hic est fili? meus; diuersitatẽ psonarũ

aliqd

oñdit. Unꝰ eñ atq; idē sibiꝫ̄pi ⁊ pr̄ ⁊ filiꝰ esse nō posset. Sed q̄s sensus h̄ capiat: quō vnus ad aliū sit aliꝰ ī ꝑsona idē in essentia: Si exē/plū queris nulla creaturarū inuenit̄ q̄ tibi sa/tisfacere valeat: si rōnem cōsulas: oīs hūana rō reclamat. Intm̄ eñ est ista assertio sup̄ om nē hūanā estimatiōz: ⁊ p̄ter oēm hūanā rōez vt nūq̄z ei rō acq̄esceret: nisi ad hꝰ rei certitu/dinē fides eā sb̄leuaret. Merito ḡ in hꝰ myste rij reuelatiōe auditor cadit: sensus deficit: hu/mana ratio succūbit.

Or illa mens diuinas reuelatio/nes ꝑcipit que in intimis stare cōsue/uit. Capitulū. LXXXIII.

Erito talis reuelatio nō est facta nisi m ī mōte: Neq; eñ mysterij huiꝰ tā ꝓ/funda sublimitas: ⁊ tā sublimis pro/funditas debuit manifestari in valle. Qui eñ cōuersatiōe vel cogitatiōe adhuc ī imo sunt: huiꝰ muneris dignatiōe indignos se esse ostē dūt. Ascēdat ḡ hō ad cor altū: ascēdat in mon tē istū si vult illa cape: si vult illa cognoscere q̄ sunt supra sensū hūanū: ascēdat ꝑ semetipsuz supra semetip̄m ꝑ cognitionē sui ad cognitio nē dei. Discat p̄us hō in dei imagine: discat in eiꝰ sil̄itudine q̄d debeat de deo cogitare. Mō/tis ascēsio vt dictū est ꝑtinet ad cognitiōz sui:

ꝛ ea q̄ sup̄ montē gerunt ꝓpuehunt hoiem ad cognitiōz dei. Illō ad ioseph: ista ad beniamī ptinere dubiū nō ē. Aū beniamī ioseph nasci necesse ē: id est cognitio sui ꝑ hūda ē q̄z cognitio dei. Dēs ei q̄ ad sui ꝓsideratōz se ñ sb/leuat: qñ ad ea q̄ sup̄ ipaz sūt pēna ꝓtēplatōis euolat: In hūc montē dñs descendit: moyses ascēdit. In h̄ mōte de tabernaculi cōstructiōe dñs docuit: moyses didicit. Quid p tabnaculū federis nisi stat⁹ intelligit pfectionis: Qui igit montē ascēdit: q̄ diligent attēdit: q̄ diuti⁹ q̄rit: q̄ tandē inuenit q̄lis sit: restat vt ex diuia reuelatiōe cognoscat q̄lis esse debeat: q̄le mē/tis edificiū deo p̄pare: q̄b⁹ obsequijs dēū placare oporteat. Dēs igit q̄ adhuc p varia de/sideria spgit: q̄ varijs cogitatiōib⁹ huc illucq; distrahit: qñ putas hāc grāz accipe merebit: Que nōdū pōt seipaz i vnū colligere: q̄ nōdū nouit ad seipam intrare: qñ potit ad ea q̄ sup̄ ipam sunt cōtemplatiōe ascendere:

Quō mēs se ad interiora colligere debeat q̄ in celestiū cōtemplationem anhelat. Capitulū. LXXXIIII.

Iscat ḡ dispsiones isr̄is cōgregare: d studeat euagatiōes mētis restringe/re: assuescat in intimis suis immora/ri: exteriora omnia obliuisci: qui ad celestium

cõtemplationem anhelat: qui in diuinorum noticiã suspirat. Faciat ecclesiã nõ solũ desiderioꝝ: verũetiã cogitationũ: vt discat verũ bonũ solũ amare: ⁊ verũ malũ solũ fugere et execrari: ⁊ idipm solũ indesinẽter facere ⁊ cogitare. In ecclesijs inqt ꝓpha: bñdicite dño. In hac nãq gemina ecclesia videlicz cogitationũ ⁊ desideriorum: in hac gemina vnanimitate studioꝝ ⁊ voluntatũ: beniamin in extasim rapit: ⁊ mens diuinis afflata in supna eleuatur. Ibi inqt beniamin ĩ mẽtis excessu. Primã cuiq necesse est: vt faciat de cogitationibus vel desiderijs synagogã q ecclesiã. Nostis satis fratres q synagoga cõgregatio: ecclesia interpretat cõuocatio. Aliud ẽ sine volũtate seu cõtra voluntatẽ aliqua in vnũ cogere: atq aliud per seipsum ad nutũ iubentis sponte occurrere. Insensibilia ⁊ bruta cõgregari possunt: cõuocari aũt non possunt. Sed ⁊ ipoꝝ quoq rõnabiliũ cõcursus spontaneo nutu fit vt iure conuocatio dici possit. Vides q̃ quãtũ sit inter ꝓuocationẽ ⁊ cõgregationẽ: inter ecclesiã ⁊ synagogã. Si igit plenseris de sideria tua circa exteriores delectatiões affici ⁊ cogitatiões tuas in eis iugiter occupari: cũ magna sollicitudine compelle intrare: vt possis saltem ex eis interim synagogam facere.

Quotiens em̄ euagatiōes mentis in vnū colligimus: ⁊ omnes cordis motus in vno eternitatis desiderio figim⁹: quid aliud q̄ꝫ de illa interna familia synagogā facim⁹? Sꝫ cū oīs illa desideriorꝫ nr̄orꝫ cogitationūqꝫ frequētia illius interne dulcedinis degustatiōe allecta: ad nutū rōnis sponte occurrere et in intimis fixa stare didicerit: eccl'ie vtiqꝫ nomīe digne vlterius censeri poterit. Discam⁹ ḡ sola interiora bona amare: discam⁹ sola illa frequēti⁹ cogitare ⁊ quales beniamin diligere scimus: ⁊ tūc ꝓculdubio ecclesias efficimus.

Qr̄ sit iocundū ⁊ dulce cōtemplationis gratiam familiarem habere. Capitulū.LXXXV.

i Nhmōi siquidez ecclesijs beniamin libenter īmorat̄: mirabiliter delectat̄: ⁊ cuz seip̄m p̄ gaudio iam capere nō possit: supra seip̄m ducit̄: ⁊ ꝑ excessū mētis in sūma eleuat̄. Nisi em̄ ī īternorꝫ ꝯtēplatiōe beniamin nr̄ delectabiliter req̄esceret: de eo ꝓculdubio ꝑ moysen scriptū nō eēt: Beniamī amātissim⁹ dn̄i: hītabit ī eo ꝯfidēter: tota die quasi in thalamo cōmorabit̄: ⁊ int̄ humeros illi⁹ req̄escet. Quid putas cause est ꝙ iste beniamin tota die ī thalamo moram facit: ꝙ ibi

iugiter requiescit: intm̄ vt nec ad horā saltem exire velit? Illud autē scimus ꝙ in thalamis soleant sponsus et sponsa simul morari: amoris obsequijs in alterutruꝫ occupari: mutuis amplexib⁹ ⁊ charitate alterna cōfoueri. Mirāde ḡ pulchritudinis et forme singularis ni fallor p̄rogatiua p̄pollet: quecūqꝫ sit illa beniamin nr̄i dilecta: cui⁹ ꝯtuberniū nūq̄ fastidire valet: a cui⁹ amplexib⁹ nec ad horā abeē volet. Sed si iā vocē illā hui⁹ beniamin esse coḡscim⁹: quāte pulchritudinis sit eius dilecta minime dubitamus. Dixi sapientie soror mea es ⁊ prudentiā vocaui amicā meā. Vultis audire quare nō possit fastidire h⁹ dilecte sue pulchritudinē: quā sororē ⁊ amicā vocat ꝓpter castā ⁊ ardentissimā dilectionē: Intrās in domū meā inquit conquiescā cū illa. Non em̄ habet amaritudinē cōuersatio illius: nec tediū cōuictus illius: sed leticiā ⁊ gaudiū: et ī amicitia illius delectatio bona. Dicat quisqꝫ qd̄ sentiat: ego aliā causam nō inuenio q̄ illū intrinsec⁹ ita ligatū teneat: vt nec ad modicū quidē exire valeat: Unū aūt scio: qꝛ quisquis hui⁹ amice desiderio flagrat: quāto eā familiarius nouit: tanto ampli⁹ amat: ⁊ quo frequētius ei⁹ fruit̄ amplexib⁹: eo vehementi⁹ eius desiderio estuat. Eius siquidē frequēs contu-

berniũ solet sane desideriũ nõ minuere s̃ augere: ⁊ amoris incẽdiũ acrius inflãmare. Mirũ ḡ nõ est cur iste beniamin tota die quasi in thalamo cõmorat̃: qui talis sponse dulcedine fruit̃: ⁊ int̃ humeros illi⁹ requiescẽs ei⁹ amore iugiter delectat̃. Or̃ putas frequẽtes mentis excessus patit̃: q̃ sepe in extasi raptus supra seip̃m ducit̃: dũ pulchritudĩs ei⁹ magnitudine attonit⁹ in eius admiratiõe suspẽdit̃: Et tunc implet̃ absq; dubio qd̃ de eo legitur: Beniamin adolescẽtulus in mentis excessu. Notandũ sane quõ sibi occurrãt testimonia scp̃turar̃: Qd̃ em̃ ꝓpha ꝑ rachel̃ interitũ: qd̃ euãgelista designt̃ ꝑ casũ discipulor̃: h̃ psalmista exp̃mit in beniamin ꝑ mẽtis excessum.

De duobus cõtemplationũ generibus. Capitulũ. LXXXVI.

Possumus tñ ꝑ mortẽ rachel̃ ⁊ per excessum beniamin diuersa cõtemplationũ genera nõ incõueniẽter intelligere. Constat siquidẽ duo ꝯtẽplationũ genera sup̃ rõnem esse: ⁊ vtrũq; ad beniamin pertinere. Et p̃mũ quidẽ est sup̃ rõnez: s̃ nõ p̃ter rõnem. Scd̃m aũt ⁊ sup̃ rõnez ⁊ p̃ter rõnem. Illa sane supra rõnem sed p̃ter rõnem nõ sũt que q̃uis ratio patit̃ esse: nulla tñ hũana ratiõe inuestigari vl̃ cõuinci pñt. Illa aũt dici-

mus ⁊ supra rationē: ⁊ ꝑter rationē esse: quibus oīs hūana ratio videt ꝓtraire: qualia sūt ea q̄ de trinitatis vnitate credim⁹: ⁊ multa q̄ de corpe christi indubitata fidei auctoritate tenem⁹. Nō em̄ in vna ⁊ simplici essentia triplex ꝑsona sit: vel q̄ vnū idēq; corpus eodez in tpe in diuersis locis esse possit: nulla humana ratio patit: ⁊ hmōi assertiōibus oīs absq; dubio ratiocinatio reclamare videt. Hec sūt itaq; duo illa genera cōtemplationū: q̄ vnū ad mortē rachel: alterum ptinet ad beniamin excessum. In p̄mo beniamin interficit matrē vbi omnē supgredit rōnem. In secūdo autez etiā seip̄m excedit: vbi in eo q̄ ex diuina reuelatione cognoscit: humane intelligētie modū trāscendit. Hoc aūt nō solū in beniamin: sed ⁊ in omnib⁹ fratribus eius oportet attēdere: īmo ⁊ in ūnumeris scripturaꝝ locis diligēter obseruare: quō soleat scꝑtura diuīa circa eādem rem nūc significationē extēdere: mō restringere vel etiā mutare. Solet aūt hos alternantiū significationū modos: modis multis determiare: ⁊ mō p̄ locū: mō p̄ actū vl̄ aliis q̄buslibet circūstantiis sensum suū apire. Per locū determinat: sicut est illud vbi beniamin ī egyptū descēdisse legit. Per actū: sicut ibi: vbi ioseph ⁊ beniamin in mutuos amplexus

ruũt: ⁊ alterna oscula iũgunt.

Quõ cõtemplatio desinat in meditationẽ vel quomodo meditatio surgat in cõtemplationẽ. Ca. LXXXVII

Quid est em̃ beniamin in egyptum descendere: nisi ab eternorũ cõtemplatione ad cõtemplanda temporalia intuitũ mentis reuocare: et ab eternitatis luce quasi de celi vertice: vsq; ad mutabilitatis tenebras intelligẽtie radios deponere: ⁊ in tanta alternantiũ rerum cõfusione diuinoꝝ iudiciorũ rationẽ ꝑpendere: ⁊ ex magna parte penetrare? Et quid est ꝙ ioseph ⁊ beniamin conueniũt ⁊ oscula iungũt: nisi ꝙ meditatio ⁊ cõtẽplatio sepe ĩ inuicẽ sibi cũ ratiõis attestatione occurrũt? Nam q̃tum ad generalẽ cõsiderationẽ ꝑtinet: sicut ꝑ beniamin gratia contemplatõis: sic ꝑ ioseph intelligi valet gratia meditatiõis. Proprie tamẽ ⁊ exp̃ssius ꝑ beniamĩ designat̃ ĩtelligẽtia pura: ꝑ ioseph ꝟo prudentia vera: Per beniamin: scz illud genꝰ cõtemplationis qđ est de inuisibilibus. Per ioseph illud genus meditatiõis qđ est in moribus. Cõprehensio siquidẽ rerũ inuisibiliũ ꝑtinet ad intelligentiã purã: circũspectio ꝟo morũ ꝑtinet ad prudentiã verã. Intelligen-

tiã purã dicim⁹ q̃ ẽ sine admixtiõe imagina-
tionis: prudentiã autẽ verã dicim⁹ ad differẽ
tiam eius que dicit prudentia carnis. Prudẽ
tia vera est de acquirẽdis: multiplicãdis: con-
seruãdis veris bonis. Prudentia aũt carnis
est de bonis trãsitorijs: ꝟm q̃ filij hui⁹ seculi
dicunt prudẽtiores filijs lucis. Totiẽs ergo
ioseph sup collũ beniamin ruit: quotiens me-
ditatio in cõtemplatione desinit. Tũc benia-
min fratrẽ suũ sup se ruentẽ excipit: qñ ex stu-
dio meditatiõis anim⁹ in cõtemplationẽ sur-
git. Tunc beniamin ⁊ ioseph oscula iũgunt:
qñ diuina reuelatio et humana ratiocinatio
in vna veritatis attestatione consentiũt. Vi-
des ne quõ diuina scriptura circa vnã eandẽ-
q̃ rem significatiõis modũ alternat: vbiq̃ tñ
aliq̃d adiungit vnde sensum suũ ex toto late-
re non sinat. In morte ergo racheł cõtempla
tio sup rõnem ascẽdit: ⁊ in introitu beniamin
in egyptũ cõtemplatio vsq̃ ad imaginationẽ
descẽdit. In deosculatõne beniamin ⁊ ioseph
diuine reuelationi hũana ratio applaudit.

Explicit liber de minori cõtẽplatiõe: qui de
duodecim patriarchis inscribit: deuoti ꝓtem
platoris magistri Richardi de sancto Victo-
re. Anno dñi .M.cccc.xciij.

Richardus de
Arca mystica.

Annotatio capitulorũ libri primi de Arca mystica magistri Richardi de sancto victore.

De cõtemplatione ⁊ eius cõmendatione. Ca. I.
Qr̃ vtilis [illegible] grata sit hec contemplationis gratia ꝓficiẽtibus in illa. Ca. II.
De cõtemplationis ꝓprietate: vel in quo differat a meditatione ⁊ cogitatione. Ca. III.
Definitio singulorũ: ꝯtemplationis: meditationis ⁊ cogitationis. Ca. IIII.
Qr cõtemplatiõis modus multiformiter agitur. Ca. V.
Quot sint: vel q̃ ꝯtẽplationũ genera. Ca. VI.
Que quib⁹ sint cõmunia. Ca. VII.
Que sint singulorũ ꝓpria. Ca. VIII.
Qua sibi queq; ꝓportione respondeant: vel quõ inuicẽ ꝑmisceri soleant. Ca. IX.
Qr vix soli ꝑfecti ad omnia sex cõtemplationũ genera ꝓficiunt. Ca. X.
Quõ prima quattuor ꝯtemplationũ genera mystice describunt̃. Ca. XI.
Quõ nouissima duo cõtemplationuꝫ genera mistice designentur. Ca. XII.

Finis

Richardus de arca mystica.

Venerabilis: deuoti ⁊ eximij contemplatoris magistri richardi de sancto victore liber primus de arca mystica: In quo de cõtemplatione quãtum ad eius ꝓprietatẽ ⁊ distinctionẽ per genera sua subtiliter disseritur: feliciter incipit.

De cõtemplatione ⁊ eius cõmendatione: Ca. I.

Ysticam illam m moysi arcaꝫ libet: si liceat ex inspirationis illius munere: q̃ habꝫ clauẽ scie lucubratiũcule nr̃e expositione: vel ad aliquid referare. Et si q̃d adhuc i hoc arcanorũ diuinorũ secretario: scientiarũq̃ recõditorio repositum latet qõ a nostra exiguitate ad aliquorũ vtilitatẽ eruí possit: nõ nos pigebit in publicuꝫ exponere: ⁊ in cõmune ꝓponere. Multa quidẽ de hac materia vtilit dicta sũt: iam restant adhuc multa que de eadẽ adhuc vtiliter dici possunt. Quid aũt iuxta allegoricũ sensum hec arca mystice designet: vel q̃modo christũ significet: a doctoribꝫ iam ante

nos dictū ē: ⁊ a pspicatozib⁹ ptractatū. Nec idcirco tñ temeritatis incuriā nos incurrere suspicamur: si aliquid in eandē adhuc materiam mozaliter loquamur. Verūtamē vt hmōi nobis materie studiosa ptractatio ampli⁹ dulcescat: ⁊ nostrū desideriū in ei⁹ admirationez vehemētius trahat: cogitemus quid ille pzophetarū eximi⁹ de ea sentiat: qui eā arcā sanctificationis vocat. Surge inquit dñe in requiem tuā: tu ⁊ arca sanctificatiōis tue. Putam⁹ an habeat nomē ex re hic: que dicit arca sanctificationis. Diligenter attendendū: ⁊ pfunde retinēdū: q hec vbicūq; sic dicit: Arcā sctī ficationis: de nobis ōz: quib⁹ doctoz noster ꝯcipit dicens: Sancti estote sicut ⁊ ego sanct⁹ sum. Ideoq; sanctificamini hodie ⁊ cras: ⁊ in diem tertiū nolite negligēter attēdere: quid sibi velit q dicit: Arca sanctificationis. Sed si moysi iure credit: scimus q quicūq; tetigerit eā sanctificabit. Si oīno sic est: merito omnis plus querit eam tangere: si virt⁹ sanctificationis exit ab ea. Si quis inueniatur in nobis vir vn⁹: sicut ille de ramathain: qui indut⁹ vestimentis glozie: sicut decet summū pontificē dignus sic introire in sancta sanctozū: vt non possit solū videre sed etiā tāgere hanc: que dicitur: arca sanctificationis: ⁊ emundet ab im-

mundicijs suis. Sed quid de illa dicaz: si cui forte data est clauis scientie: ab eo qui aperit: z nemo claudit: vt possit videre quid intꝰ habeat hec arca sanctificationis. Puto eñ ꝓcio sum aliquid in hac arca reposituꝫ. Multũ vel lem scire que sit hec arca: quę possit sanctificare accedẽtes: vt merito dicaꝫ arca sanctificationis: De sapiẽtia aũt non dubito quin ipsa sit que vincit maliciã. Scio nihilominꝰ q; d; cunctꝫ sanati sunt ab initio: p sapientiã sanati sunt. Sed z hoc satis constat: neminem posse placere deo nisi fuerit sapientia cũ eo. Quis dubitet ad sanctificationẽ ptinere: hominem mundari ab omni immũditia sua: z mentẽ cuiuslibet purgari ab omni immũdicia: malicia z nequicia: Hec eñ sunt q̃ coinquinãt hominẽ. Purgaꝫ aũt p sapientiã quãdo fortioꝛ superueniẽs vincit maliciã: vtpote attingens a fine vsq; ad finẽ fortiter z disponẽs omnia suauiter. Et hoc ipm sic purgari ẽ (vt arbitroꝛ) sanctificari. Preceptuꝰ dñs moysi de ꝓstructiõe tabernaculi. Primo omniũ instruxit eũ de arca fabꝛicanda: vt ex eoipso innueret ꝓpter illaz cetera oia esse facienda: precipuũ et ꝓncipale sanctuariũ arcã fuisse. Puto nemo dubitat ex omnibꝰ illis que tabernaculũ fedeꝛis cõtinebat. Querenti igiꝫ quã gratiã signi

ficare possit illud sacrariū: qđ ceteris omnib⁹ dignius fuit facile occurrit: nisi forte ḉs dubitet q maria optimā partē elegerit. Sed q̄ est ista pars optima quā maria elegit: nisi vacare t videre cū suauis est dñs. Maz martha vt scriptura loquit sollicitudinē gerēte: Maria sedens secus pedes dñi audiebat verbū illi⁹. Summā itaq; dei sapientiā in carne latitantem: quā oculis carnis videre nō poterat audiendo intelligebat: t intelligēdo videbat: et in hūc modū sedendo t audiendo: sūme veritatis cōtemplationi vacabat. Hec est pars q̄ electis t pfectis nunq̄ auferē. Hoc sane negociū qđ nullo fine terminat. Mā veritatis contemplacio in hac vita ĩchoat: sed in futura iugi ꝑpetuitate celebrat. Per veritatis sane cōtemplationē homo t erudit ad iusticiā: t consumat ad gloriaz. Vides ergo cū recte gratia cōtemplationis in eo sacrario intelligit: q; ceteris omnib⁹ in dei tabernaculo quadā sui dignitate ꝑferē. O cū singularis gratia: o cū singulariter ꝑferenda: q quā in ꝑsenti sanctificamur: t in futuro beatificamur. Si igitur per arcā sanctificationis recte intelligit gratia cōtemplationis: merito hec gratia expetit: per quā qui accipit nō solū emūdatur: ſ etiā sanctificat: absq; dubio nihil sic cor ab omni mū

dano amore emundat: nihil sic animū ad celestiū amorē inflāmat. Ipsa vtiq; est que emūdat: ipsa que sanctificat: vt p assiduā veritatē cōtemplationē fiat mūdus p cōtemptū mundi: t sanctus p dilectionē dei.

Q̄ vtilis t grata sit hec cōtemplationis gratia pficientib⁹ in ea. Ca. II.

Ed eadē ipsa que p dauid dicit: Arca sanctificatiōis: p moysen vocatur arca federis. Sed cur arca sanctificationis: cur arca federis: nec cuiuscūq; sed dñi: Scimus aūt q̄ p̄ciosa queq; aurū argentum t lapides p̄cios⁹ soleāt in arca reponi. Si igitur sapiētie t sciētie thesauros cogitem⁹: q̄d sit illud eiusmodi thesauror recōditorū cici⁹ inuenim⁹. Que erit arca in id negocij idonea: nisi humana intelligentia: Hec aūt arca diuino magisterio fabricat: t deaurat: q̄n humana intelligentia inspiratione diuina t reuelatione ad cōtemplationis gratiā pmouet. Sz q̄n ad hanc gratiā in hac vita pficimus: quid aliud q̄z arras quasdā future illi⁹ plenitudinis accipimus: vbi sempiterne cōtemplationi perpetuo inherebimus: Hanc itaq; gratiā accipim⁹: quasi arrā diuine pmissionis: quasi pignus diuine dilectionis: velut quoddā vincu

lum federis ⁊ monimentū mutue charitatis. Vides ne q̄ recte arca federis dñi dicitur: in qua p quā talis gratia figurat: Q̄ libēter deberet se ad omnē laborē accingere: qui se cupit: vel credit tale ⁊ tante dilectionis pignus accipere. Nō dubito q̄ quicūq̄ est inter vos seruus hebreus quin libenter p hmōi gratia seruiat sex annis: vt in septimo exeat liber gratis: vt deinceps libere possit vacare ꝓtemplationi veritat̄. Si quis vero inuenit in nobis qui iacob sit: vel qui tali nomine digne censeri possit: eo q̄ sit vir fortis ⁊ potens in prelio: strennu⁹ luctator: vitiorūq̄ supplantator: vt alia superet fortitudine: alia supplantet discretione: qui hmōi est: pfecto libēter seruiet annis septē ⁊ septē p tali gratia intantū vt videantur ei dies pauci p amoris magnitudine: dummodo possit ad amplexus rachelis sero peruenire. Qui em̄ vult ad eius amplexus pertingere: necesse est eū p ea annis septē ⁊ septem seruire: vt discat requiescere nō solum ab operib⁹ malis: sed etiā a cogitationib⁹ superuacuis. Multi siquidē ⁊ si sciāt vacare corpe mīme tñ ꝑualent vacare corde: nescientes facere sabbatū ex sabbato. Et idcirco nō valentes adimplere q̄ legit in psalmo: Vacate et videte quoniā ego sum de⁹. Vacātes siquidē

corpore: sed vagãtes vbiq; corde: nequaquã videre merentur: q̃ dulcis est dñs: q̃ bonus israel deus his qui recto sunt corde. ⁊ hinc est ꝙ hostes derident sabbata eorũ. Sed verus iacob laborare non cessat: donec ad desiderij sui finẽ ꝑueniat. Seruiens apud verũ laban vere decandidatũ: qꝛ glorificatuꝫ: quẽ pater glorificauit apud semetip̃m claritate quã habuit añ mundi ꝯstitutionẽ: quẽ oportuit pati ⁊ ita intrare in gloriã suã: vt seruili forme sup̃duceret candorẽ glorie: ⁊ esset vere decãdidatus: sup̃ niuẽ dealbatus: gloria ⁊ honore coronatus: fieretq; formosus nõ solũ p̃ filijs hominũ: verũetiã pre spiritibus angelorũ: ⁊ talis in quẽ desiderant angeli ꝓspicere. Uides ne quãta sit hec gratia ꝓ qua taꝫ longanimiter: tam libenter laborat̃: ⁊ qui cũ tanto labore acquirit̃: cũ tanta iocũditate possidet̃: De hac sane gratia moyses pluribus scripturarũ suaꝝ locis sub figurata locutiõe agit. Sꝫ hic eam plenius mystica descriptione distinguit: vbi eam ꝑ genera diuidit.

De contẽplationis ꝓprietate: vel in quo differat a meditatiõe vel cogitatione: Ca. III.

Tauũt ea que de cõtemplatione dicẽ
v da sunt possimus cõmodius capere
rectiusq; dijudicare: debemus prius
quid ipsa sit determinãdo vel definiẽdo que/
rere: ⁊ quõ differat a cogitatione vel medita/
tione. Sciendũ itaq; q̃ vnã eandẽq; materiã
aliter ꝑ cogitationẽ intuemur: aliter ꝑ medita
tionẽ rimamur: atq; aliter ꝑ cõtemplationẽ
miramur. Multũ a se inuicẽ hec tria in modo
differũt: q̃uis quãdoq; in materia cõueniãt.
De vna siquidẽ eadẽq; materia aliter cogita
tio: aliter meditatio: longeq; alit̃ agit cõtẽpla
tio. Cogitatio ꝑ deuia queq; lento pede sine
respectu ꝑuentionis passim huc illucq; vaga
tur. Meditatio sepe ꝑ ardua ⁊ aspera ad dire
ctionis finẽ cũ magna animi industria nitit̃.
Contẽplatio libero volatu q̃cũq; eã fert spũs
impetus mira agilitate circũfertur. Cogita/
tio serpit: meditatio incedit: ⁊ nõ multũ cur/
rit. contẽplatio aũt omnia circũuolat: ⁊ cum
voluerit se in summis librat. Cogitatio est si/
ne labore et fructu: in meditatione est labor
cũ fructu. cõtemplatio ꝑmanet sine labore cũ
fructu. In cogitatione euagatio: in meditati/
one inuestigatio: in cõtẽplatione admiratio.
Ex imaginatione cogitatio: ex ratione medi/
tatio: ex intelligentia cõtemplatio. Ecce tria

ista imaginatio: ratio ꝛ intelligẽtia. Intelligẽ
tia obtinet supmũ locũ: ratio mediũ: imagi-
natio infimũ. Omnia que subiacẽt sensui infe
riori: necesse ẽ ea etiã subiacere superiori: sed
non eque ea que subiacent sensui supiori: ne-
cesse est etiã subiacere sensui inferiori. Unde
cõstat: qz cuncta que cõprehendunt ab ima-
ginatione: ea etiã aliaqz multa que supra ip-
sam sunt cõprehendi a ratione. Similiter ea
que imaginatio vel ratio cõprehẽdunt sub in
telligentia cadũt: ꝛ ea etiã que ille cõprehẽde
re nõ possunt. Vide ergo cõtẽplationis radi-
os qz late se expandat: qui oĩa lustrat. Et licet
sepe circa eandẽ rẽ: alius p cogitationẽ: alius
p meditationẽ: alius p ꝓtemplationẽ occupe-
tur: cuius nõ disparivia: dispari tñ motu ferũ
tur. Cogitatio sp vago motu de vno ad aliud
transit. Meditatio circa vnũ aliquid pseuerã
ter intendit. Cõtemplatio sub vno visionis
radio ad innumera se diffundit. Per intelligẽ
tiã siquidẽ sinus mẽtis in immẽsum expandi
tur: ꝛ cõtemplãtis animi acies acuitur: vt ca-
pax sit ad multa cõphendenda: ꝛ pspicax ad
subtilia penetrãda. Munqz em cõtemplatio
põt esse sine quadam viuacitate intelligẽtie.
Sicut em ex intelligẽtia est q oculus mentis
in incorporeis figit: sic ex eadẽ vi esse cõstat:

q̄ sub vno intuitu in reb⁹ corporeis ad tā infinita cōprehendēda dilatat. Denicq; quotiens cōtemplātis anim⁹ dilatat ad ima: quotiens eleuat ad summa: quotiēs acuit ad inscrutabilia: quotiens agilitate miranda pene absq; mora rapit p̄ innumera ex quadā intelligentie vi: hoc esse nō dubitat. Hec ꝓpter illos dicta sunt: qui ista inferiora sub intelligentie aspectu cadere: vel ad cōtemplationē vsq; quaq; ptinere indignū ducunt. Specialiter tñ t ꝓprie cōtemplatio dicit: que de sublimibus habet: vbi anim⁹ pura intelligētia vtit. Semp aūt cōtemplatio est in reb⁹ p̄ sui naturam manifestis: vel p̄ studiū familiariter notis: vel ex diuina reuelatione p̄spicuis.

Definitio singulorū: cōtēplatōis: meditatiōis t cogitationis: Ca.iiii.

Videt itaq; sic definiri posse. Cōtemplatio est libera mentis p̄spicacia: in sapientie spectacula: cū admiratione suspēsa. Vel certe sicut illi p̄cipuo nostri tēporis theologo placuit: qui eā in hec verba definiuit. Contēplatio est p̄spicax t liber animi motus: in res p̄spiciēdas vsq; quaq; diffusus. Meditatio vero est studiosa mētis intentio: circa aliq̄d inuestigandū diligēter insistens.

Vel sic. Meditatio est puidus animi intuit⁹ in veritatis inquisitione vehemēter occupatus. Cogitatio aūt est imꝓuidus animi respectus ad euagationē ꝓnus. Videt itaq; tribus esse cōmune: ⁊ quasi cōsubstantiale qȝdam animi aspectū esse. Vbi eñ nil mente cōspicitur: nullū hoꝛū recte dicit: vel esse affirmat. Cōmune est autē tam cōtemplationi q̄ meditationi circa vtilia occupari: ⁊ in sapientie vel sciētie studijs maxīe ūmo assidue versari. Sꝛ in hoc sane solēt maxīe a cogitatōe differre: que se singulis pene momētis cōsueuit ad inepta ⁊ friuola relaxare: ⁊ sine vllo discretionis freno ad omnia se ingerere: vel ꝓcipitē dare. Cōmune vero est cōtemplationi ⁊ cogitationi: libero quodaq; motu: ⁊ fm spontaneum nutum: huc illucq; circūferri: ⁊ nullo difficultatis obstaculo a discursionis sue impetu ꝓpediri. Differunt aūt in eoipso maxīe a meditatione: cuius studiū est semp quouis industrie laboꝛe qualibet animi difficultate: ardua queq; apꝛehēdere: obstrusa irrūpere: occulta penetrare. Fit tamē sepevt in cogitationū nostrarū euagatione tale aliquid anim⁹ incurrat: qō scire vehemēter ambiat: foꝛtiterq; insistat. Sed dū mens desiderio suo satisfaciēs eiusmodi inq̄sitioni studiū impēdit: iam cogi

tationis modꝰ cogitãdo excedit: ⁊ cogitatio in meditationẽ transit. Solet sane simile aliquid circa meditationẽ accidere: nã veritatẽ quidẽ diu quesitã tandẽq; inuentã mẽs solet cũ auiditate suscipere: mirari cũ exultatione: eiusq; admirationẽ diutiꝰ inherere: ⁊ hoc est iam meditationẽ meditãdo excedere: ⁊ meditationẽ in cõtemplationẽ transire. Propriuꝫ itaq; est cõtemplationi iocũditatis sue spectaculo cũ admiratione inherere: ⁊ in hoc itaq; differre videt̃ tã a meditatione q̃ꝫ a cogitatione. Nã cogitatio vt iam dictũ est vago ĩcessu semꝑ huc illucq; diuertit: meditatio vero destinata ꝓmotione sꝑ in vlteriora tẽdit.

Qꝛ contẽplatio multiformiter agitur: Ca.V.

Sed cũ ꝑspicax ille cõtemplationis radius semꝑ ex admirationis magnitudine: iuxta aliq̃d suspendat̃: nõ tamẽ vno modo nec vniformiter id agit̃. Nã viuacitas illa intelligẽtie in ꝯtẽplantis animo: mira agilitate mõ it atq; redit: mõ se q̃si in girũ flectit: modo autez se quasi ad vnũ colligit: ⁊ nũc in hanc partẽ nunc in illã decurrẽdo mira agilitate in cõtraria agitur: ⁊ nunc se ad altiora attollit: nunc ad inferiora diuertit: ⁊ velut

immobiliter figit. Huius sane regi formam si recte ꝓpendimus: in celi volatilibus quotidie videmus. Videamus alia nunc se ad altiora attollere: nunc se ad inferiora demergere: et eosdē ascēsionis descensiōisve sue modos sepius repetere. Videas alia nunc dextrorsum nūc sinistrorsū diuertere: ⁊ nunc in hanc: nūc vero in illā partē declinādo in anteriora paꝛ vel pene nihil se ꝓmouere: ⁊ easdē discursūm suoꝝ vicissitudines multa instantia multipliciter reiterare. Videś alia cū magna festinātia se in anteriora extēdere: sed moꝛ sub eadem celeritate in posteriora redire. Et sepe id ipsum agere: eosdē ꝯcursus: atq; recursus diutina frequētatione ꝓtinuare atq; ꝓtrahere. Videre licet alia quomō sese in girū flectunt: ⁊ q̄ subito: vel q̄ sepe eosdē vel similes: nūc paulo latioꝛes: nūc paulo ꝓtractioꝛes circuitus repetūt: ⁊ semp in idipsum redeūt. Videre licet alia quō tremulis alis sepeq; reuerberatis se in vno eodēq; loco diuti⁹ suspendūt: ⁊ mobili se agitatōe quasi īmobiliter figunt: ⁊ ab eodē suspensionis sue loco diu multūq; herētia penitus nō recedūt: ac si opis ⁊ instātie sue executione ꝓsus videanť exclamare ⁊ dicere: Bonū est nos hic esse. Juxta hoc sane ꝓpositarū similitudinū exemplar: cōtem-

plationis nostre volat⁹ multiformiter varia-
tur: ⁊ ꝓ ꝑsonaꝝ negociorũq; varietate vario
modo format̃: nunc de inferiorib⁹ ad sũma:
nunc de supioribus ad ima ascendit ⁊ descen
dit: ⁊ nũc de parte ad totũ: nũc de toto ad par
tem: cõsiderationis sue agilitate discurrit: et
ad id qd̃ sciri oportet: nunc a maiori: nũc a mi
nori argumentũ trahit. Modo autẽ in hanc:
mõ in oppositã partẽ diuertit: ⁊ cõtrarioꝝ no
ticiã ex ꝯtrariorũ sciẽtia elicit: ⁊ ꝓ vario oppo
sitorũ modo ratiocinationis sue executionẽ
variare ꝯsueuit. Aliqñ in anteriora currit: et
subito in posteriora redit: dũ modo ex affecti-
bus: mõ ex causis: ⁊ qualibet cũq; anteceden-
tibus: vel ꝯsequẽtibus cuiuslibet rei modum
vel qualitatẽ deꝑhendit. Quãdoq; vero q̃si
in girũ speculatio nostra ducit̃: dum vnicuiq;
rei que sint cũ multis cõmunia consideratur:
dũ ad vnã quãlibet rem determinandã: nunc
a similib⁹: nũc a similiter se habẽtibus: seu cõ
muniter accidẽtibus ratio trahit̃ ⁊ assignat̃.
Tunc aũt in vno eodẽq; loco cõsiderationis
nostre defixio quasi immobilis sistit̃: qñ in q̃-
liscũq; rei esse: vel ꝓprietate ꝓspicienda atq;
miranda ꝯtẽplantis intentio libẽter immora-
tur. Sz ne verba nostra humanã philosophi-
am videant̃ redolere: vel a catholice doctrine

plano simplicitatisq; tenore discedere cõmodi⁹ fortasse dicem⁹: qꝛ descẽdere ⁊ ascendere: ire ⁊ redire: nũc huc: nunc illuc declinare: mõ in circuitũ ꝑgere: vel tandẽ in imo herere: nihil aliud sit q̃ꝫ sũma agilitate: nũc de imis ad summa: vel sũmis ad ima: nunc de primis ad nouissima: vel nouissimis ad p̃ma: modo disparium meritorum vel premiorum generamente transire: modo circumstantia vel coherentia cuiusq; rei curiosa ꝑlustratione circumspicere: vel tandẽ aliquãdo in alicui⁹ speculationis nouitate nouitatisq; admiratione animũ satiare. Uides certe qd̃ ⁊ superi⁹ locuti sumus: quomõ ꝯtẽplationis nostre negociũ sꝑ iuxta aliq̃d suspẽdit̃: atq; ꝓtrahit̃: dũ cõtemplantis animus iocũditatis sue spectaculo libẽter ĩmorat̃: dũ semꝑ studet in idip̃m sepe redire: vel in eodẽ diutius ĩmobiliter ꝑmanere. Audi de illo ꝯtemplatiõis modo qui quodãmodo fieri solet ante ⁊ retro. Ibant animalia ⁊ reuertebant̃ in similitudinẽ fulguris coruscantis: accipe ⁊ de illo ꝑ quẽ anim⁹ in diuersa rapit̃: ⁊ nũc in hanc partẽ: nũc in illã discurrendo mira agilitate in cõtraria agitat̃: Fulgebunt iusti: ⁊ tanq̃ꝫ scintille in arũdineto discurrent. Illũ qui quasi sursum ⁊ deorsum sit: paucis psalmistę verbis expressit. Ascẽdunt

inquit vsq; ad celos: ⁊ descendũt vsq; ad abyssos: ⁊ ad illũ cõtemplãdi modũ qui velut in girũ ducit ꝓphetica illa voce admoneris: q̃ dicitur: Leua in circuitu oculos tuos ⁊ vide. Tunc aũt ꝓtemplationis radi⁹ velut in vno loco ĩmobiliter figit: quãdo illud abachuc in semetipso quilibet experit. Sol ⁊ luna stetẽrũt in ordine suo. Ecce iam q̃d sit ꝓtemplatio determinãdo vel definẽdo docuimus: superest: vt eã ꝑ species diuidam⁹. Et quot sint genera ꝓtemplationũ ꝓsequẽter videam⁹.

Quot sint: vel que contemplationum genera: Ca. VI.

Ex aũt sunt cõtemplationũ genera a se ⁊ ĩter se oĩno diuersa. Primũ itaq; est in imaginatione: ⁊ ꝑ se solã imaginationẽ. Secundum est in imaginatione ꝑ rationẽ. Tertiũ est in ratione ꝑ imaginationẽ. Quartũ est in ratione ꝑ rationẽ. Quintũ est sup̃ rationẽ: ⁊ nõ ꝓter rationẽ. Sextum est supra rationẽ: ⁊ videt esse ꝓeter rationes. Duo itaq; sunt in imaginatione: duo in ratione: duo in intelligẽtia. In imaginatione cõtẽplatio nostra: tũc ꝓculdubio versat: q̃ rerũ istarũ visibiliũ forma ⁊ imago in ꝓsiderationẽ adducit: cũ obstupescẽtes attẽdim⁹: et

attẽdentes obstupescim⁹ corporalia ista que
sensu corporeo haurim⁹: q̃ sint multa: q̃ ma-
gna: q̃ diuersa: q̃ pulchra: vel iocũda: & ī his
omnib⁹ creaturis illi⁹ sup essentie potẽtiam:
sapiẽtiam: munificentiã: mirãdo veneramur:
& venerãdo miramur. Tũc aũt ꝓtẽplatio nr̃a
in imaginatione versaṫ: & ꝑm solam imagina-
tionẽ formaṫ: qñ nihil argumẽtãdo querim⁹:
vel ratiocinãdo inuestigamus: sed libere mẽs
nostra huc illucq; discurrit: quo eã in hoc spe
ctaculoꝝ genere admiratio rapit. Secũdũ
aũt genus ꝓtemplationis est: q; in imagināti-
one quidẽ cõsistit: ꝑm rationem tamẽ formaṫ
atq; ꝓcedit: qõ fit qñ ad ea que in imaginati-
one versantur: & que ad ꝓximũ ꝓtemplatiõis
genus ptinere iam diximus: rationẽ querim⁹
& inuenim⁹: imo inuentã & notã in ꝓsideratio-
nẽ cũ admiratione adducimus. In illo itaq;
res ipsas: in isto earũ vtiq; rationẽ: ordinem:
dispositionẽ: & vniuscuiusq; rei causam: mo-
dum & vtilitatẽ rimamur: speculamur: mira-
mur. Hec itaq; cõtemplatio in imaginatiõe:
sed ꝑm rationẽ ꝓsistit: q; circa ea que in imagi
natione versaṫ: ratiocinãdo ꝓcedit: & q̃uis
iuxta aliquid in ratione: hec etiã ꝓtẽplatio cõ
sistere videaṫ: in qua visibiliũ rõ q̃riṫ: recte ta
men in imaginatione ꝓsistere dicit̃: q; q̃cquid

in ea ratiocinādo querim⁹: vel inuenim⁹ ad illa ꝓcul dubio accōmodam⁹ que in imaginatione versamus: dū circa ea ꝛ ꝓpter ea ratiocinationi insistim⁹. Tertiū cōtemplationis genus esse dixim⁹: qđ in ratioe ſm imaginationē formaſ. Hoc aūt ꝓtemplationis genere veraciter tūc vtimur: qñ p rerum visibiliū similitudinē: in rerū inuisibiliū speculationez subleuamur. Hec vero speculatio in ratione consistit: qz his solis que imaginationē excedunt p intentionē ꝛ inuestigationē insistit: qz solis inuisibilib⁹ intēdit. His solis maxīe que p rationē cōprehēdit. Sed ſm imaginationē idcirco formari dicīſ: qz ex rerū visibiliū imaginatōne in hac speculatione ſiſſitudo trahīſ. vñ in rerū inuisibiliū inuestigationē animus adiuueſ. Et recte quidē hec contemplatio in ratione quidē: sed ſm imaginationē esse dicitur: cuius ratiocinādo ꝓmoueaſ: qz omnis ei⁹ ratiocinatio ꝛ argumētatio ab imaginatione fundamentū sumit: ꝛ fundamentū capit: ꝛ ab imaginabiliū ꝓprietate inuestigationis ꝛ assertionis sue rationē trahit. Quartū gen⁹ ꝓtemplationis est: qđ in ratiōe et ſm rationē formaſ: qđ vtiq; fit qñ semoto omni imaginationis officio illis solis anim⁹ intēdit: que imaginatio nō nouit: sed que mens ex ratiocinati

one colligit: vel p rationē cōprehendit. Eiusmodi speculationi insistim⁹: qñ inuisibilia nostra q̄ p experientiā nouim⁹: & ex intelligētia capim⁹ i cōsiderationē adducim⁹: & ex eo⁹ cōsideratione in celestiū amorē et sup mūdanorum intellectuū cōtemplationē assurgimus. Hec aūt cōtemplatio in rōne cōsistit: qz sensibilibus semotis solis intelligibilib⁹ intendit. Et hec quidē cōtemplatio ab illis vtiq; inuisibilib⁹ nostris videt & initiū sumere: & fūdamentū capere: que hūanū animū p̄stat p experientiā nosse: vel p cōmunē intelligētiā cōprehendere. Sed p hac tñ parte hec p̄templatio: & in rōe recte cōsistere dicit: qz hec ipa inuisibilia nostra a ratione cōprehēdunt: & i eo ipso ratiocinationis modū mūme supgrediūtur. Que idcirco fm solam rationē p̄cedit: qz ex inuisibilibus p experientiā notis alia & alia ratiocinādo colligit: que p experientiā nō nouit. In hac p̄mū p̄templatiōe human⁹ anim⁹ pura intelligētia vtit: & submoto omni imaginationis officio ipsa intelligētia nostra in hoc p̄mo negocio seipsam: p semetipsam ingere re videt. Nā licet illis p̄iorum cōtemplationū generibus videat nō deesse: nusq̄ tñ inest pure: nisi mediāte rōne seu etiā imaginatiōe. Illis quasi instrumēto vtit: & velut p speculū

intuet. hic p semetipsaz operat: z quasi p speciem ptemplat. Hic igitur se quasi ad imū inclinat: cū oīno nō habeat quo p semetipsā inferius descēdat. Quintū cōtemplationis genus esse diximus: qđ est supza rationē: sed nō pter rationē. In hanc aūt ptemplationis speculā mentis subleuatiōe ascēdimus: qñ ea ex diuina reuelatione cognoscim⁹: que nulla humana ratione plene cōprehendere: que nulla nostra rōcinatione integere inuestigare sufficimus. Talia sunt illa que de diuinitatis natura: z illa simplici essentia credim⁹: z scripturarū diuinarū auctozitate pbam⁹. Cōtēplatio ergo nostra tunc veraciter supza rationez ascēdit: qñ id anim⁹ p mētis subleuationē cernit: qđ humane capacitatis metas trāscendit. Sed supza rationē nec tñ pter rationē cēsenda est: qñ ei qđ p intelligētie aciē cernit⁹ humana ratio cōtraire nō pōt: quin pot⁹ facile acquiescit: z sua attestatione alludit. Sextum cōtemplationis genus dictum est: qđ in his versat⁹ que sunt supza rationē: z videntur esse pter: seu etiā cōtra rationē. In hac itaqz summa omniūqz dignissima cōtemplationū specula: tunc anim⁹ veraciter exultat: atqz tripudiat: qñ illa ex diuini luminis irradiatiōe cognoscit atqz cōsiderat: quib⁹ omnis hūana ra-

tio reclamat. Talia sunt pene oia: que de psonarū trinitate credere iubemur: de quib⁹ cuz hūana ratio cōsulit: nihil aliud ꝙ ire videt.

Que quib⁹ sint cōmunia: Ca. VII.

Duo itaqꝫ ex his in imaginatione consistunt: qz solis sensibilib⁹ intrēdunt. Duo in ratione cōsistunt: qz solis intelligibilib⁹ insistunt. Duo vero intelligentia subsistūt: quia solus intellectibilib⁹ intendūt. Sensibilia dico quelibet visibilia z sensu cozpozeo pceptibilia. Intelligibilia ēt dico inuisibilia z hūane ratiōi cōprehēsibilia. Intellectibilia hoc loco dico inuisibilia: z hūane rationi incōprehēsibilia. Ex his ergo ꝓtemplationū generib⁹ quattuoz inferioza versantur maxime in rebus creatis: duo vero supma in rebus increatis atqꝫ diuinis. Itē ex his quattuoz duo supioza versant circa inuisibilia: duo vero infima circa visibilia: atqꝫ cozpozea. Infima nāqꝫ duo pculdubio versant in reb⁹ visibilib⁹ atqꝫ creatis. Duo aūt sūma maxime versant in reb⁹ inuisibilib⁹ z increatis. Duo vero media maxime in reb⁹ inuisibilibus atqꝫ creatis. Maxime idcirco dixi: qz circa inuisibilia atqꝫ creata sunt quedā que ab hūana ratione nullaten⁹ cōprehēdi possunt: z ꝑm hoc inter intellectibiliū numerū currunt: et se ꝑm

hoc ipm ad duo supꝛema cõtemplationũ genera potiꝰ ptinere ostendũt. Similiter circa summa illa ꝛ increata videnꝫ quedã esse hũane rationi puia: ꝛ ſm hoc quidẽ inter intelligibilia deputãda: ꝛ obhoc ipm mediꝰ illis duobus ꝓtẽplationũ generibꝰ maxime accõmodãda. Duobꝰ itaqꝫ primis cõmune hoc esse videꝫ: qꝺ vtrũqꝫ eoꝝ circa visibilia versaꝫ. Verũtamẽ in hoc maxime videnꝫ differre: qꝫ pꝛimũ quidẽ solet sine vllo ratiõis officio impellente admiratione huc illucqꝫ discurrere. In secũdo aũt ad ea que ꝑ imaginẽ in mente versanꝫ: ratio querit ꝛ assignatur: vel pꝛiꝰ familiariter nõ in admirationẽ adducit. Secũdum ꝛ tertiũ hoc habẽt cõmune: sed ꝑ ceteꝛ singulare qꝺ in vtroqꝫ pariter sibi cõmiscerꝫ videnꝫ: imaginatio cũ ratione: ratio cũ imaginatione. Differunt autẽ in eo: qꝫ in scõo q̃dem ad visibilia ratio (vt dictũ est) querit et accõmodaꝫ: in tertio vero ad inuisibilium inuestigationẽ ratio a visibilibꝰ rrahit: ꝛ in illo sepe ex visibilibus ad inuisibilia erudimur: ꝛ alia ex aliꝭ cõijcimus: in isto ex visibiliũ inspectatione ad inuisibilium cognitionẽ ꝑmouemur. Tertio ꝛ quarto cõstat eẽ cõmune inuisibilibꝰ intelligibilibꝰ intendere. Sed in eo vtiqꝫ differre qꝫ in tertio quidẽ miscetur ratio

cũ imaginatione. In quarto aũt intelligentia pura cũ ratione. In quarto ⁊ in quinto ratio ⁊ intelligẽtia in vnũ cõcurrũt: ⁊ in hoc maxie cõueniunt: ꝫ in quarto ex rõne ⁊ intelligentia ꝑuenit. In quinto vero ratio nũq̃ intelligentiã ꝑuenit: sed subsequit: vel vt multũ comitatur. Nã qd̃ ex diuina inspiratione pri⁹ agnoscitur: rationis postmodũ attestatione firmatur. Quinto ⁊ sexto cõiter accidit: qd̃ vtrũq̃ eorũ in ĩtellectibilib⁹ ꝯsistit. Sed quinto q̃dẽ hũana ratio videtur satis cõsentanea. Sexto aũt omnis humana ratio videt esse cõtraria: nisi fuerit fidei admixtione suffulta.

Que sint singulorꝝ ꝓpria: Ca. VIII.

Propriũ est ꝑme cõtẽplationi simplr ⁊ sine vlla ratiocinatiõe visibiliũ admiratiõe inherere. Propriũ est scd̃e visibiliũ rerũ rõni ratiocinãdo insistere. Propriũ est tertie ꝑ visibilia ad inuisibilia ratiocinãdo ascẽdere. Proprium est q̃rte ex visibilibus inuisibilia rõcinãdo colligere: ⁊ ꝑ exptorũ intelligentiã ad noticiaꝫ ignotorꝝ ꝓficere. Propriũ est quinte intellectibilũ ĩtelligentiã rationi admittere. Propriũ est sexte ĩtellectibiliũ intelligẽtiã omnẽ hũanã rationẽ trãscẽdere: ⁊ quasi ab imo calcare. Cũ sit autẽ trib⁹ primis ꝯtẽplationũ generib⁹ cõe: sine imagi-

natione non esse: in ꝑmo imaginatio ꝙsi infra rõnẽ subsistit. In scõo rõnẽ excipit. In tertio imaginatio: ad rõnẽ ascẽdit. Itẽ cũ sit tribus vltimis cõmune sine pura intelligentia non esse in eozũ ꝓmo: hoc est: in quarto ipsa intelligẽtia rationi se inclinat. in ꝗnto rationem ad seipam leuat. in sexto intelligẽtia rationem transcẽdit: ⁊ quasi sub seipa deserit. Item cuz sit quattuoz medijs cõmune sine ratiocinatione non esse: In secundo cõtẽplationis genere ratio imaginationi quasi ad ima condescẽdit. In tertio imaginationem secum quasi ad altioza trahit. In quarto intelligentiaz quasi sub se descendentẽ excipit atq; conducit. In quinto ratio quasi supra se ad intelligentiam ascẽdit: ⁊ ei in suis sublimib⁹ alludit. In ꝓmo itaq; imaginatio in seipsa requiescit: quemad modũ ⁊ intelligẽtia. In sexto se ad seipsã colligit: ⁊ in seipsa subsistit. In secũdo ratio sub seipsam descẽdit. In quinto eadez ipsa supza semetipsam ascẽdit. In tertio imaginatio supza semetipsam ascẽdit. In quarto intelligẽtia infra semetipsam descendit. In ꝓmo imaginatio tenet locũ infimũ ⁊ solitarium. In secũdo ratio descendit ad imum. In tertio imaginatio ascendit ad summum. In quarto intelligentia descendit ad imũ. In quinto ratio

ascendit ad summū. In sexto intelligentia tenet locū solitariū ⁊ summū.

Qua sibi quecꝫ ꝓportione respondeant: vel quomō inuicez permisceri soleant: Ca. IX.

n Otādum sane q sicut nouissima duo ascendunt supra rationem: sic media duo ascendunt supra imaginationez. Et sicut illud sublimius nouissimorum nulla pene solet humanā rationē admittere: sic illō sublimius mediorū debet oēm a se imaginationē excludere. Et sicut illud inferi⁹ duorum nouissimorū ⁊ supremoꝝ cōsistit supra rationē: nō tamē ꝑter rationē: sic illud inferi⁹ mediorum duorū ascendit supra imaginationē: cū tamē nō sit ꝑter imaginationē. Itē sicut duo media infra purā ⁊ simplicē intelligentiā descendūt: sic duo prima ⁊ infima infra ratiocinationē descendūt. Simplicē intelligentiā dico: que est sine officio ratiōis: purā vero que est sine occasione imaginatōis. Sz sicut illud sublimius duorū mediorū infra simplicez intelligentiam descendit: nō tamen infra subsistit: qz illorū in quibus versat: alia simplici intelligentia cōprehendit: alia ratiocinādo colligit: sic illud sublimius duorū infimorum vi-

detur infra ratiocinationē descēdere: nō tamē infra illam subsistere: qz alia solet p imaginationē repsentare: z alia ratiocinando colligere. Itē qz sicut illud inferius duorū mediorū solet infra simplicē intelligentiā descēdere atq; subsistere: sic illud inferius duorū infimorum solet se ad rationē habere. Nam z illud solū illis intendit: que mens ex imaginatione ratiocinando colligit: z illud solū illis que p sensū imaginationi inpsit. Nō autē hoc primū et infimū contemplationis genus: idcirco infra rationē: vel poci⁹ ratiocinationē subsistere dicitur: quasi irrationabile z oino contra rationē esse videat: cū p intentionē seu etiā dispositionē rationi psentaneū facile cōuincatur: sed qz in eo vt supza dictuz est: quantū ad eius ppzietatē attinet: nihil ratiocinādo colligitur. Solent tamē hec que distinximus ptemplationū genera qnq; inuicē pmisceri: z hic quez assignauimus ppzietatū modus alterutra pmixtione confundi. Nostrū autez fuit hoc loco ad euidentiā doctrine singulorū ppzia docere: nihilomin⁹ quid cōmune: quid simile haberent ostendere.

Qz vix soli pfecti ad omnia sex cō tēplationū genera pficiūt: Ca.X.

Ex ista cõtemplationũ genera opor-
s tet illũ familiariter nosse: quicũq; cu-
pit scientie culmẽ attingere. His sex
sane cõtemplationũ alis a terrenis suspendi-
mur: ⁊ ad celestia leuamur. Citra pfectũ te eẽ
nõ dubites: si vsq; adhuc aliq̃b⁹ illaꝝ alaꝝ ca
res. Mecũ certe: ⁊ cũ mei similib⁹ bene agit̃:
si vnũ tantũ ex his tribus alaꝝ paribus dat̃.
Quis dabit mihi pennas sicut colũbe: ⁊ vo-
labo ⁊ requiescã? Scio tamẽ qꝛ in illis duab⁹
p̃mis eiusmodi alis nõ dat̃ de terrenis ad ce-
lestia euolare: ⁊ illa celorũ ardua petere vl̃ pe
netrare. Nã sicut superius iã dictũ est in illis
sex cõtemplationũ generibus: tota prioꝝ du-
oruꝫ ꝯsideratio circa terrena ⁊ corporalia oc-
cupat̃: nihil in eisdẽ de inuisibilib⁹ ⁊ spũalib⁹
agit̃. Qr̃uis ergo sublimes: q̃uis admodum
subtiles circa ista terrena volat⁹ in primis il-
lis duab⁹ ꝯtemplationũ alis habeamus pa-
rum nobis eẽ debet: si ad illa sola sufficim⁹ in
quibus mũdi hui⁹ philosophos p̃pollere vi-
demus. Terrenũ ⁊ nũdũ celeste animal te eẽ
cõuincis: q̃diu duab⁹ alis tantũ cõtentus fu-
eris: habẽs vñ corpus tuũ velare: nõ vñ vo-
lare possis. Certe si adhuc terrenũ animal es
si vsq; in hodiernũ terrenũ corpus habes: et

tale deniq; quale apl's describit: ⁊ mortifica/
re p̄cipit. Bonū ꝓfecto erit in ꝓmptu habe/
re vnde possis cū volueris tale corpus vela/
re: et a recordationis tue oculis abscondere.
Mortificate inq̄t mēbra vestra que sunt sup
terrā: fornicationē: immūdiciā: libidinē: cōcu
piscentiā malā: ⁊ sil'ia. Quid est aūt huiusmo/
di corp⁹ sub designatis illis cōtemplationuꝫ
alis velare: nisi mundanorū cōcupiscentiā ex
mūdane mutabilitatis cōsideratione tēpera/
re īmo ⁊ in obliuionē adducere? Perpēdis vt
estimo quātū valeat eiusmodi obductio ala/
rūq; obumbratio. Habes recte ī his alis: vn/
de cum volueris volare possis. Bonuꝫ sane
est bene volare: ⁊ quantū potes ab amore mū
di te elongare. Bene vtiq; in his volant alis
qui mundane mutabilitatis lubricum quoti/
die considerant: assidueq; retractant: ⁊ ex eius
modi consideratione seu retractatione se ab
eius ambitione alienāt. Q̄uis ergo in his ge
minis alis vsq; ad celestia volare ñ possis: tu/
tum tamen fortassis tranquillumq; stationis
portum in earum remigio inuenire poteris.
Nitere in eis quantum poteris: apprehende
saltem nouissima maris. Si sumpsero inquit
pennas meas diluculo: et habitauero in ex/
tremis mar⁹. Extrema maris: mundi termini

sunt: ⁊ vniuscuiusq; ꝓprie vite defectus Extrema itaq; maris tenere est mundi finē: mundaneq; vite exitū cū desiderio expectare. Extrema maris vt arbitror euolādo iam apprehenderat: qui veracit dicere poterat: Cupio dissolui ⁊ esse cū christo: puto qr duas has cōtemplationis pennas nō inuanuz accepisti: si huc vsq; volare potuisti. Parū tibi tamē esse debet has duas alas accepisse: sed vt ꝓbes te celeste animal esse: stude ⁊ satage saltē duo paria habere: id est: alas q̄ttuor: ⁊ tūc ꝓfecto habebis in quib⁹ possis ad celestia euolare. Quattuor ꝓfecto alas habebāt: ⁊ se ex eo celestia nō aut̄ terrestria esse ostendebāt: quattuor illa animalia: que ꝓpheta ezechiel vidit: visaq; descripsit. Quattuor inquit facies vni: ⁊ quattuor penne vni. Duabus aūt vt ibi legit corpus suū velabant: necnō ceteris duabus ꝓculdubio volabāt. Sic ⁊ tu cū ceperis iam quattuor alas habere: cū te putaueris iā celeste animal esse: vel corpus celeste iā gerere: nihilomin⁹ tamē stude illud sub dictis aliis velare. Sunt em̄ celestia corpora: ⁊ sunt corpora terrestria. Et alia gl̄a celestiū: ⁊ alia gloria terrestriū: Alia claritas solis: ⁊ alia claritas lune: ⁊ stella a stella differt in claritate. Si ergo totū corpus tuū lucidū fuerit: nō habens

in se aliquã partem tenebrarũ: vtile tamẽ erit illud ab humane arrogantie oculis abscõdere: ꝛ sub humane mutabilitatis incerto ꝓprie estimatiõis claritatẽ tẽperare. Nescit enĩ homo finez suũ: sed sicut pisces capiunt hamo: ꝛ aues cõprehendũtur laqueo: sic capiuntur homines tẽpore malo: cũ eis ex tẽplo supuenerit. Et idcirco bonũ ẽ homini bona sua dissimulare: ꝛ nil penitus de suis meritis ꝑsumere: ꝛ se semp in humilitate custodire. In ꝓmo ꝙ alarũ pari velet homo corp⁹ suũ: in secũdo volet ad celũ. Cur enĩ media illa duo cõtemplationũ genera hominẽ ad celestia: ꝛ inuisibilia nõ leuent: que de solis (vt dictũ est) inuisibilibus agere habent? Satagat ergo spiritalis quisq; studio ꝛ desiderio semp in celestibus esse: vt possit cũ ap'lo dicere: Nostra aũt cõuersatio in celis est. Verũtamen si vsq; ad tertiũ celũ cũ eodẽ ap'lo penetrare paras: nũq; id in duob⁹ alarũ paribus posse ꝑsumas. Oportet absq; dubio omnes illas superi⁹ designatas sex cõtemplationũ alas habere: qui cupit ꝛ ambit vsq; ad tertij celi secreta: diuinitatisq; archana volare. Has vtiq; sex cõtemplationũ alas soli pfecti in hac vita vix habere possunt. Has omnes i futura vita electi: tã in hominib⁹ q̃ in angelis habituri sunt: ita vt

de vtraq; natura veraciter dici possit: sex ale vni: ⁊ sex ale alteri.

Quō prima quattuor ꝯtēplationū genera mystice describūtur: Ca. XI.

De his itaq; sex cōtemplationū generib⁹ moyses (vt mihi videt̄) sub mystica descriptione agit: vbi materialē illā scz mysticā q̄dē arcā ex dñica p̄ceptiōe fieri instituit. Primū itaq; designat̄ in arce fabricatiōe. Scd̄m in ei⁹ deauratōe. Tertiū in corona arce. Quartū ītelligim⁹ p ꝓpitiatoriū. Per duos ꝟo cherubin q̄ntū ⁊ sextū. Si aūt ad figurā ⁊ materialē facturā respicim⁹: ex illis sex vtiq; manufactis operib⁹ solū primuz fabricat̄ ex ligno: cetera omnia cōstant ex auro. Sic sane omnia illa vnde primū ꝯtemplationis genus cōstat: p sensum corporeū haurimus: ⁊ p imaginationē rep̄sentamus cū volumus. Nā alia omnia vnde cetera ordiūtur ratiocinādo colligim⁹: vel simplici intelligentia cōprehendim⁹. Cogita ergo quid sit inter lignū ⁊ aurum: ⁊ inuenies fortassis q̄ꝫ cōuenienter ista designent̄ in ligno: illa vero figurētur in auro. In ligno quidē que subiacēt imaginationi: In auro autē que solo subiacēt intellectui. Aurū in se magna claritate refulget:

lignum in se nil claritatis habet: nisi q ignem accendit: z in ministeriū luminis flammā nutrit. Sic sane imaginatio nullū in se prudētie lumen: nil pclarū habet: nisi q rationē ad discretionē excitare: z ad scientie inuestigationē dirigere solet. Recte aūt ꝑm illud cōtemplationis genus in quo rerū visibiliū ratio queritur: in lignoꝝ deauratione figurat. Quid em aliud est rerū visibiliū z imaginabiliū assignata ratio: q̄ quedā (vt sic dicā) lignoꝝ deauratio? Recte nihilominus cozona arce tertiū cōtemplationis genus pōt mystica designatione repsentare: in quo solemus p visibilia ad inuisibilia ascēdere: z ad eoꝝ cognitionē imaginationis manuductione assurgere. Mā cozona quidē in sūmitate arce lignis affigebat: lignoꝝ tamē supma alta ꝓtensione supergrediebat. Sic illud ꝓtemplationis genꝰ qō in rōne ꝑm imaginationē versat: imaginationi quidē innitit: dū ex rerū imaginabilium similitudine rationē trahit: z quasi scalam erigit: p quā ad iuisibiliū speculationē ascēdere possit. Propitiatoziū aūt ex omni parte: z vſq̄quaq̄ ligno supponit: z idcirco satis cōuenienter in eo illud cōtemplationis genꝰ figuratur: qō omnē imaginationē excedēs in ratione ꝑm rationē versat. Et sicut ꝓpitiatoziuz

vtpote arce opculũ nusq̃ sub ligno descendit nec ligno se affigi sinit: sic hec cõtẽplatio omnez imaginationẽ supgrediens: ꝛ nulli se pmiscerí cõsentiens: sola inuisibilia respicit: solis inuisibilibus intendit.

Quõ nouissima duo ꝓtẽplationũ genera mystice designent: Ca. XII.

Duo autẽ nouissima ꝓtemplationum genera exprimunt angelica figura. Et recte quidẽ illa operis factura nõ humanã sed angelicã formaz habuit: que illa cõtemplationũ genera p similitudinẽ repsentare poꝛtuit: quoꝛũ materia oẽm humanam rationez excedit. Notandũ sane q̃ pdicta illa quattuoꝛ quodãmodo in vnũ cõiuncta sunt: ista aũt duo nouissima seꝑatim sũt: ꝛ seoꝛsũ posita. Et in illis quidẽ pꝛimis q̃ttuoꝛ ꝓtẽplationũ generib⁹ ex gꝛcia industria cũ diuino tñ adiutoꝛio quotidie crescimus: ꝛ ex vno in aliud pficimus. Sed in vltimis istis duob⁹ totũ pendet ex gratia: ꝛ oĩno longinqua sunt: ꝛ valde remota ab omni hũana industria: nisi inquantũ vnusquisq̃ celitus accipit: ꝛ angelice sibi similitudinis habitum diuinitũ⁹ supducit. Et forte nõ sine causa hec nouissima operis factura: angelicaq̃ figura cherubin nomẽ

accepit: eo fortassis q̄ sine huius sup̄me gratie adiectione quis ad plenitudinē sciētie ptingere nō possit. Sed q̄ e duob⁹ cherubin vn⁹ dictus est stare ex parte vna: ⁊ alter ex altera: ita vt vnus intelligat stare a dextris: alter autē a sinistris: animaduerte obsecro q̄ apte sibi ex aduerso opponunt: ⁊ ex opposito statuūtur in earū videlicet rerū figura: quarū he rationi cōsentire: ille rationi cōtraire videretur. Sed forte quis querere ꝓpat: q̄d in quo spiritaliter ītelligere oporteat. Vide ergo ne forte in illo cherub: qui a dextris stabat: illud ꝓtemplationis genus intelligi debeat: q̄ō est supra rationē: non tamē p̄ter rationē. In illo aūt q̄ est a sinistris: illud q̄ō est supra rationē: ⁊ videtur esse p̄ter rationē. Scimus autē q̄ sinistra sepius sub vestimētis: ⁊ quasi in occulto tenet: dextera vero in apertū sepius ꝓfertur: vnde recte p sinistrā occultiora: p dexterā intelliguntur manifestiora. Manifestiora aūt sūt rationi cōsentanea: occultiora aūt rationi aduersantia. Quintū ergo ꝓtemplationis gen⁹ recte intelligim⁹ in cherub dextro. Sextū nihilominus iuste intelligi potest in cherub sinistro. Et forte ista doctioꝛib⁹ animis sufficere possunt: ad ea que de moysi arca: vel ꝓtēplationis gratia dici debuerunt. Sed q̄ ociosi su-

mus: ⁊ ociosis loquimur: ꝓpter pigriores q̄dem pigrū nobis esse nō debet: adhuc eadem cū vtili: ⁊ forte quibusdā necessario supplemēto repetere: ⁊ eidē materie liberius vacādo in ipsam adhuc aliquid latiꝰ agere. Cōtemplantis itaq; more cōtemplationisq; tenore: de cōtemplatione agamꝰ: nec tante iocūditatis studiū: ⁊ tante admirationis spectaculū in transitu videamus. Occupatis ista compendiosa breuitate succinximus: ociosis aūt eadē repetendo latius explicamus. Simul vtrūq; p̄cauentes: ⁊ festinos viatores cōtra ꝓpositū detinere: ⁊ curiosos nouitatū exploratores ꝯtra votū vrgere. Nunc ergo ad singula contemplationū genera redeamus: ⁊ primum de primo dicamus.

Venerabilis magistri Richardi de sancto victore liber primus de arca mystica feliciter explicit.

Annotatio capitulorū libri secundi eiusdem.

Qꝛ primū ꝯtēplationis genꝰ ꝯstat in ꝯsideratione ⁊ admiratione reꝝ visibiliū. Ca. I.
Qꝛ sit copiosa huiꝰ ꝯtemplationis materia: ⁊ quō se philosophi exercuerūt ī ea. Ca. II.

Annotatio capl'oꝝ Libꝛi. II.

De triplici distinctõe ꝑme speculatõis. C. III
Qꝛ primus gradus huius speculatiõis ꝓsiderat in materia: forma ꝛ natura. Ca. IIII.
Qꝛ secundus gradus cõsideratur in operatione nature: ꝛ industrie. Ca. V.
Qꝛ tertiꝰ huiꝰ speculatiõis gradus ꝓsistit tam in hũanis q̃ in diuinis institutiõibꝰ. Ca. VI.
Qꝛ scõm ꝓtẽplatiõis genꝰ ꝓstat ĩ ꝓsideratiõe: ꝛ admirãda rerũ visibiliũ ratione. Ca. VII.
Q̃ sit copiosa ꝓtẽplatõis materia. Ca. VIII.
Quõ se philosophi in huiꝰ contemplationis materia exercuerunt. Ca. IX.
De distinctione secũde ꝓtẽplationis. Ca. X.
De ꝓprietate secũde distinctionis. Ca. XI.
De tertio cõtemplatiõis genere. Ca. XII.
Quomõ in hoc cõtemplatiõis genere homo incipiat esse spiritualis. Ca. XIII.
De distinctione eoꝝ que ad hanc speculationem ptinent. Ca. XIIII.
Quõ hoc speculatiõis genus recte in quinq; gradus diuiditur. Ca. XV.
Qꝛ illa que ad hanc speculationẽ ptinẽt aliter adhuc distingui possunt. Ca. XVI.
Qꝛ in hac speculatiõe corporee similitudinis manuductione vtimur. Ca. XVII.
Quõ hoc cõtemplationis genus ꝓsistat in ratione ꝑm imaginationẽ. Ca. XVIII.

Annotatio capitulorū.

Quomodo ad pmissionez vel operationē dei pertineat: quicquid radius contēplationis plustrat. Ca. XIX.

Quō sapientia dei cū sit simplex ⁊ vna diuersis cōsiderationib⁹ in cōtemplationē adducitur: ⁊ modo sciētia: mō pscientia: modo dispositio: mō pdestinatio nominat. Ca. XX.

Or diuina sapientia ſm diuersos cōtemplationis modos: in quibusdā videat mirabilior: in quibusdā iocūdior. Ca. XXI.

In qua speculatione diuina pscientia vel scientia appareat mirabilior. Ca. XXII.

In qua speculatione diuina pdestinatio appareat iocundior. Ca. XXIII.

In qua rez speculatione soleat diuina dispositio iocūdior apparere. Ca. XXIIII.

Or cōtemplationis nostre speculuz semp comitari debeat: magna admiratio: ⁊ ingens exultatio. Ca. XXV.

Or ſm modū admirationis ⁊ exultatiōis: variat modus ptēplationis. Ca. XXVI.

Or in omni rerum mutabiliū ptemplatione: necesse sit diuine sapientie consideratione inherere. Ca. XXVII.

Finis.

Venerabilis magistri Richardi de sancto victore liber secūdus de arca mystica: In quo de tribus primis generibus contemplationis agitur: feliciter incipit.

Qz primū cōtemplationis genus constat in cōsideratione z admiratione rerū visibiliū: Ca.I.

Rimum itaqz p cōtemplationis genus est in cōsideratione z admiratione rerū corporaliū: in omnibus que p quinqz sensus corporeos ingrediuntur ad animuz. Et est quidem omniū infimū: z debet esse incipientium. Ab hoc em debent ad huc rudes incipere vt possint paulatim ad altiora: quasi quibusdā pfectionū gradibus ascēdere. Ad hoc itaqz cōtēplationis genus ptinet omnis admiratio creatoris: que surgit ex cōsideratione rez corporaliū: z designat in hac arce descriptione per cōpaginē lignorū. Et cō grua satis distinctione p ligna designant ea que ptinent ad imaginationē: sicut p aurum: nihilomin9 ea que vi-

dent̃ ꝑtinere ad rationẽ. Non aũt de quibus-
libet lignis ꝑmittit̃ hec arca fieri: sed tãtuꝫ de
lignis sethim: q̃ sunt valde ĩputribilia. Perti-
nent aũt ad ligna imputribilia quelibet reruꝫ
scrutinia: honestatis ⁊ vtilitatis ĩtegritate ple
na. Ligna ĩputribilia sunt quelibet reꝝ ꝯside
rationes: q̃libet opeꝝ retractatiões: q̃ nullam
mẽtis corruptionẽ inducũt: q̃ sinceritatẽ ⁊ ve-
ritatis integritatẽ custodiũt. In tãtaq̃ reꝝ vi
sibiliũ copia: inter tot spectaculoꝝ genera vi-
deat q̃sq̃ qd̃ eligat: caueat ne ad illd̃ q̃nq̃ mẽ
tis oculos reducat: vnde cordis sui mũdiciaꝫ
polluat. Debet g̃ a cõsideratiõis sue respectu
voluptatũ irritamẽta amouere: qui cupit de
ĩterne ĩcorruptõis ꝑpetuitate gaudere. Quic
quid auariciã stimulat: quicq̃d gulam irritat:
quicquid luxuriã inflãmat: ab illa recordatio-
num suarũ frequẽtiã secernat. Ille sane mun-
dum: ⁊ que in mũdo sunt vtiliter in cõtempla
tionẽ adducit: qui ꝑ mundanoꝝ respectuꝫ ad
mundanoꝝ despectũ venit. Hunc eiusmodi
ꝯtẽplatõis fructũ magnus ille mũdanaliũ cõ
tẽplator quesiuit: ⁊ inuenit: scriptũq̃ reliq̃t:
Vanitas vanitatũ dixit ecclesiastes: Vanitas
vanitatũ ⁊ omnia vanitas. Ille vanitatis cõ-
templationẽ nõ inuanũ assumit: q̃ ex eo ꝙ in
imo respicit ĩ laudẽ creatoris assurgit: qui eũ

in omnibus operib⁹ suis mirabilē: laudabilē: ⁊ amabilē reperit: Dñe dñs noster: q̄ admirabile est nomē tuū in vniuersa terra. Ecce mirabilē: A solis ortu vsq; ad occasum laudabile nomē domini. Ecce laudabilē: Iustus dominus in omnibus vijs suis: ⁊ sanct⁹ in omnib⁹ operibus suis. Ecce amabilē: Ligna ergo rigida:: ligna robusta: ligna durabilia: quelibet cōsiderationes sunt: que mētis vigorez reparant: que cōstantiā roborant: que perseuerātiā cōfirmant. Ligna deniq; ab omni corruptione aliena sūt: q̄ nec maculā feditat̄: nec vmbrā falsitatis cōtrahunt. Pertinēt itaq; eque ad ligna sethim: ad ligna imputrabilia: de rebus corporeis quelibet assertio vera: sentētia rata. Faciēda est itaq; hec sapiētie arca: de lignis imputribilib⁹: de sentētijs irrefragabilibus: vt sentiamus oīa que vident̄ in mūdo facta ab vno deo: ⁊ creata de nihilo: nihil in his oībus diffiniētes: qd̄ differat a vero.

Q̄ sit copiosa huius cōtemplationis materia: et quomō se philosophi exercuerunt in ea: Ca.II.

b Abet itaq; materiam hec contemplatio: vt iam dictum est: omnia que sensus corpore⁹ cōtingere pōt. Copiosa

sane materia ⁊ silua nõ modica. Currant omnes: intrẽt singuli: nemo ꝓhibetur: eligat q̃sq̃ qd̃ magis miretur: supabundat satis cuiq̃ materia ad faciendã sibi arcam. Discat tamẽ quisq̃ eligere ligna imputribilia: vt nihil sentiat cõtra traditionẽ verã. De hac eadẽ silua philosophi gentiũ studuerũt sibi fabrice sue materiã eligere: cupiẽtes ⁊ ip̃i nihilominꝰ sapientie sibi arcam fabricare. Ceperunt igit̃ ligna secare: dolare: cõpingere: diffiniendo: diuidendo: argumentando: multa inuenire: tenere ⁊ credere. Fecerunt itaq̃ arcas multas tenẽtes sentẽtias varias: ⁊ cõstituẽtes sectas innumeras. Intrãtes ergo in illud nemꝰ vmbrosum ⁊ condẽsum: inseruerũt se questionibus infinitis: ⁊ tradidit deus mundũ disputationibus eoꝝ: ⁊ euanuerũt in cogitationibus suis: ⁊ defecerũt scrutantes scrutinio: eo q̃ nõ posset inuenire homo: opus qd̃ operatus est deus ab initio vsq̃ ad finẽ. Reuelauit autem deus ꝑ spiritũ suũ quibus voluit: qñ voluit: quantũ de his scire oportuit. Quid ergo mirum si potuerunt efficere opus admiratione dignũ:: qui edocti sunt: ꝑ spiritũ dei nolentes sequi spiritũ suũ: nec incedere volentes post cogitationes adinuentionũ suarũ? Etiã tẽporibus nostris insurrexerũt quidã pseudo phi-

losophi fabricatores mēdacij: volētes sibi nomen facere: studuerūt noua inuenire. Nec erat eis cura: tam vt assererent vera: q̄ vt putarētur inuenisse noua. Presumētes itaq̄ de sensu suo: putauerūt se posse facere sibi sapientie arcam: eūteq̄ in adinuētionib⁹ suis tradiderunt sentētias nouas: arbitrātes secū ortā moriturāq̄ sapientiā. Et ecce cōputruerūt horū omniū alta sapientiū arce: eo q̄ non essent de lignis sethim: lignis videlicet imputribilibus facte. Et ecce stulti facti sunt oēs p̄ncipes chaneos: eo q̄ stultā fecerit de⁹ sapiētiā hui⁹ mūdi. In tantū em̄ insatuata est illa: quondā gloriosa mundana philosophia: vt innumeri ex eius p̄fessoribus quotidie fiant ei⁹ irrisores: t ex eius defensoribus fiant ei⁹ impugnatores: t illam detestātes: nihil aliud p̄fitent se scire: nisi iesum christū t hunc crucifixū. Et ecce q̄ multi q̄ prius fabricabant arcā in officina aristotelis: tandē saniori ꝓsilio discant studere in officina saluatoris. Et qui prius fabricabāt vasa cōtumelie: nūc docētur fabricare vasa glorie: quotidie cōfitentes dño in vasis psalmi: eo q̄ peniteat eos fecisse opus ꝓfusione dignum: t diu fuisse fabricatores mendacij. Vbi sunt nūc queso secte achademicorū: stoicorū: perypatheticorū: vbi sunt arce eorū: Ecce iā

omnes isti dormierūt somnū suū: ⁊ nihil inue
nerunt oēs hi viri diuitiarū in manibus suis:
⁊ relinquerūt alienis diuitias suas: ⁊ sepulchra
eorū domus illoꝝ in eternū. Et ecce cōputru
erunt oēs cū arcis suis: pereūtes simul cū do
ctrinis ⁊ traditōib⁹ suis. Sed arca moysi ma
net vsq; in hodiernū diē: nunc̄ firmior: nūc̄
fortior c̄ hodie: vtpote ꝓfirmata p catholice
fidei veritatē auctoritatē: eo q; sit facta de lig
nis sethim: imputribilib⁹ videlicet ⁊ incorru
ptibilibus lignis: ⁊ oīs ei⁹ narratio atq; doc
trina cōtexta sit sentētijs veris: ⁊ assertionib⁹
ratis. Ecce vidimus de qua materia debeat
fieri: cōsequens est vt dicamus de mensura et
modo faciēdi: vt iuxta moysi exemplū sequa
mur in his omnib⁹: nō nostrū sensum: sed di
uine institutionis documētū. Redeam⁹ itaq;
nūc ad illud cōtemplationis gen⁹: qō ꝓstat eē
oīm infimū et primū. Et idcirco eē incipien
tiū: qō etiā figurari dixim⁹ in hac arce descri
ptione: ex sola cōpagine lignorū.

De triplici distinctione prime spe culationis: Ca. III.

Ec igitur speculatio triplici ratiōe cō
b sideratur. Prima est in reb⁹: secunda
in opibus: tertia in moribus. Illa que

est in rebus ptinet ad arce longitudinem: illa que in operibus ptinet ad latitudinez: illa que est in motibus ptinet ad altitudinē. Scimus enī lōgitudinē latitudine priorē esse. Similit naturaliter: latitudinē altitudinis respectu: locum priorē tenere. Nā longitudo sine latitudine: et latitudo sine altitudine potest intelligi: q̄uis in rerum essentia ab inuicez minime possint seperari. Sed altitudo sine latitudine vel latitudo sine lōgitudine: nec valet esse: nec licet intelligere. Simplex nāq; lōgitudo intelligit: quādo quātitas de puncto ad punctū: z p sola puncta discurrens: in lineā solā saltē cogitatione ptrahit. Simplicē latitudinē dicimus: quādo quātitatē de linea in lineam: z p solas lineas mente distendimus: z in superficiem dilatamus. Nam sicut linea est longitudo sine latitudine: sic superficies est latitudo sine altitudine. Altitudo aūt est: qñ quātitas de superficie in supficiem descendit: z corpus solidū reddit: quod tres dimēsiones suscepit. Qui g̃ hoc recte ꝓsiderat: satꝭ ei (vt arbitror) ꝓstat: q; lōgitudo naturaliter sit ꝓor latitudine: z latitudo altitudine. Sic sane illa ꝓsideratio q̄ est in reb⁹ naturalit ꝓor est: z illa ꝓsideratiōe q̄ est in opib⁹: z illa q̄ est in motib⁹. Quis enī nesciat res ipsas: eaz; opatiōib⁹: qñq; etiā

tēpore: semp aūt naturaliter priores esse: ex q̄ bus ⁊ in quib⁹ quelibet operationes habent naturaliter oīno existere: Similiter motes ipsi: siue boni: siue mali circa opera quidē solēt ⁊ debent ꝓsiderari. Nā opera vtiq; hominuz magna ex parte inquātum sūt ordinata ⁊ moderata: ptinent ad motes bonos: inquātū vero sunt inordinata ⁊ immoderata: ptinēt nihil ominus ad motes malos. Unde satis constat q̄ quēadmodū est prior cōsideratio rerum q̄z operū: sic naturaliter prior est ꝓsideratio operū q̄z motū. Recte itaq; dictū est: q̄ cōsideratio rerū ptineat ad arce nostre longitudinem: cōsideratio operū ad latitudinē: consideratio aūt motū ad ipsi⁹ altitudinē.

Q2 primus gradus huius speculationis consideratur in materia: forma ⁊ natura: Ca. IIII.

t Ripartitā aūt triū illarū cōsideratio prima. Prima itaq; hui⁹ subdiuisionis ꝓsideratio est in materia: secunda in forma: tertia in natura. Materiā ⁊ formaz visu corporeo facile deprehendimus: nā lapidē a ligno: triangulū a quadrato sine erroze discern'mus. Illud aūt q̄ ad naturā ptinet: partim expositū est sensui: partim aūt ꝓfundius

latens repositũ est rationi. Natura siquidem cõsideratur in rerũ qualitate intrinseca: quẽ admodũ ⁊ forma cõsistit in qualitate extrinseca. Qualitas aũt rerũ interior ex magna parte corporeo ꝑcipitur sensu: sicut sapores gustu: odores olfactu. Illã aũt nature vim: que rebus medullitus imꝑssa ꝓfundius introrsũ latet: nunq̃ homo sensu carnis adire posset: etiã si minime peccasset. Verũtamen ingenij sui acumine eã facile ꝓspiceret: si ratiõis oculus pctĩ nube obductus sub erroris nebula nõ caligasset. Modo aũt ignorantie tenebris inuoluti quotiẽs de ea aliquid querimus: ꝑ experientie argumẽta palpamus potius q̃ videmus. Patet itaq̃ ratio: cur arce nostre longitudo iuxta dominicũ documentũ nõ debeat: vel potius nõ valeat habere: nisi duos cubitos: ⁊ dimidiũ. Ibi em̃ sciẽtia humana cubitũ plenum habet: vbi certitudinẽ tenet: vbi ea que sciri oportet sensu aliquo cõprehendere valet. Habet ergo sensus corpore⁹ cubitũ in cõspectione materie: habet aliũ cubitũ ĩ cõsideratione forme: habet cubitum dimidiũ in ꝑceptiõe nature: quã nõ penetrat nisi ex ꝑte. Partim em̃ vt dictũ est exposita ẽ sensui: partim reposita est ratiõi. Hec itaq̃ tria materia scz forma ⁊ natura: qꝛ in substantia corporea

simul sunt: et a se ĩuicẽ diuidi nõ possũt: se q̃si in lineã extendunt: ⁊ ad arce longitudinẽ se ꝑtinere ostendunt.

Qꝛ secũdus gradꝰ ꝯsiderat̃ in operatione nature: ⁊ industrie: Ca. V.

Exercitata itaq; mens ſm hanc triplicem cõsiderationẽ que est in speculatione rerũ: debet se cõsequẽter transferre ad speculationẽ operũ: vt cum didicerit cõsiderationẽ suam: ⁊ ad opera naturalia: et opera artificialia extẽdere possit arce nostre latitudo ꝑfinite magnitudinis mensurã accipere. Alia est enim operatio nature: atq; alia industrie. Operationem nature facile deprehendere possumus: vt in graminibus: arboribus: animalibus. In graminibꝰ quõ crescũt: maturescunt. In arboribus similiter: ꝙ frondent: flores fructificant. In animalibꝰ quõ cõcipiunt ⁊ pariunt: ꝙ alia nascunt̃: ⁊ alia moriuntur. Deniq; quotiẽs attendimus quõ orta occidunt: ⁊ aucta senescunt: in naturalis operationis inspectione mentẽ nostrã exercemꝰ. Opus artificiale: opus videlicet industrie cõsideratur in celaturis: texturis: in scripturis: in pictura magistri: in cultura: ⁊ in ceterĩ operibus artificialibus: in quibus omnibus innumera inuenimus pro quibus diuini muneris

dignationem digne mirari et venerari debemus. Opus itaq; naturale: et opus artificiale: qꝛ sibi inuicē cooperant̄: quasi ex latere sibi altrinsecus iungūtur: ⁊ sibi inuicem mutua cōtemplatione copulant̄. Certū siquidē est: ꝙ ex naturali operatione opus industrie initiū sumit: cōsistit ⁊ cōualescit: ⁊ opatio naturalis ex industria ꝓficit: vt melioꝛ sit. In opere artificiali scientia humana cubitū habet: qꝛ si illud cōprehēdere nō valeret: ipsum vtiq; nō inuenisset. Sed in opere naturali plenū cubitū hr̄e nō potuit: qꝛ ipsū nō nisi forte ex parte cōprehēdit. Quid ex qua re nasci soleat: facile dijudicat. Nam nec poma in vite: nec racemos in segete: nec frumentū querit in arbore. Verūtamen quid hoꝛuꝫ: vel quelibet alia res ex alia qualiter nasci soleat: qn̄ explicare sufficiat. Quādo ergo ingenij nostri acumen in hac gemina naturalis ⁊ artificialis operis cōsideratione circūquaq; se diffundit: ⁊ mira intelligētie viuacitate multiplicit̄ huc illucq; discurrit: Arce nostre latitudo ꝑm diuine institutionis modū cōgruā mensurā accipit.

Qꝛ tertius huius speculatiōis gradus cōsistit tam in humanis q̄ꝫ in diuinis institutionibus: Ca. VI.

Post primā itaq; cōsiderationē que ē in rebus: et secundā que est in operibus: sequitur tertia que cōstat in moribus: quā ad arce nostre altitudinē ptinere iā diximus. Disciplina itaq; mor̄ partim ex institutione diuina: partim ꝓcessit ex institutione humana. Ad diuina instituta: ptinent diuina obsequia: ⁊ q̄libet ecclesie sacramenta. Ad instituta humana: ptinent hūane cōsuetudines: vrbanitates: plebiscita: iura ciuilia: ⁊ huiusmodi alia multa. Humana institutio ꝓpter vitā inferiorē: diuina institutio ꝓpter vitā superiorem. Illa ad optinendā salutē: ⁊ tranq̄llitatē vite tēporalis: ista ad capescēdā salutez ⁊ plenitudinē eterne beatitudinis. In humana institutione sciētia humana cubitū habere potest: q̄ illud qd̄ inuenire pōt: illud nimiruz cōprehendere pōt. In sacramentis diuinis duo esse nō dubitamus. Aliud est em̄ qd̄ exterius in re vel in opere cernim⁹: atq; aliud virtus illa spūalis que latet intrinsec⁹. Rē itaq; sacramenti: que intrinsecus latet: credere potes: videre aūt oīno nō potes. Et idcirco sciētiam tuam in hac parte vsq; ad plenum cubitum extēdere nō potes. Hec autē vltima speculatio que est in moribus: ad arce nostre altitudinem ptinet: sicut superius iam diximus.

Reuera siquidē qñ humana institutio diuine subseruit: ex vtraq; anim⁹ ꝓficit: & ad alta tē dit. Nam anim⁹ qui illis que ad ꝓmā vel ad secundā cōsiderationē ꝓtinent inheret: absq; dubio adhuc in imo iacet. Sz q̄sto his q̄ ad tertiā ꝓtē spectāt ꝓfecti⁹ inhęserit: tāto ꝓfecto ad altiora ascēdit. Notādū sane q; opatio naturalis & diuina institutio plenū cubitum habent in re: sed nō nisi semissem habere possūt in nostra cognitione. Ecōtra autē artificialis operatio & humana institutio vix semissez haberent in re: plenū autē cubitū habere possūt in nostra cognitione. Cū igitur anim⁹ in hac triplici speculatione plene exercitatus fuerit: arce nostre mensure congruā sibi magnitudinē quaquauersum accipit. In hoc cōtemplationis genere seipsum ꝓpheta exercuisse ostēdit: cū dicit: Meditatus sum in omnib⁹ operibus tuis. Et alibi. Quia delectasti me inq̄t dñe in factura tua. Et alibi in eorū admiratione exclamat: Oꝝ magnificata sunt opera tua dñe: oīa in sapientia fecisti. Et multa de eisdē operibus in eodē psalmo explicando cōmemorat. Totū itaq; hoc ꝓmū ꝓtemplatiōis genus recte quidē in septē gradus distinguere possumus. Primus nāq; cōsistit in illa admiratione rerū que surgit ex cōsideratōe ma-

terie. Secūdus aūt gradus cōsistit in illa admiratione rerū: que surgit ex cōsideratiōe formē. Tertius vero cōsistit in illa rerū admiratione: quā gignit cōsideratio nature. Quartꝰ autē huiusmodi ꝓtemplatiōis gradus versat in cōsideratione ⁊ admiratione operum circa operationē nature. Quintꝰ nihilominꝰ versatur in ꝓsideratione ⁊ admiratione operū: sed ꝑm opationē industrie. Sextꝰ vero gradꝰ cōstat in cōsiderādis ⁊ admirādis institutionibꝰ hūanis. Septimꝰ deinde subsistit in ꝓsiderādis ⁊ admirādis institutionibꝰ diuinis. Hi septem gradus ascēsionis primo occurrūt his qui montē dñi ascendere: vel ad illud ezechielis templū intrare cōtendūt. His septē gradibus ad exteriores portas in atriū exterius intratur: ⁊ in septem inquit gradibus ascensus eius. Habes ergo quibus gradibus inchoationis debeas insistere: quisquis cupis contēplationis arcē apprehēdere. Quō aūt hoc cōtemplationis genus in imaginatiōe cōsistat: vel ꝑm imaginationez discurrat: superior ratio ꝓdocuit: ⁊ hic iterare nō oportebit.

Qz secundū cōtemplationis genꝰ cōstat in cōsideratione: ⁊ admiranda rerū visibiliū ratione: Ca. VII.

Nunc quō de primo cōtemplatōis genere: que interim dicenda videbant: quō potuim⁹ iam diximus. Ad scdm qō parce deaurationē designari: iā dictū est transeamus. Si g primū cōtēplationis gen⁹ recte intelligit esse in specie rerū corporaliu: consequēter (vt arbitror) intelligi oportet: secūdū cōtēplationis gen⁹ esse in pspiciēda rōne earūdē rer. Totiēs igit i deauratōe arce nre occupamur: quotiēs rerū visibiliū rōes rimamur: t in eiusdē rōis inuēte t pspecte admiratōe suspēdimur: qtiēs attēdētes itelligim⁹: et intelligētes attēdim⁹: bui⁹ mundane machine oia q̄ vident: q̄z sint mirabiliter facta: q̄z pueniēter ordinata: q̄z sapiēter disposita: arcā nostram deauram⁹: qñcūq; rei cām: modū t effectū: vtilitatē t rationē psideram⁹. O quāto sciētie auro abundabat: qō ei ad tot⁹ arce scz deaurationē sufficere poterat: qui veraciter dicebat. Mihi autē dedit deus ex sentētia dicere. Ipse eñ dedit mihi horū que sūt sciētiā verā: vt sciam dispositionem orbis terrar: et virtutes elementor: initium t consūmationē temporum: vicissitudinū pmutationes: t diuisiones temporum: anni cursus: et stellarum dispositiones: naturas animaliū: t iras bestiarū: vim ventorū: t cogitationes hominum:

ꝛ differentias virgultorũ: ꝛ virtutes radicuꝫ. Deniq; audi: quid ad extremũ inferat: vt plenius intelligas: in deaurationis sue opus q̃nta eiusmodi census copia abũdabat. Et quecunq; inquit sunt absconsa ꝛ improuisa didici. Cõstat ergo arce nostre deauratio: in contemplanda ratione diuinoꝝ operũ: iudicioꝝ: sacramentorũ: ꝛ humanarũ nihilominꝰ actionũ: vel institutionuꝫ. Simus deniq; parati ſm documentũ petri: omni poscenti reddere rationẽ: ꝛ de ea fide ꝛ spe que in nobis est. Arce nostre sup̃ma vel exteriora deaurauimus: qui diuinorũ sacramentorũ seu etiã iudicioꝝ rationẽ exponendo cõmẽdare nouimus.

Q̃ sit copiosa contẽplationis materia: Ca. VIII.

Qui igit̃ ad secundã contemplationis huius speciẽ iã ꝓfecit: in tanta ꝓlixitate materie copiose satis ĩuenit: vbi speculationis sue vela pandat: vbi disputationis sue nauigia exerceat. Quis em̃ nõ videat q̃late pateat hmõi ꝯsiderationis pelagꝰ: q̃ multipliciter se diffũdat hoc mare magnũ ꝛ spaciosum manibus? In huius admirationis immensitate exclamat ꝓpheta: Iudicia tua ĩquit abyssus multa: abyssus ꝓfecto mul

ta: et magna iudicia dei occulta. Multa numerositate magna ꝓfunditate: plane infinita: plane inscrutabilia. Hinc illa miranda spectacula eorum qui vident mirabilia in ꝓfundo. Quãta enim mirabilia putas vident in hoc ꝓfundo: illi qui descendũt mare in nauib⁹: facientes operationẽ in aquis multis? Multi siquidẽ sunt qui cõueniunt ad hoc mare magnum et spaciosum. Sed alij ad transfretandũ: alij ad piscandũ. Ad transfretãdum quidẽ illi qui cupiunt transire de gente ad gentes: et de regno ad populũ alterus. Sed qui inter eos sunt piscatores hominũ: veniũt sane ad piscãdum: laxantes retia sua in capturã: mittẽtes nunc ad sinistrã: nũc ad dexterã nauigij rete: ad ñi ꝓceptũ includunt sepe multitudinẽ pisciũ copiosam: vagos scz hominũ sensus affectusqz lubricos cõcludentes ac extrahentes in siccũ. Sed nec semp eadẽ retia: sicut nec in eandẽ semp capturã mittunt. Nunc ergo argumentationũ: nunc exhortationum retia laxant. Aliquando ad ꝓbandũ aliqd verum: aliqñ ad improbandũ falsum: aliqñ ad eliciendum aliqd occultum: aliqñ ad psuadendũ iustũ: aliqñ ad dissuadẽdũ aliqd iniustũ. Isti sane qui nouerunt facere hmõi operationem in aquis multis: Isti inquã sunt qui vident mi-

rabilia in ꝓfundo. Ab istis etem̄ trahit̄ sapiē-
tia de occulto. Audi quid dicat magn⁹ ille cō
templator sapiētie: Q̄r magnificata sunt opa
tua domine: omnia in sapiētia fecisti. Omnia
inquit in sapientia fecisti: absq; dubio miran-
da erant: que viderat: qui sic exclamabat. Vi
debat sane mirabilia in ꝓfundo: ⁊ sapientiam
trahebat de occulto: qui oīa in sapiētia facta
deꝑhendit: ⁊ indubitāter agnouit: ꝙ sapiētia
attingeret a fine vsq; ad finē fortiter: ⁊ dispo-
neret oīa suauiter. Ecce quō in omnib⁹ operi-
bus diuinis hinc aurū sapiētie apparebat: au-
rū sapientie lucebat: quō in eius oculis sapiē-
tie diuine claritas oīa operuerat. Iste ꝓfecto
bñ nouerat: facileq; poterat arcā suā deaura-
re: īmo constat satis eū iam arcā suā ab omni
ꝑte auro obduxisse: q̄ sic ꝑ admiratōis sue ma
gnitudine cogit̄ exclamare: Oīa in sapientia
fecisti. Conemur ⁊ nos quātū possum⁹: ⁊ de-
sudemus in arca nostra deaurāda: vt appare-
ant etiā nobis diuina opera: oīa in sapiētia fa
cta: vt inquātū licet ītelligam⁹: ⁊ q̄ intelligere
nō licet saltē sine hesitatiōe credam⁹ oīa in sa
piētia facta: nec solū ea que facit: sed ⁊ q̄cūq;
fieri ꝑmittit: nunq̄ sine rōnabili ꝯtingere cā:
nec sine diuina q̄uis occulta actitari iusticia.

Quomodo se philosophi in hu-

ius contemplationis materia exercu erunt: Ca.IX.

Sed neq; hic silentio pretereundũ puto: quomõ huius mundi sapiẽtes studuerunt arcas suas deaurare: vt vel sic pudeat nos in arce nostre deauratione nõ laborare. Satagebant itaq; ⁊ ipsi gẽtiũ philosophi sapientiam trahere de occulto: occultas rerum causas rimãtes: ⁊ vsq; ad abditos nature sinus ingenij sui acumine penetrantes eruebant aurum de ꝓfundo. Ceperunt ergo latentes rerum causas inuestigare: inuenire: ⁊ palam ꝓferre: ⁊ dubia queq; nõ dubijs assertionibus ꝓbare. Inuenerunt itaq; multa inuestigatione ꝓfunda: et admiratione digna: vnde tremor terris: quare maria alta tumescunt: ⁊ cetera multa in hunc modũ inuenientes: scriptoq; commẽdantes: ad posteros transmittere curauerunt. Arcam itaq; suã ex magna parte: sed exterius tantũ deaurare potuerunt. Nam vt eã intrinsecus deaurarent: erat eis parua cura: possibilitas nulla. Cito si quidem eorũ defecit pecunia: nec erat eis auri tanta copia quo possent eam deaurare intrinsecus: quippe quib⁹ pecunia defecerat: ad eã exp te nature ex integro deaurãdã extrinsecus. Nõ erat em̃ eiusdem facultatis phisicas

rerū rationes inuenire: ⁊ occultas in his q̄ accidunt iusticie causas diudicare. Lōge aliud est latentes rerū causas p̄m phisicam rationē inuestigare ⁊ astruere: ⁊ longe aliud diuinorū iudiciorū rationē nō ignorare. Inuestigatio nature ad arce nostre deaurationē extrinsecā: assertio diuine iusticie ptinet ad deaurationē intrinsecā. Ad hāc vtiq; penitus defecerunt: putātes casu potius q̄ diuino nutu oīa accidere: sacrāteq; aram fortune crediderūt deū res hūanas minime curare: p eo q̄ cernerent eque cōtingere bona: ⁊ mala bono: ⁊ malo iusto ⁊ iniusto: immolāti victimas ⁊ cōtemnēti eas: ⁊ ipse cui⁹ palpebre interrogāt filios hominū oriri faciat solem suū sup bonos et malos: ⁊ eque pluat sup iustos et iniustos. Nos autē quibus abūdat tā aurū tā de emolumento laborū nostrorū: q̄ de spoliis egyptiorum: arcā nostrā vestire curemus: nō solū exterius verū ⁊ interius. Attēdamus quomō in sapiētia sua fecit hec omnia: quomō sapiētia sua fūdauit terraz: ⁊ stabiliuit celos prudētia. Quō sapia illi⁹ eruperūt abyssi: ⁊ nubes rore cōcrescunt: ⁊ arcā nostrā deauraūimus: sed extrinsecus. Cōsideremus nihilomin⁹: qm̄ vniuerse vie dñi misericordia ⁊ veritas: quō sit iust⁹ domin⁹ in omnib⁹ vijs suis: ⁊ sanct⁹ in oīb⁹

operibus suis: ⁊ deauravim⁹ eā intrinsecus. Quō putas oēm lignorū pulchritudinē in arca sua auro obduxerat: qui manifeste dephenderat: ꝓstanterq; de dño affirmabat: quoniā miserationes ei⁹ sup oīa opera eius: Studeamus ⁊ nos iuxta exemplū ꝓphete auro huiusmodi oīa tegere: et eo vsq; sub tali fulgore abscondere: quatenꝰ in cōparatione diuine rationis atq; dispositiōis: p quā facta sunt: atq; dispositā exteriorū omniū pulchritudo ī oculis nostris appareat parua vel nulla.

De distinctione secunde contemplationis: Ca.X.

Superius vbi de primo cōtemplationis genere locuti sum⁹: septē illud gradibus distinximus. Longū esset mō singulos pcurrere: ⁊ quō p omnes cubitos tā in longitudine q̄ in latitudine: vel in altitudine arca deaurari debeat ostendere. Sed ne nimis hoc longū faciamus: his interim supsedere melius iudicauim⁹. Si quis aūt satagat se in hoc opus accingere: ⁊ arcam suā ambigat auro supducere: nihil exteriorib⁹ scientijs ōb est: ⁊ secularib⁹ disciplinis sapie aurū mutuare: dūmodo sciat ipsū ab omni falsitatis vel vanitatis scoria mūdare: ⁊ ad plenā pfectāq;

puritatē: ⁊ qualē huius operis dignitas exigit medullitus excoquere. Diximus autē arce nostre deaurationē constare in assignanda rerū visibiliū ratione. Quis autē nesciat quō tota pene mundana philosophia in hoc maxime laborat: vt latētes rerū visibiliū causas sagacitatis sue inuestigatiōe inueniat: ⁊ in palam ꝑducat? Uide q̄ magnas: q̄ multas doctrine opes: sciētieq; gazas: preclara illa philosophorum ingenia cōquisierunt: reposuerunt: tibiq; in eiusmodi vsus reliquerūt. Uerumtamē hec omnia (vt dictum est) in solam extrinsecam arce deaurationem sufficere possunt. Si autē eam intrinsec⁹ deaurare cupis: melius tibi in eiusmodi vsus a christianis theologis: q̄ a mūdi philosophis materiā requiris. Uerūtamē sicut illorū defecerūt gaze ad arce deaurationē extrinsecā: sic nec istorū sufficere possunt: ad eius deaurationē intrinsecam. Nam nec illi occultā rerum naturā plene ꝑspicere potuerūt: nec isti occultam dei iusticiam ꝑfecte penetrare valuerunt. Sed ecce vnum adhuc tibi thesaurorū ostēdimus: quē in id negocij ⁊ superabundantē ⁊ indeficientē esse cognouimus. Certe vbi intelligentie aurum defecerit: fidei obrisum deesse non poterit. Sane si omnia philosophorū dicta: si om

nia catholice ptractata perlegere: memorieq; cõmendare potueris: innumera tamẽ in secretioribus nature finibus: in diuinorũ iudiciorum archanis inuenies: quorum rationẽ penetrare nõ valebis: sed que intelligere nõ potes: credere potes. Quoꝝ igitur rationem pspicere non vales: nihilominus tamẽ ex fidei regula iusta ⁊ ordinata non dubites. Idcirco tibi in eiusmodi dicitur: Si non crediderit-is nõ intelligetis. Crede ergo cuz beato Iob: quia nihil fit in terra sine causa. Crede quia iudicia domini vera iustificata in semetipsa: ⁊ deauraſti arcam tuã extra ⁊ intra.

De proprietate secunde contemplationis: Ca. XI.

Ictũ est aũt hoc cõtemplatõis genꝰ hoc habere cõmune: cũ supiori imaginatione videlicet versari: ⁊ circa rẽ visibiliũ atq; imaginabiliũ cõsiderationẽ occupari. In hoc tñ maxime distant: qꝫ in illo quidẽ nihil ratiocinãdo querit: sed totum ꝑm imaginationẽ ducitur: istud autẽ ꝑm ratiocinationẽ texitur: et ꝑm rationẽ formaꝫ. Illud autẽ est in imaginatione ꝑm imaginationem: illud vero in imaginatione ꝑm rationez. Notandum autem qꝫ nec in ea quidem parte que fidei innititur: potius ex intelligentia texitur:

nec in ea inq̃ parte ꝓprietatis sue terminos vsq̃quaq̃ transgredit̃. Cũ em̃ innumera dei opera discreta ⁊ ordinata: cũ innumera eius iudicia iusta ⁊ vera: intelligẽtie sue viuaciter ꝑspiciat: ex his que recta esse intelligit: recta ⁊ illa esse ꝑpendit: quorũ rationẽ penetrare nõ sufficit. Vides ergo qꝛ hec speculatio: nec ibi quidẽ vbi fidei vestigia sequit̃: a ratiocinationis sue tramite penit⁹ abducit̃. Adeo autem hec de qua modo loquimur speculatio ꝟm rationẽ agit̃: vt ipsa etiã imaginatio in ea ꝟm rationẽ disponi ⁊ ordinari videat̃. Nã in prima quidẽ cogitatio: quo eã ducit admiratio solaꝫ sequit̃ imaginationẽ. In hac aũt ipsa imaginatio format̃: disponit̃: ⁊ moderatur ꝑ rationẽ. Dũ em̃ quis rerũ visibiliuꝫ rationẽ tacita inuestigatiõe querit: nõ solũ eas sibi sub alio ordine ꝓponit: q̃ eas per sensum inuenit: verũ etiã sub alia sepe forma depingit. Eo enim citi⁹ inuenit rationẽ: cur ita fieri vel ordinari debuissent: quo videt mala que sequerent̃ si aliter essent. Sicut em̃ ĩ priori imaginatio p⁹ se cogitationẽ trahit: sic in ista ratio imaginationẽ circũducit atq̃ disponit. Idcirco autez vtraq̃ ĩ imaginatione cõsistere dicit̃: qꝛ circa illa quidẽ vtraq̃ ꝑ intentionẽ vel inuestigationẽ occupat̃: que quotiẽs volumus ꝑ imagi-

nationē repſentamus. Quotieſcūq; eñ animus in hac gemina ſpeculatiõe p diuerſa ſpectacula rapit̃: ſemp ſpeculãtis obtuit⁹ p intentionis ſue ꝓpoſitū vel ſtudium in imaginatione defigitur.

De tertio contemplationis genere: Ca. XII.

Nunc vero de tertio cõtemplationis genere videamus. Ad hoc itaq; genꝰ ptinet: quotiẽs p rerū viſibiliū ſimilitudinẽ rerū inuiſibiliū qualitatẽ deꝓhendimus: quotiẽs p viſibilia mũdi inuiſibilia dei cognoſcimus: ut cõſtet qõ ſcriptū reperitur: qz inuiſibilia dei a creatura mũdi p ea que facta ſunt intellecta cõſpiciunt̃. Recte autẽ hec cõtemplatio: que vt ad inuiſibilia aſcẽdat: baculo ſe corꝓꝛee ſimilitudinis ſuſtẽtat: z q̃daz (vt ita dicã) corꝓꝛaliū ꝓꝓietatū ſcala ſe ad alta ſubleuat. Recte inquã hec ꝓtẽplatio per coꝛonã arce deſignat̃: que ab inferiori quidez parte ligno affigitur: ſed a parte ſupiori ligni menſurã ſupgredit̃. Coꝛona itaq; ſupioꝛa arce ambit: z ex parte infra lignuz deſcendit: ex parte tñ maiori menſurã ligni tranſcẽdit. Sic nimirũ: ſic iſta ſpeculatio vſq; ad indagãdas rerũ corꝓꝛeaꝝ ꝓꝓietates ſponte ſe inclinat:

vt habeat vnde ex istis ad illa similitudinem trahat. Aerūtamē se latius expandēs inferiorum angustias intra se includit: nec his contēta que ex similitudine colligit: sed alia ex alijs argumētando cōijciens: et ratiocinando colligens: cōsequentiū executione omnē corpoream similitudinē lōge post se relinquit: et arce nostre suprema alta cōsideratione trāscendit. Jn hunc itaq; modum arce corona innititur: dū in altū erigitur: quia cōtemplantis animꝰ ad inuisibilia cōprehendenda ex rerū visibiliū similitudine nō parū adiuuat. Tunc autē corona supra arcam se expandit latius: et erigit altius: quādo subtilis cōtemplatoꝛ manifeste cōprehēdit bona inuisibilia visibilibus: et multitudine amplioꝛa: et dignitate excellentioꝛa. Longe em̄ copiosioꝛ est bonoꝝ iuisibilium magnitudo: q̄ vt eam repsentare possit coꝛporaliū similitudinuꝫ tanta multitudo. Habent autē coꝛporea omnia ad inuisibilia bona similitudinē aliquā: sed alia infimā quādam: et valde longinquaꝫ et pene extraneam: alia autem viciniozē et manifestioꝛem: et quanto ꝓpinquioꝛē tanto euidentioꝛē: et sup hec alia valde ꝓpinquam et cognatā (vt sic dicaꝫ) et penitus expressam: intantū vt videant inuisibilibus iam nō apꝛopinquare: sed inherere

⁊ inseri potius q̃ accedere. Ab ipsis ꝯ que ad illa vicini⁹ ascẽdũt: ⁊ que inuisibiliũ imaginẽ euidẽtiorẽ gerũt: debem⁹ vtiq; silitudinẽ trahere: vt ad ea que ꝑ expientiã nõ nouim⁹: ꝑ ea q̃ cognouim⁹ intelligẽtia nr̃a possit ascẽdere. Hinc est ꝙ corona arce nõ vsq; ad eius inferiora descendit: que tamẽ se ei in eius superioribus cõiungit.

Quõ in hoc ꝯtẽplatõis genere hõ incipiat esse spiritualis: Ca. XIII.

In hoc primo statu docet homo esse animalis: ⁊ discit effici spiritual': eo ꝙ tũc incipiat spũalia spũalib⁹ cõpare: et reformari in nouitate sensus sui: satagẽs q̃tidie magis: magisq; sapere que sursum sunt: nõ que super terrã. Magnus vtiq; labor consueta deserere: ⁊ inolitarũ cognitionũ vel cogitationũ infima in imo relinquere: ⁊ alta perscrutatõe de terrenis ad celestia euolare. Hic primo illa que docet hominẽ scientiam dei sapientia: lux illa que illuminat omnẽ homines venientem in hunc mundum incipit se ingerere: et lucis sue radios nunc mẽtis oculis infundere: nũc subtrahẽdo iterꝝ abscõdere. Crebro itaq; animũ lustrat: et nũc ad alta ~~euolat~~: eleuat ⁊ iterꝝ ad ima deponit: ⁊ sibi relinquit: ꝫ iterũ

inopinate redit: ⁊ vbi nō sperabat occurrit: et se hilarē ostendit. Incipit hic demū quoddā mire visionis preludiū: ante intuētis aspectū formare: ⁊ sicut aquila puocans ad volandū pullos suos: assiduo reuolationū suarū euolatu: ⁊ reuolatu seipsam in diuersa rapere: ⁊ cōtemplantis animū ad volandi desideriū primo icitare: ⁊ qñq; ad plenū volatū pfecte informare. Hic primū animus antiquā dignitatē recuperat: ⁊ ingenitū ꝓprie libertatis honorē sibi vendicat. Quid em̄ spiritui rationali tam alienū: quid indigne seruituti taz obnoxium: q̄z vt illa creatura que vere spūalis est spūalia ignoret: ⁊ que ad inuisibilia ⁊ summa bona facta est: i inuisibiliū contēplationē: nec saltē assurgere quāto min⁹ stare valeat: Hinc (vt arbitror) satis apparet hmōi speculatiōis familiaris assiduitas: et assidua familiaritas: que tertiū locum tenet: q̄z recte per coronam designatur: q̄z cōuenienter corona nominat: p quā victor animus coronat. Hanc itaq; spiritualis scientie coronā accepit: quisq; ab huius exilij erūnis: ad inuisibiliū gaudiorum libertatē mentis cōtemplatione trāsire potuit: vbi tandē spirit⁹ ille rationalis: qui diu sederat in tenebris: ⁊ in vmbra mortis: vinctus in mēdicitate ⁊ ferro: discussis tandē tenebris ig

norantie: diruptis catenis cōcupiscētie: in ei⁹ sane virtute: que educit vinctos in fortitudine cōterens portas ereas: ⁊ vectes ferreos confringens inueterate ꝓsuetudinis: ⁊ obduratiōnis angustias superās: p mediā infinite multitudinis aciem: infimorū desideriorū et carnaliū cogitationū vndiq; occurrentiū: ⁊ vsq; quaq; obsistentiū violēter erumpit: ⁊ vix tandem se in sui iuris palaciū recipit: dū se in celestis habitaculi soliū totum colligit: vt de cetero cū suis cōmilitonibus: similibusq; triumphatorib⁹ fiducialiter psallere possit: Nostra cōuersatio in celis est.

De distinctione eor̄ que ad hanc speculationē ptinent: Ca. XIIII.

n Standū autē q; corone nostre nulla mēsura pscribitur: sed in eoipso q; corona nominat: eius mensura ex maiori parte determinat. Nā coronā nō nominaret: q; superiora arce ab omni parte nō cingeret atq; coronaret. Juxta igitur longitudinē vel latitudinē arce coronā extēdi vel distendi oportuit: vt ipaz cīgere atq; coronare posset. Constat itaq; eā fm dimēsionē arce duos cubitos ⁊ semissem in lōgitudine: cubitū autem vnū ⁊ semissem habere in latitudine. Nō aūt

equa ratione eius altitudinē estimare possu-
mus: nec etiaz debemus altitudini arce equa
re. Nequaqz enī coronā diceret: si totā arcaz
vestiret: ec non potius eius solūmodo supre-
ma ornaret. Sicut autē superius iam dixim⁹
propriū huius speculationis est: ab inuisibi-
libus ad inuisibilia similitudinē trahere: t ex
illoꝝ cōsideratione ad istoꝝ cognitionem
ꝓpositę similitudinis assignatione ascendere.
Si vna ergo vtrobiqz mensura fuit: si eandez
ꝑsus hinc arca: illinc corona: tam longitudi-
nem qz latitudinem habuit: quid in his aliud
oportet intelligere: qz vt discamus ex illis om
nibus ad inuisibiliū inuestigationē similitu-
dinum rationū trahere: ex illis omnibus in-
qz que diximus ad arce nostre longitudinem
vel latitudinē ptinere. Pertinet aūt vt dictuz
est ad longitudinē arce in speculatione rerum
ꝓsideratio materie: forme t nature. Ad ei⁹ ve
ro latitudinē operatio tā nature qz industrie.
Ex his itaqz omnib⁹ ad inuisibiliū inuestiga-
tionem cōgruas similitudinū rationes erue-
re possumus t debemus: t cū eiusmodi indu-
strie vsum in ꝓmptu habuerim⁹: quali opor-
tuit: vel decuit arcam nostrā corona circūdu-
ximus. Dictū est autē ptinere ad arce altitu-
dinē in morū consideratione tam humanā qz

diuinā institutionē: ita vt intelligētie nostre arca plenū aubitū videat habere ex institutiōe hūana: semissem vero ex institutione diuina. Sed qd est q dicta cozona videt sola supioza arce tangere: nisi qz cōstat hūana instituta ad inuisibilia t spiritualia: valde longinquā t oīno peregrinā similitudinē habere? Quis illa nesciat inuenta in vsū tpalitū: nō in typū eternozū? Creatozis aūt opa quelibet visibilia ad hoc sunt creata: sic sunt disposita: vt i psentis vite vsibus ministrarēt: t futurozū bonozum vmbrā gererent. Unde fit etiā vt operatio industrie inquantū imitat naturā: intantū se gestet inuisibiliū: vel futurozū vmbrā. De cetero aūt humana instituta tanto ab inuisibiliuz similitudine pegrina sunt: quanto inuentozes eoz in illozū institutione nihil tale cogitauerunt. Quotiens tñ in istis ad illa aliquid similitudinis inuenim⁹: videam⁹ ne forte in aliquam illaz p̄sideratiōnū cadat: quas superi⁹ lōgitudini vel latitudini arce assignauim⁹. De diuinis aūt institutis notandū est: q quedā in eis debemus simplr intelligere: t nihil in eis mysticū q̄rere. Quedā vero t iuxta lr̄e sensū exercere debēt: nihilominus tñ mysticū aliqd figurare habent. Quia ergo in p̄ceptis sublimiozib⁹: t ad intelligendū p̄fundiozib⁹ mystica

intelligentia requirit: dimidius ille cubitus qui arce nostre altitudini in diuinis institutionib⁹ ascribit: quasi in suis superioribus corona aure decorat. Sed nec in hac quidē parte similitudinis accōmodatio: ab illaruz quinqz supradictarū ꝓsiderationū ꝓpietate penitus recedit. Unde est ꝙ corona ita se iuxta longitudinē latitudinēqz arce distendit: vt ipsā vndiqz ambire possit.

Quō hoc speculationis genus recte in q̄nqz gradus diuidit: Ca. XV.

Ecte itaqz tertiū cōtemplationis genus in quinqz gradus distinguit ꝑm quinqz dictos illos ꝓsiderationū modos: ex quibus inuisibiliū inuestigatione similitudinū ratio querit vt assignat. Cū em̄ similitudo ex aliquo ad aliquid assumitur: ꝑm eosdē modos vario ordine formaꝫ. Primus itaqz modus est: qū similitudo sumit ex eo vñ ipsum est: vel potius ex eo qō ipsum est. Secūdus ꝫ tert⁹ similitudinē trahit: ex eo qō in ipso est. Quartus ꝫ quint⁹ ex eo qō ꝓpriuz ē. Et secūdus quidez ex eo qō in ipso est: sed extrinsecus. Tert⁹ vero ex eo qō in ipo est: sed intrinsec⁹. Quartus vero ex eo qō ꝓpm fit. sed ꝓposito volūtatis. Primus ergo huiusce

modi ratiocinationis modus in hac specula/
tione trahit: ex materie ꝓprietate. Secūdus
ex rei ipsius qualitate extrinseca qō diximus
formā. Tertius vero ex qualitate intrinseca:
qō superi⁹ diximus naturā. Quart⁹ aūt mo/
dus colligit ex eo q in re ipsa: vel ab ipsa fit:
ſm modū naturalē. Quintus deinde ex eo q
agit ſm modū artificialē. Ex ꝓprietate mate/
rie ſimilitudo trahit cū dicit: Crura illius co
lumne marmoree: que fundate ſunt ſup baſes
aureas. Qualitas extrinſeca cōſtat in colore:
t figura. A colore ſimilitudo aſſignat: eo q le
gitur: Dilectus me⁹ cādidus t rubicūdus. A
figure qualitate ſimilitudo ſumit: vbi myſti/
ca deſcriptōe ſacre ſcripture q̄litas cōmēdat:
cū dr: Aſpectus earū t opus earū quaſi ſi ſit
rota in medio rote. Nota q extrinſeca quali/
tas ptinet ad ſolū viſum: quēadmodū intrin/
ſeca qualitas ad quēlibet ceterorū ſenſuū. Ad
auditū ptinet illa aſſignatio ſimilitudinis: vbi
audis: Et vocē quā audiui tanq̄ vocē citha/
redorū citharizantiū in citharis ſuis. Ad odo
ratū aūt illud reſpicere videt: vbi ſapientia
de ſe ipſa loqt: Sicut cynamomū t balſamus
aromatizans odorē dedi: quaſi mirrha electa
dedi ſuauitatē odoris. A delitijs guſtus ſimi
litudo aſſumit: vbi eadē ipſa de ſemetipſa fa/

tetur: Spiritus meus sup mel dulcis: ⁊ hereditas mea sup mel et fauum. Delitias tactus redolet: qđ alias habemus: Sicut vnguentũ in capite qđ descendit in barbã barbã aaron. Hec de qualitate intrinseca dicta sunt: pro ea videlicet parte qua eã corporei sensus attingere possunt. Naturalis operatio ꝑ similitudinis gratia in ꝯsiderationẽ adducit̃: cũ a domino ꝓphete voce ꝓmittit̃: Quõ descendit imber ⁊ nix de celo: ⁊ illuc vltra nõ reuertit̃: ꝫ infundit terrã: ⁊ inebriat eã: ⁊ germinare eã facit: ⁊ dat semẽ serẽti: ⁊ panẽ cõmedẽti: sic erit ꝟbũ meũ qđ egredieť đ ore meo. Ab artificiali operatõe est illa sil̃itudinis accõmodatio: quã audis ab apostolo: Supedificati sup fundamentũ apostolorũ ⁊ ꝓphetarũ ipso summo angulari lapide christo iesu. Hec tibi de similitudinũ ratione in corone nostre fabricatione quẽadmodũ supius in arce deauratiõe: quasi quedã doctrine semina studuimus spargere: vt habes vnde possis cũ volueris copiosam sciẽtie segetẽ colligere. Nam vt hic locus plene ⁊ sufficiẽter explicari possit: ꝓprium tractatum requirit. Tanto hic locus maiori et diligentiori inquisitioni reget: quãto huic ratiocinationi tota huiꝰ speculationis ratio incumbit. Constat aũt in hac ⁊ in sequenti specula-

tione maximã: & pene precipuã spiritualiũ virorum consolationẽ nostris tẽporibus ineſſe. nam pauci admodũ sunt: qui ad nouiſſima illa duo contemplationũ genera poſſint aſſurgere. Qui autẽ hoc plenius perſcrutari voluerit: meminerit q̃ iuxta modũ arce corona ipſius quattuor latera habuit.

Quę illa que ad hanc ſpeculationẽ pertinent aliter adhuc diſtingui poſſunt: Ca. XVI.

Et aũt aliud q̃ in hac corona recte notare poſſumus: ſi p illã inuiſibiliũ bonorũ plenitudinẽ intelligere debemus. Corona ſiq̃dẽ ꝓpitiatoriũ ab omni pte ambiebat: & intra ſeipſam totum includebat. Illã quãtum ad cõpoſitionẽ arce ptinet: nihil aliud ꝓpitiatoriũ q̃ eiuſdẽ arce operculũ eẽ intelligi debet: quedã videlicet tabula aurea ex auro puriſſimo: ex integro facta: q̃ ab inferiori quidẽ pte ab arce ſũmitate excipiebaꝫ: & ab omni (ſicut iã dictũ eſt) pte corona aurea cingebaꝫ. Per hec itaq̃ duo ſcz coronã & ꝓpitiatoriũ: duo intelligim⁹ gnã ꝓtẽplationũ: vnuꝫ de inuiſibilib⁹ bonis: alterũ de inuiſibilibus ſubſtantiis: vt in ſpiritibus angelicis vel hũanis. Quid eſt ergo q̃ corona totum ꝓpitiatorium intra ſe includit: niſi q̃ beatitudo iuſtorꝫ

omne desiderium eorum intra se cõprehendit. Nos q̃diu sub egenis hui⁹ mundi elementis viuim⁹: desideria nostra vltra gaudia nostra extẽdimus: qz infinite plura sunt que cõcupiscimus: q̃ que in hac vita cõprehendere possumus. Beata aũt illa supnorũ spirituũ multitudo desideria sua: vltra gaudiorũ suorz plenitudinẽ nõ extẽdit: q̃ felicitatis sue infinitatẽ vel imensitatẽ cõprehendere oino nõ sufficit: quã beatitudinis sue corona vndiqz cingit: et vsqz quaqz magnitudinis sue sinu icludit. Est autẽ eorz gaudiũ nõ solũ de cõtẽplatione creatoris: sed etiã in cõtemplãdis eius creaturis. Dũ em deũ in omnib⁹ operib⁹ suis mirabilẽ inueniunt: quid mirũ si vtiqz mirãdo venerãtur: z venerãdo mirant magnalia ei⁹ quẽ diligunt: Inueniũt vtiqz nõ solũ in creaturis incorporeis: sed in creaturis corporeis: vñ mirent: sed etiã vnde earũ creatorẽ digne venerentur. Alia ergo sunt que supra se: alia que vident in se: atqz alia que vident sub se. Hec oĩa iugiter cõtemplant: cõtemplãtes mirãtur: mirantes letant: letant de diuina cõtemplatiõe: congratulant de mutua visione: delectant in reruz corporaliũ speculatione. Pars infima corone que sub pitiatoriũ descendit: z ligno affigit: iocundũ illud spectaculũ designat: qõ

habent in inferiorib⁹ creaturis. Media pars corone q̄ ꝓpitiatorio iungit̄: ardētissimū illud charitat̄ desideriū figurat: qd̄ ꝯtrahūt int̄ se de iocūditate mutue visionis. Sup̄ma pars corone que supra ꝓpitiatoriū eleuat̄: ineffabile illud gaudiū exprimit: qd̄ hauriunt de iugi cōtemplatione sui creatoris. Discam⁹ ⁊ nos ꝯtēplantes mirari: ⁊ mirātes ꝯtemplari: quō illi sup̄ne beatitudinis ciues omnia q̄ sub ip̄is sunt indesinēter aspiciāt: omniū que ab alto vident rationē: ⁊ ordinē cōprehendāt: quō de mutua societate insolubiliq̄ charitate in infinitū gaudeāt: quō in illā diuine claritatis visionē insatiabiliter inardescant: ⁊ arcā nostram coronauimus. Cogitemus quō egrediunt̄ et īgrediunt̄: ⁊ pascua inueniūt: ⁊ arce nostre coronā iuxta cōgruū sibi modū cōsūmauimus. Uides certe ꝙ spiritualia pascua inueniūtur: nō solū in interiorib⁹: verūetiā in rebus exteriorib⁹. In reb⁹ corporalib⁹ absq̄ dubio corporalia bona inquātū bonis inuisibilib⁹ ⁊ incorporeis similia sunt: spiritualibus nimiruꝫ spiritualia pascua ministrare possunt. Naꝫ si nullam oīno bona visibilia ad inuisibilia similitudinē haberent: ad inuisibiliū inuestigationē nullatenus nos adiuuare valerent: nec iaꝫ ꝯstaret qd̄ de ipsis legit̄: Quia inuisibilia dei

ꝑ ea que facta sunt intellecta cõspiciunt̃. Iterum vero si ista ab illis multa dissimilitudine nõ discreparent: ꝓculdubio caduca ⁊ transitoria: ⁊ insufficiẽtia nõ essent. Incõparabiliter tamẽ copiosior est horum ad illa dissimilitudo: q̃ꝫ similitudo. Infinita siquidẽ est ĩ horum cõparatione future plenitudinis supereminens magnitudo. Unde est ꝙ vix arce sup̃ma coronã tangunt: eiusqꝫ inferiorib⁹ iunguntur: quia horũ summa illorũ ima tot similitudinũ suarũ signis nõ nisi ex parte loquunt̃.

Qꝛ in hac speculatõe corporee silitudis manuductõe vtimur: Ca. XVII

Hoc aũt inter scdm ꝯtẽplatiõis gen⁹: ⁊ hoc tertiũ: de quo modo loquimur interesse videt̃: qꝛ illud (vti superi⁹ diximus) versat̃ in imaginatiõe: sed moderatur ſm rationẽ: istud aũt cõstat in ratione: sed sequit̃ imaginationez. In hac em̃ speculatione ꝑ oĩa q̃ anim⁹ multipl̃r scrutat̃: inuisibilib⁹ intẽdit: ⁊ ad illa app̃hẽdẽda innitit̃. In eo itaqꝫ hec speculatio in rõne ꝯsistit: ꝙ illis solis ĩuestigãdis insistit: q̃ corpore⁹ sensus oĩno cape nequit. Sed qꝛ hui⁹ speculatiõis ĩuestigatio ad inuisibiliũ cognitionẽ sine corporaliũ silitudinũ adiutorio nõ ꝑducit̃: imaginatõis manuductionẽ in hac ꝑte rõ sequi videt̃: ⁊ inq̃si-

tiõis sue cursu: eã q̃si ducẽ itineris habere cõ-
uincit. Dũ em imaginatio rõni rerũ visibiliũ
formas repsentat: ꝛ ipam ex earũdẽ rerũ sili-
tudine ad inuisibiliũ iuestigationẽ informat:
quodãmõ illuc eã conducit: quo p se ire nesci-
uit. Nũq̃ em ratio ad inuisibiliũ ꝓtemplatio
nẽ assurgeret: nisi ei imaginatio rerũ visibiliũ
formas repsentãdo exhiberet. Vñ ad illã sili-
tudinẽ traheret: ꝛ iuestigatõis sue modũ for-
maret. Vñ est q̃ ille interior hõ noster exterio
rẽ hoiem ducẽ suũ vocat: cũ dicit: Tu ẏo hõ
vnanimis: dux meꝰ ꝛ notus meꝰ. Certũ nãq̃
est: qz nisi p corporeũ sensũ: animꝰ ad exterio-
rũ noticiã puenire nõ põt. Merito g̃ exterio-
rẽ hoiem: hõ interior ducẽ suũ dicit: sine cuꝰ
ministerio: vel potiꝰ magisterio ad visibiliuꝫ
cognitionẽ nõ ptingit: ꝑ nec ad inuisibiliũ q̃-
dẽ: cũ ad illa cognoscẽda sine hoꝝ noticia as-
surgere nõ possit. Quotiẽs g̃ cognoscẽdaꝝ re
rũ p corporeũ sensũ experiẽtiã capere cogit: to-
tiens nimirũ interior hõ nr̃ ducẽ suũ seq̃ vide-
tur: absq̃ dubio sensus carnis sensum cordis
in cognoscẽdis rebus p̃cedit: qz nisi prius sen
sibilia p sensũ corporeũ animꝰ capet: oĩno nõ
ueniret: q̃d ꝺ eis saltẽ cogitare potuisset. Sꝫ
forte mirũ nõ est: si sensum cordis sensus cor-
poris illuc ducit: quo ipse ire potest. Sed illõ

valde mirabile ꝙ illuc eũ ꝯducit quo ipse ascẽ
dere nõ põt. Sensus siquidẽ corpore⁹ incor-
porea nõ capit: ad q̃ tñ sine ei⁹ manuductiõe
ratio nõ ascẽdit: sicut iam supra mõstrata ra-
tio docuit. Certe et si homo minime peccas-
set in cognitione rerũ sensus exterior interio-
rẽ adiuuaret. Nã euam suã in adiutorium ac-
cepisse adam quis neget? Aliud est cursus sui
comitẽ habere: ⁊ aliud est itinerꝫ sui ducẽ que
rere. Nã quõ eua viꝝ suum semel ꝯtra dei cõ
siliũ vel p̃ceptũ post se traxit: ⁊ ad consilij sui
cõsensum inclinauit: p̃uaricationis sue pena
infirmatus Adã iam eã sequi necesse habet:
⁊ vsq; nunc quotidiano eius magisterio eget.
Verũtamẽ tunc de adiutoris sui ducatu: non
solũ nõ cõfundit: sed ⁊ gloriat: qñ interueniẽ-
te eius obsequio ad inuisibiliũ ꝯtemplationẽ
corporearũ similitudinũ calle ꝑducit. Homo
inquit vnanimis: dux me⁹ ⁊ notus me⁹. Quõ
aũt sit interior dux suus vnanimis: vel not⁹:
satis (vt arbitror) patet: nec multa expositiõe
indiget. Cogita nunc quõ motui cordis mo-
tus corporis vltro occurrit: ⁊ citi⁹ inuenis q̃
vnanimis ei sit. Statim vt anim⁹ vult: moue
tur pes: vel manus: ad nutũ eius circũfertur
oculus: ad eius arbitriũ mouetur lingua: mo
uẽtur ⁊ labia: vel alia queq; corporis mẽbra.

Quid queso in rerū natura dissimili⁹ q̄ spiritus ⁊ corpus? Verū tamē vbi obsecro tantam tam pfecte cōcordie vnanimitatē inuenimus: vt pene īmo penitus eodē tēpore sit fieri velle ⁊ fieri moueri: velle atq; moueri? Vnū solū quidē corporis est mēbrū in ea videlicet parte qua libido regnat: qđ interioris hois impe rio nō obtemperat. Cū vero hanc ei⁹ cōtradictionē ex diuino adiutorio p moderatā afflictionē poterit reprimere: tā deinceps audet eū vnanimē dicere: ⁊ hominē pacis sue appellare: Homo inquit pacis mee. Ecce quō vnanimis: sed quō notus? Illud quidē satis cōstat: q̄ q̄quid ī qualibet pte corpis agit: vbicūq; leditur: vbicunq; quali delectatione fouetur: statim ad animi noticiā puenit: vt eū oīno latere non possit: q̄cūq; afflictio vel delectatio sensum corporeū afficit. Et sicut mot⁹ cordis absq; contradictione statim exit p motū corporeum: sic omnis sensus corporis absq; mora intrat in animū. Et sicut in omni actōe sua corporalis mot⁹ arbitrio cordis obsequitur: sic omnis passio corporalis absq; repulsa ad animū ingredit. Et q̄ vere nulla corporis iniuria: vel oblectatio animū lateat: illa tā subita cōpassionis vel cōgratulationis velocitas ꝓbat. Nam sicut vno eodēq; tēpore est mo/

ueri velle atq; moueri nolle: sic vno eodemq; momẽto est corpore pati: & corde cõpati: exterius delectari: interi⁹ cõgratulari. Elige quid magis mireris: aut corporis ad animũ tam celerem obedientiã: aut animi ad corpus tam familiarem noticiã. Mira obedientia: vbi omne animi desiderium motus corporis pene preuenit. Mirãda noticie familiaritas: vbi q̃quid corpus sentit animus pene presentit. Et nunc q̃dẽ ille interior noster homo de hac domestici sui tã familiari noticia habet vnde miretur: nõ tamẽ vnde glorietur. Non magna gloriatio animi nosse que soleant corpus suum delectare: vel ledere: sed illud ꝓculdubio magnũ erit: cũ iam multis experiẽtie documẽtis nosse ceperit: qua discretiõe debeat appetitui carnis et in necessarijs obtẽperare: et in supfluis cõtraire: ne si nimis foueat suscitet sibi hostem & nutriat rebellem: vel si nimis affligat perimat ciuem: & oppримat adiutorem. Sane ad hmõi noticie perfectionẽ animus vix ꝑ multa argumẽta: vix post multa experimẽta pertingit: sed ea semel adepta ex illa nimirũ non parum ꝓficit: sine hac nunq̃ poterit adam adiutorio suo bñ vti. Per hanc docetur exterior hõ noster delitias egypti paulatim fastidire: tandemq; obliuisci. Assuetusq; nihilominus

spiritualibus alimentis delectari. Mirũ hoc vel poti⁹ ĩcredibile alicui videbit̃: ꝫ si mihi inde nõ credit̃: vel expto credat̃. Audiam⁹ illũ: quẽ hec experientia docuerat: ⁊ attẽdam⁹ q̃d dicat: Homo inquit pacis mee in quo sperabam: qui edebat panes meos. Et in hoc iterꝫ loco. Qui simul mecum dulces capiebas cibos ⁊c̃. Qui aũt sint panes quos interior homo noster exteriori apponit: vel quibus eũ cibis reficiat: manifestat scriptura: que dic̃: Fuerunt mihi lachryme mee panes die ac nocte. Et alibi de huiusmodi panibus iterꝫ ait: Surgite postq̃ sederitis: qui manducatis panem doloris. Huiusmodi panẽ homo interior aliquando solus comedit: aliquãdo vt etiam secũ comedat: domesticũ suũ vix multa fatigatione cõpellit. Panẽ suũ spiritus solus comedit: qñ animus quidẽ de peccatis suis dolet: veruntamen lachrymas nulla ratione extorquere valet. Panẽ doloris pariter comedũt: ⁊ cibũ vnũ quasi vnanimiter sumũt: cũ interior homo ꝓfunde ingemiscit: ⁊ ad eius gemitum exterior homo vbertim lachrymas fundit. Prius autẽ omnis homo cõpungit̃ timore: postmodũ vero cõpungit̃ ex amore. Compũctio timoris amaritudinẽ habet: compunctio amoris dulcedinẽ habet. Qui igit̃ adhuc

solo timore cōpungit: cibis quidē spiritalib⁹: minime tamē dulcib⁹ pascitur. Qui vero iam ex eternoꝝ gaudioꝝ desiderio lachrymas fundit: iste pfecto dulcib⁹ cibis spiritalibusq; se reficit. Cuꝫ ergo ceperit homo ille interior domesticū suū talib⁹ cibis reficere: pōt de eo veracit psallere: Qui mecū dulces capiebas cibos. Talibus ergo studijs quāto vteriꝰ hō amplius ad puritatē pficiūt: tāto vtiq; alacri⁹ currunt: Qꝛ vero post tante cōcordie pfectionē carnis ꝛ spiritus: eoꝝ pacē malignoꝝ spirituū infestatio pturbet: ex eo q; subiungitur intelligenti liquide apparet. Quid est enim q; ille qui fm deuꝫ creatus est homo interior de homine pacis sue: de homine vnanimi plāgit: ꝛ mox nō in illum: sed in alios maledictionis iaculū intorsit: nisi q; in illos p increpationem seuit: quoꝝ seuicia pacis sue quietē amisit. Tu vero inquit homo vnanimis: dux meus ꝛ notus me⁹. Qui simul mecū dulces capiebas cibos in domo dei ambulauim⁹ cū consensu. Est subiungit statim: Veniat mors sup illos. Nō dicit sup te: sed sup illos. De illis ergo se vindicat: quoꝝ fraude pacis sue consortem amiserat. Sepe em spiritus malignⁱ: spiritui pacis inuidēres: dū carnē subita: ꝛ vehementi tēptatione fatigant: spiritū pacis ptur-

bant: ⁊ reddunt ei de vnanimi hostē: de duce seductorē: ⁊ efficiunt de noto ignotuꝫ: de domestico inimicū. Sed ecce dū vnum scripture locū plenius ꝑscrutari volumus: circūiacētia ꝑlustrare cōpulsi sumus. Nā dū ꝺ exterioris hominis ducatu dicere aliquid ratiōis ordo expostulauerit: obscuritas circūadiacentiū verborū expositionē nostram paulo latiꝰ nos extendere coegit.

Quomō hoc cōtemplationis genus consistat in ratione ꝟm imaginationem: Ca.XVIII.

Nunc vero ad id redeamus vnde digressi sumus: quō scꝫ ꝑ rerum visibilium imaginationē adiuuemur ad rerum inuisibiliū inuestigationē. In eo eñ exterior homo inuestigationis sue cursu interiorē adiuuat: quo ei inuisibiliū imaginationē ꝑ rerum visibiliū formas reꝑsentat. Et dū ducatus sui officiū explet: illuc istum similitudinū calle ꝑducit: quo ille intrare nō audet. Sic sepe famuli dños suos in via vsqꝫ ad regias fores ꝑeunt: ⁊ tamē istis intro vsqꝫ ad interiora palacij ꝓperantibꝰ: illi exterius subsistūt. Patet ergo (vt arbitror) qꝺ superiꝰ iam diximꝰ: quomō hoc cōtemplationis genꝰ esse quideꝫ

in ratione: z ꝑm imaginationē intelligere debeamus: qz et inuisibilia sunt que mente conspicimus: z tamē ex rerum visibilium similitudine illa nobis formamus. Quid eñ dicimus rerum visibilium formaz: nisi quandam quasi rerum inuisibiliuz picturam? Sic modo aliquis qui nūq̄z leonē vidisse se dicat: quē videre desiderat: si et leonis imago in pictura aliqua cōuenienter expressa ostendit: profecto qualē eū cogitare debeat ex eo qđ videt statim admonetur. Deniq̄z ꝑm lineamenta q̄ superficieten? expressa desiderat solida membra: z viuū animal sibi in mente formar. Cogita nunc quantū sit inter illud qđ videt exterius: z inter hoc qđ in sua cogitatione sibi fingit interius. Sic sane in hoc ꝓtēplationis genere longe a se distant: z inuisibiliaque in mēte versamus: z ea que p imaginationez cernimus: z tñ ad illa exprimenda existis similitudinē trahimus. Reddidimus quō potuimus rationē: cur hoc genus cōtemplationis videatur esse in ratione: z ꝑm imaginationē.

Quō ad pmissionē vel opationez dei ptineat: q̄ quid radius ꝓtēplationis plustrat: Ca. XIX.

p Ostulat rationis ordo de circulis et vectibus hoc loco aliqua vel breuit

dicere vt idem ordo seruetur in expositione quẽ auctor seruare voluit in descriptiõe. Primo itaq; ꝓsiderandũ est que sint latera arce: vt ꝓsequẽter possim⁹ agnoscere ꝗs ꝗ in latere circulos debeam⁹ ponere. Per arcã gratiam ꝓtẽplationis accipim⁹: vti supi⁹ iã dixim⁹. Quia igit radius ꝓtẽplationis ab alto radiat: z se in oẽm partẽ ꝑ subleuate mẽtis capacitate dilatat: oĩa que sub ꝓtẽplatiõe cadere pñt: ad hãc se arcã ptinere euidẽter ꝛe oñdũt. Alia vero ꝓsideratio est: ꝙ attendim⁹: eoꝝ ꝙ ꝗdã fiũt: alia iusta: alia esse iusta: z lõge alia ꝓsideratio: illa ꝙ ꝓspicim⁹ vsib⁹ hũanis: alia eẽ cõmoda: alia vero incõmoda. Erigũt ꝙ in arca nr̃a parietes duos sibĩ inuicẽ ediuerso oppositos: hinc vnũ eqtas: illinc alterꝝ iniqtas. Duos vero alios parietes e regiõe se inuicẽ respicientes efficiũt nihilomin⁹ hĩc vnũ ꝑsperitas: illinc alterũ aduersitas. Illud aũt valde admirandũ: z multa admiratõe dignũ: quõ vel voluntas bona: vel ꝙliter volũtas mala: deo oĩa moderãte z iuste disponẽte: hinc mõ aduersitate repellĩt: mõ illic ꝑsperitate religat: ne ℏ vel illa in infinitũ excrescat: z diuine dispositionis modũ excedat. Cogita nũc quẽadmodũ in arca nr̃a parietes se ĩ lõgũ extẽdẽtes: z lõgitudinẽ arce metiẽtes: duo alij parietes ꝑ trãs-

uersũ occurrẽtes hinc inde p̃cidãt: ⁊ ad certã mẽsuram restringant. Juxta hanc vtiq; siliꝫtudinẽ diuina dispensatio diuersis volũtatibus nunc ad votũ famulatur: vt inueniãt quomõ se extendãt: mõ eis aduersat̃: ne destinationis p̃finite moduꝫ excedant. Ne em̃ peffluamus (vt iã diximus) hinc religamur vinculo cupiditatis: illinc obstruimur repagulo necessitatis. Multa em̃ sepe dimittimus ne amittam⁹ qđ diligimus: multa nihilominus ne incurramus qđ odimus. Ubi ergo aduersitas atq; p̃uersitas se inuicẽ collidunt: quodãmodo in arca nostra angulũ efficiunt. Ubi vero p̃speritas atq; aduersitas inuicẽ occurrũt: alteꝝ angulum cõponunt. Occursio vero equitatis ⁊ p̃speritatis tertiũ angulũ constituit. Collisio autẽ equitatis ⁊ aduersitatis quartũ coniungit. Ad primũ angulũ corripiunt̃ mali: ad q̃rtum corriguntur boni. Itẽ ad secundũ destituunt̃ mali: ad tertiũ p̃tegunt̃ boni. Per aduersitatẽ siquidẽ reprobi corripiũtur: nõ aũt corriguntur: si em̃ seipsos corrigerẽt vtiq; reprobi nõ essent. Sꝫ p aduersitatẽ boni a malis suis corrigunt̃: seu etiã ad meliora p̃mouẽtur. Itẽ p p̃speritatẽ mali in seipsis resoluũt̃: ⁊ a deo destituunt̃: boni autẽ per p̃spera ⁊ ad bona fouent̃: ⁊ a malis p̃tegunt̃. Igit̃ prim⁹

angulus est ad cozreptionē: secūdus ad destitutionē: tertius ad ꝓtectionē: quartus ad cozrectionē. Patet aūt q illi parietes p moysen latera arce dicunt: qui longitudinē arce metiuntur. Horū duorum cū ceterorū parietū: sicut in arce cōpositione est quātitas maior: sic in rerū significatione t veritatis ꝓtēplatione est eorū dignitas sublimior. Quis em nesciat cū sit incōparabiliter maior illa que est iusti t iniusti: cū illa discretio que est cōmodi t incōmodi: Prima aūt ptinet ad parietes: qui metiuntur arce longitudinē. Nam illa que est cōmodi et incōmodi: ptinet ad illos parietes q metiunt arce latitudinē. Ad duo itaq latera arce: ptinet q rūlibet cōsideratio: scz que fiunt iuste: seu etiā iuste. Que vero iuste fiūt: quis ignorat fieri dei operatiōe: q iniuste fiunt: sola eius fieri pmissione.

Quomō sapientia dei cum sit simplex t vna diuersis considerationib⁹ in contemplationē adducit: t modo scientia: mō pscia: mō dispositio: mō ꝓdestinatio nominat: Ca.xx.

q Via ergo iam que sint latera arce habemus: quia eiusdē angulos quattuor iam expositione tenem⁹: queram⁹

adhuc qui sint illi quattuor annuli aurei: qui iubentur singuli in singulis angulis poni. De auro satis cōstat: q cetera omnia metalla claritatis sue magnitudine superat: sed diuina sapientia quid clarius: quid lucidius: cui etiam nihil cōparabile inuenimus? De hoc auro q̄si ad diuersas opationes materiaz sumimus: quādo illam que in se simplex & vna est diuerso modo cōsideram⁹. Dei quidē sapiētia cuz sit (vt dictū est) simplex: & vna: mō ꝓscientia dicit̄: mō scientia nominat̄: nūc eam ꝓdestinationē dicimus: nunc dispositionez vocamus. Sic res vna a nobis diuerso mō distinguit̄: vt a nostra exiguitate qualicūq; mō distincta vel ex parte capiat̄. Sciētia est qua oīa cognoscit: ꝓscientia qua ab eterno oīa ꝓuidit: ꝓdestinatio qua ab eterno oēs siue ad mortē siue ad vitā ꝓordinauit: dispositio qua omnia vbiq; incessanter disponendo nihil inordinatū reliquit. Nos nostre ꝓsiderationis modos quasi in circulos flectim⁹: qñ in omni diuine sapiētie ordinatiōe inutiū cū fine cōcordarevidemus. Nunq; em̄ diuina ꝓsciētia in sua ꝓuidentia fallit̄: nunq; diuina ꝓdestinatio in suo ꝓposito decipit̄: nūq; eius sciētia in suo iudicio errat: nunq; eius dispositio in suo cōsilio nutat. Dum em̄ circulus in semetipsū ab om-

ni parte inflectit: in ipso ꝓculdubio sicut nec initiuꝫ sit nec finis inuenit. Illa itaqꝫ nihilominus cōsideratio ad hos circulos ꝑtinet: ꝙ in omni diuine cōp̄hensionis ꝯtēplatiōe initiū: finē: vel mediū mens nr̄a inuestigare non valet. Horū circuloꝝ ambit⁹ ab omni ꝑte ad vnū mediū punctū eq̄liter circūfert: qꝛ om̄is diuina examinatio nusq̄ꝫ in vna re q̄ꝫ ī alia ab vni⁹ ⁊ simplicis veritatis definitiōe longius euagat. Hi circuli in seip̄is oīa cōp̄hendunt: ⁊ suo in sinu vniuersa ꝯcludūt. Hi sūt hi q̄ttuor (vt arbitror) circuli: q̄ ꝑ moysen: ꝑ quattuor arce angulos iubent ordinari.

Qꝛ diuina sapientia ꝟm diuersos contemplationis modos: in quibusdam videatur mirabilior: in quibusdam iocundior: Ca. XXI.

h Horū aūt circuloꝝ duo sedeꝫ hn̄t in latere vno: duo reliq̄ ī latere alio. Singuli itaqꝫ certꝫ locꝫ deputāt: q̄ꝫuis ad toti⁹ arce euectionē oēs pariter cooperent. Ibi em̄ q̄libꝫ hmōi circuloꝝ sedē hr̄e dꝫ: q̄ q̄sqꝫ in loco p̄ ceteris mirabilior seu iocūdior nr̄e ꝯsideratōi apparet. Nā ab eo q̄sqꝫ loco se ampli⁹ elōgat: vbi ꝯtēplantis admiratiōeꝫ min⁹ excitat: vbi ī admirātis aīo minorē iocūditatē ge-

nerat. Accipiunt ꝯ sedez duo in latere vno: et duo inde in latere alio. Superꝰ aũt dictum ẽ quõ ad latus vnũ ꝑtineant que fiunt dei ꝑmissione: vel quõ eque ad latus aliud ꝑtinere videant̃ que fiunt dei opatiõe. Ordinent̃ itaq; in ꝑmissionis latere circulus p̃scientie: ⁊ circulus scientie. Similiter in latere diuine operationis circulus p̃destinationis: ⁊ circulus dispositionis. Vis aũt scire q̃ꝫ recte: q̃ꝫ ordinate circuli qui dicunt̃ sciẽtie: vel p̃scientie illis maxime p̃sident: que fiũt dei ꝑmissione. Cogita ergo si potes quãta admiratione dignũ sit: ꝙ hec oĩa potuit p̃scire ab eterno: quoꝝ est tam innumera multitudo: ⁊ tam multiplex variatio. Sed hec eius p̃scientia cũ sit in vtrisq; mirabilis: mirabilioꝛ tamẽ apparet in rebus malis: q̃ꝫ in rebꝰ bonis. Que em̃ mala sunt: qꝛ iniuste fiũt: sola vtiq; fieri eius ꝑmissione scimꝰ: nũq̃ꝫ autẽ eiꝰ operatione. Cogita ergo si potes quãta admiratione dignũ sit: ꝙ illa etiam p̃scire potuit: que aliene voluntati reliquit: et volũtati q̃dẽ que nõdũ fuerat: ⁊ quã nũq̃ꝫ facturus erat. Voluntatẽ em̃ malã nunq̃ꝫ facit: q̃ꝫuis eam esse ꝑmittat. Certe minꝰ miramur ea ipsum posse ab eterno pꝛescire: que ab ipso erant facienda: q̃ꝫuis sint taꝫ multa ⁊ pene infinita: q̃ꝫ ea que posuit sub potestate aliena: et

volūtati ꝓtraria. Quid autē de eī scientia dicturi sumꝰ: cū omniū que sunt: qualitatē: modum: ordinē: locū: ⁊ numerū: sub vno simplicis visionis radio cōprehēdere scimus: O vere miranda: o vere stupenda. Si autē queris vbi mirabilior nostre cōsiderationi appareat: que vere vbiq; est mirabilis: quis eā nō videat mirabiliorē videri in rebꝰ occultis: cū in rebus manifestis: Quale queso est occulta hominū: secreta videlicet cogitationēs: affectionū: voluntatū ⁊ intentionū indesinēter aspicere: ⁊ quēlibet cordis motū ante diuine scientie ꝓspectū nō posse latere: Quotiēs em̄ bonas hominū cogitationes ⁊ volūtates attēdit: qd in his omnibꝰ in cordiū archano aliud aspicit cū quod ibidē ipsemet reposuit: Bonos siquidem cordiū motus quoslibet absq; cōtradictione ipse operat: ipsisq; cooperat. Illud vero pre omnibus mirū q̄ nihil omniū ignorare valeat: eorū etiā que cordibꝰ humanis ipe nō inspirat. Hec est illa in diuine scientie ꝓspicacia: vere sūma ⁊ singularis admiratio: q̄ nihil eā oīno latere possit in cordiū maloꝝ: tam ꝓfunda: ⁊ tam tenebrosa abyssō. Ecce vbi ꝓuidentie ⁊ scientie circuli in ꝓmissionis latere sedē accipiunt: vbi vti apta ratio ꝓdocuit nostre cōsiderationi mirabiliores occurrūt. Ce-

teros aũt predestinationis videlicet ⁊ dispositionis diuine circulos latus aliud habere debet: ⁊ cur hoc sit: multa (vt arbitror) expositione non indiget. Ut eñ taceamus eos in hac parte apparere mirabiliores: quis eos neget in his que electorum saluti militant: que sola ad hoc latus spectant apparere iocundiores. Diuine siquidẽ p̃destinationis ⁊ dispositiõis rationẽ: in saluandorũ reparatione: ꝓmotione: glorificatione: q̃ in malorum iusta reprobatione: deiectione: dãnatione carius amplectimur: iocũdius veneramur: honorificentius magnificamus. Ita eñ predestinatio specialiter ⁊ ꝓprie ad hoc latus ptinere videt: vt pene de sola p̃ordinatione ad vitam dici soleat: ⁊ ad aliã partẽ nõ nisi abusiue ⁊ improp̃e referat. Diuina vero dispositio q̃uis ad vtralibꝫ ptineat: eo q̃ nusq̃ aliq̃d iordinatũ reliquat: soli tñ electorũ saluti oĩs ordinatio militat. Ecce iam diximus q̃s in quo latere circulos ordinare debeamus.

In qua speculatione diuina prescientia vel scientia appareat mirabilior: Ca. XXII.

f Orte adhuc hĩc aĩm pulsat: in q̃ q̃sq̃ angulo poni debeat. Attẽde ne forte

quadā supeminētie singularitate speciali⁹ ꝑ-
tineat circulus p̄scientie ad angulū primū: cir
culus scientie ad angulū secūdū: circulus p̄de
stinationis ad angulū tertiū: circulus disposi
tionis ad angulū quartū. Collisionē aduersi-
tatis ⁊ iniq̄tatis primū angulū facere: superi⁹
iā diximus: ⁊ ad malorū correptionē: nō autē
correctionē ꝑtinere docuimus. Si ḡ ad dei p̄-
scientiā respicias: quid qđ in ipsa mireris am-
plius inuenies? Quid queso reprobos: ꝑ ad-
uersantiū malorū flagella corripit: si eos a su-
is malis nūq̄ velle resipiscere p̄noscit? Quid
eis quasi prauitatis verbera adhibet: prece-
ptis cohibet: minis terret: quos eternis malis
addictos esse preuidet? Si ergo in diuina p̄-
scientia qđ ampli⁹ mireris nō inuenis: nō est
cur eam huic angulo artius inherere mireris?
Item superius monstratū est occursionē ꝓ-
speritatis ⁊ ꝑuersitatis: scđm angulum face-
re: ⁊ eū ad malorū destitutionē ⁊ deiectionē
maxīe ꝑtinere. Nūc q̄so ad diuine scīe cōside
rationē intelligētie oc̄los reflecte: diligēti⁹ ob
secro ītuere: mirare: obstupesce. Stupēdum
valde quō mala hoīm de⁹ īdesinēter aspicit:
q̄ tñ detestat̄ ⁊ odit. Nūq̄d q̄so ñ p̄t dei oīpo-
tētia tot ⁊ tāta mala cohibere: q̄ ipsius sapīa
nūq̄ p̄t ignorare: q̄ omp̄s bonitas: nūq̄ pōt

amare: Ad hmõi admirationis cumulũ illud accedit: q̃ malis etiã bona tẽporalia tribuit: p̃ que quodãmodo in eis ea mala multiplicare videt: que p̃ omnib⁹ ꝛ sup omnia ꝛ detestatur. Nã p̃ bona tẽporalia (vt superi⁹ dictum est) mali in seipsis resoluũtur: ꝛ a deo destituunt. Nũquid nã illa diuine scientie pspicacia quõ mali suis donis abutãtur nõ cõsiderat: an forte quid quo animo gerant ignorat: sed q̃s hec dicere audeat: Attẽde ergo q̃ sit difficile huius pplexionis inuolutũ: digna admiratione venerari: ꝛ inuenies q̃ iuste hui⁹ diuine scientie circulus huic angulo debeat vicinius iungi: firmius aptari.

In qua speculatiõe diuina p̃destinatio appareat iocũdior: Ca. XXIII.

Tertius itẽ angulus vti supius habet ex occursione pbitatis ꝛ psperitatis cõiungit: ꝛ ad bonozũ cõsolationem ꝛ ptectionẽ ptinere cõprobat. Hinc nunc q̃so ab hoc angulo: ad oppositũ ei ãgulũ respice: ꝛ nunc hunc: nũc illũ diligenter attẽde: vt positionis rationẽ quã queris possis citius inuenire: pspicaci⁹ penetrare. In hoc angulo boni huius mũdi psperi fouent: in illo mali mũdana aduersitate flagellant. Attende diligentius: examina frequenti⁹ dei pietatẽ: illinc ei⁹

seueritatē: pietatē in bonis: seueritatez in malis. Qr̄ seuerū esse putamus: q̄ illis nec in presenti parcit: q̄ tēporalē vitam sine pena transire non ꝑmittit: quos eternis penis addixit? Illud autē q̄ꝫ pium erit: q̄ bonos quidē quātum eis expedit: bonis tēporalib⁹ fouere non desistit: quos tñ ad vera ⁊ ad eterna bona p̄ordinauit. Discute si potes: quale q̄ꝫ magnū: q̄ꝫ pium possit esse: gratuito quidez istos illis reiectis ad eterna bona p̄destinare: ⁊ tñ tēporalia bona ad vsum īmo ad vtilitatē nō negare? Quid hac cōsideratione dulcius: quid in dei p̄destinatione iocūdius inueniri poterit? Recte ergo in eo angulo diuina p̄destinatio describitur: vbi temporalis ꝓsperitas electis ad vtilitatē famulatur. Recte aureus iste circulus fixā illic sedem tenet: vbi quāto clarior tanto nimirū iocūdior apparet.

In qua rerum speculatione soleat diuina dispositio iocundior apparere: Ca.XXIIII.

e Et vt ad quartū tandē angulum veniamus: illum longe superi⁹ esse exposuimus: vbi aduersitas ex aduerso occurrens ꝓbitatē exercet. Nam ipse (vti ibi dictum est) ad bonorū correctionē ꝑtinet. Naz

qꝛ nec boni quidē hanc vitā sine macula ꝑtrā seunt: ⁊ semꝑ quantūuis ꝑfecti quo crescendo ꝓficere possint inueniūt. Habēt ex hoc angulo vnde purgentur: habent pariter vbi exerceantur. Hūc angulo circulorū nostrorum vltimus familiarius p̄sidet: qꝛ alias quo sedē singularē accipiat nō habet. Hinc iterū si hunc angulū cū ei opposito angulo conferimus rationē quā querimus citi⁹ inueniem⁹. In illo mali ꝓsperant̄: in isto boni flagellantur. Ibi mali ex bonis qui accipiūt gratiā dñi ampli⁹ tepescunt: Unde in ei⁹ amore acrius ignescere debuerunt. Hinc ecōtra in bonis disponēte deo id agitur: vt vnde in eis extinguendus videbat̄: inde in eis amoris ardor acrius inflāmetur. Quāto em̄ mundi malis acerbius vrgentur: quāto grauiorib⁹ flagellis atterūtur: tanto ad dei amorē vehemētius accendunt̄. Mirare obsecro: mirare ⁊ vehemēter obstupesce: vel quō ī malis amor dei deficiat ex beneficio: vel qualiter in bonis diuina dilectio crescat ex flagello. Absqꝫ dubio plus in laurētio amor dei cōualuit ex incēdio: q̄ꝫ in nerone ex imperio. Immo in laurētio incāduit amor domini ꝑ incendiū: in nerone penitus defecit ꝑ concesse potestatis imperiū. Et ꝙ adhuc est maius: ⁊ multo mirabili⁹: plus fortasse ī mar-

tyre amoris flamma cõualuit: ex tam acerba pena: q̃ potuisset ex qualibet ꝛ quãtalibet tẽ porali gloria. Vide queso tale consilium: tam mirandũ artificiũ: Vides quomõ ille summ⁹ artifex peritiã sue artis ostendit: qui in electis suis cõtraria ex contrarijs gignit: fouet et nutrit. Juuat ꝛ hunc angulũ adhuc: et cum illis cõferre: ꝛ diuine dispositionis ordinẽ ex eorũ cõparatione cõmendare. In primo angulo (vt dictũ est) mali puniũtur nec purgant. In isto boni flagellantur et corrigũtur. Quid q̃so est q̃ easdem culpas eadem flagella in his corrigunt: in illis penitus corrigere non possunt: Immo simul per omnia corruptele rubiginem per vaporem temporalis flamma in electis ad plenum excoquit: q̃ in reprobis tot tormentorum tanta acerbitas: ꝛ illud gehenne crudele incendiuz in eternum excoquere non sufficit. Cur queso dissimilem effectuz habet: non dissimilis causa: nisi q̃ diuine dispositionis ratio: cum sit vtrobiq̃ mira: in reprobis apparet iustior q̃ pia: In electis vero pia potius q̃ seuera. Ecce cõtulimus iam q̃rtum hunc (de quo loquimur) angulũ primo cũ secũdo: scõo cũ primo: tertio nũc cõparet cũ tertio. In tertio itaq̃ angulo boni bñficiũ

simils

ad cõsolationẽ accipiunt. In quarto (de quo ⁊ modo agimus) flagellis fatigari se sentiunt. In illo fouent: in isto exercent. In illo suauiter pausant: in isto fortiter pugnant. In illo a rege suo quasi militaturi donatiua pcipiunt: in isto pugnãdo victoriã: ⁊ in vincendo eterne retributiõis palmã acquirũt. In illo itaq; angulo ex accepto diuino beneficio id in eis agitur: vt dei sint fidei debitores: in hoc autẽ angulo ex patientie ⁊ fortitudinis sue merito id in eis efficit: vt dei fiant (si dici fas est) iusti exactores. De reliquo (inquit aplus) reposita ẽ mihi corona iusticie: quã reddet mihi dominus in illũ diẽ iustus iudex. Reddet ait: nõ dabit: ⁊ iudex iustus: non pius. Sed vt fieret postmodũ tanti premij iustus debitor: sponte prius factus est talis meriti gratuit⁹ largitor. Cogita ergo quale sit deum cum magno quodã quasi studio excogitare: cũ multo q̃si exercitio satagere: cũ miro quodam artificio quãdoq; in electis pficere: vt fiãt ex eis iusti: ex seruis liberi: ex miseris debitoribus meritis diuites: ⁊ regni celestis heredes. Hec est (vt arbitror) sufficiẽs ratio: cur diuine dispositionis circulus ille aureus singulariter presideat huic angulo: vbi p modicorũ laborum certamina subleuat hominẽ ad pmia eterna.

Hoc est illud in quo huius modi circulus aureꝰ resplẽdet amplius: rutilat clarius. Hoc est inq̃ in quo diuina dispositio in tribulatione gaudentibꝰ: ⁊ sibi in cõtumelijs placẽtibus apparet gloriosior atq; iocũdior. Ex his itaq; que de angulis siue de laterib⁹ arce iam diximus satis (vt arbitror) euidenter ostendimꝰ: quõ in latere vno circuli p̃scientle ⁊ sciẽtie appareant mirabiliores: vel quõ in latere alio circulo p̃destinatiõis ⁊ dispositionis appareant iocundiores.

Qꝛ cõtẽplationis nostre spectaculũ sp̃ comitari debeat: magna admiratio: ⁊ ingens exultatio: Ca.XXV.

Puto quia iam laboriosum nõ erit inuenire cuiusmodi vectes: huiusmodi circuli debeãt habere: vel quẽ: in quo latere debeamus ponere. In his siquidẽ que magis miranda sunt opus est nimirũ magna admiratiõe. In illis aũt que iocũdiora videntur: vtile erit magna exultatiõe. Sit ergo nostra magna admiratio: sit vehemẽs nostra exultatio: ⁊ quales exigit diuinorũ operũ ꝯtemplatio. Sit vtraq; magna: sit vtraq; fortis: sint ambe robuste in modũ vectis: ⁊ que sufficere possint ad vectionez tanti oneris. Facia-

mus ergo de vtraq; vectē ligneū: nō baculus arundineū. Debet aūt non de quolibet ligno fieri: sed de sethim ligno: videlicet fortī: & īcorruptibili: vt sint p̄ fortitudinē inflexibiles: & p̄ longanimitatē īcorruptibiles. Boni sane huiusmodi vectes ambo: magna scz & diuturna admiratio: ingens et pfeuerās exultatio. Ut autē formā habeant ad modum vectis: & pos sint vectius explere officium: sit vtraq; robusta: sit & vtraq; deaurata. Fiāt ergo de robore pstantie: dirigantur ad normā iusticie: operiantur ambe ō auro sapientie: vt sint ambe & p̄ fortitudinē valide: & per equitatē directe: et p̄ discretionē splendide. Multū & per omnes modum placet in his vectib⁹ hmōi deauratio. quia multū in omnib⁹ valet prudens: & p̄ uida discretio. Sit ḡ discreta admiratio nra: vt nihil in dei pscientia: nihil in ipsi⁹ scientia admiremur qō falsum sit. Sit nihilominus discreta cōgratulatio nra: vt nihil in p̄destinatione: vel dispositiōe diuina veneremur: qō vanum sit. Scit vtraq; vtraq; illarū esse mirabilis sine patrocinio falsitatis. Scit q̄dē & vtraq; istaq; esse dulcis sine cōdimēto vanitatis. Nihil ergo in dei pscientia: nihil i ipsi⁹ scientia miremur qō falsum sit. Nihil in eius p̄destinatione: nihil in eius dispositione veneremur: qō vanum sit: & sapientie auro: quo debuim⁹ ve-

ctes nostros operuim⁹. Huiusmodi ergo vectes circulis aureis inserant: ⁊ ꝑm documentum dominicū vel preceptū nūq̄ foris extrahant. Semp sit admiratio tua intra spectaculum diuine ꝑscientie: ⁊ diuine scientie. Semp sit delectatio tua in cōsideratione ꝑdestinationis: ⁊ dispositionis diuine. Semp in illis inuenies qd̄ mireris: semp in istis reperies vnde delecteris. Quid ergo necesse erit alia pro alijs querere: ⁊ ꝑ vana huc illucq̄ cogitationū euagatione discurrere? Nusq̄ copiosior materia admirādi: nusq̄ vtilior cā gratulādi. Sane ⁊ in his ⁊ ī illis īuenies vñ mireris: ⁊ in q̄ delecteris. Nā vterq̄ vectis q̄uis vno lateri vicini⁹ inhereat: neuter tñ a neutro multū se elōgat. In his g̊ sp sit admiratio tua: in ist⁹ sp delectatio tua. Sint g̊ huius vectes ī hūc modū inserti sp circulis aureis: ⁊ dñicū ꝑceptum te implesse gaudebis.

Qꝛ ꝑm modū admirationis ⁊ exultationis variatur modus contēplationis: Ca.XXVI.

b Is vectib⁹ arca nr̄a huc illucq̄ circū ferr̄: his vectib⁹ in alta sustollit̄. His iterꝝ ad ima deponit̄. Profecto ī diuinoꝝ operꝝ rōe: eiusq̄ ꝯtēplatōe q̄to āpli⁹ ad-

mirando delectaris: ⁊ delectando admiraris: tanto libẽtius ĩmoraris: tanto diligẽtius perscrutaris: ꝓfundiusq; illuminaris. Quotiens ex admiratione tua animꝰ tuus ꝑ diuersa rapitur: ⁊ ad singula delectabiliter afficit: totiens arca tua circũfert: qꝛ cõtẽplatio tua dilatatur. Si te admiratio tua ad alciora ⁊ ꝓfundiora rapit: ⁊ te in eoꝝ inuestigatione delectabiliter suspendit: nimirũ arca tua in altum surgit: qꝛ intelligẽtia tua subtiliora capit. Quando decrescit seu cum deficit speculationis admiratio: ⁊ admirationis delectatio:: arca deponitur ad ima: qꝛ cessat reuelatio diuina. In hunc itaq; modũ ꝑm qualitatẽ ⁊ quãtitatem nostre admirationis ⁊ exultatiõis arca nunc in girum flectit: nunc ad alta sustollit: nũc ad ima deponitur: qꝛ ꝑm desideriũ estuantis animi reuelatio formatur: ⁊ intelligentia multipliciter illuminatur.

Qꝛ in omni rerũ mutabiliũ ꝯtẽplatione necesse sit diuine sapiẽtie ꝯsideratione inherere: Ca. XXVII.

Nunc illud cõsideratione dignũ videtur: q̃ cõueniẽter ꝑ moysen de circulis ⁊ vectibus statim subiungit: post q̃ de triplici cõtemplationis genere mystica descriptione digessit: qđ (vti superius tracta-

tū est) de rebus visibilibus surgit. Quis enīz nesciat hmōi visibilis machine: tā varia multiplicitas: ⁊ tam multiplex varietas: quante cōfusioni subiaceat: cum vniuersa eque eueniant iusto ⁊ impio: bono ⁊ malo: mundo ⁊ immundo: īmolanti victimas: ⁊ sacrificia contēnenti: sicut bonus: sic ⁊ peccator: vt pjur⁹: ita ⁊ ille qui verū deierat. Quis queso est iste rerum ordo: īmo que tāta cōfusio: q̄ oībus oīa eque eueniūt: q̄ bonis bona ⁊ mala: q̄ malis bona ⁊ mala pari sorte ꝓtingunt: Intantū em̄ huius cōfusionis caligo imperitorū obtutū obnubilat: vt deū res humanas curare dubitet: vel penitus diffidat. Hinc vtiq; factū esse quis neget: vt antiquitas fortune fanū erigeret: altare cōsecraret: Certe si solis bonis sola bona: et solis mālis sola mala contingere cernerēt: id recte: id iuste fieri: nec imperiti negarent. Si vero bonis tantummodo mala: et malis tantūmodo bona acciderent: in hmōi dispositionis ratione assignāda: minus fortasis laborarēt. Videretur forte diuine iusticie cōgruere: nō nisi multis laborib⁹ ꝓbatos ad ꝓmia eterna ꝓuehere. Nūc autē cū cōmunis casus cōmuniter omnes inuoluat: quātū putas in tanta diuinorū iudiciorū abysso humana ꝓsideratio fluctuat. Si em̄ tātā mox di

uersitatem diuina iusticia nõ ignorat: cur q̃so mortalib⁹ tã disparib⁹ disparia nõ dispẽsat? Si de⁹ malorũ oĩm finẽ p̃uidit: si certos quosq; ad vitã p̃ordinauit. Quid q̃so est ꝙ sapĩe ceteroꝝq; spũaliũ carismatũ dona reprobis etiam q̃busdã largiter tribuit: multosq; electorũ sine his virtutũ diuitijs induratos vitijs diu iacere ꝑmittit. Si vero in oĩ hmõi fluctuatõe p̃dictos diuine sapĩe circulos fidei manu fortiter app̃hẽdimus: ad firmũ certitudinis statũ nosip̃os citi⁹ erigimus. Si his circulis fortiter inherem⁹: si deũ nõ mõ oĩa scire: oĩa disponere: ĩmo oĩa ab eterno: ⁊ p̃sciuisse: ⁊ p̃ordinasse firmiter credim⁹: facile p̃uidere poterimus: quõ in his oĩbus sapĩe sue peritiã cõmẽdat: qd̃ in tam tenebrosa tãte cõfusionis caligine: nihil est qd̃ añ p̃sciẽtie ⁊ scĩe ei⁹ ꝯspectũ latere valeat: qd̃ p̃destinatiõis sue: ⁊ dispositionis sue cursũ: in tanta tot ꝑturbationũ silua: nullũ unq̃ alicui⁹ offensiõis obstaculũ: q̃tulũcũq; p̃pediat: ꝙ int̃ tot mutabilitatis anfractus ꝑ equitatis ⁊ pietatis semitas absq; vllo euagationis deuio ad destinatũ locũ ꝑcurrat.

Venerabilis magistri richardi de sancto victore liber secũdus de arca mystica feliciter explicit.

Annotatio capitulorum libri tertii eiusdem.

De materia quarte cõtemplationis: eiusq; p prietate. Ca. I.

Quõ differat: vel quantũ emineat hoc ꝓtemplationis genus primo vel scõo. Ca. II.

Itẽ quõ differat: vl supemineat scõo. Ca. III

Quomodo differat: vel quãtum supereminet tertio. Ca. IIII.

Quantũ valeat fortiter insistere huic cõtemplationi: vel quõ mens ad ipsam ꝓficiat ex multa cõsideratione ⁊ cognitiõe sui. Ca. V.

Quõ ex speculatione sui spiritualiũ intelligẽtia cõparat: seu etiã amissa reparat. Ca. VI

Quõ ex speculatione sui accepta intelligẽtia ad omnia dilatat. Ca. VII.

De sensu triplici: p quos discurrere habet cõsideratio sui. Ca. VIII.

De sensu intellectuali: quo solo possunt inuisibilia videri. Ca. IX.

De intellectuali specula: eiusq; supereminentia. Ca. X.

De triplici distictõe q̃rte speculatõis. Ca. XI

De subdistinctione primi gradus huius contemplationis. Ca. XII.

Quõ in primo gradu huius ꝓtẽplatiõis mẽs

Annotatio capitulorū.

ercere se debeat: vel quantū eiusmodi exercitatio valeat. Ca. XIII.
De signatio eorū que in hoc speculatiōis gradu cōprehendi nō possunt. Ca. XIIII.
Ut nec negligere debemus illa que non nisi ex parte cōprehendimus. Ca. XV.
De subdistinctione secundi gradus huius cōtemplationis. Ca. XVI.
Ut quedam similiter in secūdo huius cōtemplationis gradu sunt: que cōprehendi non possunt. Ca. XVII.
De prima ⁊ secūda distinctiōe hui⁹ ꝓtēplationis earūdē differentia. Ca. XVIII.
Ut nullo sensu nostro cōprehendi valeant: q̄ ad tertiā distinctionē spectant. Ca. XIX.
Quō hoc ꝓtēplationis genus possit in q̄nq; gradus diuidi: ⁊ que pertineāt ad primum gradum. Ca. XX.
De cōsideratione eorum que ptinent ad secūdum gradum. Ca. XXI.
De ꝓsideratione eorum que pertinent ad tertiū gradum. Ca. XXII.
De consideratione eorū que ptinent ad quartum gradum. Ca. XXIII.
De consideratione eorū que ptinent ad quintum gradum. Ca. XXIIII.

Finis.

Venerabilis magistri Richardi de sancto victore liber tertius de arca mystica: In quo de quarto genere contemplationis tractatur: feliciter incipit.

De materia quarte cõtemplationis: eiusq; proprietate: Ca.I.

Postquam ea

que de circulis & vectib⁹ dicẽda videbant executi sum⁹: postulat expositionis ordo: vt de quarto genere cõtẽplationis aliqua loqui debeamus. Cõstat itaq; hoc cõtemplationis genus: vt superi⁹ iam diximus: in incorporeis & inuisibilib⁹ essentijs: vtpote spiritib⁹ angelicis & spiritibus humanis. Digna sane materia: digna plane eorum sciẽtia. Nec est enim nobilis illa: imo nobilissima creatura ad imaginẽ dei creata: omnibus creaturis prelata: ad summũ bonũ facta: in ipo & de ipso bonorũ omniũ creatore beanda. Ceterarum omniũ pfectio creaturarũ: sanctã scientiã hor quasi ab imo respicit: & quãtũcũq; excrescat: cuius multũ se erigat: ad huius cel-

situdinis culmē non ꝑtingit. Attende q̄ꝫ recte designetur ꝑ ꝓpitiatoriū: quod erat quidem nō totum deauratū sed aureū: totum de auro solo mundo atq; purissimo factū. Illud iubetur fieri de auro puro ⁊ mundo: tu doceris ex eo in hac cōsideratione vti debere intellectu subtili ⁊ puro. Quid hic facit phantasmatum corpaliū creatrix: moderatrix: reparatrix imaginatio. Recedat procul ab hoc negocio tot phantasiarum imaginatio formatrix: que tot corporaliū formas quotidie nouas creat: antiquas reparat: ⁊ ꝑ tam multiplices variosq; modos ꝓ arbitrio disponit ⁊ ordinat. Nil hic ꝓsunt īmo multū obsunt suoꝝ simulacrorum tam copiosa multitudo. Quid te improbum huic operi ingeris? Quid te in huꝰ ꝯtemplationis officinā cum tāta importunitate intrudis? Quid tu in hac officina? quid tibi cū pura intelligentia? Nescis operari in auro: nihil tibi in tali officio. Nescis purgare auruz: qui semp turbas intellectū purū: aurum tuū mixtum est scoria: immo auri tibi nulla est copia. Faciendū est ꝓpitiatoriū nostrū de auro mūdissimo. Nō est tibi qd̄ offeras: nō est tibi qd̄ agas: ad tale ⁊ in tali negocio: nihil in hoc opere opus habemꝰ opa tua paupcula ⁊ indisciplinata. Nec habes aurū: nec nosti artificiū.

Quicqd aliud est q̄ aur̄ quod paras offerre: non eo opus habemus: Tolle quod tuum est ⁊ vade. Nil in hoc opere opus habemus caprarū pilis: sed nec pellibus arietinis: seu etiā quibuslibet lignis. Q̄uis multum sis diues: ⁊ si hec seu his aliquid amplius habes: auruz tamen habere nō potes: nec est tibi in quo artifices adiuues: pili caprarū: sordes concupiscentiarū: ⁊ ex carnis delectatione fetide diligenter inspecte septē retractate: adiuuare possunt cōpunctos in oratione: exempla passionis: ⁊ q̄uis pelles arietū ꝓpio sanguine rubricate: iuuare possunt quāuis afflictū tribulatione pietatis operationes: ⁊ hmōi quelibet arbores p misericordie opera fructifere: a mūdi silua abscise: ⁊ ad iustīcie nozmā dolate ꝓdeē possunt sedulis in administratione. Sed horū omniū ⁊ hmōi quozūlibet memoria turbare pōt: potiusq̄ adiuuare animos suspensos in hmōi contēplationis specula. Quāto enim omniū cozporaliū phantasmatū pfectē obliuiscimur: tāto ꝓfundiē: tāto liberiē sup mūdanarū essentiarū occulta rimamur. Vndet q̄ aurū suum: studeatq̄ purgare intellectum ab omniū incursione phantasmatū: qui anhelat ad faciendū sibi ꝓpitiatoziū. Quis n̄ det iuuire virū diuitiax: virū plene eruditū: talem

deniq; virum: cui nec desit auri copia: nec artis industria: ad faciēdū ꝓpiciatoriū quo operienda est arca? Quis est ille qui sciat aurum suū ab omni scoria mundare: qui nouerit cor suū ab omni fantasia a deo purgare: quātum exigit dignitas operis: vel vrget auctoritas ꝓceptoris? Quis ille est qui sciat hmōi opus: & ad diffinitū diuino documento modū distēdere: & ad certā mensurā restringere: qui nouerit cor suū infimarū rerum cogitationibus in imo relictis: in solo sup mundanoꝝ spectaculorum intuitu defigere: & quantū huiꝰ speculationis amplitudo exigit: intelligētie sue radios circūquaq; diffundere? Quis inquā ille qui tantā apud se copiā inueniat: qui tāta intelligentie viuacitate vigeat: vt sufficiēter ad manū habeat: vnde & quō possit ꝓpiciatoriuꝫ suū in tantā longitudinē extēdere: & in eā latitudinē expandere: qua possit totā arcam operire? qui eousq; ad celestiū animoꝝ cōcordiā spūaliū gaudioꝝ armoniā intendat: vt omnem mundanā gloriā: omnē mundanā prudētiam: & p despectū deorsum premat: & sibūpsi interim p oblitionē abscōdat. Optimus mūdator auri: peritus artifex ꝓpiciatoriū: qui tota nouit intētione inherere celestibꝰ: querens sola que sursum sunt sapere: vt nihil infimoꝝ

oīm: vel ꝑ desideriū respiciat: vel ꝑ cogitatio-
nē aduertat. Quartū aūt cōtemplationis ge-
nus ꝙ ꝑdicta tria mira dignitatis sue eminen
tia superet: diligētius intuentē: recte intelligē
tem ratio manifesta latere nō sinit.

Quomō differat: vel quantū emi-neat hoc cōtemplationis genus pri-mo vel secundo: Ca.II.

Vis scire quantū intersit inter primū:
ꝛ hoc de quo loquimur qnartū. Dis-
cute si potes quantū a se distent: aurꝝ
ꝛ lignū. Nam primū opus ex ligno: quartuꝫ
ex auro cōficit. Et prima ꝑ primū opus: secū-
da ꝑ scdm considerationis species figuratur.
Quantū a se differre putamus spiritū ꝛ cor-
pus: si tantū a se distat corpus et corpus: q̄ꝫ-
ta differentia erit corporis ꝛ spūs? Compera
si placet solē cū silice: ꝛ que sit summorū ꝛ in-
fimorū corporū differentia: facile poteris ad-
uertere. Longe tñ maior credit cuiuslibet dif-
ferētia corporis ad quēlibet spiritū: q̄ꝫ possit
esse differentia quorūlibet ꝛ quātūlibet dissi-
miliū corporū. Puto qꝛ ꝟm distantiā essenti-
arum: erit ꝛ differētia scientiarū. Quāta autē
differentia sit harū quas hic ad inuicē cōferi-
mus speculationū: saltē te admoneat vtriusqꝫ

instrumentũ. Illa siquidẽ imaginationi: ista aũt innititur rationi. Sed quantuz putamus interesse inter imaginationẽ ⁊ rationẽ: nisi q̃ntum interest inter dominã ⁊ ancillã: ĩter inclytam ⁊ ignominiosam: eruditã ⁊ fatuam? Vidisti quantũ hoc cõtemplationis genus supemineat p̃mo: attende ⁊ nunc quantũ differat a secundo. Cõpara ad inuicẽ figurã amborũ: cogita si potes q̃d sit ĩter arce deaurationẽ ⁊ ꝓpitiatoriũ aureũ: opus videlicet secũdũ ⁊ quartum. Attende itaq; vtriusq; sitũ ⁊ locum: ⁊ q̃ illud quidẽ adheret: istud aũt supeminet ligno. Sed ⁊ illud surgit ab imo: istud vero iacet in summo. Et quidẽ vtrũq; opus ex auro cõficitur: nã ĩ vtraq; harũ speculationũ rerum existentiũ ratio queritur: sed in illa ratio rerũ visibilium: in ista essentiarũ inuisibiliũ dignitatẽ aut occultam rimamur: aut propalatam miramur. Ibi ergo ligna quedam velut auri fulgore ornamus: ibi rerum tantummodo dispositionem cũ rationis assignatione discutimus. Sed artificiale illud ꝓpitiatorij nostri op⁹ recte quidez lignis omnibus superfertur: q̃r calcatis vndiq; corporalium fantasmatum occursibus sublimis hui⁹ inuestigationis libamine anim⁹ ad summa leuat̃: ⁊ in eorũ admiratione suspendit̃. Ibi quidem arce nostre

deauratio paulatim surgit ab imo: & dum sen
sim ad altiora ꝓficit: quãdoq; sũmitatez arce
nostre apprehẽdit. Sic numirũ: sic ex rerũ vi
sibilium cognitione: ex vanitatis mutabilita
tisq; cõsideratione cogit animus ea ipsa que
minus miratur fugere: & de quodã quasi im
menso fluctuatiõis diluuio in aurã vere liber
tatis effugere: cui est ꝓpzium plene ima dese
rere: inferiora omnia ꝑ despectuz calcare: & in
summis & veris bonis ꝑ desideriũ requiesce
re. Nihil verius: nihil rectius vtiq;: & absq; vl
la dubitatione mundanorũ mutabilitas quã
to diligentius cõspicitur: tanto melius: tanto
manifestius & ꝑ fortitudinẽ fugienda: & ꝑ de
spectũ calcanda cognoscitur. Quis eñ in ip
sis sint innumera ex diuina dispositione mi
randa: sunt tñ eadem ipsa & ꝓ sua mutabilita
te cõtemnẽda: & ꝓ nostra vtilitate fugienda.
Quid est q ꝓpitiatoriũ ne lignis imediate iũ
gatur deauratiõis interpositõe semoueꝝ: nisi
q ex mutabiliũ cognitiõe: & mutabilitatis cõ
templatione ab eorũ amore repellimur? At
tẽdat g vnusquisq; nostrũ in hui⁹ ꝓpitiatoriũ:
& tũc redeat ad seipsum. Ecce ꝓpitiatoriũ no
strum imis supeminet: in summis iacet. Su
pereminet vt ꝓsideat: iacet vt quiescat. Ascen
de ergo & tu ad cor altum: fige in summis de

modi

siderium tuũ: ⁊ inuenies tam iocundũ q̃ tranquillũ reclinatoriũ.

Item quomodo differat: vel supemineat secũdo: Ca. III.

Possumus tamẽ adhuc differentiam harum cõtemplationũ ꝓpriam ⁊ specialem ostendere: si in earũ figurã velimus diligẽtius intendere. Oportuit em̃ ꝓpitiatoriũ vtpote arce operculũ nõ nihil habere spissitudinis. Deauratio ꝟo multũ tenuis pene ĩmo penitus nil videt̃ hr̃e nõ dicã crassitudinis ꝫ nec soliditatis. Quid em̃ deaurationẽ rectius appellemus: q̃ quandã sensus exterioris illusionẽ? Illud siquidẽ cui deauratio supducitur: totũ aureũ visui exteriori mentitur. Sic nimirũ: sic scientia illa que inflat: q̃rundã quidẽ alta sapientiũ: sed carnaliter desipientiuꝫ: oculos magis illudit q̃ illuminat. Quo em̃ tibi sciẽtia exteriorũ: nisi forte te adiuuet ad scientiã interiorũ? alioquin sapiẽtia tua stulticia est apud deũ. Quid tibi ꝓdest cetera omnia scisse: ⁊ teipsuꝫ nescire: creatorẽq̃ tuũ ignorare? Quid tantũ gloriar? mũdi philosophe? Si gloriari oportet: non in te: sed in dño gloriare? Profecto si hec tua sapiẽtia insipida: ⁊ doctrina indocta: te ad cognitionem

tui: seu etiã ad noticiã dei ꝓuocaret: te nõ tã tumidum ꝙ timidũ redderet. Si sapis recte: si sapis vere: noli altũ sapere: sed time. Quid habes qõ nõ accepisti: Gloziari opoztet in illo a quo accepisti. Quid autẽ gloziaris quasi nõ acceperis: Si voluero inquit gloziari nõ ero insipiens: veritatẽ eñ dicam. Vides certe ꝙ nomen habeã ex re: philosophus dicoz: amatoz sapientie: eo ꝙ dixerim sapiẽtie: Soroz mea es: ꝛ prudentiã vocaui amicã meã. Falleris falleris philosophe: species eñ decepit te:: ꝛ cõcupiscentia subuertit coz tuum. Hec quã sapientiã putas: sapientiã nomiãs: stultitia est apud deũ. Quid tibi ꝓdest cetera omnia scisse: Quis ergo inquis ei locus est in arca sapiẽtie: vel quid tale opus tali eguit deauratione: si superficietenus lucet: si nihil solidum habet: cur in tali opere locũ materie tenet: Audi ergo si placet: quid placeat in opere nostro: vel quid nobis displiceat in opere tuo: Arca tua nõ habet operculũ: nescꝫ facere ꝓpitiatoziũ: sed sola contentus deauratione: gloziaris de operis cõsũmatione: facis et nescis opus cõtumelie: dignũ sane omni derisione: eo ꝙ ceperis edificare: ꝛ nõ potueris consũmare. Stulte ꝛ insipiens nescis an dissimulas: qz vas qõ operculũ nõ habet iuxta diu-

num p̄ceptū facile occasione frangi oportet. Dignum sane vas qđ frāgi debeat: eo ꝙ semper ⁊ vbiq; sordibus omnibus pateat. Mundas immūde philosophe: qđ deforis est vasis tui: intus autē plenū est omni spurcicia: et sola cōtentus fama nullum studiū exhibes in emundanda cōscientia. Arca tua exteri⁹ splēdet: intus sordet: vtpote que operculū nō habet. Captator fame: neglector cōscientie: nunq̄d nā non attendis: quia hec oportuit facere: ⁊ illa nō omittere. Luceat arca tua exteri⁹: luceat nihilomin⁹ interi⁹. Exteri⁹ luceat ꝓpter illđ: Sic luceat lux vr̄a corā hoīb⁹: vt videāt opa vr̄a bona: ⁊ glorificēt patrē vestrū q̄ in celis est. Intus autē nihilomin⁹ luceat: ꝓpter illud: Pharisee cece munda prius qđ intus est calicis ⁊ parapsidis: vt fiat ⁊ id qđ de foris est mundū. Opus ergo habet arca nostra deauratiōe: sed nō oportet eā sola deauratione ꝯtētā esse: nā sine operculo non pōt internā mundiciā cōseruare. Stude ḡ iuxta diuinū documentū facere ꝓpitiatoriū: ⁊ quale sapientie arcam decet. Accipe opculū philosophe īmunde: si vis habere sapiētie arcā intrinsec⁹ mundam: ⁊ si cōseruare cupis cordis mundiciam. Ascēde ad hunc quartū ꝯtēplationis gradū: qui designat̄ ꝑ arce ꝓpitiatoriū. Superi⁹ iaꝫ

dixim⁹ q hec illa est speculatio que habeꝫ de
substantijs inuisibilibus: humanis videlicet
seu etiã angelicis spiritib⁹. Primũ ergo est in
hac cõsideratione vt redeas ad teipsũ: intres
ad cor tuũ: discas estimare spiritũ tuũ. Discu
te quid sis: q̃d fueris: quid esse debueris: q̃d
esse possis. Quid fueris p naturã: q̃d mõ sis p
culpam: quid esse debueris p industriã: quid
adhuc esse possis p gratiã. Disce ergo ex tuo
spiritu cognoscere: quid debeas de alijs spiri
tibus estimare: hec porta: hec scala: hic intro
it⁹: iste ascẽsus. Hac intraꝫ ad intima: hac ele
uatur ad summa. Hec via ad huius specula
tionis fastigiũ: hoc fabricandi ꝓpitiatorij arti
ficiũ. Hec est ars absq; dubio p quam cordis
mundicia recuperaꝫ: recuperata seruaꝫ. Vi
des certe q̃ recte hoc opus arce operculũ di
cimus: p qđ interiorum mundiciã munimus.
Vtiq; si arca tua cũ deauratione sua tali op
culo huius ꝓpitiatorio subiaceret: si tua phi
losophia tali philosophie subseruiret: vtiq;
nobis t ipsa placeret. Sed norũt ea vtiq; no
stri melius theologi q̃ mũdi philosophi. De
niq; audi q̃d nobis i nostro opere placeat: vel
quid tibi in arce nostre deauratione placere
iuste debeat. Primo q ligno superponitur:
secundo q ꝓpitiatorio supponitur: tertio

q̄ vtriq̄ interponit̄. Ligno supponit̄ vt emineat: ⁊ cōcupiscentiā oculorū tibi abscondat: ⁊ sit tibi in velamē oculoꝝ tuorū: ne forte aperiantur oculi tui ⁊ videant vanitatē. Propitiatorio supponit̄: vt in alta attollat: vt inferioꝝ scientia supiori subseruiat: ⁊ mētis oculū multo exercitio ad altiora capiēda exacuat. Propitiatorio ⁊ ligno interponit̄: vt ab inuicē diuidat: ⁊ animū humanū ab inferioruꝫ amore suspendat: ne forte de sublimibus deiect⁹: et de loco voluptatis a ꝓpria cōcupiscentia abstractus: ⁊ illect⁹: post cōcupiscētias suas eat ⁊ fiat vagus ⁊ ꝓfugus sup terram.

Quomō differat: vel quantū sup emineat tertio: Ca. IIII.

Comparauimus iam quartū cōtemplationis gradū cū primo ⁊ secūdo: cōferatur adhuc si placet etiā cū tertio. Sed hoc forte melius facim⁹ si ī vtriusq̄ figurā intēdimus. Intendēs itaq̄ in amboꝝ figurā: aureū scꝫ ꝓpitiatoriū: aureāq̄ coronā multiplicē eorū inuenio differentiā. Taceo illud q̄ corona ligno affigitur. Nā tertius ꝯtēplationis gradus (vt superi⁹ monstratuꝫ est) imaginationi innitit̄. Quart⁹ vero hic (de q̄ modo loquimur) omnē imaginationē sue in-

uestigationis altitudine calcare cõtendit. Unde ꝓpter similitudinis exp̄ssionē ꝓpitiatoriū nostrū: nec ligno adherere: nec affigi debuit. Transeo ⁊ illud ꝙ corona stans in altū surgit: ꝓpitiatoriū vero iacens in magnā se circūquaqꝫ amplitudinē expandit: eo ꝙ in hmōi ꝯtemplatōis dulci suauitate: ⁊ suaui dulcedine animus sibi magne securitatis locum: ⁊ mirande tranquillitatis secretū primo inueniat: ⁊ tam insolita: inexptaqꝫ iocūditas cordis desideriū ad quietē colligat: ⁊ ad pacem cōponat. Sed vtriusqꝫ magnitudinē attendo: ⁊ eorū in hac parte differentiā sine diligenti cōsideratione nō transeo. Ecce em̄ qd̄ negare nō valeo: nihil differūt in materie qualitate: sed multum est ꝑ omnē modū: ꝙ ab inuicez distant in materie quātitate. Utrūqꝫ ex auro format̄: quia vtrūqꝫ in ratiocinatiōe versatur. Sed ꝑ exiguū valde est illud tantillū auri vnde corona ꝓducitur: si ad ꝓpitiatorij magnitudinē comparet̄. Deniqꝫ hmōi mensura cū magna diligentia tam in lōgitudine q̄ꝫ in latitudine diuino magisterio diffinit̄. De illiꝰ autē magnitudine oīno tacetur: nec ulla eiꝰ mensura describitur: ac si diuinꝰ sermo de corone fabricatione tacite innuat: Qui pōt cape capiat: ⁊ vnusquisqꝫ q̄ꝫtū pōt facere faciat. Puto qꝛ si eius

altitudo: vel vsq; ad dimidiũ cnbitum se extẽdere potuisset: qd̃ diuinus sermo hoc oĩno tacite nõ preteriret. Sed nouit domin⁹ figmentum nostrũ: ⁊ eum qui docet hominẽ scientiã oĩno latere nõ potuit: quãtã ad hoc opus humana paupertas auri inopiã sustineat: ⁊ quõ eam in eius cõsiderationis specula sensus sui exiguitas angustet. Quo nã em̃ mõ eo loco sapiẽtie aurĩ abũdet: vbi ad ea q̃ intelligẽda sũt oĩ instrumẽto caret: vel si hz habet. Quale q̃so homo instrumentũ inueniet ad app̃hendẽdam eã pacem: que exuperat omnẽ sensum? Quo queso sensu cõprehendat quod oculus non vidit: nec auris audiuit: nec in cor hominis ascẽdit. Nam cũ paulus vel paulo similis eleuatur sup seipsum: rapit̃ vsq; ad tertiuz celum: profecto archana illa que non licet homini loqui: nõ inuestigat per spiritũ ꝓprium: sed reuelat ei deus per spiritũ sanctum. Sed quicquid iuxta hunc modum per quendam mentis excessum humana ratio attingit: huius tertie cõsiderationis specula p̃ nimia exiguitatis sue angustia minime capit. Deniq; ad aliud non autẽ ad hoc cõtemplationis genus pertinet quicquid humana experientia ꝑ mentis excessum raptim videt. Quid ergo mirum si mentez humanã scientie sue exiguitas

angustat: in ea potissimũ consideratione: vbi ad ea que inuestiganda sunt magna sensus inopia laborat. Quicquid eñ de rerũ inuisibilium cognitione: ratiocinãdo colligit: vel per rerum visibiliũ similitudinẽ inuenit: in veritatis cõtemplatione pene nihil esse dep̃hendit. Unde est ꝙ corone nulla mensura prescribit̃: que in ꝓpitiatorij descriptione tam diligenter exprimitur: puto qꝛ ex his patenter datur intelligi: cur in hoc adhuc opere tãta sit inopia auri.

Quantum valeat fortiter insistere huic cõtemplationi: vel quomõ mẽs ad ipsam ꝓficiat ex multa cõsideratione ⁊ cognitione sui: Ca.V.

Qui aũt querit sapiẽtie auro abũdare debet iuxta vires suas huic q̃rte cõtẽplationi insistere: ac ꝓpitiatorio fabricãdo fortiter desudare. Placet eñ multuꝫ ꝑoẽm modũ huius opus: ⁊ offert in id operis sponte sua oĩs vltroneus: nõ dicã quãtũ satis est: sed pene sꝑ plusq̃ necesse est. Nunq̃ auri copia illi deesse poterit: qui huic operi fortiter institerit. Si rationẽ queris rationẽ accipe. Cum eñ incipis spiritalibus theorijs insistere: ⁊ per spirit⁹ tui ꝯsiderationẽ in spirituũ

cõtemplatione assurgere: ⁊ in hunc modũ spi
ritualibus spiritualia cõparare: incipis et tu
spiritualis esse. Immo absq; dubio in hac cõ-
templatione ꝑficeris: qđ in p̄cedenti incipis
esse videlicet spũalis. Et satis nosti: qꝛ spũalis
dijudicat oĩa: ⁊ h̄ q̄lis erit sciẽtia: q̄ntaue auri
hui⁹ copia posse dijudicare oĩa. Vis adhuc
tibi aperti⁹ ostendi vnde tibi cõparare possis
hanc copiã auri. Nũquid nam mẽti excidit ꝙ
regnũ dei intra nos sit? Ecce inquis intra nos
est regnũ celorũ. Sed nũq̄t similiter ĩtra nos
est etiã aurũ? Quid inquã siccine oblitus es:
quia simile est regnũ celorũ thesauro abscon-
dito in agro. Ecce vnde tibi copia auri: copi-
ose abũdet ad manuꝫ habes: effode si placet:
tantũmodo vade: ⁊ vende que habes: ⁊ eme
agrũ istum: ⁊ quere thesauruꝫ absconditum.
Quecũq; in mũdo cõcupiscis: quecũq; ĩ mũ
do amittere metuis: impẽde libẽter ꝓ liberta
te cordis. Empto aũt agro fode in altũ: exul-
tans nimirũ sicut qui effodiunt thesauꝝ: gau
dentq; vehemẽter cũ inuenerint sepulchruꝫ.
Querere aũt oportet thesaurũ hunc in ꝓfun-
do: qꝛ sapientia trahit̄ đ occulto. Sed me mi
serum: vnde mihi aurũ in deauratiõe corone:
⁊ ꝓpitiatorij. Argentũ ⁊ aurũ non est mihi: et
vnde vel quõ possunt hec fieri. Qua arte q̄so

aurū mihi cōpero: Fodere nō valeo: mendi/
care erubesco: scio quid faciā: vadaz ad patrē
meū: patrē misericordiarū: a quo omne datū
optimū: ⁊ omne donū pfectuz: eo q̄ sit diues
in omnes: qui dat omnib⁹ affluēter: ⁊ nō im/
properat. Effundo itaq̄ in cōspectu ei⁹ oza/
onem meā: ⁊ paupertatē meā ante ipsum ꝓ/
nuncio: ⁊ auri inopiā: ⁊ dicam ei: Domine tu
scis insipientiā meā: ⁊ substātia mea tanq̄ ni/
hil ante te. Da mihi intellectū vñe: ⁊ aurū ha
beo: ⁊ diues sum. Custodi animā meā qm in/
firmus sum: ⁊ quale cōcupisco habeo ꝓpitia/
toziū. O quāta illi copia auri extitit: qui in ve
ritate psallere potuit: Sup omnes docentes
me intellexi. Et rursum: Sup senes intellexi:
q̄z mandata tua quesiui. O quale ꝓpitiatoziū
habebat: qui coz̄ dño fiducialiter psallebat:
Protexisti me a cōuentu malignantiū a mul/
titudine operantiū iniquitatē. Sero quidem
verūtamē tandē aliquādo paulus sibi fecerat
ꝓpitiatoziū: qui palā ꝓfitetur: nihil mihi con
scius sum. Sine em̄ ingenti cōsilio cōscientie
sue arcā mundare nō nosset: ⁊ sine aureo ꝓpiti
atozio cordis archana munda seruare nō pos
set. Sz eo adhuc tempoze quando psecutus
est ecclesiam dei: puto q̄z ꝓpitiatozio careret.
Sz reputatū est ei ad indulgētiā: eo q̄ nesci⁹

hoc faceret: ⁊ aurũ nõ haberet vnde sibi ꝓpiti atorium faceret. Deniq; quo nã modo ꝓpitia torium facere poterat: quãdo apertis oculis nil videbat: sed postq̃ recepit lumen oculorũ suorũ: factus est vir videns paupertatẽ suam ⁊ de reliquo curam sui curiosius agens: reuer sus est in semetipsum: ⁊ experimento didicit: qđ absq; dubio intra nos sit regnũ celoꝝ. Inuento nãq; thesauro abscondito in agro: dita tus est valde: ⁊ factus inclyt⁹ cepit possidere substantiã multã nimis sup̃ milia auri ⁊ argen ti. Deniq; audi gloriantẽ: nõ tam de auro q̃ de thesauro. Habem⁹ aũt (ait) thesaurũ istũ in vasis fictilib⁹. O virum diuitiarum: o vere inclytuꝫ factũ. Nunquid nã nõ erat vir ille di tissimus inter omnes oriẽtales: qui sapientiã loquebat̃ inter ꝑfectos? Sed quid de illo di cturi sumus: qui nõ sero quidẽ sicut paulus: sed ab ineunte etate ꝓpitiatoriũ sibi fecerat: ꝑ quod ⁊ cordis sui mundiciã seruauerat. Unde ⁊ dicebat: Neq; em̃ reꝑhendit me cor me um: ĩ omni vita mea. Deniq; si ⁊ tu cupis im plere dominicũ p̃ceptũ: omni custodia serua cor tuũ: ⁊ quale a te dñs exigit cepisti facere ꝓ pitiatoriũ. Disce vel exemplo quid facere ex pediat. Audi dauid quomõ tibi seipsum in ex emplũ ꝓponat: Meditatus sum (inquit) no-

cte cũ corde meo: et exercitabar ⁊ scopebã spiritum meũ. Meditabatur ille cum corde suo: meditare ⁊ tu cum corde tuo. Scopebat ⁊ ille spiritum suũ: scope et tu spiritum tuũ. Exerce agrum istũ: attende temetipsum absq; dubio insistens huic exercitio: inuenies thesaurum istum absconditũ in agro.

Quomõ ex speculatione sui spiritualiũ intelligẽtia cõparat̃: seu etiam amissa reparatur: Ca.VI.

Ex hoc exercitio crescit auri copia: mltiplicatur scientia: augmentatur sapientia. Ex hoc exercitio cordis oculus mundat̃: ĩgeniũ acuit̃: intelligẽtia dilatat̃. Nihil recte estimat: qui seip̃m ignorat. Nescit q̃ sub pedibus suis omnis mũdana gloria iaceat: q̃ ꝯditionis sue dignitatẽ non pensat. Nescit oĩno: nescit q̃d de spiritu angelico: q̃d de spiritu diuino sentire debeat: q̃ spiritũ suũ prius nõ cogitat. Si nõdũ idone⁹ es intrare ad temetipsum: quomõ ad illa rimanda idoneus eris: que sunt supra temetipsum? Si nonduꝫ dignus es intrare in tabernaculum primum: qua fronte p̃sumis ĩgredi in tabernaculũ secũdũ: h̃ est: in sctã sctõꝝ? Si nõdũ moliri potes gress⁹ altos: vt cũ dño iesu: vel saltẽ cũ moyse

ascendas in montē excelsum: qua p̄sumptiōe paras volare in celum? Prius redi ad te ꝯ rimari p̄sumas que sunt supra te. Prius sol ortus sui cōfinia irradiat: ꝯ ad altiora conscendat. Hinc etiā p salomonē dicitur: Oritur sol & occidit: & ad locū suum reuertit: ibiq; renascens girat p meridiē: & flectitur ad aquilonē. Ergo sol ad locū suum reuertit: vt ibi renascatur: indeq; renascēs paulatim se ad altiora eleuat: vt postmodū celi verticē tangat. Oritur inquit sol: & occidit: & ad locū suum reuertit. Sol oritur quādo veritatis itelligētia cordi inspiratur. Itēq; sol occidit: cū intelligētie radius subtrahit. Sed post occasum sol ad locum suū reuertit: vt iterū renascatur. Solis huiuscemodi locus ipe est anim⁹. Ex ipso em̄ animo intelligentia nascit: qñ a diuina gratia visitatur. Quid ergo est solē ad locū suū redire: nisi mentis intuitū ad sui cōsiderationē reflectere? Post occasum ergo sol ad locū suum reuertitur: q; p subtractionē gratie ad defect⁹ sui cōsiderationē mentis oculus reuerberat. Per hoc em̄ q diuina gratia se ad tēpus subtrahit: cogitur homo cognoscere ꝯ nihil sit: & ꝯ p se nihil possit. Sed post loci sui reuersiones iterū renascit: q; p ꝯsiderationē, p̄prie infirmitatis amissa intelligentia reparat.

Quō ex speculatione sui accepta intelligētia homo ad omnia dilatat̄. Capitulū. VII.

i In loco aūt suo sol renascēs paulatiz ad altiora ꝯscēdit: cū anim⁹ ꝑ sui cognitōez ī celestiū ꝯtēplatiōz assurgit. Sz cū ad summū vsqꝫ ꝑducit̄: ibi libēter immorat̄: qꝛ mira illic suꝑcelestiū spectaculorū iocūditate reficit̄. Studiose itaqꝫ in eo locoꝝ moras innectit: vbi cursum suū in circulū flectit. Ea ꝓpt̄ vtiqꝫ gyrat ꝑ meridiē: neqꝫ eo desiderio fert̄ ī imo: ꝫ flectit̄ ad aq̄lonē. Iocūda sane admodū plaga meridiana a nimietate luc̄ ⁊ calore diei: eo ꝙ dulce sit valde ⁊ delectabile aspectu contemplari beatoꝝ spirituū ordines hilarescētes in claritate et charitate dei. Nihil ꝓculdubio tale habet aquilonaris illa plaga ꝑpetuis tenebris addicta: ⁊ ꝑhenni frigore dānata: eo ꝙ in talib⁹ regiōib⁹ digne cruciēt̄ reproboꝝ corda: ⁊ ꝑ maliciā frigida: ⁊ ꝑ ignorantiā ceca. Nō ḡ illuc vsqꝫ ꝑcurrit: sed tm̄ flectit̄. Nā nullo desiderio puto ad tam inamabilē regionē trahit̄: flectit̄ tm̄ vt q̄ illic sūt q̄si alonge ꝓspiciat: et q̄ mala qua cautelaqꝫ vitare debeat agnoscat. In oriēte accipimus cognitionē morū nr̄oꝝ: discretionē virtutū ⁊

vitioꝝ. In meridie cōtēplamur p̄mia merito rū bonoꝝ: gaudia ciuiū supnoꝝ ⁊ arcana diuinoꝝ secretoꝝ. In septētrione cognoscimus retributiōes maloꝝ meritoꝝ: malignoꝝ spiritu ū dānationē ⁊ reproboꝝ hoīm finē. Vides q̄tū valeat homī plena cognitio suij p̄i⁹. Ex hac siq̄dez cognitiōe ꝓficit hō ad cognitionē omniū celestiū: terrestriū ⁊ infernoꝝ.

De sensu triplici ꝑ quos discurrere habet cognitio sui. Capi. VIII.

Si ḡ cupis euolare vsq̄ ad secūdū siue etiā vsq̄ ad tertiū celū: sit tibi trāsitus ꝑ p̄mū. Spūs siq̄dē oīa scrutat̄: etiam profunda dei. Si ergo ⁊ tu scrutari patas ꝓfunda dei: scrutare prius ꝓfunda spūs tui. Profundū siq̄dē īmo ⁊ prauū ē cor hoīs ⁊ inscrutabile: ⁊ q̄s coḡscet illud? Inscrutabile sane nisi forte ei q̄ spiritalis ē. Spiritalis. n. dijudicat oīa: ⁊ ip̄e a nemine iudicat̄: eo q̄ soli spiritales digni inuēti sūt q̄ videāt opa dei: ⁊ mirabilia ei⁹ ī ꝓfūdo. In h̄ sane ꝓfūdo īuenies multa stupēda: ⁊ admiratiōe digna. Ibi īuenire licet aliū quēdā orbē terraꝝ: latū q̄dē ⁊ amplū: ⁊ aliā quadā plenitudinē orbis terrarū. Ibi sua quedā t̄ra suū habet celū: nec vnū tm̄: s̄ post p̄mū secūdū: ⁊ tertiū post p̄mū ⁊ se

cũdũ. Et vt ꝫ triplex celũ cõgrua possim⁹ di-
stinctiõe discernere: ꝑmũ dicaꝫ imaginabile:
secũdũ rõnale: tertiũ intellectuale. Tenet itaq;
imaginatio vicẽ ꝑmi celi: rõ scõi: intelligen-
tia ꝟo tertij. Et hoꝝ q̃dẽ ꝑmũ ceteroꝝ cõpa-
tiõe grossũ atq; corpulentũ: ⁊ suo q̃dãmõ pal-
pabile atq; corpeũ: eo q̃ sit imaginariũ atq;
fãtasticũ: post se trahẽs ⁊ ĩ se retinẽs formas
⁊ silitudines rerũ corpaliũ. Reliqui ꝟo duo
celi huiꝰ cõpatiõe admodũ sbtiles sũt ⁊ oĩno
incorporei: ⁊ a ꝑmi crassitudine mltũ lõginq.
Sic sane celũ exteriꝰ qõ nos dicimꝰ firmamẽ-
tũ absq; vlla dubitatõe cõstat eẽ visibile atq;
corporeũ: ⁊ ipm q̃dẽ oĩm ꝑmũ ⁊ infimũ. Qõ
aũt est ꝛra ad ꝫ visibile celũ: ꝫ ẽ sensus corpo-
reꝰ ad illud internũ et fantasticũ ac imagina-
riũ celũ. Nam sicut hoc visibile celũ omniũ
q̃ terra gignit atq; nutrit multitudinez sinus
sui magnitudine cõprehẽdit: sic omniũ q̃ sen-
sus attingit: appetitus suggerit silitudines in-
tra sinũ suum imaginatio includit. In primo
itaq; celo cõtinenꝫ oĩa rerũ visibiliũ imagi-
nes ⁊ silitudines. Ad secũdũ ꝟo ptinẽt visibi-
liũ oĩm rõnes: diffinitiões: ⁊ inuisibiliũ inue-
stigationes. Ad tertiũ aũt spectant spiritaliũ
operum ⁊ diuinoꝝ cõphensiones ⁊ cõtem-
plationes.

De sensu intellectuali: quo solo possunt inuisibilia videri. Ca. IX

Intelligētie siquidē oculus est sensus ille quo inuisibilia videm⁹: non sicut oculo ratōnis quo occulta ⁊ obscura inuestigatiōe querim⁹ ⁊ inuenim⁹: sicut sepe causas ꝑ effect⁹: vl' effect⁹ ꝑ causas: ⁊ alia atq; alia quocūq; mō rōcinādo cōprehendim⁹: ꝫ sicut corꝑalia corporeo sensu videre solemus visibiliter: ꝑsentialit̄ atq; corporalit̄: sic vtiq; ītellectual' ille sensus īuisibilia capit inuisibiliter quidē ꝫ ꝑsentialit̄ ꝫ essentialit̄. Sed habet sane hic oculus intellectualis añ se velū magnū oppansū ex delectatiōe peccati fuscatum: et tot desideriorꝫ carnaliū multiplicitate contextū: ꝙ cōtemplantis intuitū a diuinorū secretorū arcanis arceat: nisi quātū diuina dignatio quēlibet pro sua aliorū ve vtilitate admiserit. Testat̄ h̄ ꝓpha qui dño ꝓclamabat: Reuela oculos meos. Profecto velatos oculos se hr̄e probat: q̄ eos a dño reuelari postulat. Videt tñ aīa isto oculo q̄ citra velū sunt: hoc est inuisibilia sua: ea videlicet que in ipsa sunt: nō tñ oīa: qꝛ nō oīa citra velū sūt: eo quidem oculo q̄ sua quedā: videlicꝫ seip̄am: id est aīe ip̄i⁹ essentiā videre nō valet. Sꝫ dubitari pōt vtrū nam eodē hoc intelligētie oculo vi-

furi simus ea q̄ vltra velū esse significam⁹: an alius sensus sit q̄ vtamur ad videda iuisibilia nra: t alⁱ sensus sit q̄ vtamur ad videnda inuisibilia diuina. Sed q̄ aliū sensum intuitum supioz: t aliū intuitū inferiozū esse cōtendūt: rideāt vñ hoc pbare possint. Hinc tñ eē credo q⁹ hui⁹ vocabuli: h̄ est intelligētie significationē totiēs cōfundūt. Naz nūc circa supiozē tñ: nūc solū circa inferiozē speculationē eius significationē restringūt: nūc vtrūq⁹ sensū sb vni⁹ hui⁹ vocabuli significatōe cōprehēdūt. Verūtñ hūc geminū supioz t inferioz intuitū: siue dicam⁹ geminū q̄si in vno capite sensum: siue duplex tñ eiusdē sensus instrumētū: siue eiusdē instrumenti geminū effectū: q̄q̄d hoz velimus eligere: nihil tñ impedit dicere vtrūq⁹ eoz ad intellectuale celū ptinere. Cur eteni h̄ etiā celū duo lumiaria magna non dicat hz̄e sicut t de cetert oportet credere: vt i h̄ supmo celo speculatio sblimioz atq⁹ subtilioz sit lumiare mai⁹: t speculatio inferioz t obscurioz sit lumiare minus:

De intellectuali speculatōne eiusq⁹ supeminentia. Capi. X.

h Habet aūt h̄ vltimū t sūmū celū diem suā: habet nimirū t noctē suā. Et si h̄

celū attendim⁹ q̄dīu in hac vita sumus: quid aliud q̄ noctē habem⁹: Nihil aliud hīe possum⁹ donec nox i suo cursu iter suū pegerit: ⁊ auroza lucis rutilās: noctis tenebras deterserit. Verūtū hec nox sicut dies illumiabit: eo q̄ quilibet inferior celox dies ab huⁱ noctis superet claritate. Siquidē fecit deus lunā ⁊ stellas in potestatē noctis: ⁊ idcirco hec nox illuminatio mea in deliciis meis. Habet em̄ lunā suā lumiare illud minus qđ supius assignauimus: Habet ⁊ stellas expandentes lumen suum: multifozmes vtiq̄ modos diuine reuelationū. Sz q̄ dozmiūt: nocte quidē dozmiūt nec possūt videre celi huⁱ lumiaria: nec cozā dño psallere cū ꝓpha: Cm̄ videbo celos tuos opa digitox tuox: lunā ⁊ stellas q̄ tu fundasti. Sic nec illō: Media nocte surgebā ad confitendum tibi. Quid dicam ō hmōi homie: eo q̄ frustra expectet diē ⁊ nō videat nec lucē surgētis auroze: Profecto q̄ eiusmodi sūt sicut cera q̄ fluit auferent: supcecidit ignis ⁊ nō viderūt solem. Felices q̄ fiducialiter de huⁱ diei mane psallere audēt: Mane astabo tibi ⁊ videbo: qm̄ nō deus volēs iniquitatē tu es. Puto huⁱ diei meridiē significasse: q̄ dilecto suo dicebat: Indica m̄ quez diligit aīa mea: vbi pascas: vbi cubas i meridie: Puto huⁱ

diei mane significare voluisse: eiusq; desiderio diu estuasse q̄ dicebat: Sperabā vsq; ad mane. Quis ex nobis oīb⁹ exultauit vt videret diem istum: vidit & gauisus est: Profecto magn⁹ ē q̄cūq; ille ē. Neminē tū credo ad h⁹ diei meridiē in hac dūtaxat carne corruptibili posse ptingere: q̄uis nō audeam negare de mane. Profecto q̄sq; nostrū ad hui⁹ diei claritatē potuerit puenire: dū ortus fuerit sol de celo: videbit sñie illius veritatē: quā absq; dubio dicit sapīa: Dulce lumē & delectabile oculis videre solē. Sol hui⁹ diei ortū habet: sed nescit occasū: sic & ipe dies caret vespa: q̄uis incipiat ab aurora. Nō nouit illud celū celoꝝ nisi vnū diem tm̄. Sed melior est dies vna in atrijs eius sup milia dieꝝ inferioꝝ celoꝝ. Nā scōmpfecto celū habet dies multos & noctes etiā innumeras: p̄m q; sol ei⁹ oriē & occidit: et ad locū suū reuertit. Sic & p̄mū celū accepit lunā in tpe: & sol cognouit occasum suū. Sed sūmi celi: sol & luna steterūt i habitaculo suo. Cū em̄ celi hui⁹ lumīaria ad sūmū puenerint figūt cursū suū: nec de cetero vnq̄ declināt ad occasū. Si oino & absq; dubio regnū celoꝝ intra nos ē: si i nobis ipis illō inueniri pōt: vbi q̄so q̄ in h̄ celoꝝ sūmo recti⁹ queriē: citi⁹ inueniē: & tutius possidē: Puto q; oīs regni

illi⁹ regiões abundãt auro: eo ꝙ sil'e sit regnũ celoꝝ thesauro abscõdito in agro. Nã si scie auruz: si sapie thesaurũ q̃ris ⁊ diligis: vbi q̃so abũdantiorẽ copiã q̃ꝫ in h̃ celoꝝ sũmo inuenire poteris? Ubi obsecro summe sapie claritas poterit tibi melius elucescere: q̃ꝫ in exp̃ssa illi⁹ imagine: q̃ꝫ in excellẽtissimo eius ope: aĩe videlicz creatõe: repatõe atqꝫ gl'ificatiõe? Ex hac sane specula: quasi e vicino valet et solet videri q̃lis sit illa sublimitas spũs angelici: et q̃ sit illa supeminẽs magnitudo spũs diuini. Nusq̃ꝫ locoꝝ apparet veri⁹: certi⁹ atqꝫ limpidius: q̃ꝫ e sublimi solij huius fastigio: q̃ sit illa supnoꝝ ciuiũ sũma et sempiterna beatitudo. Nusq̃ꝫ q̃ꝫ ex h̃ excellẽtissimo celoꝝ spũs ille q̃ scrutat̃ oĩa etiã ꝓfunda dei: sereni⁹ ꝯtemplat̃ ĩuisibilia illa dei: q̃ ꝑ ea q̃ facta sũt ĩtellecta cõspiciunt̃. Nusq̃ꝫ in omĩ ei⁹ ope q̃ꝫ in aĩe creatiõe: repatiõe ⁊ gl'ificatiõe apparet ei⁹ vl' potẽtia sublimioꝛ: vel sapiẽtia mirabilioꝛ: vl' misericoꝛdia iocũdioꝛ. Certe vides vt arbitroꝛ vnd̃ tibi illa tanta auri copia: quã tibi supius ꝓmisi: quõ videlicet ex multa cõsideratiõe ⁊ agnitiõe spũs tui sb̃leueris ad agnitionẽ ⁊ cõtemplationẽ spũs angelici: ⁊ spũs diuini.

De triplici distinctiõe quarte speculationis. Capitulũ. XI.

Ed qꝛ iã ꝑ expositionẽ tetigim⁹ vnd̃ in tale ac tm̃ opus auro abũdemus: videam⁹ q̃d dñs ꝛc ꝓpitiatoꝛij nostri lõgitudine vel latitudine p̃cipiat: vl' cur ꝛc ei⁹ altitudine oĩno taceat. Si rerũ naturã cõsulimus in ip̃is ꝓfecto coꝛpib⁹ discere poterim⁹ quõ pedẽ inuestigatiõis in spiritales theoꝛias ponere ꝛcbeamus. Uidem⁹ sane in rebus exterioꝛib⁹ ꝙ oĩs coꝛpea crassitudo a longitudine incipit: ex latitudine crescit: ⁊ in altitudinẽ ꝛcsinit. Longitudo itaq̃ ꝓpitiatoꝛij ni falloꝛ designat ea q̃ in spũali natura sunt ad inchoationẽ. Latitudo ꝟo illa signat q̃ sunt ad ꝓmotionẽ. Altitudo aũt illa signat q̃ sunt ad ꝯsũmatõꝫ. Scd̃m hec itaq̃ tria q̃ dixim⁹: triplicẽ in spũalib⁹ essentijs diuinoꝝ donoꝝ distinctõeꝫ facim⁹: Prĩo spiritaľ creatura creať vt sit. Scd̃o iustificať vt bona sit. Tertio gl̃ificať vt beata sit. Per creatiõꝫ itaq̃ ad bonũ initiať: Per iustificationẽ in bono dilatatur: Per glorificationẽ ꝟo in bono ꝯsũmať. Bona creatiõis sũt ad inchoationẽ. Bona iustificatiõis ad ꝓmotionẽ. Bona aũt gl̃ificationis sũt ad ꝯsũmationẽ. Prĩa bona sũt creationis dona: Scd̃a bona sũt creatoꝛis dona et creature merita. Tertia bona sunt creatoꝛis dona ⁊ creature p̃mia: scꝫ ꝯsũmatio bonoꝝ ⁊

retributio meritoꝝ. Prima itaq; bona ꝑtinēt ad longitudinē: Scđa ad latitudinē: Ultima ꝟo ad altitudinē. Nā in ꝑmis bonis vt dictū est: rōnalis creatura ad futurā plenitudinis ꝑfectionē initiat̄: Ex secūdis bonis ꝓficit ⁊ crescit atq; dilatatur. In vltimis aūt bonis sublimat̄ ad gloriā: ⁊ in gloria ꝯsummat̄.

De subdistinctiōe primi gradus huius cōtemplatiōis. Ca. XII.

Videam⁹ ꝯ ꝑmo de ꝓpitiatorij nostri lōgitudine: quā iubemur in duos cubitos ⁊ dimidium extēdere. Quotiens itaq; creatiōis nr̄e bona illa spiritalia que supius assignauim⁹: corde versam⁹: diligēter inuestigam⁹: cōueniēter distinguim⁹: sufficiētēr discutimus: totiēs ꝓpitiatorij nr̄i opus in longitudinē ꝓducim⁹: ⁊ ad certā mēsurā extēdim⁹. In hac itaq; fabricādi ꝓpitiatorij ꝓductione: triplex nobis occurrit diuinaꝝ donationū distinctio: circa q̄s solū vl' maxīe ꝟsari debet nr̄e ꝯsideratiōis frequēs diligēsq; retractatio. Ex ip̄a creatiōis sue cōditiōe naturale est omī rōnali creature: esse: scire ⁊ velle. Cogita itaq; q̄ necessariū: q̄ iustū ⁊ diuine bonitati q̄ cōgruū: tā digne creature: tā excellēti nature: boni ac mali discretionē dare: simul ⁊ arbitrij ꝓprij libertatē cōcedere: vt esset bo-

num eius tam acceptū: q̄ voluntariū: tā gratum q̄ gratuitū. Quotiēs in hmōi discussiōe desudas: tūc in ꝓficiatorij tui ꝓductiōe laboras. Scrutare: cōtemplare: mirare arbitrij libertatē: iudicij discretionē: essentie sublimitatem: ꝛ ꝓficiatoriū tuū cū hoc facis ꝑm cōgruentiā ordinis ꝛ modū quātitatis in longū ꝓducis. Viroꝛ si ꝓ teipm nō aduertis q̄ sit vtilis: q̄ ve necessaria hoꝛ omniū assidua cōsideratio. Ex hoc eñ mens tua quotidie illuminat: inflāmat ꝛ solidat in omni bono.

Quō in primo cōtemplatiōis gradu mens exercere se debeat: vel quātū hmōi exercitatio valeat. Ca. XIII.

c Cogita ꝑ frequēter: cōsidera vehemēter: inuestiga diligēter voluntatē non solū tuā: sed alienā seu bonam seu malā. Cognosce tuā: vt scias quid corrigere seu etiā vnde debeas deo gratias agere. Cogita etiam animos pfectoꝛ: nec non ꝛ puersoꝛ: et aīos spirituū bonoꝛ: ꝛ spirituū malignoꝛ: vt ex contrariorū consideratione eluceſcat quid imitari vel vitare te expediat. Attende quid scias: attende quantū nescias: Agnosce quātum emineas per ingeniuz spiritibus brutis: Agnosce quātū sbiaceas ꝓ intellectū spiritib⁹

angelicis. Si attēdas quātum p̄cedas sensu spm̄ brutū cātabis p̄cordialit̄: Bn̄dicā dn̄m q̄ mihi tribuit intellectū. Si cogites intelligē tiā angelicā clamabis ꝓfecto: Deꝰ tu scis in/ sipiētiā meā: Discutere ḡ ignorātiā meā vtile valde ⁊ ꝑnecessariū mihi ē vt sciā q̄d desit m̄: ⁊ cū beato iob dicere possiz: Si q̄d ignoraui: ignorātia mea mecū est. Sed q̄tiēs in memet ipso attendo quō vel q̄ꝫ sepe incerta ⁊ occul/ ta sapīe sue manifestauit mihi: ꝓfecto magni ficat aīa mea dn̄m: q̄ erudit nos sup̄ scientiaꝫ volucꝝ ⁊ iumētoꝝ: eo ꝙ ip̄e sit q̄ illumīat om nē hoīem veniētē in hūc mūdū. Uides certe quāta sit vtilitas hꝰ gemīe ꝯsideratiōis attē dere: videlicꝫ affectū rōnalis volūtat̄: seu etiā sensū rōnis. Sed de tertia assignataꝝ ꝯsidera tionū q̄d dicā: in q̄ admirādo ꝯtēplamur: ⁊ cō tēplando miram̄ aīe essentiā: essentie naturā: nature excellētiā: Facile vt arbitror pōt vnū quēqꝫ ꝓp̄a exp̄ientia docere quātū valeat h̄ speculatio animū vl̄ ꝯ̄ vitiū erigere: vl̄ ad bo nū animare. Cog̊sce hō q̄so dignitatē tuā: co/ gita excellentē illā aīe tue naturā: quō fecerit eā deus ad imaginē ⁊ sil̄itudinē suaꝫ: quō sub/ limauerit eam sup̄ omnē creaturā corporeā: ⁊ statī mirari īcipies: quō inclyta v̄go filia syon ꝓiecta sit de celo in terrā: ⁊ p̄iter cū ꝓp̄ha dn̄o

clamare īcipies: Quid m̄ ē ī celo: ⁊ a te q̄d vo lui sup terrā? Quid mirū q̄so si in recordatiōe ꝯditiōis mee: si ad aspectū anime mee sb̄ito ⁊ absq; mora cōfusio faciei mee cooperuit me? Quē em̄ nō pudeat ciuē celi: dominā mundi: dilectā dei addixisse seruituti corpis: ꝓstituisse spiritibus īmundis: diu tenuisse sub iugo seruitutꝭ ad faciendā carnis curā ī desiderijs? Mirabit̄ sane quisq; cū aīe sue dignitatē cogitauerit: cū bn̄ attēderit q̄d sit: vel esse debuerit: vn̄ vel quo ꝓiecta sit. Mirabit̄ inq̄ quō facta sit q̄si vidua dn̄a gentiū: p̄nceps ꝓuinciarū facta sit sub tributo. Ad hanc vt arbitror cōsiderationē reuocare nos voluit qui dixit: Quid est isrl̄ q; in terra inimicoꝝ es: inueterasti in terra aliena: coinq̄natus es cū mortuis: deputatus cū his qui in inferno sunt. In hac itaq; triplici cōsideratiōe debem⁹ vt iam diximus ꝓpitiatorij nostri longitudinē ꝯsūmare.

Designatio eoꝝ que in hoc speculationis gradu comprehēdi nō possunt. Capitulū. XIIII.

Sed in p̄ma ⁊ secūda ꝯsideratiōe scientiā tuā vsq; ad cubitū extendere poteris: nā in tertia oīno nō poterꝭ. Ubi em̄ ad id q̄d sciri oportet instrumētū idoneū habes

ibi ꝓculdubio q̄si vice certitudinis cubitum tenes: eo q̄ cognoscēdo rei noticiā p̄ experimentū capere valeas. Quasi em̄ ad plenū cubitū sciētia tua excrescit: cū ad certitudinis firmitatē p̄ experimentū attingit. Sed quē queso nō doceat ꝓpria experientia: quid sit velle: vl̄ quid sit scire? Nōne legit hoc vnusquisq̄ quotiēs voluerit in ꝓprio corde? Nūquid nā ignoras q̄ infinita velis: & q̄ infinita nolis: q̄ innumera scias: & q̄ innumera nescias? Sed nūquid quō vides volūtatē tuā: quō nosti cogitationē tuā: potes eque videre vel noscere aīe tue substantiā? Quis inq̄ in hac adhuc carne positus animā suā vel quālibet spiritalē substātiam: in sua puritate vidit vel videre potuit? Proculdubio in hac pte hūanus intellectus cec⁹ est a natiuitate: & necesse hz q̄tidie clamare dño: Illumina oculos meos. Profecto si quis que hmōi sunt in hac corruptibili carne videre potuit p̄ mētis excessum: supra semetipm fuit duct⁹: & in eo q̄ vidit: intellect⁹ humani corpis metas: nō ꝓpria industria: sed ex reuelatione diuina trāscendit. Sed quicq̄d i hunc modū hūana experientia potuit attingere: cōstat nūmirū illud nō ad hoc: sed ad aliud cōtemplatiōis gen⁹ ptinere. Quātūcunq̄ q̄ in hac cōsideratōne ingeniū tuū exercueris:

quātūcūq; studiū tuū cotinuaueris: & quātū cūq; in hac pte sensū tuū dilataueris: scientiā tuā ad plenū cubitū extēdere nō poteris.

Qz nec illa negligere debem⁹ que nō nisi ex pte cōprehēdim⁹. Ca. XV.

m Ulta tñ sunt minimeq; spernēda que de spiritalis essentie possum⁹ ꝓprietate: vel ex diuinaꝝ scripturaꝝ auctoritate colligere: vel religionis attestatiōe ꝓbare. Studeam⁹ g̃ scire quō vł quātūcūq; possum⁹: q̃uis ad expientie cubitū nos extēdere nō possim⁹: Modicū quidē sed multū est qđ in hac cōsideratiōe sciri pōt. Modicū sane ē ad plenitudinē: & multū p omnē modū est ad vtilitatē. Noli g̃ negligere qđ potes de ꝯ cubito hz̄e: q̃uis ipsum minime possis explere. Ut em̃ de ceteris taceam q̃ ptinere videnť ad speculationē istā: quātū putas detrimentū incurris: si aīe imortalitatē nescis: vel oīno non credis: Si em̃ de aīe imortalitate nō constet: q̃s q̃so ad futurā retributionē ꝓperat: Quis obsecro vitam suam restringat: ne post cōcupiscentias suas eat: Et quis de ꝓpetratis malis deo satisfaciat: Quis se ad fortia opa accingat: Quis inter tot dñoꝝ malorū flagella: taz acerbam patientiā habeat: si de futura

vita penitus diffidat: Totū qđ de redēptione humani generis asserit: totū qđ de diuinis sacramētis credit: quicquid de diuinis institutiōibus pcipit: quicqđ de diuinis ꝓmissionibus expectat: penitus destruitur si de aīe perpetuitate et īmortalitate despat. Si in hac vita tm̄ in xpo sperates sum⁹: miserabiliores oībus hom̄ib⁹ sumus. Ecce reliquim⁹ oīa et securi sumus ipm: quid ergo erit nobis: Si omnino mortui nō resurgunt: vt qđ ꝓpter ipsum mortificamur tota die: Si nulla ab ipo spanda est corona iusticie: et si oīno vn⁹ est interitus hoīs atq; iumētoꝝ: et equa vtriusq; cōditio: qđ mihi ꝓderit: si maiorem sapiētie atq; iusticie operā dedero: Nōne melius faciunt qui comedūt et bibunt et ducūt in bonis dies suos: qui epulant quotidie splendide: q̄ꝫ q̄ mortificant tota die: Nōne m̄lto melio⁹ erit ire ad domū cōuiuij: q̄ꝫ ad domū luctus: Si post hanc vitā homo iumēto nihil habet amplius: cur nō vadā et affluā delitijs: et fruar bonis q̄ sunt: Si oīno mortui non resurgūt: cur illā vocē libēter nō audiam⁹: q̄ dicit: Comedamus et bibam⁹: cras enī moriemur: Videsne certe quāta mala sequant: si de anime īmortalitate dubitet. Minima itaq; cōtemnere non debem⁹ q̄ de hoc cubito efficere possum⁹: q̄ꝫ

uis ad ei⁹ expletionē minime sufficiam⁹. Ab hac ḡ triplici cōsideratōe essentie: videlicꝫ spiritalis eiusqꝫ discretiōis ac volūtatis ꝓpitiatorij nr̄i opus inchoat̄: ⁊ ad diffinitā mēsurā ꝓducit̄. Qui ḡ animū suū in hoꝝ speculatiōe plene exercuit: ꝓpitiatorij sui longitudinē expleuit. Hec de ꝓpitiatorij longitudine iā diximus: nūc ad eius latitudinem inuestigatiōis manū cōuertamus.

De distinctiōe secūdi gradus huius cōtemplationis. Capi. XVI.

a D latitudinē spectant: vt diximꝰ: ea que sunt ad ꝓmotionē: sicut ad longitudinē ea q̄ sūt ad inchoationē. Bonū aūt nostrū qđ ab ope creationis inchoat: iustificatio dilatat: ⁊ se ex hoc ad latitudinem ꝑtinere demōstrat. Hoc aūt opus sine duob⁹ nō ꝯsūmat̄. Nunq̄ꝫ em̄ hoc opus ꝑficit̄ si creature sue creator nō cooꝑat̄. Posset quidē si vellet sine creature cooꝑatiōe totū creator ꝑ seip̄m explere: sic̄ potuit cū voluit tot ⁊ tanta đ nihilo creare: Nos aūt sine eius adiutorio nitētes de nr̄is viribus si p̄sumim⁹ frustra laboram⁹. Testat̄ hoc dn̄s q̄ in euāgelio suo dicit: Sine me nihil potestis facere: eo ꝙ ip̄e sit qui oꝑat̄ in nobis et ꝑficere ⁊ velle pro bona

volũtate. Nõ est em̃ volẽtis neq; currentis s̃ miserẽtis dei. Quid em̃ sine ip̃o ꝑ memetip̃m potero: q̇ nec saltẽ dicere possũ: Dñe iesu nisi ĩ spũsancto? Ip̃e vtiq; est q̇ opat̃ oĩa in oĩb⁹ diuidẽs singulis ꝓut vult. Verũtamẽ in iustificatiõis nr̃e opus volũtariũ ꝯsensũ req̇rit: q̇ dicit: Si volueritis ⁊ audieritis me: bona t̃re comedetis. Libero arbitrio ascribit̃: cũ h̃ op⁹ ꝑpendit̃: cũ dicit̃: Si ꝓpl̃us me⁹ audisset me: isrl̃ si ĩ vijs meis ambulasset: Pro nihilo forsitan inimicos eoꝝ hũiliassẽ: ⁊ sup tribulãtes eos misissem manũ meã. Si em̃ nos in hmõi ope nihil facim⁹: frustra ei⁹ adiutoriũ imploram⁹: falsoq; eũ adiutorẽ vocam⁹. Aliud eĩ ẽ facere: atq; aliud adiuuare. Quid ẽ em̃ auxiliari: nisi opanti vel coopanti coopari? Adiutorẽ em̃ se hr̃e ⁊ ĩ bono coopatorẽ intellexit q̇ dixit: Adiutor me⁹ ⁊ liberator me⁹ es tu dñe ne moreris. Quotidie ei⁹ adiutoriũ q̃rim⁹: cũ ei in q̊tidianis or̃onibus ꝓclamam⁹: Adiuua nos deus salutaris noster. Patet g̊ ꝙ h̃ opus a duobus ꝑficit̃: in q̊ creature sue creator coopat̃. Opus itaq; ẽ in h̃ ope ꝓpria industria: ⁊ diuina gr̃a. Frustra em̃ q̇spiã libero arbitrio ĩnitit̃ nisi diuino adiutorio fulciat̃. Perficit̃ aũt iustificatio nr̃a ex deliberatiõe ꝓpria: ⁊ inspiratiõe diuina. Solũ em̃ iusta velle: est iam

iustũ esse. Ex sola siquidẽ volũtate recte iusti vl' iniusti dicim̃: q̃uis ex opatõe ĩ vtrũq; adiuuemur. Duob⁹ aũt modis nobis deus coopat̃: interi⁹ videlicet ⁊ exteri⁹. Interius per occultã inspirationẽ: Exteri⁹ ꝑ manifestã operũ suoꝝ administrationẽ. Sed nil ad hoc contemplatiõis gen⁹ illa coopatio q̃ exterius fit: eo ꝙ ꝓpitiatorium nostrũ de auro puro fieri oporteat: ⁊ hec speculatio in pura intelligentia subsistere debeat. Hec itaq; duo sunt ex q̃bus ꝑficit̃ ꝓpitiatorij nr̃i latitudo: ꝓpria videlicet deliberatio: ⁊ diuina inspiratio.

Qꝛ quedã sumunt̃ de secũdo contemplatõnis hui⁹ gradu que ad plenũ cõprehẽdi nõ possunt. Ca. XVII.

Quid aũt sit deliberatio q̃tidiano vsu didicimus: ⁊ de eius certitudine tot expimenta habẽtes hesitare nõ possum⁹: ⁊ idcirco sciẽtiam nostrã in hac ꝑte vsq; ad plenũ cubitũ extendere possum⁹. Sed q̃s queso in hac dũtaxat vita comprehẽdere sufficiat: quo nã mõ diuina gratia cor visitare et sua inspiratõne ad omnẽ volũtatem suam inclinare soleat? Quãtũcunq; in hac consideratiõe laborem⁹ opus nr̃m in hac ꝑte ad plenũ cubitũ non extẽdimus. Quomõ enim diuine

inspiratiõis modũ intelligẽtia hũana cõprehẽdat: cũ dñs in euãgelio suo de eiusdẽ rei incõprehẽsibilitate admoneat: Spũs inqt vbi vult spirat: & vocẽ eius audis: & nõ scis vnde veniat: aut quo vadat. Docemur itaq; de gre diuine adiutorio p auctoritatẽ scripturaꝝ: qõ & ipi ꝓbamus p quotidianũ nre infirmitatis defectũ: & p manifestũ coopatõis ipi⁹ effectũ. Ad hoc siquidẽ nobis ei⁹ gra subtrahit totiens: vt ẽ p se nihil boni possit hũana infirmitas ex ꝓprio defectu doceat. Ad hoc iterũ eadem q̃ fuerat subtracta gra restituit: vt p eius effectũ q̃d ex dei munere sim⁹ expiamur: vt q; vnũ idẽq; mõ possum⁹: mõ nõ possum⁹: nisi qz gratiã adiuuantẽ mõ habem⁹: mõ nõ habemus. Patet itaq; q; de diuine gre adiutorio minime nos liceat dubitare: cuius coopatõis eius modos possim⁹ minime cõprehendere. Cubitũ itaq; in hui⁹ nre ꝓsideratiõis ope explere non possum⁹: qz ingeniũ nostrũ in hui⁹ inuestigatiõis latitudinẽ vsq; ad cõprehẽsionis terminũ non extendim⁹. Patet itaq; rõ cur ꝓpitiatorij nri latitudo vsq; ad duos cubitos se extẽdere nõ valeat: vel cur cubitũ & dimidiũ iuxta documẽtũ diuinũ hãe oporteat. Si igit animũ tuũ in hac gemina ꝓsideratõe adplenũ exercuisti: ꝓpitiatorij tui latitudinẽ

iuxta modū congruū explesti.

De ꝓma ⁊ secūda huiꝰ cōtemplationis distinctione earūq; differentia. Capitulū. XVIII.

Emo putet eandē esse cōsiderationē illā: quā supius posuimꝰ volūtatis: ⁊ hāc quā mō latitudinē assiguimꝰ veli beratiōis. Nā ad illā ptinet qō ī mēte agit ex sola opatiōe nāe: ad istā aūt qō in ipa actitat ex opatōe industrie. Ad illā spectat q̄libet anime vis ipi naturalit insita: ad istaz q̄libet aīe virtꝰ p industriā cōpata. Ad illā tenit q̄libet aīe motꝰ q̄ nāli q̄daz impulsu agit: ad istā aūt q̄libet animi virtꝰ q̄ rōnali quodā dispositionis moderamīe ducit. Et quidē solemus vim illā aīe q̄ ex se valet ⁊ solet tot affectus fozmare: ⁊ p tam multiplices modos variare. Vim inq̄ illā aīe solemꝰ voluntatē noīare: Sit ei motū: ⁊ hmōi vt ita dicā instrumēti actū voluntatē dicimꝰ: ⁊ ipm velle volūtatē vocamꝰ. Nec solum illud velle quod solo naturali motu fertur: voluntas nuncupat: verūetiā illud qō liber animi ꝓsensus ex deliberatōe comitatur. Sed cogit nos vtiq; verboꝝ inopia: verboꝝ significatiōes mō extēdere: mō restrīgere: ⁊ p necessitatis ingruētia cōgruēter vari-

are. Sed vt sufficiēter distinguamus q̄d huic cōsiderationi ascribere debeam: oīs aīe consensus: & quicq̄d ex p̄senſu in aīo agit: ad hāc cōsiderationē pertinere videt: quēadmodū oīs sensus vel q̄libet aī mot⁹: q̄ ꝓtra cōsensum vel p̄ter cōsensū agit lōgitudinis cōsiderationi recte ascribit. Bona nāq̄ creatōnis: vt supi⁹ iā dictū est: assignāda sunt ꝓpitiatorij nr̄i longitudini. Et scim⁹: q̄ quicūq̄ in aīa p̄ter cōsensū ē mot⁹: hoīem vtiq̄ iustificare nō pōt. Ad p̄mā itaq̄ ꝓsiderationē pertinet diligēter attendere: q̄b⁹ bonis naturalit mēs nr̄a polleat vel careat. Ad secūdā ꝙo spectat noscere: q̄ bona mens ex virtute iam habeat: vel q̄ necdū hāc valeat: Facile est vt arbitror videre vel nosse q̄s sit necessariū vel vtile vtrāq̄ hanc ꝓsiderationē familiarē hāc: & frequēter quidē in contemplationē adducere. Ex p̄ma em̄ cōsideratione agnoscit homo ad que bona sit naturaliter ꝓmptior: vel ad que mala ꝓcliuior: quibus studijs debeat vehemētius insistere: contra q̄ mala debeat instātius vigilare: quibus exercitijs valeat melius ꝓmoueri: quib⁹ vitijs valeat facilius corrumpi. Ex secūda autē cōsideratiōe intelligit hō q̄b⁹ culpis sibiaceat vel q̄b⁹ meritis emineat: & q̄d ꝑ his pene vel p̄mij expectare debeat: q̄stū q̄tidie ꝓficiat vel deficiat: cū quanta aī industria satagat ꝓteri-

ta mala delere: pñtia declinare: futura p̄ueni/re: cū quāta animi ꝯstantia studeat recupare bona amissa: custodire vel multiplicare bona possessa: q̄ꝫ gratū: q̄ꝫ cōmodū: q̄ꝫ ve iocūdum spectaculū: ꝟm ꝯsiderationē p̄mā: tot aī q̄li/tates: tot eiꝰ cogitatiōes: tot ip̄iꝰ affectiōes ī speculatiōꝫ adducere: ⁊ ī eoꝝ admiratiōe ani/mū suspēdere. O q̄ꝫ mirāda speculatio: O q̄ꝫ stupenda delectatio iuxta secūdā cōsideratio/nē: tot animi virtutes: tot eiꝰ exercitationes: tot eius studia vel merita p̄ oculis hr̄e: ⁊ eius/modi cōtemplationi diutiꝰ inherere.

Qꝛ nullo sensu nostro cōprehendi valeant q̄ ad tertiā distinctionē spectant. Capitulū. XIX.

Sed nūc sane dignū illud videt̄ ꝯside/ratiōe: cur d̄ ꝓpitiatorij nr̄i altitudine oīno tacuit: q̄ eiꝰ tā lōgitudinē q̄ꝫ lati tudinē adeo diligent̄ exp̄ssit: Sꝫ demōstratū est supiꝰ ad hāc ꝯsideratiōꝫ ꝑtinere illa ꝓcul/dubio q̄ sunt ad gl̄ificatōeꝫ: sic̄ ad eius latitu/dinē ea que sunt ad iustificatōꝫ. Sed gl̄ifica/tōnis nostre modū q̄s sensus hoīm capere: q̄ rō pōt cōprehēdere: Quis huiꝰ rei expimen/tū: q̄s eiusmodi euidentie documentū: vel in alio vidit: vel in seip̄o expiri meruit: Huiꝰ rei

sane homo in hac vita: nec sufficiēs hīe argumentū: nec vllū valet cape expimentū. Recte ḡ dicti opis altitudini nulla mēsura pscribīt: qz glificatiōis nre mod⁹: vt dictū ē: nullo nro sensu cōprehēdīt. Equidē pitiatoziū nō nihil crassitudinis hīe dicīt: ꝫ in ceteraꝝ dimēsionū compatiōe nō reputat. Sic vtiqz glorificatōis nre certitudinē fidei attestatōe tenemus: qꝫuis qlitatis vel quātitatis ei⁹ modū p intelligentiā necdū cape possimus: ꝫ p modico et pene p nihilo reputat quicqd humana auiditas expimēto nō pbat. Scimus aūt qz post plenā emūdationē pscie: post mlta exercitia iusticie: incipit tandē aliqñ hūana mens sperare qđ pus vir poterat credere: z in hūc modū pitiatoziū nri mēsura in altū surgit: et ad soliditatē crescit. Credo sane ptinere ad soliditatē eiusmodi pitiatoziū: qñ mens incipit in dño gloziari: z p bono pscie testimonio nō modicū gratulari: z intantū vt veracit audeat profiteri: Quia glia nra hec est testimoniū pscie nre. Tu ꝯo si vis vt pitiatoziū tuū in altū pficiat: z cōgruam put in hac vita fieri valet soliditatē accipiat: nunqz cessetis: nūqz quiescas donec future illi⁹ plenitudinis aliqs vt ita dicā: arras obtineas: donec eterne felicitatis quātulascūqz p̄mitias accipias: donec

diuine suauitatis dulcedinē p̄gustare incipi/
as. Ad hmōi sane desiderium nos aīare vo/
luit: qui dixit: Gustate ⁊ videte qm̄ suauis est
dn̄s. Propitiatoriū g̊ tuū nō nihil spissitudi/
nis hr̄e iam credim⁹: si iam gustasti q̄ dulcis
est dn̄s. Sed quātūcūq; ad hanc gratiā cre/
ueris: quātūcūq; in ip̄a ꝓfeceris: debes semp̄
modicū reputare: ⁊ ꝓ future felicitatis magni
tudine: quasi pro nihilo ducere. Hoc est sane
qd̄ scriptura sancta tacite īnuit: q̄ de ꝓpitiato/
rij nr̄i altitudine oīno nihil dixit: ac si p̄ taci/
turnitatē ip̄am alti⁹ clamet: longeq; meli⁹ in/
sinuet: q̄ quicq̄d mens hūana in hac vita dū
taxat de interne suauitatis abundātia capere
valet: ꝓ nihilo reputare debeat. Tacēdo cla/
mat: q̄si oīno ducat īdignū de eius opis nos
mēsura instruere: ad cui⁹ inchoationē huma/
na infirmitas in hac vita vix pōt assurgere.

Quō hoc cōtemplationis genus possit in quinq̄ gradus diuidi: ⁊ que ꝑtineant ad primū gradū. Ca. XX.

Sed quō primā illā ꝯsiderationē q̄ ad
longitudinē ꝑtinet in tria distinxim⁹:
secūdā aūt q̄ ad latitudinē spectat in
duo diuisim⁹: possum⁹ hoc cōtemplationis
gen⁹ in quinq; portiōes secare: ⁊ p̄ totidē gra

dus diuidere. In p̄mo itaq; gradu hui⁹ contemplatiōis cōsideramus ea que ꝑtinent ad anime qualitatē vel ip̄ius essentie ꝓprietatē: ꝙ vita quedā ⁊ ꝑpetua sit q̄ nullis penis: nullis vnq̄ tormētis extingui possit: ꝙ non solū possit ip̄a in ꝑpetuū viuere: sed corp⁹ etiā ad vitā ⁊ ad sensum animare: ꝙ nullo sustētamēto egeat: ꝙ sine subsidio sempiterne sb̄sistat: Quō sit ip̄a ꝑ corꝑis mēbra diffusa: cū tñ sit ip̄a simplex ꝑtibusq; carens: indiuidua essentia: Quō in toto corꝑe suo q̄si in suo quodaꝫ mūdo sit vtiq; vbiq; tota: quēadmodū deus inuenit̄ vbiq; totus ī omī creatura sua: Quō ī illo suo mūdo: sola volūtate oīa mouet atq; disponit: Sic̄ in hoc mūdo deus solo volūtatis nutu oīa regit: qui eodē volūtatis sue nutu oīa creauit. Inuenies in hoc spectaculo: ⁊ alia multa ꝯsideratiōe digna: q̄ nec sine admiratiōe speculari: nec sine iocūditate possis admirari. Quid tñ mirū si inuenim⁹ in spū rōnali mirāda mlt̄a atq; stupēda: cū ipse sit p̄cipua dei creatura: ⁊ ad imaginē ⁊ ad sil̄itudinē eius fact⁹? Cū em̄ sit mirabilis de⁹ in omnib⁹ operib⁹ suis: magnus atq; laudabilis nimis in omnib⁹ magnalib⁹ suis: vbi tñ obsecro apparebūt mirabiliora virtutū ei⁹ insignia q̄ in

imagine sua: Absq; dubio omipotētis dei artificis industria: que vbiq; mirabilis apparet: in eiusmodi opere singulariter mirabilis emi-net.

De cōsideratione eorum que pertinent ad secūdum gradū. Ca. XXI.

In secundo huius contēplatiōis gradu cōsiderand illa q̄ ptinēt ad cognitionem: vel virtutis studio deseruire possunt: & quecūq; in augmentū scientie concurrunt atq; conducūt. In hac sane consideratione recte miramur volubilitatem cogitationis: agilitatē imaginatōis: ingenij acumē: discretionis examen: capacitatem memorie: viuacitatem intelligentie: & circa h̄ alia quelibet stupenda & admiratione digna. Quis eñ digne pensare: quis sufficiēter estimare valeat: quis in eius consideratōnis admiratione non expauescat: si diligenter attendat: que sit illa tam multiplex cogitationis humane volubilitas: que sit eius tam inquieta & infatigabilis velocitas: q̄ per tam multa: tā varia & tā infinita discurrit: que nulla hora: nullo tpis momēto deficit: q̄ tot spacia locoꝝ: q̄ tot volumia

tempoꝝ ĩ tanta festinatõe ꝑtransit: cui vndiq̃ patet tã facilis trãsitus: tam agilis discursus de sũmis ad ima: de imis ad sũma: de p̃mis ad nouissima: de nouissimis ad p̃ma. Sz de imaginatiõis agilitate facultatisq̃ eius facilitate quid nos dicturi sumus: vel q̃d inde digne dicere possum⁹: que omniũ eoꝝ q̃ anim⁹ suggerit ĩ tanta velocitate imaginẽ depĩgit? Quicq̃d a foris anim⁹ ꝑ auditũ haurit: quicq̃d ab intus ex sola cogitatiõe cõcipit: tota imaginatio absq̃ mora ⁊ omĩ difficultate seposita per rep̃sentationẽ format: ⁊ quarũlibet rerũ formas sub mira festinatiõe repñtat. Quale q̃so est tot rerũ atq̃ tantaꝝ ĩ momẽto: in ictu oculi picturas efficere: ⁊ iterũ easdẽ eadẽ facilitate delere: vel alio atq̃ alio mõ multiformiter variare? Nõne ꝑ imaginationẽ anim⁹ quotidie nouũ celũ ⁊ nouã terrã cũ voluerit creat: et in illo fantastico mũdo q̃si ali⁹ quidã creator quantaslibet eiusmodi generis creaturas oĩ hora actitat: ⁊ ꝓ arbitrio suo format? Nihilomin⁹ aũt si ingenij acumẽ intẽdim⁹: qd̃ ĩ illo mirari debem⁹ citius inuenim⁹. Vide q̃ multa ĩmo pene infinita hũano ingenio ꝑuia sunt: q̃ nullo vnq̃ corporeo sensu attingi possunt. Vide quõ illud humani ingenij acumen soleat ꝓfunda inuestigare: intima queq̃ pe-

netrare: inuoluta ⁊ ꝑplexa: obscura ⁊ in tene-
bris posita euoluere: enodare: illustrare: atq;
in lucē euocare: Intimos vt ita dicā: latitātis
nature sinus abditosq; recessus viuacitatis
sue subtilitate quotidie adit: irrumpit atq; ꝑ-
transit: festinās ⁊ anhelans in vlteriora semꝑ
penetrare ⁊ altiora ascendere. Attende quot
sciētie disciplinas inuenerit: quō tot artes ex-
cuderit: ⁊ tūc īcipies obstupescere: ⁊ ex nimia
admiratiōe deficere. Sic sane si memorie ca-
pacitatem eiusq; amplitudinē attēdas: inue-
nies absq; dubio quod digne mirari debeas.
Quātus queso est ille tam īmense amplitudi-
nis sinus: qui tot rerū substātias: tot substan-
tiarū formas: tot genera rerū: tot species ge-
nerū: tot indiuidua specierū: indiuiduorū ꝟo
tot ꝓprietates: tot qualitates: et tot quātita-
tes: actiōes ⁊ passiones: habitus: situs: loca:
tempora latitudinis sue ambitu cōprehēdit:
abscōdit atq; custodit: diuq; custodita iteruꝫ
in medium ꝓducit? Cogita si potes q̄ sint illa
gazophylatia: ⁊ q̄ mlta: q̄ lata: q̄ ampla: q̄
ꝓfunda vel alta: que tot sciētie thesauros: et
sapientie gazas possunt vndecūq; colligere
⁊ incōfuse custodire? Miranda proculdubio
memorie capacitas: sed non minus mirabilis
intelligentie viuacitas. Q̄ sit autem magna

vel miranda: facile est ꝑpendere ⁊ ex predicit colligere. Quicq̄d em̄ sensus attingit: cogitatio parit: quicquid imaginatio format: ingenium inuestigat: memoria conseruat: horum omniū noticiam intelligentia capit: ⁊ cum libuerit: in consideratione admittit: vel in contemplatione adducit.

De cōsideratione eorum que pertinent ad tertiū gradum. Ca. XXII.

In tertio huius cōtemplationis gradu cōsideramus rationalis animi voluntatem: multiplicēq; eius affectū. Quis eniz digne explicare possit: quot alternationis modos momētaneis ꝑmutationib⁹ induit: q̄ multiformiter se alternantiū vicissitudinū motibus variare consueuit: Cogitet quisq; quibus ꝑturbationibus quotidie animus suus afficiat: indeq; colligat: q̄ multiformiter variat. Mō se anim⁹ in fiduciā erigit: modo in diffidentiaz cadit: nunc ꝑ constantiā figitur: nūc subitaneo timore concutit: modo cum ira perturbat: modo ingens furor exagitat. Nec illud adeo mirum ꝙ varijs qualitatibus diuersisq; ꝑturbationibus per singula momenta afficitur: sed illud supra modum

stupendum: q sub eodem pene momento: sepe contrarijs affectionibus tangit: nūc odio: nūc amore ducitur: modo gaudio: modo merore distrahitur. Nō sepe videmus inter miragratulatiōis nostre tripudia: quomodo supueniens subitoq emergēs tristicie causa: animū vehemēter concutit t deijcit: t omnē illā exultantis animi solennitatē subito in merorem vertit. Nec tamē adeo mirum: q pro diuersis rebus animus sepe t subito contrarijs qualitatibus se induit: ꝫ illud multo mirabilius: q propter vnam eandēq rem: cōtrarijs affectibus: ptrarios affectus supducit. Nam diu multūq nimiū dilecta: postmoduz odio sepe psequimur: t vehemēter approbata atq desiderata subito detestamur. Sed vt adhuc amplius mireris: vnū eūdemq hominis affectum: si diligēter attendere velis: circa vnam eandēq rem multifoꝛmiter variare videbis. Nam modo de magno fit paruus: modo de paruo fit magnus: Quādoq autem de magno fit maioꝛ: quādoq de modico fit adhuc minoꝛ. Idem itaq animi affectus circa eandem rē crescit atq decrescit: et mō vehementer intumescit: t modo penitus deficit: et post plenū sepe defectū iterum reuiuiscit. Attende

⁊ illud in hũano affectu: q̃ sit magnus ĩ magnis: ⁊ in sblimib⁹ sublimis: q̃ sit paru⁹ ĩ paruis: ⁊ in vilib⁹ vilis. Q̃ sit inq̃ magn⁹ ⁊ sublimis: cũ se in altũ erexerit: et q̃ paru⁹ ⁊ vilis: cũ se in ima deiecerit. Cũ se in audaciã erexerit: videbis eum sepe etiã mortẽ cõtemnere: ⁊ inter summa ꝑicula nil trepidatõnis habere. Eundẽ aũt ip̃m videbis postmodũ inter nocturna silentia ad tenuẽq̃ flatũ: et ad vni⁹ ramusculi motũ: seu etiã foliorũ lapsum: subito trepidare: ⁊ animi constantiã ꝑdere. Sed q̃s oẽs hũane affectionis qualitates enumeret? Quis oẽs variatiõis eius modos explicare sufficiat? Pene quot sunt diuersitates reruz: tot sunt varietates affectionũ. Sic em̃ in approbatiõe rerũ circa diuersa diuerso mõ afficimur. Scd̃m iudiciũ em̃ approbatiõis variari etiã solet desideriũ affectionis: si nõ semꝑ tamẽ quãdoq̃.

De cõsideratione eorũ que ꝑtinẽt ad quartũ gradũ. Cap̃. XXIII.

In quarto gradu huius cõtemplationis virtutẽ deliberatiõis cõtemplamur ꝑiter ⁊ admiramur: quõ tot animi affectiões quotidie in virtutes redigit: inquãtũ eas per discretionẽ disponit: ⁊ in bona

intentione figit. Cũ em̃ nihil aliud sit virtus q̃ affectio ordinata ⁊ moderata: ex intẽtione bona agit̃ vt sit affectio ordinata: ⁊ ꝑ discretionẽ efficit̃ vt fiat moderata. Debemus aũt semper deliberatiõis nostre studiũ circa h̃ negociũ vehemẽter ĩpẽdere: ⁊ huic exercitationi tã fortit̃ q̃ frequẽter insistere: vt oĩs nr̃a affectio ab illicitis trãsiens ꝑ licita discurrat: ⁊ vt in licitis etiaꝫ desiderijs equitatis modestiã vbiq̃ custodiat. Nõne ex virtute deliberatõnis quotidie agit̃: vt affectus mali cohibeant̃: minuant̃: destruant̃? Nõne ex virtute deliberatõnis quotidie efficit̃: vt affectus boni nutriant̃: ꝓmoueant̃: solident̃? Uide quõ quosdã affectus in ꝑpetuũ dãnat: alios ꝟo ĩ eternũ exaltat: ſm q̃ eius officiũ est deponere potẽtes de sede ⁊ exaltare hũiles. Itaq̃ hũc hũiliat ⁊ hũc exaltat: suscitãs de puluere egenũ: ⁊ de stercore erigẽs pauperẽ. Nõne illius officiũ est: totã illã in carne familie turbã: tot cogitationũ: tot affectionũ ꝓ arbitrio suo disponere: ⁊ ĩperãtis more suis legib⁹ sb̃iugare q̃tidie iudiciũ ⁊ iusticiã facere: a mare dñari vsq̃ ad mare: ⁊ a flu. vsq̃ ad t̃mĩos orb̃ t̃raꝝ? Nõne ip̃i⁹ est carnalia desideria forti castigatõne ꝑcutere: fluctuãtiũ cogitationũ tumult⁹ violẽter rep̃mere: seq̃ quotidie ad spiritaleꝫ

pugnā accingere: ad faciendā vindictā in na-
tiōib⁹ et increpatiōes ī ꝓplis? Nōne ip̄ius est
oēs rebelles animi mot⁹: elationūq; fast⁹ for-
tit̄ p̄mere: hostilēq; illū vitioꝝ exercitū virilit̄
opprimere: ad alligandos reges eoꝝ in cōpe-
dib⁹: ⁊ nobiles eoꝝ in manicis ferreis? Debet
aūt nō solū vitia rep̄mere: verūetiā virtutes
extollere: familiā nabuchodonosor forti aīad
uersiōe ferire: domū aūt dauid sagaciter dis-
ponere ⁊ diligēter enutrire. Judicabit itaq; ī
natiōib⁹ ⁊ implebit ruinas cōquassabit capi-
ta ī t̄ra multoꝝ. Sed et sup̄ soliū dauid ⁊ sup̄
regnū ei⁹ sedebit: vt ꝯfirmet illud: ⁊ corrobo-
ret ī iudicio ⁊ iusticia. Quis aūt digne descri-
bat: q̄lis vel quāta sit illa virtutū turba: terri-
bilis vt castroꝝ acies ordinata: ip̄ius discipli
nis instruēda ⁊ ip̄i⁹ ordinatione disponēda?
Quales q̄so vel quāte credēde sunt ille virtu-
tū phalāge: q̄ curr⁹ pharaonis ⁊ exercitū ei⁹
euertūt: q̄ salomonis nr̄i currū vndiq; cingūt
⁊ muniūt? Curr⁹ eī dei decē milib⁹ mlt̄iplex:
milia letātiū: dn̄s in eis ī sina ī scō. Sed si tā-
tis v̄tutib⁹ pollet in hac vita etiaz q̄libet aīa
p̄fecta: q̄ta q̄so erit illa v̄tutū ꝯsūmatio quā
hēbit ī illa sūma future plēitudīs gl̄ia? Cogi-
ta si potes quāta sit illa futuroꝝ bonoꝝ tā cor
poraliū q̄ spūalium copia: que ve sit eorū q̄
multiplex differētia. Profecto s̄m differētiā
bonoꝝ: erit ⁊ differētia affectionū. Neq; eniz

eodez mō afficiemur circa minora vl' maiora bona: qz sic nr̄a affectio in oib⁹ ē ordinata: sic absq; dubio erit piter ⁊ moderata. Quis g̊ ob secro erit ille ꝟtutū numer⁹ in tot ordinatis ⁊ moderar' aīe affectiōib⁹? Si te in h⁹ ꝯsideratiōis specula attollere valeas: miror si nō credas milia miliū mīstrare ei: ⁊ decies milie scentena milia assistere ei. Perpēde g̊ q̄le spectaculū sit q̄ue iocūdū: tot aīaꝝ sctāꝝ ꝟtutes q̄bus interī pollēt: vel in futuro pollere hn̄t in ꝯtēplatiōz adducere: ⁊ ī eiusmodi admiratione animū suspendere.

De ꝯsideratione eoꝝ que ꝑtinent ad quintū gradū. Capi. XXIIII.

i In q̄nto h⁹ ꝯtēplatiōis g̃du sic supi⁹ iā diximꝰ: si gratie q̄litatem vel modos cū attētiōe miramur: ⁊ cū admiratiōe attēdim⁹: tūc absq; dubio q̄cq̄d boni ī bonoꝝ cordib⁹ agit: h̄ totū septifoꝛis ille spūs ꝑ īspiratōis gr̄az opat. Ecce vn⁹ atq; idē spūs tot mētib⁹ sp ⁊ vbiq; p̄sidet: ⁊ gr̄e sue mūera ml'tiplicit impēdit. Ecce tot hoīm mētes tot modis infoꝛat: ⁊ oīm volūtates ad volūtatis sue arbitriū sine aliq̄ coactōe inclinat. Ip̄o reuelāte ꝟitas ag̊scit: ip̄o īspirāte bōitas amat. Nā sine coopante gr̄a oīno nō sufficim⁹ vl' ad cognitōz ꝟitat' vl' ad amorē ꝟtut'. Verꝑtn̄ q̄ magnū q̄ mirabile eē credit: ꝙ q̄cq̄d ꝟtutis

ĩ nobis opat̃: nobis ad meritũ deputat̃: ⁊ miro quodã incõprehẽsibiliq; mõ sic nobis sue voluntatis bñplacitũ inspirat: vt iuste nobis ad meritũ reputari debeat quicq̃d bonitatis ei⁹ ĩ nobis gr̃a imp̃mit vel reformat. Saluo em̃ humane volũtatis arbitrio: ⁊ oĩno absq; vlla coactiõe q̃libet bona volũtas ꝑ inspirãtẽ gratiã in diuine volũtatis cõplacitũ cõflat̃: ⁊ idcirco homĩ ad retributionũ gl̃iaꝫ cumulat̃ quicq̃d ex libero mẽtis ꝯsensu in ip̃a diuinit⁹ agit̃. Opatur aũt illa studioꝝ bonoꝝ opatrix gr̃a quedã in nob̃ q̃ sunt ad augmẽtũ debiti: quedã ꝟo q̃ sunt ad incrementũ meriti: quedã etiã que vident̃ esse ad inchoationẽ p̃mij. Totiẽs nãq; ꝟuitut̃ nr̃e debitũ diuĩa benignitas augescit: ⁊ sibi nos mag̃ obnoxios reddit quotiẽs in nobis scĩe ⁊ sapĩe dona accrescũt. Hec itaq; ⁊ q̃libet hmõi in augmentũ sũt debiti poti⁹ q̃ meriti. Sed quicq̃d virtutis nob̃ diuĩa bonitas inspirat: merita retributõis accumulat: quicq̃d ꝟo intime suauitat̃: quicq̃d diuĩe dulcedĩs mẽtib⁹ nr̃is diuinit⁹ infundit̃: ad p̃mij inchoatõꝫ quodãmõ spectare videt̃. Hec oĩa opat̃ vn⁹ atq; idẽ spũs: Nã ⁊ vnctio ei⁹ docet nos de oĩb⁹: Et charitas dei diffusa est ĩ cordib⁹ nr̃is ꝑ spm̃sctm̃ q̃ dat⁹ ẽ nob̃: Et nihilomin⁹ cõstat eẽ ab ip̃o qd̃libet gaudiũ in

spūscō. Vult aūt apti⁹ noscere ad quē fructū soleat ille spūs: spm nr̄m fecundare: Fructus aūt spūs est: vt ait ap̄lus: charitas: gaudiuz: pax: patientia: longanimitas: bonitas. O q̄z multa: o q̄z magna sunt q̄ spūs iste opat̄ i nobis: diuidēs singulis ꝓut vult. Diuisiōes em̄ grāz sunt: idē aūt spūs: Alij quidē p spm dat̄ sermo sapie: alij sermo scie: alij fides: alij grā sanitatū: alij opatio virtutū: alij ꝓphetia: alij discretio spirituū: ⁊ cetera innumera in hunc modū. Perpēde obsecro q̄z sit spectabile: q̄z ve salubre: has ⁊ hmōi diuini spūs opatiōes i speculationē adducere: ⁊ i eaz ꝓtemplatiōe animū suū ad hūilitatē ⁊ charitatē roborare. Vultū em̄ p oēm modū anim⁹ tā ad dilectionē rei q̄z ad rēspectū sui ꝓficit: cū sepe attēdit: cum plene agnoscit q̄z per se nihil possit. Q̄ admirāda: q̄z amplectēda illi⁹ grā: p quā ita opat̄ in nob oīa opa nr̄a: vt sint tam sua q̄z nr̄a: dona sua ⁊ merita nr̄a. Supi⁹ iā assignauim⁹ q̄ sint multiplices vel multiformes hūani cordis affect⁹. Hos itaq̄ ille diuinus spūs q̄tidie i electis suis paulati ꝓtempat: ⁊ in vnā harmoniā ꝓformat ⁊ grē sue plectro q̄si citharedā doctissim⁹ hos extēdendo: illos relaxādo ad cōcordē quandā ꝓsonātiā coaptat: donec reboāt ex his i aurib⁹ dñi sabaoth melo-

dia quedã melliflua: ⁊ sup modũ dulcis tanq̃ citharedoꝝ multoꝝ citharizantiũ ĩ citharis suis. Sed si tã mira harmonia: tã multiplex cõsonãtia surgit de corde vno: in tanta plura/litate tã multipliciũ affectionũ: que queso vel quãta erit illa supcelestiũ aĩoꝝ ꝯsona concor/dia: cõcorsq̃ cõsonãtia: in tanta multitudine tot miliũ angeloꝝ: tot animaꝝ sanctaꝝ exul/tantiũ ⁊ laudantiũ viuentẽ in secula seculoꝝ. Hec omnia itaq̃ agit ⁊ disponit mltiformis illa diuini spũs gratia: que vt supius iã dictũ est: opat̃ oĩa in omnib⁹. Si in his ergo q̃nq̃ cõtemplationis gradibus exercitatos sensus habemus: si ad eiusmodi speculatõnes ꝓm/pti ⁊ ꝓni sumus: profecto ꝓpitiatoriũ nostrũ iuxta ꝓpositũ diuini documẽti modũ exple/uimus.

Magni contemplatoris eximijq̃ doctoris Richardi de sancto victo/re liber tertius de arca mystica expli/cit.

Annotatio capitulorꝫ libri quarti.

De quinto ⁊ sexto cõtemplationũ generibus Capitulũ. I.
Qꝫ rationẽ humanã excedant que ad has nouissimas speculatiões spectant. Ca. II.
Qꝫ ea que supra rationẽ sunt gemina distributione distingui possunt: ⁊ que cui generi subsint. Ca. III.
Qꝫ sint aliena ab omni imaginatiõe que pertinent ad hec cõtẽplationũ genera. Ca. IIII
Que sit supeminentia harum nouissimarum cõtemplationũ. Ca. V.
Qꝫ sit arduũ vl' difficile ad hec nouissima cõtemplationũ genera ascẽdere: vel gratiã sibi comparare. Capi. VI.
Qꝫ frustra homo ad hos theozicos excessus nititur: nisi diuinis reuelatiõibus adiuuet. Capi. VII
Qꝫ quintũ cõtemplatiõis genus similitudinũ ratione adiuuat: sextum vo totius similitudinis ꝓprietatem excedit. Ca. VIII.
Quõ ꝑ hec duo cõtemplationũ genera temperat cuiꝯ amoꝛ ⁊ approbatio sui. Ca. IX.
Cum quãta animi auiditate vẽeãt vel soleãt spirituales viri his nouissimis cõtemplationũ generibus inhiare. Ca. X.

Quō post multā desiderij sui fatigationē alij soleant: alij nō soleāt ex visitante gratia sup semetipsos leuari. Ca. XI.
Qr ea que p excessum mētis solēt videri: alia possunt: alia oīno nō possunt ad cōmunem intelligentiā inclinari. Ca. XII.
Qr omī hora aīa sancta ⁊ ꝯtēplatiua ad susceptionē gr̄e debet esse pata. Ca. XIII.
Qr̄ sit paucoꝝ ad susceptionē gr̄e semp habere animū patū. Ca. XIIII.
Qr̄ sit arduū vel difficile cuiuis pfecte aīe seip̄az ad semetip̄am totā colligere: ⁊ ī solo diuinitatis desiderio requiescere. Ca. XV.
Qr̄ sit pene impossibile cuiuis aīe seip̄am extra semetipsā totā effundere: ⁊ supra semetipsam ire. Ca. XVI.
De his q̄ specialiter ptinent ad quintū genꝰ cōtemplationis. Ca. XVII.
De his que specialiter ptinent ad sextū genꝰ cōtemplationis. Ca. XVIII.
De mutua collatiōe trium nouissimarū speculationū. Ca. XIX.
De mutua collatione duarū nouissimaꝝ speculationū. Ca. XX.
Qr frequentationē trium nouissimarū speculationū semp comitet̄ frequētia diuinarum reuelationum. Capi. XXI.

Qꝛ in omni contemplationis genere contin/
gat ꝯtẽplantis mentẽ excedere. Ca. XXII.
Qꝛ excedendi donũ: alij fortuitũ habent: alij
iam quasi ex virtute possident. Ca. XXIII.

Magni cõtẽplatoris eximijq̃ doctoris Richardi de sancto Victore liber quartus incipit: In quo de quinto ⁊ sexto cõtemplationũ generibus tractat̃: feliciter incipit.

De quinto ⁊ sexto cõtemplationũ generibus. Capitulũ. I.

Estat adhuc de quinto ⁊ sexto contemplatõis genere tractare: q̃ moyses in his verbis videt̃ ex mystica descriptõe designare. Duos quoq̃ cherubin inquit aureos ⁊ ꝓductiles facies ex vtraq̃ ꝑte oraculi. Cherub vnus sit in latere vno: ⁊ alter ĩ altero: ⁊ vtrũq̃ latus ꝓpitiatorij tegãt: expãden/

tes alas suas: et opiẽtes oraculũ: respiciãtq; se mutuo ꝟsis vultib⁹ ĩ ꝓpitiatoriũ. Libet sane huic descriptioni intendere: ⁊ doctrine nr̃e regulã ex ꝓposita similitudine sumere: ⁊ iuxta descp̃tiõis h⁹ formulã opis nr̃i formã vl̃ modũ extẽdere. Puto em̃ qꝛ aliq̃d magnũ aliq̃d p̃clarũ in hoc nobis ope ꝓponit̃: ⁊ nobis subtili forma exp̃mit̃: qd̃ tali nomĩe censet̃: quod angeloꝝ formã imitat̃. Duos inq̃t cherubin aureos et ꝓductiles facies. Vere aliq̃d magnũ: vere aliq̃d p̃clarũ vtiq; supmũdanũ et oĩno aliq̃d plus q̃ꝫ hũanũ esse debuit: qd̃ sub angelica nobis forma repñtari oportuit. Certe cherubĩ plenitudo scĩe dicit̃: ⁊ sub talis vocabuli p̃sagio magnũ quiddaꝫ secretioris vel sacratioris sciẽtie ꝓponere vl̃ polliceri videt̃. Sed ⁊ illud adhuc aduertere debemus ꝙ nõ quoslibꝫ angelos: sed summos ⁊ deo ĩmediate cõiũctos cherubin vocare solem⁹. Ad supmũdana itaq; ĩmo ⁊ supcelestia hui⁹ opis forma nos ꝓuocat: ⁊ ad sũmoꝝ ⁊ diuinorũ speculationẽ intelligẽtiã nostrã sub hac ꝓpositione inuitat. Cogita itaq; supra hominẽ esse ⁊ humane rõnis modũ vl̃ capacitatẽ excedere: que ad hec duo nouissima cõtemplationũ genera vident̃ ptinere. Unde oportuit ea ad si-

militudinis expssionē: nō taz hūana q̄z angelica effigie repsentare. Nisi em hūane ratiocinationis angustias harū speculationū materia excederet: humane potius q̄z angelice si militudinis formā formādi opis exemplū habere oporteret. Oportet g̃ nos sup̄ nosmetipsos leuare: z ad ea que supza rōnem sunt contemplatiōe ascendere: si ad angelice similitudinis instar cupimus intelligentie nostre volatum formare. Queram⁹ itaq̄z que sint illa que supza rationem sunt: que humane rationis vim ratiocinatiōis nostre moduz transcēdunt.

Oz rationem humanā excedant q̄ ad has nouissimas speculatiōes spectant. Capitulū. II.

Sicut quedaz esse constat q̄ sunt infra rōnem: sic sunt quedā absq̄z dubio q̄ cōstat esse supza rōnem. Et inter hec sunt alia quedā media q̄ vtiq̄z rōni sunt pua. Infra rōnez sunt: q̄ sensu corporeo pcipim⁹: Et ꝑ im solā rōnem sūt que rōne inuestigam⁹. Supza rōnem vo sūt q̄ p reuelatiōz discim⁹: vel sola auctoritate ꝓbamus. Candida z ni-

gra: calida et frigida: dulcia et amara: sensu corporeo discutim⁹ ⁊ discim⁹ nõ ratiocinãdo ꝓbamus. Vera ⁊ falsa: iusta ⁊ iniusta: vtilia ⁊ inutilia ratiocinãdo discernim⁹ nõ aliq̃ sensu corporeo. Deũ autẽ in vna substãtia ꝑsonalit̃ trinũ: in tribus ꝑsonis snbstãtialiter vnũ: nec vllus sensus corpore⁹ docet: nec aliq̃ hũana rõ plene ꝑsuadet: sed ħ vtiq; alij ꝑ reuelatõnẽ discunt: alij aũt sola auc̃te cõijciunt ⁊ credũt. Infra rõnem itaq; sũt corporea: supra rõnez sunt diuina. Supra rõnem vtiq; est: qđ null⁹ corporeus sensus attingere: nec vlla humana rõ põt penetrare. Supra ratõnem ħ esse dicimus: qđ veraciter esse credim⁹: sed tamẽ illud nec exꝑimento ꝓbare: nec intellectu cõprehẽdere possumus. Et quidẽ circa diuina hmõi sunt multa: quib⁹ hũana rõ facile acq̃escit: q̃bus penit⁹ ꝯtradicere nolit: sed ꝓ veris recipit: ⁊ rata esse cõsentit: cũ tamẽ ea nec ꝑ exꝑimentũ ꝓbare: nec ꝑ intellectũ plene cõprehẽdere possit. Merito ḡ eiusmodi queq; sup̃ rationẽ esse dicẽda sũt: q̃ capacitatis nr̃e exiguitatẽ incomprehẽsibilitatis sue magnitudine trãscendũt. In his tñ q̃ nr̃a exiguitas cõprehendere nõ valet: angelica celsitudo liberos cõtemplatiõis volat⁹ exercet. Ut igit̃ in nob̃ angelice similitudinis formã q̃licũq; mõ pos-

simus excudere: oportet in eiusmodi rerũ admiratiõe animũ nr̃m iugi celebritate suspẽdere: ⁊ ad sublimes ⁊ vere angelicos volat⁹ contemplatiõis nr̃e pennas assuescere.

Qꝛ ea que supra rationẽ sunt gemina distributiõe distingui possunt: ⁊ q̃ cui generi subsint. Ca.III.

Dvos aũt cherubin facere diuinit⁹ iubemur: vñ in his q̃ supra rõnem sunt duo cõtemplationũ genera querere admonem̃. Intẽdam⁹ itaq; ĩ ea q̃ sup̃ rõnẽ sũt ⁊ inueniem⁹ qꝛ gemĩa distributõne distingui possunt. Ex his em̃ alia sunt supra rõnem: sed nõ p̃ter rõnem: Alia aũt sũt ⁊ sup̃ rõnez ⁊ p̃ter rõnem. Premonere in p̃mis volum⁹: qꝛ ĩ sũmis ⁊ diuinis cũ aliud p̃ter rõnem vel cõtra rõnem asserim⁹: ꝛ rõne hũana nõ ꝛ ratione diuina ꝫ intelligi volum⁹. Quicq̃d em̃ in illa sũma ⁊ diuina essentia esse constiterit: summa ⁊ incõmutabili rõne subsistit. Qꝛ multa tamẽ ꝛ diuina natura indubitãter credim⁹: ꝛ quibus si rationem cõsulimus: omnis nostra ratiocinatio repugnat: et omnis humana ratio reclamat. Que em̃ humana ratio habet filiũ patri coeternũ esse: eiq; per omnia equalem a quo habet esse: viuere ⁊ intelligere? In his ꝯ

q̄ supra rationē sunt multa in hūc modū inue
niri possunt: q̄ si humana estimatiōe pensēt:
cōtra rationem omnīo esse videntur. Supra
rationem aūt illa esse dicimus: que nllo expi
mēto ꝓbare: nulla ratiocinatiōe ad plenū in
uestigare sufficim⁹. Præt rationē vero ea vi
dentur esse: quibus exempla cōtraire t argu
menta solent cōtradicere. In illis siquidē ex
perimenta desunt: t argumenta succumbūt:
istis vero tam exempla q̄z argumenta cōtra
dicunt. Illa sepe t auctoritatibus ꝓbamus:
t argumentis ꝓfirmamus: t similitudinibus
ꝓsuadem⁹: ꝓbata tamen t ꝓsuasa nulla no
stra intelligentia plene ꝓprehendimus: quia
nullo: vt dictum est: experimento: nullo euidēti
exemplo: ex his q̄ p experientiam nouimus:
ꝓbare sufficienter valem⁹. Ista autē modo
miraculis: modo auctoritatibus ꝓsuadent:
et modo reuelationibus discunt. In fidelib⁹
etenim sepe persuasa sunt multitudine mira
culoꝝ: fidelibus autem quotidie persuadent
auctoritatibus scripturaꝝ: ꝓphetis viris
sepe ostensa sunt multiplici varietate diuina
rum reuelationuꝝ: Verūtamen eiusmodi sūt
nec alias omnīo nisi fide mediante ꝓbari nō
possūt: etiā ab his q̄ ea reuelatōe didicerint.
Ad hoc itaq̄z attestationē opus est pot⁹ mi
raculis q̄z exēplis; auctoritatib⁹ q̄z argumēta

tionib⁹: reuelationib⁹ q̄ꝫ rōcinationib⁹. Illa aūt supiora eiusmodi sūt vt ad eoꝝ inuestigationē nulla hūana rō sufficere possit: nisi diuinis reuelatiōib⁹: vel autēticis attestationib⁹ fuerīt approbata. Sꝫ fideli mēte cū fuerit eiusmodi auxilio sb̄nixa: rōnes multe vndiqꝫ occurrūt: mlta deniqꝫ argumēta emergūt: q̄ eā ī sua īuestigatiōe adiuuāt: vel ī sua inuentiōe ꝯfirmāt: vel ī sua etiā assertiōe sniaꝫ ꝓlatā defēdūt. Recte itaqꝫ vt arbitror eiusmodi dicta sūt esse sup̄ rōnē nō tn̄ p̄ter rōnē. Ista ꝟo posteriora hmōi sūt vt cū fuerīt miracul' vel auctoritatib⁹ ꝓbata ⁊ credita: si sup his hūanā rōnem ꝯsulim⁹: eiusqꝫ ꝯsiliis acq̄escere disponim⁹: totū statim labefactari incipiet q̄cq̄d fidei rō in his p̄us ratū tenebat: et oīno in eoꝝ inuestigatiōe: discussiōe ⁊ assertiōe nihil facit hūana rō: nisi fuerit fidei admixtiōe subnixa. Recte ḡ q̄ eiusmōi sūt vt ꝟm hoēꝫ loq̄mur: nō solū sup̄ rōnē ꝫ etiā p̄ter rōnē eē dicūt̄. Prīa aūt q̄nto ꝯtēplatōis generi ascribūt̄: posteriora ꝟo ad. vj. ꝯtēplatiōis gen⁹ ꝑtinere vidēt̄.

Q̄ꝫ sint aliena ab oī imaginatiōe q̄ ꝑtinēt ad h̄ ꝯtēplationū gnā. Ca.IIII

Uto aūt: qꝛ iā nostra expositiōe non egeat: cur hui⁹ opis angelica factura aurea esse debeat. Si aurea ⁊ illa ꝓponunt̄ q̄ in rōne versant̄: ⁊ a rōne comprehen-

dunt: quātomagis illa q̄ rōnem supgrediūt. Si aurea sunt q̄ excedūt imaginationē: quātomagis illa q̄ excedūt rōnem. In hac gemina speculatōe nihil imaginariū: nihil fantasticū debet occurrere. Longe em̄ oēm corporee similitudinis ꝓprietatē excedit quiq̄d spectaculi tibi hec gemīa nouissimi opis speculatio ꝓponit. Si em̄ quartū illud cōtēplatiōis genꝰ q̄libet corporea fantasmata soleant sp obnubilare potiꝰ q̄ꝫ adiuuare: quātomagis ab his dignioribꝰ ⁊ multo sublimioribꝰ debent longiꝰ abesse: ⁊ penitꝰ nō cōparere. Cedat itaq̄ imagīatio: interī cedat penitusq̄ r̄cedat: Nō ē vtiq̄ in q̄ h̄ opus illa adiuuare valeat. Quid eniz imaginatio potest vbi ratio succumbit? Quid ibi faciat imaginatio vbi nulla est trāsmutatio: nec vicissitudinis obumbratio: vbi pars non est minor suo toto: nec totū vniuersaliꝰ suo indiuiduo: īmo vbi ps a toto nō minuit: ⁊ totū ex partibus nō constituit: qr simplex est qd̄ vniuersaliter ꝓponitur: ⁊ vniuersale qd̄ quasi ꝑticulare profert: vbi totū singula: vbi oīa vnū: ⁊ vnū omnia? In his itaq̄ et absq̄ dubio succūbit humana ratio: ⁊ quid faciet imaginatio? Absq̄ dubio ī eiusmodi speculatio officere potest: adiuuare omnino non potest.

Que sit supeminentia harũ nouissimarũ cõtemplationũ. Ca.V.

Quanta aũt sit harꝝ nouissimarꝝ speculationũ supeminẽtia inde facile colligit: ꝙ oĩs earꝝ ꝯsideratio atq; pfectio circa sũma ⁊ diuina vsq;quaq; versat. Cogitet ḡ qui valet quãtũ hũana sciẽtia ascẽderit: cũ ad hos ꝯtẽplatiõis gradus subleuari meruerit. Que em̃ in p̃mis ꝯtẽplationũ gradib⁹ ad pfectionẽ inchoat: in his duobus nouissimis ad plenitudinẽ ꝯsũmat. In duob⁹ nãq; p̃mis erudimur ad sciẽtiã rerũ exteriorꝝ ⁊ corporaliũ: in duob⁹ aũt medijs ꝓmouemur ad noticiã rerꝝ inuisibiliũ ⁊ spiritaliũ creaturarꝝ: in duobus nouissimis subleuamur ad intelligẽtiã supcelestiũ ⁊ diuinorũ. Debem⁹ ḡ a nouissimis ⁊ notissimis incipe ⁊ scĩe nr̃e ꝓmotõꝫ paulatĩ sb̃leuare ⁊ p exteriorꝝ noticiã ad ĩuisibiliũ agnitõꝫ ascẽdere. Cũ em̃ exteriorꝝ sciaꝫ apprehẽderis: ⁊ in eorũ doctrina exercitatos sensus habueris: debes ad altiora ascẽdere: et spũaliũ creaturarꝝ scientiã compare. Sꝫ cũ ĩ eiusmodi iterũ plene ⁊ ꝓ posse exercitat⁹ fueris: habes adhuc quo altius ascẽdere possis. Restãt adhuc longe sup ista sũma atq; diuina: vide quãtũ potes ⁊ conare ad illa. Profe-

cto si ad illoꝝ speculatõꝫ sb̄leuat⁹ fuerꝫ: vltra h̄ alia ad q̄ adhuc ascẽdere hẽas: vlteri⁹ oĩno ĩuenire ñ poterꝫ: qꝛ vltra deũ nihil ẽ: ⁊ idcirco scĩa alti⁹ vel vlteri⁹ ascẽdere nõ põt. Si ḡ cherubin plenitudo scĩe dicit̄: vide q̄ꝫ recte illa extrema opis nostri factura cherubin noĩat̄: in q̄ scĩe oĩs sũmi grad⁹ figuralit̄ exp̄munt̄. Certe ĩ dei noticia q̊tidie crescere potes: ⁊ in h̄ sublimitatis volatu tota die alti⁹ ⁊ alti⁹ sb̄limari potes: ꝫ sup̄ hãc ꝯtẽplatiõis speculã aliã adhuc excelsiorẽ oĩno ĩuenire nõ poterꝫ. Aliud nãqꝫ ẽ ĩ h̄ speculationũ genere huc illucqꝫ discurrere: scientiãqꝫ suã in dei cognitionẽ dilatare: ⁊ alid̄ ẽ sup̄ h̄ alia altiora q̄rere velle: cũ nullo mõ possit inuenire. Supra deũ nihil ẽ: sed nec esse vel esse posse cogitari potest. Non est q̊ sciẽtia alti⁹ ascẽdat: vel altius ascẽdere valeat. Plenitudo itaqꝫ scĩe est deũ cognoscere. Plenitudo aũt hui⁹ scĩe plenitudo est glorie: ꝯsũmatio gr̄e: ꝑpetuitas vite. Hec ẽ inq̊t vita et̄na vt cog̊scãt te solũ verũ deũ: et quẽ misisti iesũ xp̄m. Cognoscere itaqꝫ eũ qui ver⁹ ẽ de⁹: oĩs ꝯsũmatiõis ẽ termin⁹. Ad hui⁹ scĩe plenitudinẽ he nouissime speculatiões paulatĩ nos ꝓmouẽt ⁊ q̄ñqꝫ sane ꝑducere habẽt. Hui⁹ plenitudĩs ꝑfectio ĩ hac vita inchoat̄: ꝫ in futura cõsũmat̄. Recte ḡ hui⁹ opis figura dr̄ cherubin: ĩ qua ad oĩs scĩe plenitudinẽ initiamur.

Qr̄ sit arduum vel difficile ad hec nouissima ꝯtemplationū genera ascē dere: vl' sibi gratiā compare. Ca. VI.

Sed nūc illud cōsiderem⁹ q̄d sibi velit q̄ h̄ nouissima opa ductilia quidē facere iubemur. Ductile sane feriendo ꝓducit̄: ⁊ crebris ictibus multaq̄ tunsiōe ad destinatā formā paulatī ꝓmouet̄. Puto ergo qr opus ē in hoc ope: intima poti⁹ cōpunctōe q̄ꝫ ꝓfunda inuestigatiōe: suspiriis q̄ꝫ argumētis: crebris poti⁹ gemitib⁹ q̄ꝫ copiosis argumētatiōib⁹. Scimus aūt qr cordis intima nil adeo purgat: mētisq̄ mūdiciā nil adeo repat: nihil ambiguitatis nebulas sic detergit: cordisq̄ serenitatē nil meli⁹: nil citius adducit: q̄ꝫ vera animi cōtritio: q̄ꝫ profunda ⁊ intima aīe cōpunctio. Sed q̄d ait scriptura: Beati inq̄t mūdo corde: qm̄ ip̄i deū videbūt. Studeat ḡ cordis mūditie q̄ cupit deū videre: q̄ in diuinoꝝ ꝯtēplationē festinat assurgere. O quāta instātia: o quāta diligētia opus ē in eiusmodi artificioso studio: studiosoq̄ artificio: anteq̄ꝫ t̄reni amoris scoriā anim⁹ plene detergat: veriq̄ amoris incēdio ꝯsūmat: añq̄ꝫ intelligētie sue aurū ad eā puritatē decoquat: quo ad h⁹ operis dignitatem dignuꝫ idoneūq̄ reddat.

absq; dubio sine omni cõtradictõne nõ ẽ leue vel facile hũanũ animũ angelicã formã induere: ⁊ in supmũdanũ quẽdã ⁊ vere pl⁹ q̃ hũanũ habitũ trãsire: spiritales pennas accipe: ⁊ se ad sũma leuare. ☞ quotiẽs necesse est aurũ suũ in ignẽ mittere: ⁊ iterũ extrahere: ⁊ nũc in hoc nũc in illud lat⁹ vertere: crebrisq; ictibus vndiq; tũdere: añq; angelicã formã inõ excudat: cherubinq; ꝓducat. ☞ quãta prudẽtia: o quãta ꝓuidẽtia formãda ẽ illa opis nr̃i materia: ☞ inc diuini amoris: hic diuini timoris respectu est tpanda: ne vel nimio diuine ꝓpitiationis respectu anim⁹ resolut⁹ in nimiã sui cõfidẽtiã liq̃scat: vel ĩmoderato diuine seueritatis intuitu obdurat⁹: vsq; ĩ dspationẽ paulatĩ torpescat: ⁊ dspumpti opis cõsũmatõne penit⁹ diffidat. ☞ q̃ prudẽti circũspectiõe: o q̃ frequẽti increpatiõe oportet inuigilare vel insistere ne vllus mentis excessus vel cogitatiõis euagatio discretõis pspicacĩa lateat: nec sine redargutõne fortiq; castigatiõe ptrãseat. Sed q̃s digne dscribat q̃ arte: quãtaue solliciudine opus sit donec in se celestiũ ⁊ pẽnatoꝝ aĩaliũ figurã trãsformet: ⁊ hũan⁹ anim⁹ ĩ eoꝝ se imaginẽ trãsfiguret: Certe ꝑ̃ necesse est vt assuescat in celestibus cuꝫ celicolis ambulare: ⁊ ad terrena negocia exteriozũq; curã nisi ꝓ solo obedietie dbito charitatisue offi-

cio nunq̃ descendere: anteq̃ angelicos illos excessus in ardua diuine incõprehẽsibilitatis arcana audeat attẽptare.

Q̃ frustra hõ ad hos theoricos excessus nititur nisi diuinis reuelationibus adiuuet̃. Cap̃. VII.

h Inc ergo vt arbitror facile ꝑpendit̃ quãta supexcellẽtie p̃rogatiua huius nouissimi opis dignitas p̃dicta cetera supgredit̃: q̃ sup̃me illi⁹ hierarchie ĩ angel' archangelicã sublimitatẽ ex quadã industrie sue emulatõne imitat̃. Cogita obsecro cuius sit excellẽtie illi⁹ ordinis in se similitudinẽ per imitationẽ trahere: q̃ sũme deitati ĩmediate adheret: qui facie ad faciẽ ⁊ sine speculo ac sine enigmate deũ videt. O quale q̃so est ꝙ intelligẽtia hũana quotidie ad illos supcelestiũ aĩoꝝ theoricos excessus nitit̃: ⁊ qñq̃ etiã pro diuine dignatiõis bñplacito ad illa sũme maiestatis magnalia ꝯtemplanda subleuat̃: Ad hec g̃ q̃s idoneus: q̃s ad hec opa dignus artifex inuenit̃: nisi quez diuina gratia p̃ueniat ⁊ subsequat̃: Deniq̃ aliud ẽ arcã facere atq̃ aliud est cherubin formare. Quid sit arcã cõpingere auroq̃ vestire: corona cingere: opculũq̃ supducere: ⁊ nosse possum⁹ ⁊ quotidia-

no experimento ꝓbamus: nec pegrina sūt a nostris sensib⁹. Sed cherubin quis vidit: ḋs ve videre possit: Et quomō illā formā exp̄mere valeam quā videre nō valeo: Puto q⁹ nec moyses ad illā exp̄mēdaz sufficeret: nisi antea ꝛ ipe hoc p reuelationē didicisset. Unde ē illō qō ei dicit: Vide q oīa facias sic tibi in monte mōstratū est. Prius itaq moyses in montem ducit: ꝑus ei p reuelationē ostendit: añq̄ nosse valeat qd ꝛe eiusmodi opatōne pcipere ꝛebeat. Necesse ē itaq hoīez ad coz altū ascēdere: ꝛ p mētis excessuz ex dominica reuelatione addiscere quid sit illud ad qō suspirare vl̄ studere opozteat: ꝛ ad qualē sublimitat⁹ habitū animū suuz cōponere ꝛ assuescere ꝛebeat. Hā si semel ad lucifluā illā angelice sublimatiōis gloziā admissus fuerit: ꝛ ad illō diuinoz radioz spectaculū itrare meruerit: q̄ intimis ꝛesideriis: q̄ pfūdis suspiriis: q̄ inenarrabili b⁹ gemitib⁹ eū q eiusmodi ē putam⁹ insistere: q̄ assidua recozdatiōe: q̄ iocūda admiratiōe inspectā claritatē credim⁹ eū retractare: mentecq reuoluere illā ꝛesiderādo: illā suspirādo: illā cōtēplando donec tandē aliquādo in eandem imaginationē transformet: a claritate in claritatem tanq̄ a domini spiritu. A dñi inq̄ spiritu nō a suo. Optimus itaq in hoc nego-

cio artificij modus ē vt superi⁹ iam diximus: suspirijs gemitibusq; insistere: si vult op⁹ p/ductile facere cherubinq; formare. Quid nā/q; aliud est opus suū feriēdo ꝓducere q̄ multa cordis contritiōe ꝛ dñi pietate cōfidere et p illā se gratiā posse obtinere: ad qđ q̄sq; p se/ipsuz nō pōt sufficere: Nemo tñ hec ꝛ q̄bus mō loq̄mur ꝛ p̄dicta opa idcirco eq̄pendat vl parū a se inuicem differre credat: eo q; cōmu/nem materiā habeant: ꝛ ex auro vtraq; fiant. Sane si auro p̄cioſius aliquod metallū inue niri potuiſſet: ex eo nimirū hec angelica for/ma fieri debuiſſet. Dignitatis itaq; eius sup/eminentia que minus potuit ex materia: ple/ni⁹ cōmendat ex forma. Jubemur itaq; ꝛ che rubin ꝓducere ꝛ non modo hominū: non de/mū quozūlibet angelozū: ſed ſuperexcellentiuz ſpirituū imagines figurare: vt harum nouiſ/simarū ſpeculationū dignitas melius eluceſ/cat ex huiuſmodi figuratiua adumbratiōe.

Q ntū ꝓtēplatiōis gen⁹ ſiltudi/nū rōne adiuuet: ſextū vo toti⁹ ſiltu dinis ꝓmetatē excedit. Ca. VIII.

Ūto aūt illud non eſſe negligēdum: p nec ſine diligēti ꝓſideratiōe ptereun dū: q̄d ꝛ his duob⁹ cherubī dñica voce p̄ci/

pitur cū dicit: Cherub vn⁹ sit in latere vno: ⁊ alter in altero. Statuendi itaq; sunt ex vtraq; pte oraculi tegentes vtrūq; latus ꝓpitiatorij. Idem autē intelligim⁹ per oraculū qđ ꝓ ꝓpitiatorij nr̄i latera: vt cōsequēter inueniam⁹ quō vnus ex cherubin stare debeat ex parte vna: ⁊ alter ex altera: sicut suplus iā satis ostēdim⁹: ꝓ ꝓpitiatorij illud ꝓtemplatiōis gen⁹ intelligim⁹ qđ habeŕ de spiritib⁹ rōnabilibus. Credimus aūt rōnalez creaturā: tam angelicā q̄ hūanā: ad imaginē ⁊ similitudinē dei creatā. Et de homīe quidē scriptū est: Creauit deus hoīem ad imaginē ⁊ silitudinē suā: Ad imaginē dei creauit illū. Et ꝓ angelica natura dictū putām⁹ qđ alꝫ legim⁹: Tu signaculū similitudinis: plen⁹ sapiētia ⁊ pfect⁹ decore in deliciis paradisi dei fuisti. Ecce q̄z apte angelica nā signaculū silitudinis dicta sit: etiā ꝙ ea pte q̄ in veritate nō steŕit. Prophęta tū dauid manifeste ꝓclamat ⁊ dicit: Non ē silis tui in dijs dñe: Et Esaias apte denūciat: Om̄ oīs gentes q̄si nō sint: sic sunt coram eo: ⁊ q̄si nihilum ⁊ inane reputati sunt. Quō ergo q̄si nihilū et inane si diuinū habēt aliqđ simile? An forte qđ vn⁹ dicit alius cōtradicit? Absit. Nā ecce apud dauid lego: Deus quis similis erit tibi,

Sed iterꝝ apud eundē inuenio: Signatū est
sup nos lumē vult⁹ tui dñe. Quid igit̄ alid̄ ex
tā diuersis sentētijs colligim⁹: nisi ꝙ veracit̄
ꝛ absq; dubio auctori nr̄o ex aliquo sil̄es ꝛ ex
aliq̄ dissimiles existim⁹? Uide quomō ī mul-
tis homo ei dissimilis non est: de quo veracit̄
scriptū est: Qm̄ vniuersa vanitas oīs hō vi-
uens? Ecce quō dissimilis: Uerūtn̄ in imagi-
ne ꝑtrāsit hō: Ecce quō similis: Quid em̄ est
homo vt possit sequi regē factorē suuz? Sed
nec angel⁹ vtiq; in celo illā creatoris sui simi-
litudinē ꝑfecte emulat̄. Quis similis tui ī for-
tibus dñe: q̄s sil̄is tui magnific⁹ in sanctitate
terribilis atq; laudabilis ꝛ faciens mirabilia?
Uide ḡ ne forte illa in q̄b⁹ sil̄es sum⁹ ei ꝑtine-
ant ad latus vnū: ꝛ illa in quib⁹ dissimiles su-
mus ꝑtineant eq̄ ad latus alterū. Dicat̄ itaq;
ꝓpitiatorij nr̄i si placet latus vnū diuīa in rō-
nabilibus substātijs similitudo: dicat̄ ꝛ alterꝝ
in eisdez essentijs diuinitatis sūme multiplex
dissil̄itudo. Uideam⁹ ḡ quō vn⁹ de cherubin
stet ī vno: ꝛ alter in altero latere: vl̄ q̄s in quo
debeat stare. Supius iaz dixim⁹ ꝙ ad vnum
cherubin ꝑtineat cōtemplatio eorū que sunt
supra rōnem: nō tn̄ p̄ter rōnem: ad alterū aūt
ꝯtēplatio eoꝝ q̄ sunt supra rōnem ꝛ vident̄ eē
p̄ter rōnem. Cōstat aūt ꝙ illa p̄us dicta diffi-

cilior: reliqua multo sit facilior: ⁊ idcirco ĩ vsu nr̃o debet ⁊ solet esse prior. Alia ꝟo quãto est difficilior: tanto vtiq; dz eẽ posterior. Prior itaq; dicat̃ cherub prim⁹: secũda ꝟo haꝝ cõtemplationũ dicat̃ cherub secũd⁹. Huiusmodi igit̃ cherub stare debet in latere vno: ⁊ alter in altero. Ab vno sane latere cherub stare videtur: qñ in his cõtemplationis radijs figitur: ad que inuestigãda vel cõfirmanda qualiscũq; similitudĩs adaptatio facile accõmodat̃. Quasi ab altero latere cherub stat: qñ ad illa cõtemplãda hũana intelligẽtia se eleuat: ad q̃ nulla sil̃itudinis adumbratio se plene coaptat. Ad vnũ nãq; latus: vt dictũ est: ꝑtinet cõsideratio sil̃itudinis: quẽadmodũ ad alteꝝ cõsideratio dissimilitudinis. Cõstat autẽ illa facili⁹ comprehẽdi posse ⁊ viciniora magis q; ꝓpinqua atq; cõsentanea esse ratiõi: que se sinũt ad aliquã similitudinẽ applicari. Naz cetera quidez tanto ab hũana rõne longi⁹ recedunt: quãto cuiuslibet adiũcte similitudinis rõnem trãscendũt. Prim⁹ itaq; cherub stat ĩ latere similitudinis: secũdus aũt in latere dissimilitudis: vt ea que p̃ter rõnem non sunt et aliquã similitudinẽ admittunt: similitudinis latus quasi e vicino tangant: eiq; ꝑ cõsideratione inhereãt. Similiter ⁊ illa q̃ p̃ter rõnem vel ꝯtra rõnem esse vident̃ omnẽq; adhibite

silitudinis ꝓpietatē sup̄ grediunt: dissilitudinis lat⁹ q̄si iuxta se habeāt ipmq; e vicino respiciāt: Si aūt qō dī latus vnū t alterū: vnū ad dexterā: alterū ad sinistrā ꝗs referre velit: profecto h⁹ cōsiderationis silitudo in eandē sentētiā nos ꝓducit. Dextera nāq; nra opādi gra sepi⁹ solet ꝓferri: t idcirco ꝓstat eā frequē tius videri. Sinistra ꝝo sepius q̄ dextra sub vestimētis tegit: t eoipso vtiq; tardi⁹ videt. Recte g̊ p sinistrā occultiora sicut p dextrā cō grue satis designant manifestiora. Prim⁹ ita q; cherub q̄si a dextris assistit: qz in ea q̄ rōni oīno nō sunt aliena: oculū ꝓtēplatōis infigit. Secūdus aut̄ cherub q̄si a sinistris affigit: qz illa sola maxime ꝓtēplat̄: q̄bus ois hūana ratio cōtraire videt.

Quō per hec duo cōtemplationū genera tempat̄ cuiq; amor t approbatio sui. Capitulū. IX.

m Vltū est aūt p oēm modū q; hec duo ꝓtēplatōis genera nos vel ꝛ mala roborāt: vl ad ꝝtutē aduuāt. Vñ ē q̄ de eisdez addit̄ cū subiūgit: Utrūq; al⁹ ꝓpria tozū tegant: expandētes alas suas t operientes oraculū. Qñ aūt aliquid tegimus: duob⁹ modis id facere solemus: Nam modo in abscōsionem; modo in ꝓtectionem. Et sepe

cum aliqd̄ nobis vmbraculū ꝯtra solē suppo-
nimus: eius nobis tā calorē q̄ꝫ claritatē tem-
peram⁹. Si ḡ in hec duo ꝯtemplationū gene
ra gratiā diuinit⁹ accipim⁹: si ꝑm acceptā gra
tiā eis diligētius insistim⁹: credo ꝙ ⁊ ip̄a nob̄
erūt in vmbraculū diei ab estu: ⁊ in securitatē
⁊ in abscōsionē a turbine ⁊ a pluuia. Utinam
cū tanto studio ⁊ desiderio in eoꝝ aspectū ra-
peremur: ⁊ in eoꝝ admiratiōe cū tanta animi
alienatiōe sup̄ nosmetip̄os duceremur: vt in-
terim mens nr̄a seip̄am nesciret dū in eiusmo-
di cherubin aspectū suspēsa stuperet: intm̄ vt
cū apl̄o dicere auderet: Siue in corpe siue ex
tra corpus nescio: deus scit. Uide q̄ꝫ ꝓfunde
sub dictoꝝ cherubin alis lateat qui seip̄m in-
terim ignorat. Sed si nō pōt alaꝝ hec adum
bratio mētis respectū in eiusmodi excessū ab-
alienare: debet tñ qd̄ ⁊ sp solet aureū illū ꝓpiti
atorij fulgorē obnubilare: ⁊ nr̄is aspectib⁹ tē-
pare. Propitiatorij nr̄i fulgor absq̄ dubio su
pducta adumbratiōe obnubilat̄: qñ quicq̄d ī
nobis lucere videt̄: maioris ⁊ supeminētioris
claritatꝭ cōpatiōe despicit̄. Propitiatorij no-
stri claritas dignitatē quidē designat spiritalꝭ
nature: supposita aūt alarū expāsio celsitudi
nem diuine supeminētie. Quid ergo mirum
si hui⁹ obumbratiōe ꝓpitiatorij nostri vtrūq̄

latus obducit. Maz quicquid diuinis simile: vel diuinis dissimile in nobis cernit: diuinoꝝ vti iaz dictū est compatiōe fuscat. Solet aūt vt diximus obnubilatio non solum claritatē: verūetiā calozem temperare: ⁊ vtrūqꝫ tolerabilez reddere. Et fit sepe qō oēs nouim⁹: vt ī nostra erga nosmetipsos estimatione vel dejectione modū tenere nesciamus: sed ex diuinarū vtiqꝫ rerū assidua cōtemplatōne: ꝓfundaqꝫ admiratōne in nobis agitur vt vtriusqꝫ vmbze nimietas ⁊ superfluitas ꝛ̄pmat. Nullū oīno: nullū inqꝫ omniū rationabiliū spirituū credo patuatū illū ꝓzie excellētie amozē vel opinionem ad verā ⁊ legitimā equitatis mensurā posse restringere: nisi q nouit seipsuz veraciter in eozum que diximus compatiōe ꝛ̄spicere. Recte ergo dicti cherubin vtrūqꝫ ꝓpitiatozij nostri latus tegere dicunt: qz in nobis nihil oīno repitur qō summis et diuinis nō sit vel pegrinū in q̄litate vel incōpabile exquātitate. Et nōq quēadmodū arca ꝓpitiatorio tegit: sic ⁊ ipm ꝓpitiatoziū dictarū alarū expānsiōe tegi iubet. Absqꝫ dubio sicut ex cōtemplatione spiritalis creature eiusqꝫ eminētie obducit amoz ⁊ approbatio mūdi: sic ex cōtemplatiōe creatricis essentie: eiusqꝫ supeminentie tempat apud vnūquēqꝫ amoz ⁊ appro

batio sui.

Cum quãta animi auiditate debeant vel soleãt spũales viri his nouissimis cõtemplationũ generibus inhiare. Capitulũ. x.

Ed tũc ꝓculdubio designati cherubĩ ſ ꝓpitiatozij latera sufficiẽter tegunt: si alas suas sufficiẽter ⁊ indefinẽter expandũt. Quid ẽ alas suas ꝓtinua expansione distẽdere: nisi omni in loco: omi in tpe diuine ꝓtẽplationi inhiare: ⁊ eiusmodi studio vel desiderio vbiq; insistere? Certe aues cũ volare volũt alas suas expandũt. Sic sane debem⁹ ⁊ nos cordis nr̃i alas p desideriũ extẽdere: et diuine reuelatiõis horã sub omi hora: imo sb̃ omi momẽto expectare: vt quacũq; hora diuine inspiratiõis aura mẽtis nr̃e nebulã deterserit: veriq; solis radios amota ois caliginis nube deterserit: excussis statim ꝓtẽplatõis sue alis mẽs se ad alta eleuet ⁊ auolet: ⁊ fixis obtutibus in illud eternitatis lumẽ qõ desup radiat: in aq̃le volatis impetu oĩa mũdane volubilitatis nubila trãsuolet atq; trãscẽdat. Illũ sane dixerim hoc dñicũ ꝓceptũ vel documentũ implere: ⁊ q̃si expãsis alis erectũ stare

q̄ post acceptā grāz in h̄ nouissima ꝓtēplatio-
nū genera sp studet se q̄ntū i ipo est ad hmōi
volatū ꝑmptū z patū exhibere: z cū tempus
būplaciti diuini aduenerit z aura spirātis grē
afflauerit: idoneus possit inueniri q̄ ad illō di
uinoꝝ secretoꝝz spectaculū ꝺebeat admitti.
Debem⁹ autē non solū ad hoc qō in hac vita
hz̄e possum⁹: verūetiā ad diuine ꝓtēplatōnis
spectaculū qō in futura vita speram⁹ aīos no
stros suspēdere: z in eiusmodi expectatiōe ve
hemēti ꝺesiderio anhelare. Ad hoc siquidem
nobis ꝺat huiuscemodi grā: ad hoc inquā in
fundit eternoꝝ intelligētia: vt sciam⁹ q̄d inde-
esse ꝺebeam⁹ p studiū q̄rere vl p ꝓtinuū ꝺesi
deriū suspirare: Alioq̄n frustra in nob diuine
cognitōis abūdātia creſceret: nisi diuie i nob
dilectōis flāmā augesceret. Debz itaq̄z i nob
creſcere sp z ex cognitiōe dilectio: z nihilomi-
nus ex dilectiōe cognitio: z mutuis incremē-
tis mutua incremēta mīstrare: ꝺebēt z alter-
nis augmentis alterna augmenta accreſcere.
Debet ergo anima pfecta z assidue summoꝝ
cōtēplationi ꝺedita: omni hora pegrinatiōis
sue terminū ergastuliq̄z hui⁹ egressū cū sum-
mo ꝺesiderio expectare: quo id qō interim vi-
det per speculum z in enigmate: mereat facie
ad faciem videre. Hinc est q abraam in ostio

tabernaculi sui sedebat: Hinc est q helias in spelūce sue ostio stabat. Uterq ad egressū patus: z vterq in domini aduentuz suspensus. Unū vtiq vterq prestolabatur: vnus ī spelunca: sed alter in tabernaculo: vterq tamē ī ostio: sed vnus stando: z alter sedendo. Aliaduertis vt arbitror: quia vite hui⁹ molestiam vnus militiam: alter vero miseriam reputat: et eandem temporis peregrinationē hic carcerem: ille expeditionē iudicat. Sunt qui seipsos quasi in spelunca vident: z carnem suaz p ergastulo habent: dum vite huius molestiam molestē sustinēt. Alij ꝛ corpore suo quasi tabernaculum faciunt: z ad domini militiā se accingunt: z patienter tolerant q viuūt: vt domini lucris ꝛseruiāt. Alius itaq impatienter: alius patienter viuit: dum vn⁹ sibi metuit: alter dominicis lucris intendit. Alius ꝑ stans multūq laborans: z alius sedens laborēq pene non sentiēs penituscq nō reputās: dominicum aduentuz p̄stolabat: z tñ vterq ī ostio z q̄si ī ipo exitu inuenit. Ut igit ꝛ his interim taceam⁹ q̄ libenter viuunt: z in tabernaculi nō dicā palatij sui intimis ꝛlectabiliter iacentes requiescunt: vterq illoz aduentum dñi meruit: z is qui in ostio sedens militieq sue molestiaz patienter sustinēs: ad dñi

occursuz suspēsus anhelabat: ⁊ ille qui ī ostio stans visitationisq; sue horā p̄stolās sub expectatiōis sue desiderio pene impatiēter laborabat. Vultis audire q̄z inuite viuebat q̄ in spelūce sue ostio stabat? Vñ ⁊ dicebat: Obsecro dñe: tolle a me aīaz meā: neq; em̄ melior sū q̄z patres mei. Quid aūt q̄so ē q̄ vultū suū operuit qñ dñm trāseuntem habuit: qui in idip̄m sic suspēsus stetit? An forte sub dñica p̄ntia ī pfectū suum pfectius agnouit: ⁊ impfectionē suā videre erubuit? Videre tñ voluisti q̄ videri timuisti. O q̄z multi sunt q̄ iam se patos esse credūt: ⁊ tñ sub ip̄o visitatiōis sue articulo illic trepidāt timore vbi antea nō erat timor: ⁊ exitū quē p̄us anxie requirebāt: iaz eum fieri formidant.

Quō post multā desiderij sui fatigationē: alij soleant alij nō soleant ex visitante se gratia supra semetipsos leuari. Capitulū. XI.

e Ecce qui stando p̄stolat̄: nō ostiū exisse: nec dño occurrisse legit̄: de spelūca tñ ꝫ velata facie ꝓspexit: vocēq; trāseuntis in trāsitu audiuit: ⁊ q̄ iā ad requiē suspirauerat q̄d adhuc eū facere oporteret ex dei reuelatiōe cognouit. Alius aūt ad aduen-

tũ dñi de tabernaculo ꝓsiliuit: et reuelata facie aduenienti dño occurrit: illum introducit: pascit: ⁊ pro desiderij voto domnicã promissionem accepit: Progredientẽ ꝓsequit̃: ⁊ cum stante morat̃: dñm sabaoth q̃stionib⁹ pulsat: futurorũq; p̃scientiã accipiẽs in illud diuinorũ iudicioꝝ secretariũ intrat. Quid aũt est de habitaculo suo ĩ dñi transitũ attẽdere: nisi ex his q̃ circa se diuinit⁹ gerunt̃: diuine dispositionis moderamine: coopationisq; eius gratiã subtiliter intelligere? Dũ em̃ spiritũ vehementẽ cõmotio: cõmotionẽ ignis: ignẽ sibil⁹ aure leuis sequit̃: trãseuntis dñi p̃ntia cõprehendit̃: qꝛ dum mens magnis mirisq; quibusdã ꝑturbatiõib⁹ sb̃ito sepe sentit se totã ꝯcuti: et mõ nimio timore deijci: mõ nimio dolore excoqui: vel pudore cõfundi: ⁊ iterũ p̃ter spẽ ⁊ estimationẽ ad magnã animi trãquillitatem seu etiã securitatẽ cõponi: velit nolit visitãtis gr̃e opationẽ ꝑpendit: ⁊ diuinit⁹ h̃ actitari in se luce clari⁹ agnoscit. Deũ autẽ p̃sentẽ sic q̃si trãseuntẽ habem⁹: dũ lumĩs illi⁹ ꝯtẽplationi diuti⁹ inherere necduꝫ sufficim⁹. Admonẽtis aũt dñi seu etiã instruẽtis vocẽ audire: est que sit volũtas ei⁹ bona: bñplacẽs ⁊ ꝑfecta ex ei⁹ inspiratiõe cognoscere. Sed ille q̃si de tabernaculo in aduenientis dñi occursuꝫ ꝓgredit̃:

egressus autē q̄si facie ad faciē illū intuet: qui p̄ mentis excessum extra semetipsum ductus sūme sapiētie lumē sine aliquo inuolucro figuraz adumbratiōe: ænigmate: sed ī simplici vt sic dicā veritate cōtēplat. Exterius visum introrsum trahit: q̄n id q̄ p̄ excessum vidit: multa retractatiōe: vehemētiq̄ discussione capabile seu etiā cōprehēsibile sibi efficit: t tā rōnū attestatiōe: q̄ si'litudinū adaptatiōe ad cōmunē intelligentiā deducit. Tunc ☧o mactat vnde dñs pascat: q̄n mens hoīs his p̄motionis gradib⁹ robustorata: aliq̄d de p̄prie volūtatis bñplacito abscidit q̄ p̄us libenter fouit atq̄ custodiuit: q̄n id de p̄ p̄ijs studijs vel nisi b⁹ amputat vnde diuine ꝓtemplatiōi pfectius inherere vel diuine p̄pitiationi se altius placere sperat. Dominū pascim⁹: q̄n ☧tutū nr̄az victimis ampliatoq̄ acrioris vite ꝓposito charitatis ei⁹ ī nos beni uolētiā nutrim⁹ t augescim⁹. Ecce inq̄t dñs: Ego pulso ad ostiuz: si q̄s aperuerit mihi introbo ad ipsum t cenabo cum illo. Cum domino sane apud nosmetipsos comedim⁹: q̄n id eius obsequio libenter impēdimus: totum quod facere possumus illud facimus: et ex eo eius beneplacito deseruimus: vñ illi⁹ in nos

beniuolentiā ꝓuocam⁹: vñ in nostrā in ipm fi
duciā augeam⁹: Et hac fiducie accumulatiōe
agit̄: vt ad diu cupitā multūq; desideratā gra
tiā mens p̄ter spem ⁊ supra estimationē subi-
to animet̄. Egredientē ꝟo dñm ꝓsequimur
qñ ꝑcepte diuinit⁹ intelligētie diligēter insistē
tes: ꝑ id qđ đ cognita veritatis luce miramur:
ad altiora cōtemplanda leuamur supra nos-
metip̄os: ⁊ reuelātis gr̄e vestigijs inherētes
p̄euntē dñm comitamur. Post egressum aūt
cū stāte dño stare ē ī illo celsitudinis statu re-
uelate luci ꝑ ꝯtēplationē diuti⁹ inherere. Stā
ti dño assistit q̄ totū hūane mutabilitatis lu-
bricū ambiguitatisq; incertū alta mētis sub-
leuatiōe trāscendit: ⁊ in illo eternitatis lumīe
defixus inspecte imaginis in se sil'itudinē tra-
hit. Nos inq̄t apl'us oēs reuelata facie gl'iaꝫ
dñi speculātes in eandē imaginē trāsformam̄
a claritate in claritatē tanq̄ꝫ a dñi spū. In hac
mētis subleuatiōe hūana aīa sepe diuinoꝝ iu
diciorū abyssum ingredit̄: ⁊ ad futurorū etiaꝫ
vt iam dictū est p̄scientiā erudit̄.

Qꝛ ea q̄ ꝑ excessū mētis solēt videri
alia possunt: alia oīno non pñt ad cō
munē intelligentiā inclinari. Ca. XII.

Otandũ itaq; ꝙ mõ extra positi visum dñm introrsũ trahim⁹: ⁊ mõ int⁹ positi cũ exeunte dño eximus. Nam hoc qd̃ de dñi claritate ꝑ mẽtis excessũ cognoscit̃: qñq; etiã postmodũ a sobria mẽte cõp̃hẽdit̃: ⁊ sepe ex eo ꝙ apud nosmetip̃os sobrij rimamur p̃ admiratiõis magnitudĩe ĩ mẽtꝫ alienationẽ abducim̃. Itẽ ⁊ illd̃ notãdũ ꝙ extra positi: visum dñm mõ introducimus: mõ nõ introducimus. Nã ⁊ abraã ad secũdã egressionẽ reduxisse dñm nõ legit̃. Quedã nãq; eiusmodi sunt q̃ humanã intelligentiã excedũt: et hũana rõne inuestigari nõ possũt: ⁊ tñ vti superius iã dictũ est p̃ter rõnem nõ sunt. Cum igit̃ eiusmodi q̃libet ꝑ mẽtis excessũ discim⁹: cognitã exterius visionẽ q̃si nobiscũ reportam⁹: si cõsona rõni eaip̃a postmodũ dep̃hẽdimus q̃ p̃us ꝑ reuelationẽ didicim⁹. Sed illa q̃ ⁊ supra rõnem ⁊ p̃ter rõnem esse vident̃: qñ ꝑ reuelationẽ ⁊ q̃si in extasi discunt̃: qꝛ eoꝛuꝫ rõneꝫ ad nos postmodũ reuersi nulla hũana estimatiõe cõprehẽdere vel assignare sufficimus: cognitã visionẽ tũc q̃si extrinsec⁹ relinquim⁹: cui⁹ tm̃mõ velut memoriã quãdã retinemus. Quid em̃ ait scriptura: Abijt dñs inquit postq̃ cessauit loqui ad abraã: et ille reuersus est in locũ suuꝫ. Dñs recedit: ⁊ abraã

reuertit: qñ subtracta reuelatiõis gratia intellectualis sensus ad cõmunem statum reuocatur. Ad primã itaq; egressionẽ abrahã illum quẽ vidit multa fatigatiõe ad se intrare cõpulit. Ad secũdã aũt egressionẽ ꝛ post diutinam visionẽ: longãq; cõfabulationẽ oino nõ reduxit. Exterius visum dñm nobiscũ introducimus: cũ theophaniã: id est diuinã apparitionẽ raptim ꝓceptã ad cõmunẽ intelligentiã ratiocinãdo postmodum paululuz inclinam⁹. Exterius visus dñs minime introducitur: qñ theozica reuelatio quãto magis iuxta humanã rõnem discutit: eo ampli⁹ omi hũane opinioni aduersari videt. In eiusmodi em̃ speculatiõe añq; anim⁹ ad ꝓsueta redeat: dñs abit longiusq; recedit: ꝛ incõprehensibilitatis sue magnitudinẽ oñdit sue visionis elongatione. Hec itaq; duo rerũ genera q̃ in hac gemina visione ex dñica reuelatione cognoscunt: ad ꝓdictos illos duos cherubĩ spectare vident. Hec est sane illa ꝛ digna satis materia: vñ excudenda est angelica forma: pẽnataq; aialia. Ex hac nobis materia cherubin formamus: qñ fidei nr̃e arcana: que vel ipi ꝓ reuelationẽ didicim⁹: vl̃a theologicis viris accepim⁹: assuescimus in ꝓemplationẽ adducere: ꝛ in eorum admiratiõe animũ nostrum suspendere:

pascere⁊ habiliare: ⁊ ad diuinorū desiderium acriter inflāmare. Debem⁹ itaq; iuxta abrae ⁊ helie exemplū in ipo habitatiōis nre exitu ⁊ velut ī ostio stantes dominicū aduentū expectare. Debem⁹ etiā iuxta diuinū documētum cherubin nror alas expandere: ⁊ in reue lantis gratie occursum rapidis passibus desiderioꝝ festinare.

Qz omni hora anima sancta ⁊ cōtemplatiua ad gratie susceptionē debet esse parata. Ca. XIII.

Emp debet aīa sancta et veri sponsi
S christi amica ad dilecti sui aduentum
summo cū desiderio anhelare: pata
semp adueniēti occurrere ⁊ pulsanti aperire. Debet itaq; sp in h̄ sollicita eē ⁊ pata inuenire ne subito ⁊ inopinate adueniens sponsus minus comptā minusq; decoratam inueniat: vel diu exclusus diutine pstolatōis vllā molestiā sustineat. Molesta satis verba estuātiq; desiderio multū onerosa: Manda remāda: expecta reexpecta: modicū ibi: modicū ibi. Verba sūt sane aīe pigre: aīe tepide: min⁹ circūspecte ⁊ nimis ingrate. Quid em̄ dic̄ hmōi aīaꝝ ī suis

sordibus inuenta: cum se dolet in opinato dilecti aduẽtum ꝑueniri: ⁊ erubescit se min⁹ cõptam: minusq; ornatam inueniri: Certe inq̃t illa aduentũ tuũ scire debuissem vt te solenniter susciperẽ: ⁊ ea q̃ deberẽ alacritate tibi occurrerẽ. De cetero ꝯ aduentũ tuũ mihi ꝑnuncia: ⁊ nũcio tuo ꝑeunte aduẽtus tui horã premãda. Nũcius itaq; ꝑcurrat qui me q̃d facere me velis edoceat. Nuncius inquã int̃ nos medius discurrat qui me de singulis instruat. Doceat me ñ solũ sup statu meo: ꝫ etiã de statu tuo: doceat quõ apud te sit: vel quicq̃d de me placuit: manda itaq; atq; remãda: nuncia atq; renũcia. Non decet amãtes mutua studia: mutua desideria in alterutrũ nescire: nec sufficit estuanti aĩo: ardentiq; desiderio semel audire. Obsecro ꝯ manda remãda: mãda remãda. Forte multũ amat: multũ estuat: que sic instat: q̃ tam importune internũcia q̃ritat. Uideamus ꝯ quid faciat: Ecce iuxta verbum suũ nũcijs sepe missis: sepe remissis: tandem aliqñ nuncios suos subsequit̃ vt cupitis amplexibus ꝑfruatur ⁊ mutua dilectiõe foueat̃. Ecce iam ꝑ forib⁹ stat: ecce iam ad ostiũ pulsat: Ecce vox dilecti tui pulsant̃: api mihi soror mea: amica mea: colũba mea: ĩmaculata mea: qꝛ caput meũ plenũ ẽ rore ⁊ cincĩni mei

guttis noctiũ. Quid obsecro: quid inq̃ꝫ ꝓfuit ꝙ nũcios premisit q̇ ostiũ clausum repit? Ad vocẽ ꝟo dilecti cur saltẽ nõ statim ꝓsilis: aperis: introducis ⁊ in amplexius eius ruis? Expoliaui me inq̇s tunica mea: quõ induar illa? Laui pedes meos: quõ inquinabo illos? Expectet tñ modicũ si vult vt suscipiã illũ. Pulsat ⁊ introitũ postulat: ⁊ dicis expecta. Ecce expectat: Ecce iterũ pulsat ⁊ dicis reexpecta. Et q̇d inquis est magnũ? O quãtũ timeo ne istud modicũ ꝓtrahas in longũ: donec trãseat ⁊ declinet: ⁊ diu multũ fatigatus discedat. Ostendit hoc illa vox tua ⁊ nimis sera q̃rela. Pessulũ ostij mei aperui dilecto meo: at ille declinauerat atq̃ trãsierat. Sed ecce iterꝝ rediens prioriſq̃ cõtemptus iniuriã non reputãs: stat post parietẽ: respiciẽs per fenestras: ꝓspiciẽs ꝑ cãcellos. Audi vocantẽ q̃ noluisti suscipe pulsantẽ. En dilectꝰ tuus loquit̃ tibi: Surge ꝓpera amica mea: columba mea: formosa mea ⁊ veni. Cur nõ statim exilis: occurris: apprehendis ⁊ oscula iũgis? Quid adhuc dicis expecta? Ecce adhuc expectat: ecce iterũ vocat: Surge amica mea: speciosa mea ⁊ veni: in foramibus petre ⁊ in cauernis macerie. Quid tu? Reexpecta adhuc modicũ. O aĩa ingrata: o viscera dura vsq̃quo fatigas

si expectat modicum

dilectū tuum: Pulsat ꝛ ei nō vis aperire: vocat te ꝛ nō vis eum audire. Pulsat semel ꝛ iterum: ꝛ tu eum expectare ꝛ reexpectare iubes: modicū ꝛ modicum. Vocat semel: vocat ꝛ iterū: ꝛ tu nihilomin⁹ eū expectare ꝛ reexpectare cogis: modicū ꝛ modicū. Modicū in vno loco: ꝛ modicū in alio. Modicū ibi: ꝛ modicū ibi. Cogitur itaq; dilectus tuus facere sepe ꝛ multū: qō tu dicis modicū ꝛ modicū. Mā modicū ꝛ modicū ꝓtrahis in longū ꝛ longū: ꝛ in hūc modū fraudas amicū tuū: ꝛ fatigas dilectum tuū. O quāto iustius: o quāto rectiꝰ foret vt p̄ foribus obseruares: ꝛ cum abrāā vel helia dilectoris tui aduentuꝫ expectares: aduenienti occurreres ꝛ cū exultatiōe suscipes. Deberes sane sicuti dilecti tui colūba in foraminibus petre ꝛ in cauernis macerie suspensis alis colloq; ꝓtenso foras ꝓspicere: ꝛ amici vnici tui aduentū cum colūbino quodam cantu ꝛ gemitu querere ꝛ expectare. Sed forte adhuc nostri cherubin alas nō habemus: vel si habemus expansas necdum habemꝰ. Mondum fortassis opus nostruꝫ ad plenum formauimus: necdum formam illam angelicam ex integro iuxta dominicā sententiā consummauimus.

Qr̃ sit paucoꝝ ad susceptionē gratie animū semp hr̃e paratū. Ca. XIIII

t Aceo de illis qui foris sunt: qui spiritualem dilectionē necduz scire poterunt: qui domini mādata ex doctorū quotidie dictis vel scriptis audiunt: necdum acquiescūt: quotidie peccantes: quotidie penitentie tempora dari sibi postulantes. Ex q̄bus dum verba vite quidez libenter audiunt: quid aliud per studiū q̄z manda remanda dicunt? Et dū quotidie peccata peccatis accumulant: quid aliud q̄z expecta reexpecta p desideriū clamant? Quotidie spaciū penitentie postulantes: ⁊ resipiscendi tempus quotidie ꝓponentes: quotidie ꝓlongantes. Certe ad satisfaciendū desiderio suo: totum huius vite spacium carnali menti videt̄ permodicū. Et dum eiusmodi anima modo in vno vitio: mō in altero multa tempora expendit: totumq̄z tamen velut momentaneū reputat: q̄d queso aliud ī diuīe patiētie aure: q̄z modicū ibi: modicū ibi r̄sonat? Sz d̄ his interī tacētes: q̄d de nobis obsecro dicturi sumus qui habitum religionis suscepim⁹: qui spiritalibus exercitijs mācipati sumus: qui diuine dilectōis assidue quasdā velut arras accipim⁹? Maxīe tñ nos

quid queso dicemus: qui nil aliud iniuncti officij habem⁹: nisi legere: psallere: orare: meditari: speculari: ꝓtẽplari: vacare ⁊ videre ꝙ̃ suauis ẽ dominus: Nũquid nã nõ pudebit nos eadem dicere: ⁊ dilectũ nostrũ in huiusmodi verbis fatigare: Manda remanda: expecta reexpecta: modicum ibi: modicũ ibi. Quotidie ni fallor vos qui lectioni vel meditationi aut orationi insistitis: ei⁹ nuncios suscipit: et mandata cognoscitis: quotiẽs ex abditis scripturarũ recessibus nouos intellect⁹ eruitis: quid aliud ꝙ̃ quosdam dilecti nostri nũcios excipit: Huic sane negocio subseruit omnis sacra lectio: ⁊ sagax meditatio. Alijs itaq; legentibus: ⁊ alijs meditantib⁹: diuinorũ secretorum internũcij occurrunt: qui dilecti nostri mãdata ad nos perferãt: ⁊ de singulis nos instruant. Et sepe fit vt in vna eadẽq; scriptura dum multipliciter exponitur: multa nobis in vnũ loquatur: Moraliter nos docens qd dilectus noster facere nos velit: Allegorice nos admonens: quid ꝓ nobis semetipsum fecerit: Anagogice ꝓponens: quid adhuc de nobis facere disponit. Jn hunc itaq; modum sepe nobis mandat ⁊ remãdat ⁊ quasi ꝑ vnũ nũciũ multa nobis denũciat. Sepe nãq; vnũ idẽq; mandatũ sub varijs enigmatib⁹ ⁊ figu-

ris ꝓponitur: vt mentib⁹ nostris altius impri-
mat̄: Et dū idē multꝫ modis nob̄ ⁊ multotiēs
dr̄: q̄d aliud q̄ꝫ idem sepe mandare ⁊ remāda-
re videtur? Et q̄ꝫ multi sunt qui hmōi nūcios
quotidie accipiunt: de pristino vero opere vl̄
negligentia parum aut penit⁹ nihil corrigere
volunt. Sciunt sane vnde possūt gloriari: nō
autē edificari: scientiam quidē nō sāctimoniā
affectant: ⁊ non tam sancti q̄ꝫ scioli esse deside
rant videri. Duꝫ ergo quotidianis nisib⁹ no-
uos sensus nouosq̄ꝫ intellectus q̄ritant: q̄d ali
ud q̄ꝫ manda ⁊ remanda ꝑ affectum ⁊ studiuꝫ
clamitant? Hmōi nūcios quotidie excipim⁹:
⁊ aliis aliisq̄ꝫ sepe supuenientibus: alios alios
q̄ꝫ adhuc quotidie importune exigimus: ⁊ in
auribus domini sabaoth fortiter clamamus:
māda remāda: māda remāda. Sꝫ quātoma-
gis copia dictorū nūcioꝝ abūdat: tanto sane
acerbi⁹ tantoq̄ꝫ molestius ꝓpria nos ꝯsciētia
accusat ⁊ cruciat. Hinc fit sepe vt vitam nr̄aꝫ
corrigere disponamus: semper tamen differa
mus: ⁊ dum hoc fieri in futuro ꝓponim⁹: fit
vt illud futurū semꝑ sit futuruꝫ: imo fortassis
nunq̄ꝫ futurū. Sepe aūt aliq̄d̄ certū futuruꝫ
determinat̄ quo corrigat̄ vita nr̄a: ⁊ dicit̄ inte
rim dilecto nr̄o expecta: ⁊ tñ illud futurum in
p̄sens nō ꝟtit̄. Itē in alid̄ futurū trāsfert̄: ⁊ dr̄

dilecto reexpecta. Qr̃ multi sepe proponunt fortiterq; apud se statuunt: vt si ex alienis affectibus quibus interim implicant̃: semel detur eis se posse explicare: nunq̃ ampli⁹ in eadem velle recidere: ⁊ interim modicum illud postulant expectari. Et cum eosdem forte affectus amiserint: potius q̃ absciderint: vehementer satagunt resarcire qd̃ ꝑdiderũt: ⁊ iterũ adhuc modicũ se volũt expectari ⁊ petũt reexpectari. Sane hoc totũ dicunt: modicuz ⁊ modicum. Quicquid namq; non satiat desiderium quãtumcũq; sit affectatũ: videt̃ paruum. Modicũ itaq; ⁊ modicũ se petũt expectari ⁊ reexpectari q̃ eiusmodi sunt. Modicũ ibi ⁊ modicũ ibi: ⁊ modicũ sepe sb̃ affectu vno ⁊ altero: ⁊ tempore tamen vno. Et in his omnibus dilecto nostro cantamus canticuz odiosum: expecta reexpecta: modicuz ibi: modicuz ibi. Quando putas hmõi anima pigra ⁊ tepida poterit ductile illud opus formare: et angelicam formã excudere: p̃sertim cum op⁹ sit in hoc opere alarum expansione: vrgente te in idipsum dñica vtiq; iussione: intm̃ vt nũq̃ i hmõi studio liceat desideriorꝝ nostrorꝝ pẽnas ab intẽsionis eleuatiõe deponere.

Qr̃ sit arduũ vel difficile cuiuis aĩe

pfecte seipaz ad semetipaz totã colligere ⁊ in solo diuinitatis desiderio requiescere. Caoitulũ. XV.

Non dicã ãnua: nõ mẽstrua vl̃ diurna ⁊ pmodica ad modũ mozosa vl̃ morula impatiẽti desiderio satis ẽ molesta. Spes siquidẽ q̃ differt̃ afflígit aĩm. Debet itaq; veri dilecti amica: ⁊ veri amici dilecta: vt supi⁹ iã dictũ est: ꝓmpta sp ⁊ pata eẽ et pulsantẽ amicũ absq; vlla dilatiõis iniuria suscipe ⁊ veniẽti cũ oĩ alacritate occurrere. Scimus aũt q̃ singl̃aris amoz ꝓsoztẽ nõ recipit: sociũ nõ admittit. Vide g̃ ne tũc ꝓmũ incipias pstrepẽtiũ turbas eĩcere velle: cũ iã ipe cepit ad ostiũ tuũ pulsare: alioq̃n qd iã eris dictura cũ apud te tũc tpis fuerit eiusmodi turba inuẽta? Quid inq; eris dictura: nisi expecta: reexpecta? Expectãdũ sane itẽq; reexpectandũ ad eĩciẽdũ turbã extraneoz: ad eĩciẽdũ familiã tuoz. O ẽs em̃ cogitat⁹ tã vani q̃ noxij extranei iudicãdi sũt: q̃ nlli nr̃e vtilitati deseruiũt. Illos vo q̃si domesticos ⁊ familiares habem⁹ quos nr̃is vsibus vel vtilitatib⁹ implicam⁹. Em̃ vo singularis amoz solitudinẽ amat: solitariũ locũ req̃rit: totã hmõi turbã: nec solũmõ cogitationũ: verũetiã affectio

nũ oportet eiicere vt dilecti nostri amplexib⁹ quãto liberius tanto iocũdius liceat inhere re. Quãta queso in eiusmodi expectatiõe mora: quotiẽs fuerat repetẽdũ expecta: reexpecta: modicũ ibi: modicũ ibi: Modicũ in vno loco: & modicũ ĩ alio: modicũ ĩ horto: & modicũ in vestibulo: modicũq; in thalamo: donec tandẽ aliqñ post multã expectationem: & post multã fatigationẽ cubiculum introeat: & intimũ atq; secretissimũ locũ obtineat. Modicũ ĩ horto dũ tumultuantiũ turba digerit. Modicũ in vestibulo dum thalamus adornatur. Modicũ in thalamo dum lectul⁹ sternit: Et cogit dilect⁹ oib⁹ his locis expectare modicũ: & modicũ ibi: modicũ ibi. Ex hortulo dilectus audit: in vestibulo videtur: in thalamo osculat & in cubiculo amplexat. Auditur p memoriã: videt p itelligẽtiã: osculat p affectũ: amplexat p applausuz. Itẽ audit p recordationẽ: videt p admiratiõz: osculat p dilectionẽ: amplexat p delectationez. Vel si hoc melius placet: Audit dilectus p reuelationẽ: videt p cõtemplationẽ: osculat p deuotionẽ: amplexat p dulcedinis sue infusionẽ. Auditur p reuelationẽ donec voce eius paulatiz inualescente tota perstrepentiũ tumultuatio sopiat: solaq; ipa vox eius audiat: donec oĩs

illa tandem tumultuantiũ turba dispereat: solusq; dilectus cũ sola remaneat: ⁊ solũ sola ꝑ cõtemplationẽ aspiciat. Uidet̃ dilect⁹ per cõtemplationẽ donec ad insolite visiõis aspectũ pulchritudinisq; ei⁹ admirationẽ paulatĩ aĩa incalescat: magis magisq; inardescat: et tandẽ aliqñ tota incãdescat donec ad veram puritatẽ internãq; pulchritudinẽ tota reformet̃: ⁊ ille interne habitationis thalam⁹ purpura ⁊ bysso: hiacyntho coccoq; bistincto vndiq; ꝑornet̃: donec tandẽ aliqñ thalamo ornato ⁊ introducto dilecto fiducia iã inualescẽte desiderioq; ꝑurgẽte: cũ se vlteri⁹ iam cohibere nõ valeat: subito ĩ oscula ruat ⁊ imp̃ssis labijs intime deuotiõis oscula figat. Per deuotionẽ sepe et multiformiter dilectus deosculat̃: dũ interiz cubiculũ sternit̃: donec intim⁹ aĩe sin⁹ ad summã pacẽ ⁊ trãquillitatẽ componat̃: donec tandem dilecto inter vbera sua collocato ad ineffabilẽ quãdam diuine dulcedinis infusionẽ tota in illi⁹ desideriũ liq̃scat: ⁊ spũs ille qui dño adheret: vnus cũ eo spirit⁹ fiat. Puto qꝛ expta tãta dulcedĩe: ⁊ tã intima suauitate: d̃ cetero iã nõ possit aĩa illa dilecto pulsanti aliq̃s moras innectere: vl̃ vlla expectatiõe fatigare: nec vlterius ꝓ hac ꝑte dictura sit: expecta: reexpecta: p̃sertim cum sibijp̃i

oīs moza nimis longa: ꝛ expectatio videatur onerosa. Deinceps vt arbitroꝛ cū abraā pīarcha: siue etiā cū helia ꝓpha habitatiōis sue introitum libēter obseruabit: vt ad dilecti sui susceptionē semp sit pata. Sub hoc tpe vt arbitroꝛ illud opus nostrum ductile incipit nō mediocriter ꝓficere: ꝛ cōsūmationi appropinquare: eo ꝙ illi nr̄i cherubin incipiant alas suas iā latius extēdere ꝛ se se iā q̄si ad volatū oī hoza suspendere.

Oī sit pene impossibile cuiuis aīe pfecte seipam extra semetipam effundere: ꝛ supza semetipam ire. Ca. XVI

Ed q̄uis pata iam sit tūc tpis hmōi aīa aduenientē spōsum suscipe: nescio si ꝛ eque pata ꝛ expedita sit vocanti occurrere. Timeo ne adhuc pro hac pte dilecto suo sit dictura: expecta: ſexpecta: modicū ibi: modicū ibi. Puto em̄ nō esse eiusdē facilitatis suscipe venientē: ꝛ sequi vocantē. Aliud nāq; est cū ipso introire: atq; aliud est ad ipm exire. Ibi aīa ad seipam reuertit: ꝛ cū dilecto suo vsq; ad intima cordis sui penetralia ingredit: hic extra semetipam ducit: ꝛ ad sublimia cōtemplāda subleuat. Quid nāq; est eius in-

troire: nisi se totā intra semetipam colligere? Quid xo ē eius exire: nisi seipaz extra semetipam totā effundere? Nihil itaqꝫ aliud ē aiaz cum dilecto suo in cubiculū ingredi: ꝛ solam illā cū solo mozari: dulcedineqꝫ pfrui: nisi exterioꝛ omniū penitus obliuisci: ꝛ in eius dilectōne sūme ꝛ intime delectari. Se solā anima: cū dilecto videt: qñ exterioꝛ omniū oblita exꝑia cōsideratiōe in dilecti sui dilectionē desideriū suum purget: et ex his que in intimis suis cōsiderat: animū in eiusmodi sensū ꝛ affectum inflāmat: ꝛ tā ex bonoꝛ qꝫ ex maloꝛ suoꝛū cōsideratiōe in gratiarū actionē assurgit: ꝛ hinc ꝑ impēsa gratia: hinc ꝑ indulta venia intime deuotiōis victimas persoluit. Usqꝫ in intimū dilectus perducit: et in optimo collocat: quādo ex intimo affectu ꝛ supoīa ille diligit. Cogita quid sit qꝫ in hac vita tua ardentius dilexisti: anxius cōcupisti: quid te iocundius afficiebat ceteriscꝫ oīb⁹ ꝑfundi⁹ delectabat. Cōsidera ḡ si tandē affectionis violentiā delectatiōisqꝫ abundantiā sentis: quādo in sūmi dilectoris desideriū inardescis: qñ i ei⁹ dilectione requiescis: cū dubiū nō sit: qꝫ intimū illum affectionis tue sinum: necdum teneat si intime dilectionis aculeus animam tuam

in diuinis affectionibus minus penetrat: tepidius exagitat: q̄ in alienis affectiōib⁹ aliq̄n penetrare vel exagitare solebat. Sed si tantā ꝓsus vel forte validiorem dilectiōis vel delectationis violentiā in intimis tuis circa diuina ꝓsperis: quā alias nūq̄ exp⁹ fueras: vide adhuc si forte aliud aliq̄d sit in quo delectari vel cōsolari possis: dilectus intimū cordis tui nō penetrauit. Certe q̄diu possumus ex aliena qualicūq; re cōsolationē vel iocūditatē cōcipere: nōdū audeo dicere dilectū intimū ardentissimi amoris sinū tenere. Satage: festina trahere eū adhuc ad interiora: et exteriora cordis tui penetralia euellere q̄cunq; es adhuc hmōi aīa. Quis. n. neget intimū illud cordis hūani penetrale: tales recess⁹ hīe seu etiā obtinere posse: i q̄b⁹ fūmi et singl'aris amoris violētia cū aliq̄d p affectū illi infixerit aliena oīno delectatōe auelli nō possit: Certe si alienā aliquā ꝓsolationē queris vl' recipis: deū tuū q̄uis fortassis fūme: nōduz tū singulariter diligis: Nōdum ergo ille in intimū introducit: ac nondū in optimo collocat. Si g̃ nō satagis introducere eū in intima tua: quō credā te velle vel posse sequi eū in intima sua: vel ad sublimia sua: Certū ergo signū tibi sit quecūq; es aīa q̄ dilectū tuū minus diligis:

vel ab ipso minus diligeris: si ad theoricos il
los excessus nondũ vocari: vel vocantẽ sequi
nõdũ meruerĩ. Quõ em̃ pfecte diligĩ vel dili-
gerĩ: si ĩ sũmoꝝ desiderio ad supna ñ rapis: ⁊ ĩ
anagogicos illos excessus mẽtĩ alienatiõe nõ
transis? Vis nosse: qꝛ sublimitas diuinaꝝ re-
uelationũ sit manifestũ diuine dilectõnis in-
diciuꝫ: audi q̃d ille in euãgelio discipulis suis
dicat: Jaꝫ nõ dicam vos seruos sed amicos:
quia omnia que audiui a patre meo nota fe-
ci vobis: Attẽde ⁊ illud: qꝛ ex magnitudine di
uine dilectiõis pendet modus diuine reuela-
tionis. Comedite inq̃t ille ⁊ bibite amici mei:
⁊ ĩebriamini charissimi. Ecce q̃ amici ⁊ chari
sunt comedũt: qui v̄ro charissimi sunt bibunt:
ĩmo nõ solũ charissimi potanť: ꝫ ⁊ inebrianť.
Certe qui comedũt: dum sumptũ cibũ masti-
cant nõ sine mora vel qualicũqꝫ labore illud ĩ
q̃ delectanť traijciũt in ventrẽ: Qui v̄ro bibũt
cũ summa facilitate vel velocitate illud qd̃ su-
mũt in ventrẽ traducũt. Nũquid ḡ nõ illi vi-
denť tibi comedere qui cũ multo studio ⁊ lõ-
ga meditatiõe vix pñt ad veritatis delitias p-
tingere? Bibũt aũt quodãmõ qui ex diuinis
reuelatiõibus sũma cũ facilitate ⁊ iocũditate
hauriũt qd̃ de intima veritatis suauitate ar-
dẽter cõcupiscũt. Chari ḡ comedũt: sed cha-

rissimi bibūt: qz fm mensurā dilectiōis dispē/sat ꝛ modus manifestatiōis. Ebrietas autem mentis alienationē efficit: ꝛ supne quidē reue latiōis infusio eos dūtaxat qui charissimi sūt in mētis excessus abducit. Talē ꝓpheta ebrie tatē designare voluit cuz dixit: Inebriabunt ab vbertate domus tue ꝛ torrēte voluptatis tue potabis eos. Si ergo cōcupiscimus hac ebrietate madere: ꝛ hos mentis theoricos ex cessus frequētare: satagamus tōtū nostrū inti me amare ꝛ summe diligere: ꝛ omī hora in di uine cōtemplatiōis letitiā summo cū deside/rio anhelare: ꝛ hoc erit nostros cherubin alas expansas habere. Ecce iam quāto labore su dauimus: ecce q̄z multa in idipm circūlocuti/one vsi sumus vt cherubin nr̄i alas suas suffi cient expanderent: ꝛ ꝓpitiatorio nostro quale oportet vmbraculū ostenderēt.

De his que specialiter ptinent ad quintū gen⁹ ctēplatiōis. Ca. XVII.

Restat nūc ꝛ illud q̄rere: cur se debeāt dicti cherubin mutuo respicere: ꝛ in respiciēdo vultū ī ꝓpitiatoriū ītere. Respiciāt se inqt mutuo versis vultib⁹ in ꝓpi

tiatorium. Diximus aũt supius: qz ad primũ cherubin ptinent ea q̃ sunt supza rõnem: nec tamẽ ꝓter rõnem. Ad secũdũ aũt cherubi ea que sunt supza rõnem: z videnť esse ꝓter rationẽ. Scõm hanc itaqꝫ distinctionẽ videte ne forte ad primũ cherubin specialiter ptineant ea que considerank circa diuine illi⁹ summe z simplicis essentie vnitatẽ. Ad secũdũ aũt cherubin ptineãt ea que cõsiderank circa psonaꝝ trinitatẽ. Q̃ multa eñ sunt q̃ de personaꝝ trinitate credunť: asserunť z scripturaꝝ auctoritate ꝓbanť: que oĩno videnť nature repugnare: z omi hũane rõni ptraire. Recte itaqꝫ oĩa eiusmodi ad secũdũ cherubin videnť ptinere in quo illa que hũane rõni repugnant in contẽplatõez adducunť. Que aũt circa diuinitatis vnitatẽ cõsiderank in vna z simplici natura videamus q̃ sint hũane intelligẽtie modũ excedentia: cũ tñ nihilomin⁹ sint rõni cõsentanea: et idcirco maxie ad primũ cherubin: ꝺ est ad quintũ cõtemplatõnis gen⁹ ptinentia. Certe ꝑncipale illud et summũ oĩm credim⁹ vere simplex z summe vnũ: z in illo vno z simplici bono esse oĩe bonũ. Quãtũ ad essentiã nihil illo simplicius: q̃tum ꝟo ad efficaciam nihil illo multiplicius. Q̃tum ad essentiã q̃d illo simplicius quod vere z summe vnum est:

Quātū ꝟo ad efficaciā q̇d illo multiplici⁹: qꝛ ꝟe ⁊ absq; vlla dubitatione oīa pōt. Uide q̄ꝫ sit difficile hūana rōne cōprehēdere om̄e qd̄ est: ⁊ tūc intelliges q̄ꝫ sit incōprehēsibile illd̄ bonū in quo est om̄e bonū. Supra rōnem est cōprehēdere quō illud bonū vere simplex et sūme vnū omne bonū sit. Uerūtamē huic assertioni hūana ratio facile acq̇escit: ⁊ sua attestatiōe alludit: cōsiderās ⁊ affirmās ⁊ veracit̄ cōtestans: qꝛ plenū ⁊ ꝑfectū ⁊ oīno sufficiens non esset in illo summo ⁊ sempiterno bono si boni aliq̇d deesset. Quō ḡ comprehendi pōt qd̄ īmensū ⁊ infinitū est? Magnus inq̇t dn̄s ⁊ laudabilis nimis: ⁊ magnitudinis eius non est finis. Sꝫ q̇s sensus pōt capere: que ratio comprehēdere: quō possit deus vtrūq; esse ⁊ simplex ⁊ īmensus: ⁊ vere simplex si est īmensus: ⁊ summe vnus si est infinitus. Et tn̄ ratio cū rōcinatiōe attestat̄: qꝛ illd̄ vere simplex ē: qd̄ veraciter cōpositū nō est: qꝛ om̄e qd̄ cōpositū est naturaliter diuidi pōt: ⁊ qd̄ naturalit̄ est diuisibile: ꝟm aliq̇d est ⁊ cōmutabile. Cōsentit ergo ratio vere simplex esse qd̄ oportet incōmutabile esse: qd̄ cōstat optimū ⁊ sūmū oīm esse. Apud quē inq̇t apl'us: nō est cōmutatio nec vicissitudinis obumbratio. Si ergo bonū est incōmutabile esse bonū: ⁊ eque bo-

num erit simplex esse: Cōsequēs ḡ est: qz sum me simplex est qō summe bonū est. Si ḡ illo nihil simplicī⁹: nihil est illo subtilius: z q̄ nihil subtilius: nihil illo ꝓfundius: z ꝓfundissimo nihil est inscrutabili⁹: z cōsequēter nihil incō/ꝓhensibilius. Videam⁹ adhuc q̄d ex mutua collatōe ꝓueniat simplicitatis z īmensitatis: vnitatis z vniuersitatis. Si oīe bonū ibi est z quicq̄d ibi est sūme bonū est: ergo sūma po/tentia: ergo sūma sapiētia: summa bonitas: z summa felicitas. Ubi ꝙo sūma simplicitas ē totū qō est vnū idēq̄ ipm ē. Unū itaq̄ idēq̄ est ei esse: viuere z intelligere z posse: bonū et beatū esse. Et vide q̄ hoc est incōꝓhēsibile. Non est ergo aliūde potens: aliūde sapiens: aliūde bonus: aliunde beatus. Cogita ḡ q̄ sit illa potētia cui ē idē facere qō fieri velle. Attē de que sit illa sapiētia cui idē est posse z scire. Pensa q̄ sit illa bonitas cui quicq̄d placet eo ipō ꝛcet quo placet: cui quicq̄d displicet eo ipō indecēs est quo displicet. Considera q̄ sit illa vita cui idem est esse qō beatū esse. Itē et illud attēde: qz si vere oīpotēs est: z oīa vbiq̄ pōt. Potētialit ḡ vbiq̄ ē: z vbi loc⁹ est: z vbi locus nō est. Si ꝙo potētialiter z essentialit: qz nō est alia eius potētia: z alia eius essentia. Essentialiter ergo est intra oīa: extra oīa z sup

oīa: ⁊ infra oīa. Si ītra oīa: nihil illo secreti⁹. Si extra oīa: nihil illo remoti⁹. Si infra oīa: nihil illo occulti⁹. Si sup oīa: nihil illo sublimius. Quid ergo illo incōprehensibili⁹ quo nihil secreti⁹: nihil remotius: nihil occultius: nihil sublimius? Item si in omni loco deus ē: nihil illo p̄sentius. Si extra omnē locū est: nihil illo absenti⁹: Sz nūquid eoip̄o absenti⁹ q̄ oīb⁹ p̄senti⁹: ⁊ eoip̄o p̄senti⁹ q̄ oīb⁹ absenti⁹: cui aliūde ⁊ aliūde nō est esse om̄e qd̄ ē? Sz si absentissimo nihil ē p̄senti⁹: si p̄sentissimo nihil ē absenti⁹: q̄d illo mirabili⁹: q̄d illo īcōprehensibilius? Itē si nō est aliud ei⁹ potestas: ⁊ aliud eius felicitas: vbicūq; est eius potestas summa: ibi ⁊ summa ē felicitas. Sūma ergo felicitas vbiq; est: quō ḡ vel ī inferno loc⁹ sūme miserie esse pōt: vel pōt quisq̄ miser esse cū sūma felicitas nusq̄ p̄t abesse: nūq̄ deesse? Hec oīa mira ⁊ ṽe incōprehēsibila sūt. Multa īmo pene īfinita circa diuinitatē vnitatē: ⁊ circa vnitatis cōsiderationē rō approbat: cuz tamē illa nō cōprehēdat. Eiusmodi itaq; oīa sup̄ rōnem sunt: ⁊ eoip̄o s̄m supius dictā determinationē ad p̄imū cherubin se veraciter ꝑtinere ostendūt.

De his que specialiter ꝑtinent ad

sextũ genus ꝯtẽplatiõis. Ca. XVIII.

c Irca ꝑsonarũ aũt trinitatem trinitatisq; speculationẽ q̃ multa firmiter credunt̃: veracit̃ asserunt̃: que tñ non solum supra rõnem: sed etiã cõtra rõnem esse vident̃. Credimus vnũ deũ patrẽ ⁊ filiũ ⁊ spiritũsanctũ: Patrẽ a nullo: filiũ a patre solo: ⁊ spm̃sanctũ a patre ⁊ filio: Patrẽ generãdo: filium nascendo: ⁊ spm̃sanctũ ꝓcedendo. Credimus itaq; vnũ eundẽq; in ꝑsonis trinũ: et ĩ substãtia vnũ. Unde alius est pater: alius est filius: ⁊ ali⁹ ẽ spũssanct⁹: Nec tñ aliud est pr̃ q̃ filius: nec aliud est pr̃ vel filius q̃ amborũ spũs. Nã alia est ꝑsona patris: alia filij: alia spũssancti: cum sit omnibus vna substantia: eadẽ essentia ⁊ sola natura. Hec oĩa credim⁹: hec oĩa ꝓfitemur: ⁊ cõstat veraciter sic esse: ⁊ tamẽ in his omnib⁹ si iuxta hũanã estimationẽ pensent̃: videt̃ hũana rõ fortiter repugnare. Si pater ẽ ingenit⁹: filius genit⁹: est ne g̊ sub̃a pr̃is ingenita: et filij genita? Et cũ vtriusq; sit vna eadẽq; sub̃a: erit ipsa genita ⁊ ingenita: hoc est genita ⁊ non genita. Nũquid eadẽ ip̃a gignit seip̃az: ⁊ gignit̃ a seip̃a? nũq̇d g̊ eadẽ ip̃a gignit̃ ⁊ ñ gignit̃: nascit̃ ⁊ ñ nascit̃? Si filiũ nasci dicim⁹: q̇d d̊ ei⁹ natiuitate dicemus? Nũquid eius natiuitas eterna nõ erit

apud quē nō est transmutatio nec vicissitudi/
nis obumbratio: Si eius natiuitas aliqñ nō
fuit: quō patri coetern⁹ vl' coequalis fuit: Et
si ill⁹ natiuitas aliqñ nō erit: quō illa natura
incōmutabilis erit: in qua aliqd trāsit: Si sp
fuit: quō ab alio eē accepit: qui nunq̄ esse in/
cepit: sine quo pater nunq̄ eē potuit: Et quō
eius natiuitas pfecta ē si adhuc futura ē: An
forte iterat̄ semp vt possit eē semp: Nūquid
ḡ nō vna ⁊ multiplex ⁊ infinita erit: quā in in/
finitū iterare oportebit: Quicqd ꝙo de filij
natiuitate diximus: vide ne forte ⁊ circa spūs
sancti pcessionē eadē ratiocinatiōe q̄rere pos/
simus. Ecce ⁊ ista si iuxta hūanā estimationē
pensent: hūane rationi repugnare videt. Si
spūssanct⁹ cū patre eiusdem est potentie: nū/
quid ⁊ ipe pōt q̄cqd pr̄ pōt: Nunquid ḡ talē
filiū qualē pater gignere pōt: An forte filiuz
gignere potētia nō est: ⁊ talem filiū qui omi/
potēs est: An forte nō vult cū possit: Quō ḡ
eandē cū pre volūtat̄ similitudinē silitudinisq̄
plenitudinē possidebit: Multa i hūc modū ⁊
pene īnumera circa psonaꝝ trinitatē iuenies:
q̄ hūane rōni nō solū incōprehēsibilia ⁊ etiaz
dissona repies. Multa inq̄ eiusmodi iuenies
circa psonaꝝ trinitatē. Multa etiā eiusmodi i
ꝙbi icarnatōe circa subaꝝ vnionē. Quid q̄so

ē etiā q̄ hūanitas ⁊ diuinitas vnite sūt: vt vna
ꝑsona eē possint: Nūq̄d aliq̄d qd̄ hoīs ē: aut
aliq̄d qd̄ dei est: vel aliq̄d qd̄ vtriusq; ē: Sz si
vtriusq; nō ē: quō in eo vniri pñt qd̄ ab alter-
utro alienū ē: Si aliq̄d qd̄ homīs ē: ḡ creatu-
ra est. Si aliq̄d qd̄ dei est: ergo supra creatu-
ram est: ⁊ iā creatura nō est. Si aliq̄d qd̄ dei ⁊
hominis est: ergo ipse deus ⁊ homo est: nun-
q̄d idip̄m vtrūq; erit: ⁊ vtrūq; nō erit: creatu-
ra scz ⁊ nō creatura: Sed questio ista valde ē
inusitata: ⁊ hucusq; vt arbitror nō est mota: ⁊
idcirco recti⁹ ē supprimēda. Sz de aīa xp̄i q̄d
dicimus: quam omnis gratie plenitudinē ac-
cepisse negare nō audem⁹. Nā quicq̄d pater
habet ex natura: ip̄a xp̄i aīa habet ex gr̄a: qr
ī ip̄a inhītat oīs plenitudo diuinitatis corpa-
lit̄. Si accepit aīa xp̄i omnē plenitudinē gr̄e:
ergo ⁊ plenitudinē sapiētie: ⁊ plenitudinē po-
tentie. Si ḡ equalē accepit sapientiā: equalē
potētiā habet cū patre: qd̄ negari nō potest:
Nūq̄d ⁊ p̄ri equalis erit: et creatura creatori
coeq̄ri potuerit: qd̄ oīno fatēdū nō est. Sz si
equalē sapientiā ⁊ equalē potentiā aīa christi
accepit absq; dubio habet: quō ei coequari n̄
valet: Sed q̄d hoc de aīa xp̄i dicim⁹: qn̄ cir-
ca corpus eius iuxta fidei assertionem multa
credim⁹ atq; tenemus: que hūana rō impu-

gnat ⁊ impossibilia iudicat: Qñ corpus suuꝫ xp̄s discipulis suis distribuebat: nūq̄d seip̄m manib⁹ suis portabat: Nunq̄d ip̄e idē erat q̄ portabat ⁊ portabat̄: Idē ip̄e erat q̄ dabat et qui dabat̄: Qñ a discipl̄is sumebat̄: dentib⁹ terebat̄: nūquid ledebat̄: An forte in eo ꝙ dabat̄ impassibilis erat: sicut ⁊ inuisibilis erat: q̄uis ꝑm id ꝙ dabat sicut visibilis sic ⁊ passibilis erat: Nūquid ergo vnum idēq̄ corpus vno eodēq̄ tp̄e erat visibile ⁊ inuisibile: passibile ⁊ impassibile: cū tñ hoc sit incōprehēsibile: ⁊ videat̄ esse īpossibile: Uide quō in multꝫ locis idez corpus xp̄i quotidie cōsecrat̄ ⁊ habet̄: nūquid ḡ ꝑ ꝑtes diuidit̄ vt in tā multꝫ locis habeat̄: Quō ḡ ip̄m xp̄i corpus vere erit impassibile ⁊ īcorruptibile: An forte vere cū sit ꝑ tot loca dispersū vbiq̄ erit integrū: incorruptū ⁊ oīno indiuisum: Si ḡ attendas in q̄ multis locis ꝑ eandē sanctificatiōis virtutem esse possit: quo te tūc q̄so ducet tua cogitatio: nisi vt vnū idēq̄ corp⁹ videat̄ tibi ī infinitis locis esse posse: ⁊ hoc sub vno tp̄e: Sꝫ vide id ip̄m q̄ sit nō solū ꝯ ꝓprietatē corporꝝ: veꝝetiā sup oīm ꝓprietatē spirituū. Si igit̄ tā incōprehēsibilia sunt: ⁊ tā incredibilia esse videant̄ q̄ de corpe xp̄i veraciter credunt̄: quātomagis illa que circa animā xp̄i cōsiderant̄ omnē hu-

manã rõnem longe excellẽtius supgrediunt. Incõpabiliter tñ sublimiora sũt q̃ cõsideranda occurrũt circa psonaꝝ trinitatẽ. Hmõi itaq; oĩa q̃ vident hũane rõcinatiõis angustias nõ solũ excedere: s etiã infatuare: recte q̃dem dicunt ad secũdũ cherubin ptinere. Recte itaq; dictũ est: qꝛ maxĩe q̃ cõsiderant circa diuine subẽ vnitatez ptinent ad cherubin primũ. Que v̄o ꝯsiderant circa psonaꝝ trinitatẽ: maxime spectãt ad cherubin secundũ. Ad quĩtũ itaq; genus cõtemplatiõis ptinet ꝯsideratio prior. Ad sextum v̄o ⁊ vltimũ pertinet cõsideratio posterior.

De mutua collatione triũ nouissimarũ speculationũ. Ca.XIX.

h Hoc aũt de hac gemĩa ꝯsideratiõe de q̃nto videlicz ⁊ sexto ꝯtẽplatõnis genere caute ẽ obseruãdũ ⁊ diligẽti obseruatiõe p̃cauendũ: vt sic asseram⁹ ea q̃ ptinent ad vnũ: vt nõ destruam⁹ illa q̃ ptinẽt ad alterũ. Sic ĩ summis illis ⁊ diuinis astruam⁹ subẽ vnitatẽ: vt nõ destruamus psonaꝝ trinitatem: Et sic confirmemus psonarum trinitatem: vt non dissipemus substantie vnitatẽ. Debent itaq; dicti cherubin seipsos mutuo

respicere: nec intelligentie sue considerationē
a mutuo concordie consensu speculatiōis sue
oculos in ꝓtraria diuertere. Q̄ multi in eo q̄
de summe diuinitatis vnitate sentiunt: veraz
trinitatis fidem euacuare contendūt. Et item
q̄z mḱti i eo q̄ō de trinitate asserūt: diuine essē-
tie vnitatem dissipare volunt. Arrius dicit:
Aliud est pater: aliud est filius: aliud est spūs
sanctus. Recte quidem diceret: si alius dice-
ret: nō aliud. Js vtiq̄z in eo q̄ō dicit diuinita
tis vnitatem dissoluit: Sabellius dicit: Idez
deus q̄ vult pater est: quando vult filius est:
quādo vult spiritussanctus est: ipse tamē vn⁹
est. Jste autē in eo q̄ō loquit̄: vere trinitat̄ fi-
dem euacuare conatur. Jn huius sane cheru
bin nostri alterutro aspectu faciem auertūt:
q̄z ꝓtraria assertiōe mḱtis diuersis ꝛ sibīpsis
oppositis intendunt ꝛ acquiescūt. Scōm ꝓ-
mum cherub dicimus: quia vnus ꝛ solus de-
us est: qui cuncta ex nihilo creauit. Juxta se-
cundum cherub affirmamus: quia alius est
qui genuit: ꝛ alius ē quez genuit: ꝛ alius est q̄
ab vtroq̄z ꝓcedit. Sz cherubin isti duo respi
ciant se mutuo: et dicamus: q̄z vnus idēq̄z de
us est substantialiter vn⁹: personaliter trin⁹.
Dicimus ꝟm ꝓmum cherub: q̄z pater ꝛ fili⁹
ꝛ spiritussanctus vnuz sunt: in substātia vna:

in essentia vna: i natura vna. Dicimus etiam iuxta cherub secūdū: qz alius est pz in psona: alius ē filius in psona: z alius ē spūssanct⁹ i psona. Respiciant se isti cherubin mutuo z pfiteam̄ absqz dubio: qz nō sunt aliud z aliud pz z filius z spūssanct⁹: q̄uis veracit sint alius z alius. Alius nāqz est pz: alius filius: z alius spūssanct⁹ iuxta cherub secūdū: nec tñ aliud ē pz: aliud filius: aliud spūssanct⁹ iuxta cherub ꝑmū: cū ꝫm mutuū respectū affirmem⁹ veraciter: qz pz z filius et spūssanct⁹ nō tres dij sūt: ꝫ vn⁹ ē deus. Juxta secūdū cherubin pfitemur: qz filij suba nostre sube in vnā psonā vnita ē. Juxta cherubin ꝑmū indubitāter affirmam⁹: qz pzis z filij z spiritussci suba vna z idiuidua ē: Verūtñ iuxta mutuū respectū pfitemur: qz sol⁹ filius veracit incarnatus est. Cherub itaqz cherub respicit: qñ qō vn⁹ dicit alius nō ꝺdicit. Cherubin cherubin respicit: qñ q̄ntū ꝓtēplatiōis gen⁹ illa q̄ sue ꝓsideratiōis sūt sic asserit vt tñ q̄ alterius sunt oīno euacuare nolit. Cherubin se mutuo respiciūt: qñ nouissima duo cōtēplationū genera inuicē sibi occurrūt: z mutua sibi ꝟitatē cōcordia alludūt. Jtē vn⁹ cherub aliū respicit: qñ qō fieri cōsueuit nra speculatio a penultimo genere incipit: z in nouissimū desinit: vl ecōtrario ab vltio incipit: z i penultimo desinit

De mutua collatiõe duaꝝ nouissimarũ speculationũ. Ca. xx.

Debent aũt hi duo cherubi nõ solũ se inuicẽ respicere: verũetiã in ipo respectu alterutro vultũ in ꝓpitiatoriũ vertere. Vultũ suũ cherubin designati in ꝓpitiatoriũ vertũt: qñ nouissima duo cõtemplationum genera in eo qꝫ de sublimibus ⁊ diuinis cõcoꝛditer sentiũt: ab illis q̃ quarto ꝓtẽplationis generi subiacent in assertiõis sue testimoniũ rõnis siltudinẽ trahũt. Quartũ siquidez ꝓtemplatiõis genꝰ intelligimꝰ ꝑ ꝓpitiatoriũ: sicut ⁊ in duobꝰ cherubin intelligimꝰ quintũ ⁊ sextũ. Sic aũt iã supꝰ dictũ est: quartũ cõtemplatiõis genꝰ versaꝫ in illis maxie q̃ cõsiderari solẽt circa spm̃ rõnalẽ sed creatũ: quintũ ℞o ⁊ sextũ versanꝫ i illis ꝑcipue q̃ cõsiderari oportet circa spm̃ diuinũ ⁊ increatũ. Quia igit rationalẽ creaturã ad creatoꝛis imagines agnouimus factã: recte ab illa natura siltudinis rõnis familiarius querimus modũqꝫ inuestigatiõis nr̃e formamꝰ: ab illa inqꝫ natura in cuiꝰ cõditiõe diuine imaginis vestigia vehemẽtius impssa ⁊ euidẽtius exp̃ssa nõ dubitamꝰ. Quid itaqꝫ aliud ẽ cherubin vultꝰ suos i ꝓpitiatoriũ ℞tere: qꝫ in diuinaꝝ rerũ specula-

tione ⁊ inuestigatiõe rõnalẽ creaturã attẽde/re: ⁊ inspecta siłitudine ad diuinitatis intelli/gentiã alti⁹ ꝓficere: Si miraris quõ ille oĩm opifex ds tot ⁊ tã varias rerũ spẽs ꝓduxit in ipo mũdi exordio ex nihilo in actũ ꝓ/duxit: cogita q̃ sit hũane aĩe facile omi hora q̃libet rerũ figuras p imaginationẽ fingere: ⁊ q̃sdam quasi sui generis creaturas quotiẽs voluerit sine ꝓiacẽti materia ⁊ velut ex nihilo formare: ⁊ incipiet min⁹ esse mirabile qõ ꝓus videbat fore impossibile: In quo inuenies et illud valde notabile: q rex veritates q̃ sũma veritas est reseruauit sibi: rerũ ẋo imagines qualibet hora formandas sue concessit imagi ni. Si miraris quõ vnus idẽq ds possit eẽ in oĩb⁹ locis nõ ꝓptes diuisus ⁊ vbiq totus: attende q vna ⁊ eadẽ aĩa sit ꝓ oĩa corpis mẽ/bra diffusa: nec tñ ꝓptes ipsa sit diuisa: sed in singulis tota ⁊ indiuidua. Quõ ergo se habet ds in mũdo quem regit: eodẽ modo se ha/bet anima ꝓ modulo suo in corpore suo: hoc est in sui iuris mũdo: quem ⁊ ipsa regendum accepit. Si miraris quomõ ds omnia que in mũdo gerunt absq vlla contradictiõe so/lo voluntatis nutu ad omnem suum benepla/citũ inclinat: ꝓsidera q ⁊ aĩa quecũq corpis

sui mēbra ꝓ solo volūtatꝭ sue arbitrio mouet: moderat̄ ⁊ ordīat. Unꝰ itaq; vtrobiq; q̄tū ad sil̄itudinē agēdi modꝰ: q̄uis ineq̄litatꝭ cōpatiōe diuersus. In his omībꝰ p̄mus cherub in ꝓpitiatoriū intendit: dū ex rōnali creatura ad creatoris ꝯtēplatiōꝫ sil̄itudinis rōneꝫ trahit. In hac ip̄a rōnali creatura si diligēter attēdimꝰ: aliqd̄ vt credimꝰ sūme trinitatis vestigiū inuenimꝰ. Est em̄ ibi aliq̄d ex mente ip̄a: h̄ est eiꝰ sapīa: ⁊ est ibi aliq̄d tā de mēte ip̄a q̄ de eiꝰ sapīa: scꝫ dilectio sua. Oīs em̄ mens sapiētiā suā diligit: ⁊ idcirco sapīe sue amor ex vtraq; ꝑte ꝓcedit. Est g̊ sapīa a mēte sola: amor v̄o ex mēte ꝑiter ⁊ sapīa: sic filiꝰ q̄ est p̄ris sapīa ē a p̄re solo: spūs aūt sanctꝰ q̄ est vtriusq; amor a p̄re ⁊ filio est. In hūc modū secūdꝰ cherub inuenit quō in ꝓpitiatoriū cōsiderationis sue vultū vtilit̄ v̄tere possit: si in diuinaꝝ reꝝ speculatiōe sil̄itudinis attestationē q̄rit. Notandū sane ꝙ illa tria que in rōnali aīa ꝯsiderāda occurrūt: ꝑsonaꝝ trinitatē non faciūt: quēadmodū illa tria in deo ꝟm differentiā ꝓprietatū tres ꝑsonas diuidūt. Uide g̊ qꝛ in his q̄ ꝑ sil̄itudinē adducta sūt ī rōnali aīa ad illā summā trinitatē maior ē dissil̄itudo q̄ sil̄itudo. Nec mirū tn̄ qꝛ secūdus cherub dissil̄itudinis latꝰ in ꝓpitiatorio nostro vicinius tangit. Latus

autē silitudinis q̄si e longinquo respicit. Si tibi mirum sit: quomō solus filius patris videlicet sapiētia incarnat⁹ sit: quō in carne ad nos venit: ⁊ tamē a patre nō recessit: perpende q̄ in imaginaria trinitate sola mētis sapiētia voci hūane incorporatur: ⁊ p vocē corporalem egreditur: egressa agnoscit: agnita retinetur: ⁊ tamen ab illa ⁊ qua nata est mēte penitus nō separatur. Multa sūt eiusmodi i rationali mente ꝓpter q̄ secundus cherub ⁊bebeat in ꝓpitiatoriū intendere. Ecce iam p expositionē tenem⁹: quō hi duo cherubi iuxta dominicū documentū se inuicem respicere ⁊bebeant. Tenem⁹ nihilomin⁹ q̄ ratione vel vtilitate vultus suos in ꝓpitiatoriū vertere ⁊bebeāt.

Q⁊ frequētationē triū nouissimaꝝ speculationū semp comitetur frequētia diuinarū reuelationū. Ca.XXI.

Illud quoq; nō est negligēdū: nec sine diligenti cōsideratiōe ꝑtereundū: qō vnica voce ꝓmittitur: cū ad moysen dicit: Inde loquar ad te: super ꝓpitiatorio videlicz: ⁊ de medio duorū cherubin. Cogitaq; magnū sit vel q̄le oī hora cū op⁹ fuerit ⁊bū ꝙsulere: ⁊ i q̄ibz necessitate cū oportuerit cōsiliū diuinū q̄rere ⁊ accipe: et tunc aduertere

poteris q̃ sit necessariũ vel vtile hos tres no uissimos speculationũ modos familiares habere. Inde inq̃t dñs loquar ad te: de quo q̃so loco vl' vnde? Desup ꝓpitiatorio inquit: ⁊ de medio duoꝝ cherubin. Si vult ergo familiare habere diuinũ oraculũ: tũc ascẽdat homo ad cor altũ: ⁊ mente trãscendens illud ꝓpitiatoriũ teneat duoꝝ illoꝝ cherubin mediũ: vt ꝑ quartũ cõtemplatiõis genus ascẽdat ad quĩtũ ⁊ ad sextuꝫ. Quasi sup̃ ꝓpitiatoriũ eleuata mens in medio duoꝝ cherubin versat̃: qñ cõtemplatiua aĩa nõ mõ corꝑalẽ: verũetiã spiritalẽ creaturã sublimi consideratiõe transcendens: in sũme vnitatis ⁊ trinitatis admiratõe suspẽdit̃. Quasi ꝑ desup ꝓpitiatoriũ erigimur in hmõi specula admiratiõis: qñ ex ratõnalis creature inspectione diuineq̃ imaginis cõsideratiõe ad diuinitatis agnitionẽ altius promouemur. Quasi inter ꝓpitiatorium ⁊ duos cherubin medij discurrim⁹: qñ ex mutua triũ nouissimarum speculationũ collatiõe ad singulaꝝ ꝓspectionẽ pleni⁹ ꝓficim⁹. Debemus itaq̃ inter h̃ tria speculationũ genera libẽter discurrere: ⁊ ꝑ sũme trinitat̃ ⁊ vnitat̃ speculũ ⁊ imaginẽ: ad eiusdẽ trinitat̃ ⁊ vnitat̃ gl̃iã speculãdã ꝓfundi⁹ penetrare. Si illud qd̃ de rõnalis creature dignitate: si ⁊ illud quod de

creatoris dignatione vel claritate agnouim⁹ libēter retractam⁹: frequēter in cōsiderationē et admirationē adducim⁹: merebimur et illa circa eadē spectaculoꝝ genera ex diuina reuelatione agnoscere q̄ antea nullatenus potuimus intelligere. Hoc est ḡ qđ tibi ꝓmittit a dño cū dicit: Inde loquar ad te. Pensa ḡ q̄ sit vtile fidei nr̄e sacramēta sepe retractare: ⁊ in frequēti memoria habere: qñ quidē ex eiusmodi studio diuinarū reuelationū frequētiā poterimus obtinere. Si igitur illa q̄ de diuinarū psonaꝝ trinitate ⁊ subē diuine vnitate i deo credim⁹ p mētis excessum videre: ⁊ pura pspicuaq̄ intelligētia capere nequimus: nihilominꝰ tñ ⁊ ea q̄ inde catholica traditōne accepimus ac fide tenem⁹: ꝓut nobis possibile ē in frequētem cōsiderationē adducam⁹: vt ex huiusmodi studio diuinarum reuelationum copiam ꝓmereri possimus. Puto siquidem quia diuinarū reuelationū cōsolatio nō omino peregrina erit eis qui diuinoꝝ sacramentoꝝ arcana fidei oculo tam frequēter q̄ libēter aspiciunt: quātomagis illis maxime familiaris erit: qui ea intelligentie oculo assidue cōtemplando: ⁊ per mentis excessum sepe videndo suo desiderio satisfacere non possunt. Qui ergo moysi officium gerit: qui curam

pastoralē suscepit: cui deniq; ex dñico p̄cepto incūbit ꝓpl'm dñi de domo seruitutis educere: ꝑ loca solitudinis traducere: in terrā promissiōis ītroducere: necesse ē vtiq; int̄ p̄dicta illa tria ꝯtēplationū genera libero volatu circūferri: vt possit semꝑ dign⁹ inueniri: q̄ digne debeat tā de sua q̄ꝫ de ꝓpl'i ignorātia q̄tiēs op⁹ fuerit ex dñi oraculo instrui: ⁊ sup q̄libet incerto certificari. Si g̊ agnoscere cupis ex inspiratōne diuīa q̄ sit volūtas dei bona bñplacens atq; ꝑfecta: esto semꝑ ꝓmptus ⁊ ꝓnus ad nouissima illa tria speculationū genera. Huius exercitij merito mereberꝫ fortassis ꝓmissiōis illi⁹ veritatē ꝓbare: Inde loquar ad te.

Qꝛ in omni cōtemplatiōis genere cōtingat ꝯtemplātis mentē excedere. Capitulū. XXII.

Q Uāuis aūt familiare sit ⁊ q̄si ꝓprium videat̄ duob⁹ nouissimis ꝯtēplationū generib⁹ ꝑ mētis excessuꝫ videre: ecōtra aūt q̄ttuor p̄mis quasi domesticū sit ⁊ pene velut singl'are: sine vlla animi alienatōe in ꝯtēplationē assurgere: possunt tñ oīa atq; solēt mō vtroq; ꝯtingere. Nā ex illis q̄ p̄mis ꝯtēplationū generib⁹ subiacēt: possum⁹ q̄daꝫ ex diuina reuelatiōe cognoscere ꝑ mentis ex-

cessum ⁊ ꝓtēplatiōis oculo cernere: ⁊ ea ītē q̄ ad duo nouissima ꝓtēplationū genera ꝓtinēt solem⁹ ꝓut volum⁹ ⁊ valem⁹ ꝑm cōmunē aī statū in ꝓsiderationē adducere p ꝓtēplationē q̄z videre. Sz qz illa semp q̄ ad nouissima duo ꝓtinēt: hūane mētis ꝓspicaciā excedūt: cuz ea iuxta cōsuetū aī statū oib⁹ in ꝓsiderationē adducit: seu ecōtra vt aliquid in his ꝓspicacius ⁊ limpidi⁹ cernere possit: ipa mens hūana se/metipaz excedit: ⁊ in alienationē transit: apte quidē ea dē ipa nō tam hūana effigies q̄z angelica forma mystice exprimere oportuit. Qz aūt hec oia sex ꝓtēplationū genera possint p extasim cerni: mystico moysi exēplo tenem⁹. Qz Xo sine vllo mētis excessu in ꝓtēplationē possint adduci: ex typico illo beseleel ope habem⁹. Ut eñ moyses arcā ⁊ vtrūq̄z cherubī ex diuina reuelatione videre potuisset: montē ascendit: nebulā subintrauit. Ut aūt beseleel mysticū illud opus opareť ⁊ ītuereť: nec mōtē: nec nebulā q̄sisse vel subisse legiť. Quid est aūt mōtē subire: nisi ꝑm ꝓphetica sentētiā ad coz altū accedere: Eiusmodi Xo mōtē nubes tūc tetigit: qñ exteriozū omniū menti memoria excidit. In hoc mōte moyses sex diebus mozať: ⁊ in septimo de medio nubis ad colloquiū dei vocať. Sex diebus vt notū est opa

nostra pagimus: ⁊ in septimo requiescimus.
Quasi sex ergo dies trāsigim⁹ in hoc monte:
qñ cum multo labore magnaq; animi indu-
stria ī eiusmodi sublimitatis statu diutius as-
suescimus pmanere. Tūc aūt q̄si ad diē septi
mū peruenīt: quādo tanta mētis subleuatio
menti in oblectamentū vertitur: ⁊ sine vllo la
bore subitur. Quasi ad septimū diem iam p-
tingīt: qñ in illo sublimitatis statu tandē aliqñ
ad summā anim⁹ trāquillitatē cōponīt: vt nō
solū omnē curā ⁊ sollicitudinē ꝓponat: īmo
vniuersas pene humane passibilitatis mole-
stias excedat. Ad colloquiū dñi dño vocante
admittīt: quādo ex diuina inspiratiōe ⁊ reue-
latiōe in illā diuinoꝝ iudicioꝝ abyssum intro-
mittitur. In mediū nebule moyses ingredīt:
qñ humana mens ab illa diuini luminis im-
mensitate absorpta: sūma sui obliuione sopi-
tur: ita vt mirari valeas: ⁊ iuste mirari debe-
as: quomodo cōcordet ibi nubes cum igne: ⁊
ignis cum nube: nubes ignorantie cum igne
illuminate intelligentie: ignorantia ⁊ obliuio
notoꝝ ⁊ expertoꝝ cum reuelatione ⁊ intelli
gentia prius ignotoꝝ ⁊ eouscq; inexpertoꝝ.
Illā vno eodēq; mō et tempore hūana intel-
ligentia ⁊ ad diuina illumīatur ⁊ ad humana
obnubilat. Hanc subleuati animi pacem: ob-

nubilationem ⁊ illuminationē psalmista pau/cis verbis comprehendit: cum dicit: In pace in idipsum dormiam ⁊ requiescaz. Veraciter anima tūc pacem inuenit: quādo supra semet ipam ducta humane passibilitatis molestias omnino nō sentit. In hac pace consopita q̄/quid sobria cogitare cōsueuerat: ei in obliui/onem venit. Qui enim dormit: que circa ipsū sunt: imo ⁊ seipsum omnino nō nouit. Recte ergo per soporem mētis: alienatio exprimit: per quam a presentibus elongat: ⁊ quasi per somnū occupata a rebus humanis diuinarū rerum cōtemplatione pegrinat. Et tunc quidem in idipsum obdormit: quādo in eo p cō/templationē ⁊ admirationem requiescit: cui vnū idemq̄ est esse omne quod est: qui solus veraciter dicere pōt: Ego sum qui sū. Quod igit moyses designat p diē septimū: hoc dauid apertius ⁊ aptius nominat pacem. Et qō apud moysen est ingredi mediū nebule: hoc idē apud dauid ē obdormire. Et q̄ dauid requiescit in idipsum: hoc est idem q̄ vocatus moyses ascendit ⁊ morat apud dñm. Quasi ad moysi itaq̄ similitudinē montis verticem ascēdens mediū nebule ingredit: ⁊ arcā iā dictā designatosq̄ cherubin dño reuelāte videt

ꝛ cõtemplatur: quãdo p mẽtis excessũ: subleuationem ꝛ alienatiõem quis in sublimia raptus: ad illa sex q̃ ꝛscripsimus contẽplationum genera: ex diuina inspiratione ꝓmouetur. Hoysi itaq; dictum est: Vide vt omnia facias: sicut tibi i mõte monstrata sunt: Si ei a dño monstrata sũt omnia: ergo nõ solũ cherubin: ⁊ etiã ꝛ arca. Hoc est q̃ supius iam dixi: quia ad quodlibꝫ cõtemplatiõis genus pertinentia possunt dño reuelante p mẽtis excessum videri: Sed ex beseleel opere nihilominus potest perpendi: qz q̃libꝫ horũ absq; ullo mẽtis excessu possũt ꝛ solẽt in ꝓtẽplationẽ adduci. Quid em̃ q̃so est arcã fabricare: auro vestire: corona cingere: ꝓpitiatorio tegere: cherubin adiũgere: nisi gradatim q̃dẽ i dicta cõtemplationũ genera artẽ ꝓpare: et multo studio atq; labore alia post alia addiscere: ꝛ i vsũ adducere: ꝛ tandẽ aliq̃s op⁹ consũmare: ꝛ ad vltimũ in omnib⁹ pfectum esse: Sed vt ꝛ arca taceam: q̃d ꝛ ipsis cherubin dicam: Nũquid vt eos formaret: vel eos formatos videret: legit vel montẽ ascendisse: vel nubẽ intrasse: Vnde ꝛ manifeste dat intelligi: qz ꝛ illa nouissima duo cõtemplationũ genera q̃bus q̃si ꝓprium esse videt p mẽtis excessum exerceri: solent tamẽ q̃nq; infra hũane ꝓhensibilitat⁹

metas exhiberi: Oīm ꝯtēplatōnū genera pos sunt modo vtroq; fieri: ⁊ modo ꝑ mētis exces sū: modo sine aliq̄ mētꝭ excessu solēt exerceri.

Qꝛ excedendi donū: alij fortuitū habēt: alij iam q̄si ex virtute possidēt Capitulū. XXIII

h Orum autē qui in suis ꝯtemplationi bus sup̄ semetipsos ducūt: ⁊ vsq; ad mētis excessum rapiunt: alij hoc expectant ⁊ accipiūt vsq; adhuc ex sola vocāte gratia: alij ꝟo vt hoc possint sibi cōpant cum gratie tñ cooperatōne ex magna animi industria. Et illi quidē hoc donum quasi fortuitū habent: isti ꝟo iam velut ex virtute possidēt. Quasi fortuitū cuiq; ē: qđ vel qñ vult vl' ꝓut vult hoc nullo mō potest. Velut fortuitū hoc habēt: q̄ nihil ex ꝓpria industria valēt: sed solā vocantis gratie horā expectant. Jam ꝟo velut ex virtute eiusmodi gr̄e efficaciā hr̄e dicēdi sunt: qui ex magna ꝑte id possunt cū volūt. Uni⁹ rei figurā habem⁹ in moyse: alteri⁹ aūt in aaron sacerdote. Qꝛ em̄ moyses arcam in montē videre meruit: sola reuelātis dñi gratia fuit: qꝛ vt eā ꝓ arbitrio videret in sua oīno potestate nō habuit. Aaron aūt iā ex magna ꝑte in ptāte sua hēbat: quotiēs idip̄m ordo vl'

ratio poscebat in sanctasanctoꝝ intrare: ⁊ intra ipm veluz arcam dñi videre. Satis vtiqꝫ constat: qz sanctasanctoꝝ in tabernaculo federis tenebant intimū ⁊ secretissimū locum. Sicut ergo p verticem montis intelligimus mētis summū: sic p sanctasanctoꝝ humane mentis intimū. Sed in humano ꝓculdubio animo idem est sūmū qđ intimū: ⁊ intimū qđ sūmū. Jdē itaqꝫ intelligim⁹ per verticem montis: qđ p oraculuz tabernaculi federis. Quid igit est montis verticē vel interius tabernaculum subire: q̄z summū ⁊ intimū mentis sinum ascēdere: apprehēdere ⁊ tenere: Per primū nāqꝫ tabernaculū: illū quem omnes nouimus: intelligimus cōmunē animi statuz esse. Per secūdū ꝙo intelligim⁹ illū quē pauci ad modū nouerūt: q̄ fit p mētis excessum. Ad illum maxime ptinet sensus ratōnalis: ad istuz ꝙo sensus intellectualis. Jn illo sane speculamur inuisibilia nra: in isto ꝙo cōtemplamur inuisibilia diuina. Sed hūc vtrūqꝫ statū: vnū videlicz oīb⁹ notū: alterū aūt paucis exptum diuidit ⁊ secludit densuz obliuiōis velū. Cuz em̄ per mentis excessum supza vel infra nosmetipos ī diuinoꝝ ꝓtēplationē rapimur: statim exterioꝝ oīum: imo nō solum eoꝝ q̄ extra nos: verūetiā eoꝝ q̄ ī nobis sūt oīm obliuisci-

mur. Et item cũ ab illo sublimitatis statu ad nosmetip̃os redim⁹: illa q̃ p̃us supra nosmet/ ip̃os vidim⁹: in ea veritate vl' claritate q̃ pri⁹ ꝑspexim⁹ ad nostraꝫ memoriã reuocare oĩno nõ possum⁹. Et q̃ꝫuis inde aliq̃d in memoria teneam⁹: ⁊ q̃si ꝑ mediũ velũ: ⁊ velut in medio nebule videam⁹: nec modũ quidẽ vidẽdi: nec qualitatẽ visionis cõprehẽdere vel recordari sufficim⁹. Et mirũ in modũ reminiscentes nõ reminiscimur: ⁊ nõ reminiscẽtes remĩscimur: dũ vidẽtes nõ ꝑuidem⁹: ⁊ aspiciẽtes nõ ꝑspi/ cim⁹: ⁊ intendẽtes nõ penetram⁹. Vides cer/ te: qꝛ hũana mẽs siue ĩ id intimũ arcanoꝝ se/ cretariũ introeat: siue ꝺ illo ad ext̃iora exeat: vides inq̃ꝫ: qꝛ vtrobiqꝫ eã velũ obliuiõis exci piat. Idẽ itaqꝫ ẽ nubẽ intrare: ⁊ se intra veluꝫ ingerere. Sꝫ q̃ꝫuis ad vnũ respiciãt: ⁊ illꝺ qꝺ moyses gerebat: et illud qꝺ aaron actitabat: differt tñ in h̃ maxĩe qꝺ vterqꝫ agebat: qꝛ ille ad alieni solũmõ bñplaciti in h̃ horã respicie/ bat: iste q̃si ꝓ officio suscepat: ⁊ magna ex ꝑte ꝓ volũtate gerebat. Sꝫ vt aarõ idonee possꝫ ⁊ ꝓmptũ h̃ret intra velũ intrare cum vellet ⁊ oporteret: põtificalẽ sibi ornatũ ⁊ habitũ ĩ id officij idoneũ cõꝑauerat ⁊ possidebat. Quid aũt ẽ habitũ ĩ id officij idoneũ h̃re: nisi illa vir tutũ merita cõꝑare ꝑ que possit eiusmodi gr̃e

officiū in vsu hꝫ: Oportet aūt nō in solo pō-
tificali ornatu: verūetiā cū aromatici fumi ob
umbratiōe iuxta dñicuꝫ ꝓceptū incedere qui
vult ī interioꝛa velaminis penetrare: vt intro-
gressionis sue hoꝛa tanta celestiū desideriorū
exhalatiōe: ꝛ q̄si aromatici fumi exestuatione
efferueat: q̄tenꝰ i despectū ei veniat: ꝛ oīno q̄si
ꝓ nihilo reputet: quicq̄d de exterioꝛis homis
ornatu placere poterat. Forte aūt idē ē moy-
sen turbā ad pedē mōtis relinq̄re: ꝛ aaron aū
ingressū tabernaculi cōmunē habitū deponē
re. Idē aūt est eundē moysen cū senionibꝰ isr̄l
montē ascēdere: ꝛ aaron cū pontificali orna-
tu ī interioꝛa tabnaculi ītrare. Nec forte aliō
ꝛ aliud ē illū senioꝛibꝰ in ascēsu mōtis relictis
cū solo iosue verticē mōtis apprehēdere: ꝛ istū
cū aromatico incēso in sancta sctoꝝ ꝓperare.
Et idē nihilominus sit illū se in nebulā: istūq̄
se in velū ingerere: vt ꝫ solū int̄ vtriusq̄ actū
q̄tū ad mysticā traditiōz differat: q̄ vnus ex
sola domini vocatione: aliter ex ꝓpria delibe-
ratione ad secretum illud diuine reuelationis
alloquiū subintrabat.

Magni cōtemplatoꝛis Richardi
de sancto Victoꝛe liber quartꝰ de ar-
ca mystica explicit.

Annotatio capitulorū libri quīti.

Qz tribus modis in gratia cōtemplatiōis p/ficimus. Capitulū. I.
Quibus modis soleat oīs cōtemplatio cōtin gere: mētis videlicet dilatatiōe: mētis sublu uatione z mētis alienatiōe. Ca. II.
De mētis dilatatiōe quib⁹ gradib⁹ soleat ac/crescere. Ca. III.
De mentis subleuatiōe quibus modis z gra/dib⁹ soleat assurgere. Ca. IIII.
Qz triplici ex causa fieri soleat humane men/tis excessus. Ca. V.
Qz prim⁹ excedendi modus surgat ex magni tudine deuotionis. Ca. VI.
Qz prim⁹ excedendi modus qñq; fiat ex sola feruētis desiderij estuatiōe. Ca. VII.
Qz prim⁹ excedendi modus qñq; fiat tam ex estuanti deuotione q̄ ex adiuncta sibi diui/na reuelatiōe. Ca. VIII.
Qz secūdus excedendi modus fieri soleat ex magnitudine admiratiōis. Ca. IX.
Qz secūdus excedendi modus qñq; a sola ad miratione incipit z in feruentissimū deuoti/onis desiderium desinit. Ca. X.
Qz secūdus excedendi modus qñq; a sola ad miratione inchoat; z in eodem tenore per/

seuerat. Capitulū. XI.
Qz in secūdo excedēdi mō qñq; diuina reuelatio nr̄e meditationi occurrat. Ca. XII.
Qz in secūdo excedendi modo diuina reuelatio quādoq; nostram meditationem preuenit. Ca. XIII.
Qz tertio excedēdi mod⁹ fieri soleat ex magnitudine iocūditatis z exultatiōis. Ca. XIIII.
Qz quilibet mentis excessus hūane industrie vel meriti modū excedat. Ca. XV.
Qz in tertio maxime modo excedendi totum pendet ex diuino beneficio. Ca. XVI.
Qui ad hunc tertiū eiusmodi gratie gradum profecerit vnde in idipsum adiuuari possit. Capitulū. XVII.
Quid maxime soleat valere ad innouationē eiusmodi gratie. Ca. XVIII.
Quibus gradibus excrescat humane mentis excessus. Ca. XIX.

Finis

Magni contemplatoris eximijq; doctoris Richardi de sancto victore liber qntus: In quo de tribus modis quib⁹ in gratia ꝓtemplatiõis ꝓficimus tractat: feliciter incipit.

De tribus modis in gratia cõtemplationis ꝓficimus. Capitulũ. I.

Modis autem tribus in gra cõtemplationis ꝓficimus. Aliqñ ex sola gra: aliqñ ex adiũcta industria: et aliqñ ex aliena doctrina. Horũ autem triũ in trib⁹: moyse videlicz: beseleel et aaron typũ vel exemplũ habem⁹: si eoꝝ gesta cõsulimus. Moyses ꝑmo arcã in monte et in nube sine vllo industrie labore ex sola dñi reuelatiõe vidit. Beseleel qten⁹ videre potuisset ꝓpzio eã labore formauit. Aaron aũt arcã aliena iam opatiõe formatã videre cõsueuit. In morẽ moysi arcã dñi videm⁹ sine aliqua hũana industria: cũ ex sola dñi reuelatiõe radium

cõtemplatiõis accipimus. Sed tũc q̃si iuxta beseleel exemplũ in idipm ex ꝓprio labore et ope ꝓficimus: cũ in eandẽ ꝓtemplatiõis gratiã nr̃o studio ⁊ labore artẽ ꝓtẽplatõnis compamus. Tũc aũt vt arcã dñi cũ aaron videre possim⁹: q̃si ex aliena opatõe accipim⁹: qñ ex aliena traditõne eiusmodi gr̃e vsum assuescimus. Sed qõ ꝛ industrie opatõne discimus nec sic accipe valem⁹: q̃si sine gr̃e coopatione aliquid possim⁹: cũ q̃libet nr̃a industria non sit nisi ex gr̃a. Sed aliud ẽ gratiã ꝓtẽplatiõis diuinit⁹ ꝓcipere: atq; aliud ẽ eiusmodi donũ dei quidẽ coopatione ꝓprio exercitio cõpare. Modis itaq; trib⁹ hãc gr̃am obtinem⁹. ꝓmo q̃dẽ ex diuina inspiratiõe: secũdo ex ꝓpria exercitatiõe: tertio aũt ex aliena traditiõe. Illõ ꝯo notandũ est q; quidã ad hãc gratiã ꝓpria industria ⁊ sine alicuius doctrine magisterio ꝓmouenr̃: qui tñ in suis cõtemplatiõib⁹ vsq; ad mẽtis excessum nullo mõ rapiunr̃. Quidã aũt ad eandẽ gratiã ex aliena traditõne magr̃ q̃; ꝓprio mẽtis acumine ꝓficiunt: qui tamẽ in suis cõtemplationibus sepevsq; ad mẽtis excessum assurgũt. Hinc est q; beseleel arcã quidem fabricasse non tamẽ ad illã intrasse legit̃: Aaron ꝯo arcã aliena iã opatiõe fabricatã: ⁊ intra velũ collocatã ex more intrasse nõ dubi-

tat̄. Ecce nos ī h̄ ope q̄si beseleel officiū suscepimus: qui te ad cōtemplatiōis studiū instructiorē reddere: ⁊ q̄si in arce opatiōe desudare curauim⁹: lōge tñ in hac gr̄a me p̄cedis si ex his q̄ audis adiut⁹ ītrare p̄ualeas vsq̄ ad interiora velaminis: Si illud qd̄ q̄si in ꝓpatulo laboram⁹ ⁊ iuxta cōem vsū cōprehēdimus ⁊ assignam⁹ tu p̄ualueris ꝑ mētis excessum ꝑspicere ⁊ q̄si intra veluz videre. Notandū q̄z est ꝙ quidā ea q̄ ꝑ mentis alienationē conspiciunt ad semeip̄os reuersi iuxta cōmunē animi statū nullo mō capevel recolligere possūt. Hinc est ꝙ rex nabuchodonosor somniū vidit: ꝫ excussus a somno visum somniū ad memoriā reuocare nō potuit. Alij qd̄ ꝑ excessuz mētis cōsiderāt: postmodū facile retractant. Alij vt h̄ possint multo labore desudāt. Hinc ē ꝙ rex pharao somniū vidit: visūq̄z retinuit. Ecōtra aūt rex nabuchodonosor amissū somniū multa recupauit instantia. Et moysi quidem arca dñi ex dñica reuelatōne est in mōte ostensa: postmodū aūt in valle est ei familiariter nota ⁊ frequenter visa. Alij item qd̄ raꝝ ⁊ velut fortuitū habēt in suis videlicz cōtemplationib⁹ mēte excedere incipiūt aliqñ illud familiare habere. Hinc est ꝙ ad arcā dñi moyses intra veluz familiarit̄ tandē intrauit: quē-

admodũ ⁊ ad solã dñi vocationẽ ⁊ reuelatiõꝫ prius ꝑ nubẽ videre accepit. Multa etiã sunt in his omnib⁹ sacramẽta: que modo nec possunt: nec debent tractari ꝑ singula.

Quibus modis soleat omnis cõtemplatio cõtingere: mentis videlicꝫ dilatatiõe: mentis subleuatiõe: ⁊ mẽtis alienatione. Ca. II.

Tribus autẽ modis vt mihi videt̃ cõtemplatiõis qualitas variat̃. Modo em̃ agitur mentis dilatatõne: modo mẽtis subleuatione: aliqñ aũt mentis alienatõne. Mentis dilatatio est: quãdo animi acies latius expandit̃ ⁊ vehementius acuit̃: modũ tamẽ industrie humane nullaten⁹ supgreditur. Mentis subleuatio est: quãdo intelligẽtie viuacitas diuinitus irradiata humane industrie metas transcẽdit: nec tamẽ in mentis alienationẽ trãsit: ita vt supra se sit qđ videat: ⁊ tñ ab assuetis penitus nõ recedat. Mentis alienatio est: qñ p̃sentiũ memoria menti excidit: ⁊ in pegrinũ quẽdam ⁊ humane industrie ignotũ animi statũ diuine opationis trãsmutatione transit. Hos tres cõtemplatiõis modos expiunt̃: q̃ vsqꝫ ad summã eiusmodi gratie arcẽ subleuari merent̃. Primus itaqꝫ surgit ex industria humana: Tertius surgit ex so

la gratia diuina: Medius aũt ex vtriusq; surgit ꝑmixtiõe: hũane videlicꝫ industrie: ⁊ diuine gratie. In ꝑmo gradu q̃si arcam nostro labore fabricamus: qñ ꝯtemplandi artẽ nostro studio ⁊ industria compamus. In secũdo gradu arca supposita supportantiũ humeris subleuat̃: ⁊ quasi ꝑcedẽtis nubis vestigia sequit̃: cum industria satagente: ⁊ reuelatiõis gratia coopante: ⁊ quasi ꝑeunte cõtemplationis radius dilatat̃. In tertio gradu arca in sancta sanctorũ infert̃ ⁊ quasi intra velum collocat̃: quãdo cõtemplationis acumen ad intimum mentis sinũ colligit̃: ⁊ ab exteriorũ memoria obliuionis ⁊ alienatiõis velo secludit̃. Primꝰ itaq; gradꝰ ꝑtinet ad arce fabricatiõꝫ. Secũdus ꝑtinet ad arce erectionẽ. Tertius pertinet ad eiusdẽ arce introductionẽ: ⁊ veli obductionẽ. De ꝑmo recte intelligit̃ ꝙ ad abraam a dño dicit̃: Leua oculos tuos ⁊ vide a loco ĩ quo nunc es ad aquilonẽ ⁊ meridiem ⁊ orientẽ ⁊ occidentẽ: omnẽ terrã quã cõspicis dabo tibi ⁊ semĩ tuo. De scdo recte ĩtelligit̃ illd̃ qd̃ de moyse scribit̃: Ascẽdit moyses d̃ capestribꝰ moab sup mõtẽ nebo ĩ ꝟticẽ phasga ꝯ hierico oñditq; ei dñs oẽm t̃rã galaad vsq; dan. Ad tertiũ autẽ respicit: ꝙ dñs trãsfiguratiõis sue testes in montẽ excelsum ductos nube lucida

obumbrauit: et sicut supius iam dictum est: q̄ moyses p̄ mediū nebule ad dñm accessit. Et i p̄mo quidē abrahā nec iubet montē ascendere nec ei legit ibi dñm aliq̄d ostēdisse: sed a loco in quo erat iubet oculos suos leuare: et terrā quā accepturus erat: circūspicere. Nulla mētio ascēsionis vel ostēsionis ibi legit: in quib⁹ vel subleuate mētis exaltatio vel diuine reuelatiōis demonstratio designet. A loco in q̄ sumus vel esse cōsueuim⁹ oculos nostros leuamus: qñ in cōtemplatiōis nr̄e spectaculis cōmunē et cōsuetū animi statū nō deserim⁹. Cōprehensibilitatis nr̄e mod⁹: locus ē in q̄ interi p intelligentiā sum⁹. Hereditatis accipiēde plenitudinē cōsideram⁹: qñ ad quādā pfectōnis latitudinē deuotiōis nr̄e pfectibus tandē aliqñ ptingere possum⁹: cōtemplatōis nr̄e oculis longe ante p̄uidem⁹: Nihil in his scripture verbis innuit q̄ hūanā industriā excedere videat: vnde recte ad primū illū ptemplandi gradū accōmodat. Sz q̄ moyses iubet montē ascēdere: et q̄ dñs dicit illi terrā p̄missiōis ostēdisse: attēde q̄ expresse videat designare scām cōtemplādi gradū. Quid est ḡ illa moysi mōtana ascēsio: nisi hūane mētis supra humane possibilitatis planum: quedā in supna eleuatio? Quid est aūt illa dñica ostēsio: nisi

intime inspiratiõis infusa illumiatio: Terrã aũt ꝓmissiõis ad diuinã ꝛmonstrationẽ ꝓspicere: est future retributiõis plenitudinẽ ex diuine illustratiõis reuelatiõe cognoscere: et eiusmodi cõtemplationi insistere. Hũane videtur industrie q moyses in mõtana ascẽdit: gratie diuine q dñs ei terrã ꝓmissiõis ostendit. Vñ ꝛ hoc scripture testimoniũ ad secũdũ quẽ dixim⁹ gradũ respicere se innuit. Qz aũt moyses in montẽ ascendens ad dñm p mediũ nebule legit accessisse: quomõ ad tertiũ contemplãdi gradũ vl modũ respiciat: ex supius tã dictis possum⁹ satis colligere. Quid em est ad diuine vocatiõis accessum nebulã intrare: nisi mentẽ excedere: ꝓ obliuionis nebulã q̃si in adiacentiũ memoziam mẽte caligare? Ad idẽ respicit q discipulos xpi nubes lucida obumbzauit. Una itaq eadẽq nubes ꝛ lucẽdo obumbzauit: ꝛ obumbzãdo illumiauit: qz illuminauit ad diuina: et obumbzauit ad hũana. Istis itaq tribus modis oĩs cõtemplatio solet cõtingere: mẽtis videlicet dilatatione: mẽtis subleuatione ꝛ mentis alienatione. Leua ergo in circuitu tuo oculos tuos ꝛ vide: Ecce ꝛ illo contemplationis genere qõ fit mentis dilatatione. Qui sunt isti qui vt nubes volant ꝛc: Ecce ꝛ mentis subleuatiõe. Ego dixi

in excessu mentis mee ois hō mēdax: Ecce de mentis alienatione.

De mentis dilatatione ⁊ quibus gradibus soleat accrescere. Ca. III.

Ille aūt cōtemplationis modus qui fit mentis dilatatiōe tribus solet gradibus excrescere: scz arte: exercitatione ⁊ attentiōe. Artē nobis veraciter ad aliqd compamus: qñ quō aliquid agēdū sit veraci traditione seu etiā sagaci inuestigatione addiscimus. Exercitatio est: quando id siquidē qō arte pcepim⁹ in vsū adducim⁹: ⁊ in eiusmodi officij executione nosipsos ꝓmptos ⁊ expeditos efficim⁹. Attentio est: quādo studio qō exequimur summa diligentia insistim⁹. Primū itaqꝫ est cuiuscūqꝫ discipline artē compare. Secūdū est illud qō didicimus in vsuz adducere. Sed tertiū est in id ad qō eruditi ⁊ exercitati sumus cum summa viuacitate insistere. Vis itaqꝫ trib⁹ vt dictū est gradibus mētis⁹ dilatat: ⁊ ad omnē disciplinā vel eruditionē capacioz efficit. Certe quāto amplius et quāto firmius aliqua didiceris: tanto ad ampliora ⁊ pfundiora capiēda copiosius dilataris. Sed ⁊ illud qdē nihilomin⁹ ꝓstare videt: qz qlibet disciplina eruditione pcepta: vsu et

exercitatione roborat̃: dilatatur atq; ꝑficit̃. Item quid est ꝙ in vno eodemq; studio in q̃ eruditi ⁊ exercitati sum⁹: modo tenuius: modo perspicacius videmus: nisi ꝙ ꝑm modum attentionis crescit dilatatio ⁊ ꝑspicacia mentis? Primus ergo gradus est ip̃ius artis perceptio. Secũdus est eiusdez artis ꝑcepte frequens exercitatio. Tertius est ip̃ius exercitij diligens ⁊ studiosa attentio. Ad primũ itaq; dilatationis sue gradũ mens hnmana admonet̃: cum ei ꝑ ꝓphetam dicit̃: Statue tibi speculaz: pone tibi amaritudines: dirige cor tuũ in viam directam in qua ambulasti. De secũdo audis cum legis ꝓphetã dicentẽ: Super custodiam meã stabo: ⁊ figam gradum meũ sup munitionẽ: ⁊ cõtemplabor quid dicat̃ mihi. De tertio est illud quod dicit̃ ꝑ ꝓphetam: Transite ad insulas cethim ⁊ videte: ⁊ mittite in cedar ⁊ cõsiderate vehemẽter ⁊c̃. Quid est autem speculam statuere: nisi cõtemplandi scientiam compare? Ad h̃ speculã erigim⁹ vt in longinquum videre: ⁊ visum nostrum in omnẽ ꝑtẽ dilatare possimus. Recte itaq; illa mẽtis dilatatio ĩ his ꝟbis designat̃: in q̃ ꝯtẽplatõis specula erigit̃: ⁊ eiusmodi studijs scĩa compatur. Quid est autẽ sup custodiã stare ⁊ gradum figere: nisi speculandi scientiam vsu formare? Qd̃ em̃ vn⁹ vocat speculã: hoc ali⁹

dicit custodiam. Ob publicam enim seu puram custodiam speculas solemus erigere: vt inde ꝓspicientes possimus iminentia procula longe ante ꝓuidere. Sic z nos cõtemplationis gratiã: quasi spiritalẽ speculã erigamus: vt temptatoris nostri insidias ꝓuenire possimus. Aliud est autẽ speculã statuere vel ascẽdere: atq; aliud est in ipa stare seu etiam gradum figere. Illud est disципline compande: sed istud est disципline exercende. Qz autẽ vehementer considerare iubemur: quis queso non videat quomõ ad tertiũ illum dilatationis nostre modũ ptineat: In cedar iquit mittite: z cõsiderate vehemẽter. Et recte quidẽ hoc dicit z ꝓcipit: quia ex vehementia considerationis z attentionis crescit z dilatat capacitas mentis. Si his itaq; tribus ꝓficiendi gradibus diligẽter insistis: ad magnã ꝓplicatie ꝓfectionem magis magisq; dilataberis. Magna quippe in his est mẽtis dilatatio: sed nõ minor delectatio.

De mentis subleuatione quibus modis et gradibus soleat assurgere. Capitulũ. IIII.

n Ihilominus autẽ ille contemplandi modus qui mentis subleuatione accidit: tribus gradibus accrescit. Intel-

ligentia nāq; humana diuinitus inspirata: et
illo celesti lumine irradiata aliquādo subleua
tur supra scientiā: aliquādo ꝛ supra industriā:
aliquādo autē ꝛ supra naturā. Supra scien-
tiam mentis subleuatio ascendit: quādo qui-
libet nostrū tale aliquid ex diuina reuelatōne
cognoscit: qđ modū ꝓprie scientie vl' intelligē-
tie excedit. Supra industriā mentis subleua- ꝛ
tio erigit: quādo ad illud hūana intelligentia
diuinitus illuminat: ad qđ nulla sua scīa suffi-
cit: nec illa quā interim habet: nec vlla sua in-
dustria compare valet. Supra naturā sinus ʒ
mentis dilatatur: quādo humana intelligen-
tia diuina inspiratione afflata: non cuiuscūq;
hominis: sed generaliter totius humane na-
ture modum industriecq; metas transgredi-
tur. Supra scientiā speculantis animus ele-
uatur: cū expitur qđ dicit: Accedat homo ad
cor altum: ꝛ exaltabit deus. Tunc quidē deus
in conspectu subleuate mentis exaltatur: qñ
deo reuelante aliquid de diuine maiestatis cel
situdine ei ostendit: qđ eatenus habite scīētie
modū excedere videat. Diuinitatis nāq; illa
celsitudo que in semetipa quomō crescere vel
exaltari valeat non habet: quotidie in nostra
cognitione crescere ꝛ cōtemplationis nostre
aspectibus sublimior apparere valet. Supra

mentis autē industriā mens subleuata attollitur: qñ in ipa implet qđ dicit: Expādit alas suas t assumpsit eos atq portauit in humeris suis. Certe nō ē industrie humane p aera iter legere: sed quo ire non possumus supportantiū alis ferri possumus. Supra industriā itaq nō autē supra naturam videt esse p aera iter habere. Supra industrie itaq sue metas ptemplatiua anima ascendit: quando diuina dignatio arcanoꝝ suoꝝ manifestatione t qsi alarum suarū expansione vel subleuatione in illud supeminētis scientie fastigiū eā attollit: quo nulla vnq̄ sua industria ire possit. Sed illa mentis subleuatio humane prorsus nature vt videt modū transcendit: ad quā ꝓpheta suspirabat cū dixit: Quis dabit mihi pennas sicut columbe: t volabo t requiescā? In idez respicit qđ domin⁹ per esaiam ꝓmittit: Qui cōfidunt in domino mutabunt fortitudinez: assument pennas vt aquile: volabūt t non deficient. Supra humanā naturam est ꝓculdubio pennas habere: t p volūtatis arbitrio ad alta volare. Quid est aūt pennas quasi ꝓtra naturā accipe: nisi mirā quandā ꝓtemplandi efficaciā ex virtute possidere: qua possis cum volueris in secretioris scientie ardua et omni humane industrie inuia pspicacie tue penna

penetrare: Pennata itaq; animalia veraciter tunc esse incipimus: quãdo gratie munere in idipsum diuinitus accepto: humane cõditionis metas cõtemplatiõis nostre volatu trãscẽdimus. Omne autẽ genus ꝓphetie si tamẽ fuerit sine mentis alienatione: videt ad hũc tertiũ subleuationis gradũ ptinere. Nõne enim supra humanã naturaz est videre de ꝓteritis: qõ iam nõ est. videre de diuinis: qõ supra sensum est: Restat adhuc illud querere: quib⁹ videlicet ex causis soleat humane mentis excessus accidere: vel quibus etiam soleat gradib⁹ excrescere.

Oz triplici ex causa fieri soleat humane mentis excessus. Ca.V.

Ribus aũt de causis vt mihi videt i
t mentis alienationẽ ducimur. Nam modo ꝑ magnitudine deuotiõis: mõ ꝑ magnitudine admiratõis: mõ vo ꝑ magnitudine exultatõis fit vt semetipaz mens oĩno nõ capiat de supra semetipsam eleuata in alienatiõz trãseat. Magnitudine deuotiõis mẽs hũana sup semetipsam eleuat: qñ tanto celestis desiderij igne succendit: vt amoris intimi flãma vltra hũanũ modũ crescat: q̃ aiaz bũanã ad cere silitudinẽ liq̃factaz a pristino statu

penitus resoluat: et ad instar fumi attenuatā
2 in supna eleuet: ꝛ ad sūma emittat. Magnitu
dine admirationis anima hūana supra semet
ipsam ducitur: qñ diuino lumine irradiata: et
in sūme pulchritudis admiratiōe suspēsa: tā
vehemēti stupore cōcutitur: vt a suo statu fū
ditus excutiaꝫ: ꝛ in modū fulguris cozuscan
tis: quāto pfundius p ꝛspectū sui inuise pul
chritudinis respectu in ima ꝛjcit: tanto sub
limius: tantoq; celeri⁹ p supernozū ꝛsiderīū
reuerberata et sup semetipsam rapta in subli
3 mia eleuaꝫ. Magnitudine iocūditatis et ex
ultatiōis mēs hominis a seipsa alienatur: qñ
intima illa interne suauitatis abundantia po
tata: imo plene inebziata: q̄d sit: q̄d fuerit: q̄d
erit penit⁹ obliuiscit: ꝛ in alienatiōis excessuz
tripudij sui nimietate traducitur: ꝛ in supmū
danū quēdam affectum sub quodā mire feli
citatis statu raptim trāsformatur. Oꝛ diu igit
hmōi excessus in nobismetipsis minime sen
timus: quid aliud q̄; quod supius ꝓlocuti su
mus: ꝛ de nobis sentire ꝛbemus: nisi quia mi
nus diligimur: nisi q minus diligimus: Si
em̄ quisq; es plene perfecteq; diligeres: fo
te dilectionis tue nimietas estuantisq; ꝛsideri
ū tui anxietas in eiusmodi te raperet excess
sus: quales tibi supius ex parte ꝛscripsimus.

Jtē sane si diuina dilectiōe plene dignus extitisses: si tante dignationi te idoneū exhiberes: forte tanta luminis sui claritate intelligētie tue oculos irradiaret: tantaq; intime dulcedinis sue suauitate cordis tui desideriuz inebriaret: que teipsum supra temetipsum rapet ret: t per mentis excessum ad supna eleuaret. Hos autez tres anagogicos excessionis modos: eodem quo illos hic ordine posuimus: mystice quidem descriptos in canticis canticoꝝ vt arbitror inuenimus. De primo quidem recte intelligit qō dicit: Que est ista que ascendit per desertū sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhe t thuris t vniuersi pulueris pigmentarij? De secundo autē recte intelligimus qō longe post in eisdem canticis legim⁹: Que est ista que ꝓgreditur quasi aurora cōsurgens: pulchra vt luna: electa vt sol: terribilis vt castroꝝ acies ordinata? Ad tertiū autē recte illud accōmodat: qō in nouissimis canticorum legit: Que est ista que ascendit de deserto delitijs affluens: innixa super dilectum suum?

Qz ꝑmus excedendi mod⁹ surgat ex magnitudine deuotiōis. Ca. VI.

Ultis autē melius nosse q̄ꝫ conuenienter primū illud ad primū excedendi modū possum⁹ accōmodare. Primus itaq̄ excessus mentis fit: vt superius audistis: ex desiderij anxietate ⁊ magnitudīe deuotionis. Fumus autem semp consurgit ab igne. Quis autē neget amorē spiritalē ignem esse? Recte itaq̄ illa mentis in supna eleuatio que ex feruore dilectionis oritur: fumo ni fallor compat̄. Quid aūt intelligimus per eiusmodi fumū: nisi deuote mentis desiderium? Quasi ergo fumus: anima in supna ascendit: quādo dilectione feruente: ⁊ in hoc ipsum vrgente suū eā desideriū super semetipsā rapit. Est aūt virgula: vt omnes nouimus: ⁊ gracilis ⁊ recta. Ut ergo virgule similitudinē in se trahat ascensio tua: sit anxiū: sit ignitum desideriū tuum: ⁊ surgens ex intentione recta. Si autem p myrrhā carnis contritionez: per thus ꝟo deuotionē: p vniuersum aūt puluerē pigmentarij virtutū omniū intelligimus cōsummationem: attende quomō hec omnia in eādem sententiā concurrūt: que omnia per se facile intelligi possunt. Nam hoc satis constat: quia quisquis charitate plenus est: cetera virtutū insignia non habere nō potest. Si enim apostolo creditur: Cōsummatio virtu-

tum est charitas. Illud sane notandum est: q̄ anima sancta tūc veraciter q̄si fumus p̄ desertum ascendit: qñ ex his que in semetipsa inuenit seu bonis seu malis: affectum suū in celestis sponsi desideriū accendit. Maior aūt sed q̄tum ad meritū vt mihi videt̄ est illa mentis eleuatio que fauente quidē gratia surgit intētiōe ⁊ attentiōe ꝓpria: q̄ illa que surgit ex sola reuelatiōe vl̄ aliqua inspiratiōe diuina. Vt ḡ ceteris digna inueniatur: oportet animaꝫ ab eiusmodi ascensiōe incipere: ⁊ primo q̄si per desertū ascendere. Verūtñ vt eadē ipsa velut ꝟgula fumi fiat q̄uis p̄ desertū ferri incipiat: oportet vt sup̄ ip̄m desertū assurgat: Alioq̄n mens ip̄a in mentis excessū nō rapit̄: nisi sup̄ semetip̄am eleuet̄: nisi semetip̄am in imo deserat: ⁊ seip̄am deserēdo desertū faciat: quo deserto in morē fumi magꝫ magisq̄ in sublimia transcendat.

Q̄ primus excedēdi modus q̄ñq̄ fiat ex sola feruentis desiderij exestuatione. Capitulū. VII.

Solet tñ eiusmodi mētis excessus mō fieri ex sola desiderij feruētis exestuatiōe: mō tā ex eiusmodi exestuatione q̄ ex adiuncta sibi diuina reuelatiōe. Cur em̄

spirital' ille ⁊ incorpe⁹ ignis diuine dilectiõis eandẽ vim ĩ spiritalib⁹ nõ obtineat: quã ignis iste corpore⁹ ĩ reb⁹ corpalib⁹ hr̃e ꝯsueuit: Satis nouim⁹ q̃d ignis iste corpe⁹ in vasis q̃uis modico liquore ꝑfusis opari soleat: et primo quidẽ incipit liquorem ipsum ab imo euertere: postea ꝟo nũc in hanc: nũc in illam partẽ: nũc sursum: nũc ꝟo deorsum iactare: ⁊ paulatim quidez ad supiora attollere: totumq; vas ex quouis modico vsq; ad summum replere: tandem autẽ supra ipsum vas attollere: ⁊ cuz violentia quadã interiora vasis euacuare: et foras effundere fortit̃q; eijcere. Sic sane animus humanus diuino igne succensus id sepe in seipso ꝯ semetipsuz feruens ⁊ fremẽs: estuans et spumans: sibijpsi irascens: seipsum despiciens: sibijpsi etiã vehementer indignans: ⁊ semetipsum vehemẽter cõculcans: summis inhians ⁊ in supmundana gestiens. Et dum eiusmodi estu diutius vritur: multũq; iactat̃: dũ ꝑ inferiorũ contẽptũ ab infimis repellit̃: ⁊ per superiorũ desideriũ ad supiora trahitur: fit sepe vt impetu spiritus impellente desiderio extra semetipsum ⁊ supra semetipsum eiectus: suiq; penitus oblitus et in extasi subleuatus: totus in superiora rapiatur. In hunc itaq; modũ celestis desiderij ardor cum vehe

mẽter exestuat: humanã animã diuino amore feruidam: supra semetipsam leuat. Et sicut supiori exemplo probare possumus: quilibet pigmentarij puluis aromaticus igni iniect⁹: inquãtum a voraci flãma nõ consumit: per tenuẽ quidẽ vtpote fumigabundã exhalationẽ p violentiã ardoris in superna emittit. Vides obsecro quomõ natura interrogata: vel scriptura consulta: vnum eundẽq; sensum pari loquũt cõcordia. Ex solo itaq; feruẽti desiderij estu fieri valet z solet diuinit⁹ inflãmate mẽti excessus quẽadmodũ supius p̃locuti sum⁹.

Qz p̃mus excedendi modus qñq; fiat tã ex estuanti deuotione q̃ ex adiũcta sibi diuina reuelatiõe. Ca. VIII

f Jt etiam aliquãdo eiusmodi mentis alienatio occurrentibus sibijnuicem hinc estuantis animę desiderio: illinc mirãdo aliquo diuine reuelatõis spectaculo: Qõ ex illo abrae p̃mo egressu colligere possumus: de quo superius aliqua locuti sumus. Quid em̃ de eo ait scriptura: Apparuit abrae domin⁹ sedẽti in cõualle mambre in ostio tabernaculi sui in ipo feruore diei. Cũq; eleuasset oculos apparuerũt ei tres viri stantes ꝓpe eum: Quos cũ vidisset: occurrit in occursum

eorum de ostio tabernaculi sui. Si ꝑ taberna-
culũ abrae: mẽtis humane habitaculũ intelli
gimus: quid erit hmõi egressus nisi humane
mentis excessus? Duobus namq; modis ex-
tra nosmetipsos ducimur. Nam modo extra
nosmetipsos sed infra nosmetipsos descendi-
mus: mõ extra nosmetip̃os: sed supra nosmet
ipsos leuamur. In illo ad mũdana captiua-
mur: in isto ad supmũdana reducimur. Sed
sicut est gemina digressio: sic vtiq; est gemĩa
reuersio. Ab vtroq; egressu: q̃si ad cõuersati-
onis nr̃e habitaculũ reuertimur: qñ post mũ-
dana negocia: vel post celestiũ ꝯtemplationũ
spectacula: ad circũspectionẽ morũ nostrorũ
mentis nr̃e oculos reducim⁹: ⁊ intima nostra
discutiẽtes q̃les ip̃i sum⁹ studiosa retractatõe
ꝑscrutam̃. De prima reuersiõe recte illd̃ intel-
ligit̃: qd̃ de filio ꝓdigo in euãgelio legit̃: qui ĩ
se reuersus dixit: Quãti mercẽnarij in domo
patris mei abundãt panibus ⁊c̃. De scd̃a ꝟo
reuersione nihilomin⁹ recte intelligim⁹: qd̃ de
apl̃o petro alio loco legim⁹ Petr⁹ ad se reuer
sus dixit: Nũc scio vere: qꝛ misit dñs angelũ
suũ ⁊c̃. Ecce vterq; ad se reuersus legit̃: ꝫ cur
h̃ nisi qꝛ a seip̃is p̃us exisse videbant̃? Nã vn⁹
longe a se ĩ longinquã regionẽ ducit̃: alter an
gelico ducatu supra cõmunẽ humane possi-

bilitatis statū mētis alienatiōe leuat. Primo itaq; egressu descendit ad ima: Secūdo egressu leuat homo ad summa. In p̄mo a domino elongamur: In secūdo dño approp̄inquam⁹. Quid igit est ille egressus p quē dño occurrit nisi humane mētis excessus per quē supra semetipsam rapta in diuine ꝓtemplatiōis arcana sustollit: Si ḡ egressionis ei⁹ causam querimus citius inuenim⁹: Maz visio q̄ ei exteri⁹ apparuit: ꝓculdubio eum ad interiora traxit. Apparitionis aūt diuine causa latēter innuit in eo q ei dñs apparuisse dicit in ipso feruore dei: sedenti quidem in ostio tabernaculi sui. Vides certe: q; calor dei feruebat: quādo ei dñs apparebat. Quis queso ē iste feruor dei: nisi estuatio ardētis desiderij: Amor itaq; ille q̄ tenebras diligit: amor in q̄ lucem odit: dei feruor dici nō p̄t nec debet. Scim⁹ aūt q; qui male agit odit lucē: q̄ aūt facit veritatē venit ad lucem: vt manifestent opa eius: q; in deo facta sunt. Quid itaq; aliud est feruor dei: nisi feruid⁹ amor veri desiderij: Xi ⁊ sūmi boni: Sub q̄li feruore tūc patriarcha abraā estuabat: Qualis deniq; eū a domestici suis ꝓpellebat: ⁊ eū i ostio ⁊ ocio sedere: tm̄mō vacare ⁊ videre cogebat: ābientē ⁊ optātē absq; dubio diuine aspirationis aurā ꝓcipe desi-

rūq; sui estum illius afflatu temperare. Perpendis vt arbitror quomō ille sub quo tunc estuabat feruor illuc eum trahebat: vnō illos tres pspicere potuisset: quos iure adorādos non dubitaret. Forte si tunc domesticis suis intenderet: et tabernaculi sui intima teneret: adorandas illas psonas minime vidisset: ⁊ si non vidisset: forsitan tūc temporis nō exisset. Duo ergo in vnum occurrūt que egressionis illius occasionē pbuerunt: scz nimietas feruoris ⁊ nouitas visionis. Juxta huius rei similitudinē sepe in mente humana agit: vt dum nimio celestis desiderij incendio vrit: aliquid ex diuina reuelatione videre mereat: vnde ad illos theoricos excessus adiuuet.

Q2 secūdus excedendi modus fieri soleat ex magnitudine admirationis. Capitulū. IX.

Ec interim de illo mentis excessu dicta sunt qui surgit ex magnitudine deuotionis: nunc de illo dicendū videt qui surgere solet ex magnitudine admirationis. Quis autē nesciat inde fieri admirationē cum aliquid cernimus pter spem ⁊ supra estimationē: Nouitas itaq; visiōis ⁊ rei vix credibilis adducere solet admirationem mentis:

quãdo aliq̃d incipit videri q̃ vix possit credi. Ille igit̃ mentis excessus qui ex admiratione oritur: attende q̃z cõuenienter describat in eo q̃ dicit̃: Que est ista que pgredit̃ quasi auroza psurgens ꝛc. Quid est auroza: nisi lux noua tenebrisq̃ pmixta: Et vnde queso admiratio: nisi ex inopinato ꝛ incredibili spectaculo: Habet itaq̃ ipa admiratio lucem subitam tenebrisq̃ pmixtã: lucem visionis cũ qui busdã reliquijs incredibilitatis ambiguitatisq̃ tenebris: ita vt mõ mirabili mens absq̃ dubio videat q̃ credere vix valeat. Sz rei no uitatẽ quãtomagis miramur: tanto diligentius attendimus: ꝛ quãto diligẽtius ꝛ attentius pspicimus: tanto plenius cognoscimus. Cresc̃it itaq̃ ex admiratiõe attentio: ꝛ ex attentione cognitio. Mens itaq̃ velut auroza cõsurgit: que ex visionis admiratione paulatim ad incrementa cognitionis pficit. Auroza siquidẽ paulatim eleuat̃: eleuãdo dilatat̃: dilatando clarificatur: Sed miro modo duz tandẽ in diem desinit: p pmotionis sue incrementa ad defectũ venit: ꝛ vnde accipit vt maior sit: inde ei accedit tandẽq̃ accidit vt oino non sit. Sic itaq̃ intelligentia humana diuino lumine irradiata: dum intelligibiliuz contemplatione suspendit̃: dum in eozum admi-

ratione distendit: quāto semp ad altiora vel mirabiliora ducit: tanto amplius: tanto copiosius dilatatur: et vnde infimis remotior: inde in semetipsa purior: ⁊ ad sublimia subtilior inuenitur. Sed in eiusmodi subleuatione dum mens hūana semp ad altiora crescit: dū diu crescendo tandem aliquādo humane capacitatis metas transcendit: sit demū vt a semetipsa penitus deficiat: et in supmūdanum quēdam transformata affectum tota supra semetipsam eat: Et sicut matutina lux crescēdo desinit: nō quidē esse lux: ꝫ eē lux matutina vt ipa aurora iam nō sit aurora: ita humana intelligentia ex dilatationis sue magnitudine qñq; accipit vt ipa iaz nō sit: nō quidē vt ipsa non sit intelligētia: sed vt iam nō sit humana: dūmodo mirabili mutationeq; incōprehensibili efficit plus q̄ humana: dum gloriā domini speculando in eandem imaginē transformatur a claritate in claritatē tanq̄ a domini spiritu. Ex his igit ꝑpendis vt arbitror q̄ ꝓprie q̄ exp̄sse ille mētis excessus qui ex admirationis magnitudine oritur: ex mystica descriptione designat in eo quod dicit: Que est ista que progredit quasi aurora consurgens ⁊ cetera.

Q2 secundus excedendi modus qñq; a sola admiratione incipit: ⁊ in feruentissimū deuotionis desiderīū desinit. Capitulū. x.

Notandū sane q; sicut ille superior excessionis modus: de quo supius locuti sum⁹ ex deuotione surgit: sic ecō trario iste secūdus de quo nūc loquimur: non tam a deuotione incipit q̄ in ipsam desinit. Ibi ex intimo ꝟitatis desiderio ad veritatis cōtemplationē assurgitur: hic ex veritatis reuelatione eiusq; cōtemplatione ad deuotionē animus inflammat. Videte ne forte hoc nobis scriptura mystice innuat: cum eis que superius posuimus verbis subsequēter adiungat. Dicto em̄: Que est ista que pgredit quasi auroza consurgens: statim adiungit: Pulchra vt luna: electa vt sol. Memo hoc loco a me hozū vel aliozū que posuimus vel posituri sumus verbozū: plenā expositionē expetat vel expectet: nisi quātū p̄sentis materie ratio p ꝟitatis testionio expostulat. Auroza itaq; ⁊ luna lucem habent: sed calozē nō habēt: sol autem vtroq; przepollet. Quid enim sole lucidius? quid sole feruentius? Videtis ergo quia illa mentis ascensio que hoc loco de-

signatur cuius extrema sibi comparantur: vi
detis inquā quia non qualemcunqꝫ: sed sum
mā quādam deuotionē designat: ꝗuis a sola
claritate veritatisqꝫ illustratione incipiat. Si
cut enī in illa supioze ex nimio deuotionis sue
feruoze meretur sepe subleuari ad summe ve
ritatis contemplationē: sic in ista ex miranda
quadam cōtemplatione veritatis atqꝫ stupē
da: paulatim ꝓmouetur tandēqꝫ inflāmatur
ad summā deuotionē. Considerem⁹ ḡ in oztu
solis magnitudinē claritatis atqꝫ calozis: in
deqꝫ colligamus in huius mentis subleuatio
ne: ascensionis ꝓmotionem: ꝓmotionisqꝫ
cōsummationē: que quidem quasi ab auroza
incipit: ⁊ tandem aliquādo in se solis similitu
dinem trahit.

Qz secundus excedendi modus qñqꝫ a sola admiratione incipit: ⁊ in eodem tenoze ꝑseverat. Ca. XI.

Eqꝫ tamē dicimus in hac secūda mē
n tis excessione humane ꝓmotionis
modū semp ⁊ vbiqꝫ eundem cōsum
mationis exitum habere. Videmus in rebus
exteriozibus quid de rebus interiozibus esti
mare debeamus. Si enim vas aque radio so
lis supponas: ipsam moz aquam videbis lu

minis splendorem ex se in superiora refundere: & claritatē quidem absq; calore tamē in summa leuare. Sic multi sane diuine reuelatiōis radios suscipiunt: sed non inde eque omnes ad eandem vim dilectiōis pficiunt. Ut enim bonorū omniū auctor gratie sue in nobis dona cōmendet: ex eadem re diuersos in diuersis modo temporibus: modo psonis affectus exhibet. Perpende obsecro ex ꝓposito exemplo ꝗsquis hec legis vel audis: quid ille ī nobis diuine reuelatiōis eternicq luminis radi⁹ efficiat: quomō humanā intelligentiā ex infusionis sue illustratiōe supra semetipsaz leuat. Attende qualiter hec ꝓpositi tibi exempli formula hunc de quo modo loquimur humane mentis excessum ex qualitatis sue similitudine proponat. Quid est aqua: nisi cogitatio humana que semp ad inferiora labit: nisi sub districtionis magne moderamine cohibeat: Aqua in vase collecta: cogitatio meditatiōi intenta: & per intentionē cōtra. Aque collectio cordis meditatio. Eiusmodi aque solis radi⁹ se infundit: quādo diuina reuelatio meditationi occurrit. Sed cum aqua radium in se superni luminis accipit: fulgorem quoq; luminis ī ipa: vt dictū est: ad superiora emittit: & mirum in modū illuc vsq; radium luminis ex se

leuat: quo ipa p se nullo modo ascẽdere valet: Et cũ tanta sit differẽtia aque z lumis: illi tñ quẽ de se luminis radio emittit: non nihil sue similitudinis imprimit: ita vt tremula tremulum: quieta quietũ: purior puriorẽ: diffusior diffusiorẽ efficiat. Juxta hanc sane similitudinez cum inaccessibilis illius eterni luminis reuelatio cor humanũ irradiat: humanã intelligentiã supra semetipsam: imo sup omnẽ humanum modũ leuat: z illuc intelligentie radi⁹ diuini luminis infusione admirationisq; reuerberatiõe de imis ad summa resilit: vbi nulla ingenij pspicacia: vbi nulla artis industria: nulla hũana rõcinatio ascẽdere sufficit: Et q̃ mentẽ hominis diuine claritatis splendor p fundius penetrat: eo altius stuporis sui magnitudine excussa: z per extasim subleuata in diuinorũ arcanorum sublimibus sublimius resultat. Illud autez omnino constare debet: quia quanto plenius atq; pfectius ad intimã animus pacem z tranquillitatẽ componere se pualuerit: tanto firmius: tanto tenacius i hac subleuatione summe luci per cõtemplationẽ inherebit. Et pculdubio quãto purior ad integritatem: quãto diffusior ad charitatẽ: tanto pspicacior: tanto capacior inuenitur ad supermũdanorũ z supceleſtiũ contẽplationem.

Qz in secundo excedendi modo qñqz diuina reuelatio nr̃e meditationi occurrit. Capitulũ. XII.

Notandum sane q̃ ille diuine reuelationis splẽdor: quãdoqz p̃uenienti meditationi occurrit: quãdoqz ipsam humanã meditationẽ p̃uenit: z modo querentẽ adiuuat: modo excitat torpentem vel dormientem euocat. Hinc est q̃ regina austri regẽ salomonẽ questionibus pulsat: z ꝓpositis enigmatibus: vniuersa ab eo didicit que illi ꝓponebat. Hinc ẽ q̃ vinctũ petrũ angelus cũ luce visitans a corporis sui somno excutit et educit. Quid enim loquit scriptura de regina austri: que venit audire sapientiã salomonis: nisi qõ docuit eã salomon oĩa verba que ꝓposuerat: Que est regina austri z illi⁹ callide regionis inhabitatrix z dña: z videndi salomonis desiderio succẽsa: Que inquã est ista regina: nisi quelibet sancta anima sensibus z appetitibus carnis: cogitationibus et affectionibus mentis fortiter p̃esidens: z summi regis veriqz prorsus salomonis dilectione feruens videndiqz desiderio ardens: Eiusmodi regina summe sapientie regem: propositis

enigmatibus ꝛ frequẽtibus interrogationib⁹ impetit: quãdo quelibet anima deuota de diuino adiutorio p̃sumens: inuestigãde veritatis studio vehemẽt insistit. Audit quod querit: quãdo ꝛ illa ad que ex ꝓpria industria non sufficit: sepe inter orationũ suspiria ex diuina reuelatione cognoscit. Videamus adhuc q̃d de eadem regina sermo diuinus ꝓponat: cum itex subiũgens dicat: Videns autem regina saba omnẽ sapientiã salomonis: ꝛ domũ quã edificauerat: ꝛ cibos mense eius: ꝛ habitacula seruorum: ꝛ ordinem ministrantiũ vestesq; eorum: ꝛ holocausta que offerebat in domo domini: non habebat vltra spiritũ. Videns inquit regina saba: Ecce modo videns describitur: que ꝓponens ꝛ querens ꝓponebat. Vide tamẽ quid viderit: ꝛ intellige quanta intellexerit. Videns ait regina saba omnẽ sapientiam salomonis ꝛc̃. Ecce quanta: ecce qualia aĩe deuote: aĩe studiose dant ex diuĩa reuelatione cognoscere. Perpẽde ergo q̃ magna: attende q̃ miranda videndo diuinitus cognouerit: que diu videndo multumq; mirando: tandem pre admirationis magnitudine ad spiritus sui defectum venit. Ecce quo ordine processit: vel ad quem tandem exitum venit. Pri⁹ querit ꝛ audit: postea videt ꝛ intelligit:

tandē autē obstupescit et deficit. Interrogat q̄ discat: contēplatur q̄ miretur: stupet vt mē te excidat: mentēq̄ excedat. Primū est medi tationis: secundū contemplationis: tertiū ex tasis. Ecce q̄bus ꝓmotiōis gradib⁹ subleuat anim⁹ humanus. Meditatione ꝓfecto assur gīt in cōtemplationē: cōtemplatione in admi rationē: admiratione in mentis alienationez. Manifesto vt arbitror exemplo iam tenetis: q̄ ex magnitudine admirationis incidat ho mo in excessum mentis. Quid enim aliud il li fuit spm̄ nō habere nisi mente excedere: vel vnde hoc ei accidit nisi ex multa admiratiōe? Quo nā modo queso regina ista sine spiritu fuit: nisi quia spirit⁹ ipsius a semetipso aliena tus fuit? Sed illud hoc loco ī memoriā redit q̄ de semetipso alius quidaz dicat: Ego in quit iohānes fui in spiritu. Ecce iohannes se in spiritu esse testat: Ecce regina austri spiri tū nō habere asserit. Quid ergo? Ille in spi ritu fuit: ista sine spiritu fuit? Et quis ad hec idoneus? Si iohānes in spiritu fuit: quis mi hi exponat vtrū ꝼm carnem: vtrū ꝼm spiritū ibi fuerit? Sed quomō ꝼm carnem in spiritu esse potuit: cū corp⁹ omnino nisi in corporali loco esse nō possit? Si ergo ꝼm spiritū ibi es se creditur: quis edisserat quomō spiritus in

spiritu esse dicat: Quid autē de regina austri dicturi sumus: Nūquid nā corpus exanime remansit: qū spiritum non habere iam cepit: Quis hoc dicat: quis nisi amens hoc astruere audeat: Caro ergo regine nec tūc tēporis sine spiritu fuit: qz sine spū viuere nō potuit. Quid ergo: Nūquid nā spirit⁹ sine spū fuit: Ediſſerat ergo qui potest: et quō potest: quo naz modo spūs sit i spiritu: vel spūs sine spū: si iure vnū de Johanne credit: alterū de regina putat. An forte h̄ ē spiritū i spū esse: semetipm intra semetipz totū colligere: z ea q̄ circa carnē seu etiā in carne gerunt interiz penitus ignorare: An z spm̄ sine spū esse: semetipsum supza semetipsum totuz effundere: z que sub ipso vel in ipo fiunt: oīno interim ignorare: z in illud diuinitatis arcanū totū intrare: Nōne in spiritu spūs esse tūc recte asserit: qū exteriozū omniū obliuiscit: piter z ignarus eozū omniū que in corpe corpaliter agunt: et illis solis interest p memoziā vel intellectū: que in spū vel circa spiritū actitant: Cur non z recte dicat spūs semetipm nō habere: qū incipit a semetipo deficere: z a suo esse in supmū danū quēdam z vere plus q̄ humanū statū transire: vt mirabili transfiguratiōe spūs ille ab humano videat in diuinū deficere: ita vt ipse iaz

nõ sit ipse: eo dũtaxat tpe quo dño incipit altius inherere. Qui em̃ adheret dño vn⁹ spiritus est: ⁊ psallere potest qui eiusmodi est: Defecit in salutari tuo anima mea. In spũ itaq; est: qui summũ mentis ascendit: ⁊ quasi a suo spiritu deficit: qui summũ mentis transcẽdit. Sz hoc melioꝛib⁹ ⁊ eruditioꝛib⁹ animis plenius discutienda relinquim⁹.

Qꝛ in secũdo excedendi modo diuina reuelatio qñq; nostrã meditationẽ p̃uenit. Ca. XIII.

Illud mõ consideremus quõ diuina reuelatio soleat qñq; etiã meditationis nr̃e studia p̃uenire: ⁊ hũanũ animũ infra cõmunẽ ⁊ humanũ libertatis statũ subita tẽptationũ violẽtia deiectũ: nõ solũ ad solitũ soliditatis statũ erigere: verũetiã vltra hũane possibilitatis metas leuare. Sepe nãq; hũana mens post multa exercitioꝛ suoꝛuꝫ insignia: importuna tẽptationũ instãtia pulsat̃: ⁊ vehemẽter cõcussa de illa sublimi securitatis ⁊ trãquillitatis sue arce deijcit̃: ne q̃si de ꝓpria fortitudine inter cõtinuos virtutũ successus tã miserabilit̃ q̃ inaniter glorieť. Hinc est q̃ beatus petrus apostoloꝛ p̃cipuus post ĩnumera meritoꝛũ miraculoꝛũq; sublimia te-

netur: ligatur: includit: sed angelo assistente non minus mirabiliter eripitur q̄z crudeliter prius a crudelitatis ministris cruciabat. Vultis autem huiusmodi vincula scire que solent mentes meritis etiaz sublimes q̄nq̄z grauiter irretire: Quis nesciat irritamenta voluptatū modo a foris: modo ab int⁹ surgere: A foris ex delectatione: ab intus ex suggestione: p̄ suggestionem in mente: p̄ delectationē in carne. Modo nāq̄z sordida titillatione caro inflammat: modo ꝯo fœda cogitatione animus sordidatur. Quasi ergo carcerales tenebras incurrimus: quando his cōcupiscentie nexibus irretiti: confusionis nostre caligine declinare volumus z nō valemus. Sed illa sane mens diuine cōsolationis reuelationem meret: que non tam ꝓpria corporis sui ignauia q̄z aliene malignitatis ꝓterua bas confusionis sue tenebras patit. Eiusmodi aūt sancta anima ad diuine legationis aduentū eripitur: quando ex diuine inspiratiōis gra z luce reuelationis ab oppressiōis sue pondere releuat. Angelus sane nūcius dicit: z ꝓculdubio angel⁹ est nūcius: nec quilibet: sed diuin⁹ nūcius p̄ quem diuine volūtatis beneplacitū cognoscimus. Nūcius p̄ quem ad eternorū cognitionē illuminamur: p̄ quem ad eoꝝ desideriū inflāma-

mur. Sed nũquid nouit nuncius iste celestia sola: an nõ ⁊ terrena? Sed qui maiora nouit: quõ minora ignorare possit? Bona sane legatio ista que sufficit ad omnia: nõ solum dicenda: verũ etiã ꝑsuadenda: inq̃ꝫtũ tamẽ voluerit ille qui mittit. Vultis audire qualem legationem apl'us Johãnes nobis ꝓmittat: cum dicat: Vnctio eius docebit vos de omnib⁹? Sꝫ que est vnctio ista nisi inspiratio diuina? Hic est ille nũcius quẽ diu querebam⁹: hec est legatio vere potens: vere sufficiens animũ humanũ ad omnẽ veritatem inducere: ad omne diuĩe volũtatis bñplacitũ inclinare. Quid ḡ mirũ si talis nũcius oppressam animã cõcupiscentie sue nexibus absoluit: ab ignorãtie sue tenebris euoluit: qui celestiũ ⁊ eternoꝝ cognitionem ꝑiter ⁊ amorem qñ voluerit ⁊ quãtuꝫ placuerit statim infundit? Tales nũcios ĩ sua ereptiõe exꝑtus fuerat qui dicebat: Misit de celo ⁊ liberauit me. Sed forte adhuc q̃ris scire q̃lis illa legatio fuerit ꝑ quam de aĩe sue captiuitate euasit: Misit de⁹ inq̃t misericordiã suã ⁊ ꝟitatẽ suã ⁊ eripuit aĩaꝫ meã. Angel⁹ cũ luce veniẽs: diuĩe miseratõnis oꝑatio ꝟitatẽ ĩfundẽs: miscd̃ia veritatẽ adducẽs: vnctio docens. Quid est autẽ deo misericordiã ⁊ veritatem mittere ⁊ hoĩem a sua captiuitate eripe:

nisi homī miscdie sue opatione veritatē inspi
rare: veritatisq; inspiratiōe ad robur virtutis
solidare: Et q̄s vnq̄ aīe sue picula plene eua-
sit si hmōi legatōis bñficia expiri nō meruit:
Felix petrus q̄ nō solū meruit ab angelo eri-
pi: sed ereptus etiā angelū sequi. Puto qr nō
omnes qui ab angelo eripiunt: angelica etiaz
vestigia comitantur. Lego carcere positos
apl'os: ab angelo eductos: non tamē secutos.
Petro ab ip̄o suo ereptore angelo p̄cipit vt
ip̄m sequat: Quid hoc esse dicimus: Quātū
hoc eē putam⁹: angelica vestigia legere: post
celestia pēnataq; aīalia ire: Cogita si potes q̄
illa p̄cedentis angeli vel subsequētis ꝓfectio
seu ꝓmotio fuerit: q̄rū trāsitū nec carceral' cu-
stodia: nec ferrea porta cohibere vl' retardare
potuit. Quid hoꝝ nō nouū: Quid horū non
miꝝ: Uere angelicū ⁊ ꝟe pl⁹ q̄ hūanū hūa-
ne possibilitat' tenebrosū ⁊ horridū exire car-
cerē: ⁊ p ꝯñs oīs īpossibilitatis arduū ⁊ artū
trāsire. Cogita illū exitū quē p̄m⁹ hō habuit
anteq̄ peccauit: vel quē hō adhuc hr̄et si oī-
no nō peccasset: per quem sane exitum quoti-
ens oporteret facilem transitum habere po-
tuisset de mūdanis ad supmūdana: de visibi-
libus ad inuisibilia: de transitorijs ad eterna:
cum haberet ꝓmptum quotidie celi ciuibus

per ꝯtemplationē interesse: diuinis illis secretis se licēter ingerere: ⁊ illud internum dñi sui gaudiū dignāter intrare. Cogita cōsequēter quomō ⁊ istū peruiū ꝑus comeandi transitū diuina post peccatū seueritas dire necessitat valuis impossibilitatisq; repagulis obstruxit ⁊ obserauit. Cogita hoc inq̄ et forte hoc cogitando inuenies quid de illa ferrea porta sentire debeas vel affirmare audeas. Quere tñ si minus sufficis ad ista: non quidē a nobis: q̄n potius ab illis quibus forte porta hec ferrea ꝑ frequētem transitū familiariter est nota: ⁊ q̄bus forte iuxta similitudinē petri angelo preeunte ducatūq; ꝑbēte sepe vltro ē apta. Illd̄ sane vt arbitror nō impudēter dixerim: quia longe supra hominē fuit: q̄ longe a semetip̄o ⁊ supra semetipsum trāsijt: quia hec omnia ꝑ expientiā didicit: Alioquin nō erat vnd̄ postea in se reuerteretur: vel vnde de eo recte scriberet̄: Et petr⁹ ad se reuersus dixit: Nūc scio vere q̄ misit dñs angelū suū: ⁊ eripuit me de manu herodis. Multa sunt que sup̄ pñti capitulo dici potuissent: si hoc loco dici debuissēt: Sed sufficit nobis qd̄ ꝓposuim⁹ ex eius testimonio sufficienter probasse: quonodo diuina quandoq; reuelatio soleat meditationis nostre studia p̄uenire: torpentemq; animū exci-

tare: ⁊ sub semetipso deiectum etiam supra semetip̄m qñq; leuare.

Qꝛ tertius excedendi modus fieri soleat ex magnitudine iocunditatis ⁊ exultatiōis. Capitulū. XIIII.

Restat adhuc de tertio loco ostendere quomō ex iocūditatis exultationisq; magnitudine humana mens soleat ī extasim cadere ⁊ semetipsam excedere. Hic sane excessionis modus mihi videt̄ satis conueniēter exp̄ssus: in illis quidē verbis que de canticis canticoꝝ ī tertio loco posuim⁹. Que est ista: ait scp̄tura: que ascendit de deserto: delitijs affluens: innixa sup̄ dilectū suum. Si p̄ desertū recte intelligit̄ coꝛ humanū: quis erit iste de deserto ascēsus: nisi mentis humane excessus? Quasi de deserto human⁹ anim⁹ ascēdit: qñ sup̄ semetip̄m mentis eleuatiōe trāsit: quādo semetipsum in imo deserens: ⁊ ad celū vsq; p̄transiens: solis diuinis se totū p̄ cōtemplationem īmergit ⁊ deuotionem. Sed hmōi ascensiōis causa cōsequēter annectit̄ in eo q̄ hec que ascendit delitijs affluere describitur. Quid est delitijs affluere: nisi spiritualiū gaudioꝝ plenitudine abūdare? Quid inq̄ est hec delitiaꝝ affluētia: nisi vere ⁊ interne suauitat̄

abũdãtia celit⁹ data: vbertimq; ĩfusa leticia? Harũ delitiarũ copiã: sicut nec verũ gaudiũ fallaces diuitie vnq̃ exhibere possunt: alioq̃n fallaces nõ essent: si veras delitias: ĩmo ⁊ eaꝝ affluentiã veraciter exhiberẽt. Nũquid nam delitias hr̃e ne dicã affluere veracit̃ dici possunt: qui ſm beati Job sententiã sub sentibus eẽ delitias cõputãt? Has sane exteriores fallacesq; diuitias etiã impij hr̃e possunt: q̃ veꝝ tamẽ gaudiũ oĩno hr̃e non possunt. Nisi forte mendacẽ euꝫ facim⁹: quẽ in ꝓpheta veracit̃ cõtestatẽ audim⁹: Nõ est impijs gaudere dicit dñs. Quotiẽs itaq; ĩternis verisq; delitijs cares: etiã si exterioꝛib⁹ diuitijs abũdas: cuꝫ ꝓpheta veraciter psallere potes: Qm̃ inops ⁊ pauꝑ sum ego. Nũquid nõ rex potens ⁊ diues p̃ncepsq; ꝑpl'oꝝ erat q̃ ista dicebat? Quales ḡ erãt ille diuitie: vl' q̃les delitias poterũt cõferre: inter quaꝝ copiã oportet inopẽ fore: verũq; gaudiũ aliorsum mẽdicare? Ego aũt inq̃t mendicus sum ⁊ pauꝑ: dñs sollicitus est mei. Hanc itaq; delitiaꝝ affluentiã: verorũq; gaudiorũ abũdantiã nõ est vnde sperare debeas:: nõ est vnde hr̃e valeas: nisi ex illa intima animi iocũditate: diuinitusq; infusa dulcedine. Que ẽ inq̃t ista q̃ ascẽdit de deserto delitijs affluens: eo ꝙ nõ quelibet harũ delitiarũ

expientia: sed earū affluentia huiꝰ ascensum qui de deserto fit gignat atq; proficiat. Constat aūt q; quātūcūq; proficimꝰ: has delitias in hac dūtaxat vita cōtinuas hīe non possumꝰ. Eo itaq; tpe quo eiusmodi affluētia aīa caret: ad hūc de quo mō loq̄mur ascēsum assurgere nō valet: qm̄ in suo ascēsu delitijs affluere oportet. Puto autem sīc aliud et aliud sit affluentē ascēdere: et ascēdentē affluere: sic aliud ē affluentiā esse cām ascendendi et ipm ascēsum esse cām affluēdi. Delitiaꝝ itaq; affluētia ascēsionis tūc causa existit: qñ ex illa diuine dulcedinis infusiōe quā in intimis sentit: seipaz aīa sācta p̄ gaudio et exultatiōe nō capit: intantū vt exultatiōis et iocūditatis sue magnitudo eam extra semetipam effundat: et supra semetipaz rapiat. Sic sane sic vehemēs īmēsaq; leticia dū supra hūanū modū excrescit: hoiem sup̄ hominē attollit: et supra humana subleuatuz sublimius suspēdit. Hui sane rei formā etiā in aīalibꝰ possumꝰ quotidie pcipe. Solent nāq; in suis lusibꝰ saltus quosdā dare: et sua corpa quātūlūcūq; in aera suspēdere. Sic sepe et pisces dū in aquis ludūt: sup̄ aq̄s exiliunt: et natiue illi habitatiōis sue termīos excedūt: dū seipos vel ad modicū per aera suspēdūt. Sic

ꝓculdubio anima sancta dum interno quodā tripudij sui applausu a semetip̄a excutit̄: dum supra semetipsam ire mētis alienatiōe videt̄: dum in celestibus tota suspendit̄: dum angelicis spectaculis tota īmergit̄: natiue possibilitatis termīos supgressa videt̄. Hinc est q̄ p ꝓphetam dicit̄: Montes exultauerūt vt arietes: ⁊ colles sicut agni ouiū. Quis nō videat supra naturam vel potius contra naturā esse montes vel colles iuxta arietū vel agnoꝝ ludentiū similitudinē saltus quosdā in supiora dare: ⁊ terrā a terra resilire: ⁊ seip̄am p aera librare? Nōne velut terra a terra suspendit̄: qñ homo supra hominē ducit̄: cui p exprobrationem voce dñica dicit̄: Terra es: ⁊ in terram ibis? Quātūcūq; g̊ virtutis magnitudine excrescat: q̄uis ad colliū seu vt multū ad montiū similitudinē in alta assurgat: terra vtiq; ē. Et t̄ra recte dici potest: q̄diu luteas inhabitat domos: et terrenū habet fundamētū. Uñ illud sapientis: Ut quid supbis terra ⁊ cinis? Si igitur simplici expositione ꝯtenti sumus: sufficit fortassis illud dicere: quia hoc est montes ⁊ colles ad arietum ⁊ ouium ⁊ agnorum similitudinem exultare: in summis ⁊ sanctissimis viris hūanā naturā vltra hūana naturā

ascēdere: ⁊ p̄ nimia iocūditatis ⁊ erultationis abūdantia sup̄ semetip̄am mētis alienatione transire. Ecce vt arbitror apto iā exemplo docuim⁹: q̄ p̄ magnitudine exultatiōis qñq̄ cōtingat hūane mētis excessus. Sed si cui fortassis h̄ qd̄ de adiūcta ouiū sil'itudine diximꝰ minꝰ sufficiat: ⁊ circa singl'oꝝ expositiōꝫ curiosiꝰ insistat: illas nonagintanouē oues ad memoriā reducat: q̄s summꝰ pastor ī sūmis reliquit: qñ illā q̄ perierat ī terris q̄siuit. Cogitet ergo qui pōt quātū sit vel quale hmōi nostre terre mōtana ad eoꝝ similitudinē impetu iocūditatis sue in alta exilire: in hanc naturā exultatiōis sue applausum iuxta angelice similitudinis tripudia formare. Si aūt in arietibꝰ sūmos illos angeloꝝ ordines: in agnis v̄o inferiores quosq̄ intelligimꝰ: nihilominꝰ quoq̄ ⁊ illud agnouimꝰ quō eiusmodi arietes dicti videlicꝫ summi angeloꝝ ordines: cū miris illis iocūditatis sue lusibꝰ cōtemplatiōisq̄ excessibꝰ: supra semetipsos eunt: cū se in suis superioribꝰ suspendūt: nil aliud q̄ creatricē omniū substantiā: sup̄ semetipsos aspiciūt: nec in q̄ eiꝰ potētiā vl' sapīaꝫ vl' bonitatē: quā ī seip̄a contemplari vel mirari valeant inueniūt. Sꝫ minores illi angeloꝝ ordines qui in agnis designari vident̄: cum supra semetipsos ferunt̄:

illos vtiq; spūs quos sibi mire dignitatis p̄rogatiua p̄minere conspiciūt: quoddā q̄si adhuc speculū in hac sua subleuatiōe inueniūt: ī q̄ sūmā maiestatē mirabilē cernere: ⁊ adhuc q̄si p speculū videre p̄ualeāt. Si igit̄ p mōtes: viri p̄templatiui: p colles speculatiui recte intelligunt̄: vide q̄ recte mōtes ad similitudinē arietū: ⁊ colles ad similitudinē agnoꝝ exultare dicant̄. Q̄uis em̄ speculatio ⁊ p̄templatio p̄ inuicē soleant poni: ⁊ in hoc ipo sepe scp̄ture sentētie ꝓprietatē obnubilent et inuoluant: aptius tamē et exp̄ssius speculationē dicim⁹ q̄ñ p speculū cernim⁹: cōtemplationē ꝙo q̄ñ veritatē sine aliquo inuoluto vmbrarū velamine in sui puritate videm⁹. Colles itaq; ad agnoꝝ similitudinē exultant: q̄ñ īmensa illa intime solēnitatis tripudia eos eo vsq; supra semetipsos leuāt: vt celestiū secretoꝝ arcana saltem p speculū in enigmate videre valeant. Mōtes ꝙo q̄si ad instar arietum exultāt: q̄ñ maiores in iocūditatis sue excessib⁹ in pura ⁊ simplici veritate vidēt: q̄ō minores: vt iaz dictū est: vix p speculū ī enigmate videre valēt.

Q̄ quilibet mentis excessus hūane industrie vel meriti modum excedit. Capitulū. XV.

Emo tamē tantā cordis exultationē
n vel subleuationē de suis viribus p̄sumat: vel suis meritis ascribat. Cōstat hoc sane nō meriti hūani sed muneris esse diuini. Unde & illa quecūq; est anima que de deserto ascēdisse describit: dilecto suo innixa phibet: Quid est eñ dilecto suo inniti: nisi virtute illius & nō ꝓprijs viribus ꝓmoueri: Quid inq; est dilecto suo incumbere: nisi de ꝓpria ꝓuidentia & virtute ꝓ hac pte nihil oīno presumere: Quātū mihi videt nihil de ꝓpria industria: nihil de ꝓpria prudētia recte p̄sumit: p̄sertim eo in loco vbi de deserto ascendit: sed nec in deserto quidē quando per desertū itur. Scit hoc sane ipe dilectus: & idcirco deducit eam in nube diei: & tota nocte in illuminatiōe ignis. Quo eñ modo sustineret pondus diei & estus: nisi in vmbra illi⁹ quē diligit aīa sua: Vel quis ei loc⁹ tutus a timore nocturno: p̄sertim in loco horroris & vaste solitudinis: nisi ipse emittat lucē suā & veritatē suā: Deniq; nō haberet q̄ estus ꝓcupiscētie temperaret sibi: nisi virtus altissimi obumbraret illi. Nihilomin⁹ deesset vñ ignorantie sue tenebras illuminaret: nisi in lumīe illi⁹ videret lumē. Unde et dicit illi: Oñ tu illumīas lucernam meam dñe: de⁹ me⁹ illumīa tenebras meas. Accipit itaq; dilecta ex munere dilecti sui & beneficio

ſponſi ſui: duo remedia contra duo p̃ncipalia mala: Refrigerij nubē cōtra cōcupiſcētiā carnis: ⁊ reuelatiōis lumen cōtra ignorantiā mētis. Q̄ ſepe homo viā veritatis agnoſcit: nec tamē carpit: vtpote a cōcupiſcētia ſua abſtractus ⁊ illect⁹: Et hic quidē ignē diuine cognitionis habet: ſed refrigerātis gratie nubē non habet. Et q̄ multi ſane zelū quidē habēt quē tamē ſm̃ ſciētiā nō habēt. Et hi forte interim nullos cōcupiſcētie eſtus ſentiūt: ſed quaſi ſ̃ noctis refrigerio quieſcēdo reſpirāt: ⁊ videnᵗ quidē qui euſmodi ſunt noctē habere: ſ̃ ignē illuminātis gr̃e nō hr̃e. Bonū ē g̃ ſpare i dño ⁊ non p̃ſumere de ſeipo. Q̄ beati illi quib⁹ fit in velamēto diei ⁊ in luce ſtellar̃ nocte: expādens nubē i p̃tectionē eorū: ⁊ ignē vt luceret eis p noctē. Nō eſt volentis neq; currentis: ſ̃ miſerētis dei. Scit hoc dilecta: ⁊ idcirco dilecto ſuo īnitit. Vñ ⁊ recte de ea ſcribit: Que eſt iſta que aſcēdit de deſerto delitijs affluens: et innixa ſup dilectū ſuū:

Q̄ in tertio maxie excedendi mō totū ex diuio pēdet b̃ficio. Ca.xvi

Ane cū hec ſponſi ſui dilecta ſemp et vbiq; dilecti ſui egeat adiutorio: ita vt ſine ipſo nihil valeat facere: nuſq; tamē cooperatrici gr̃e vehemēti⁹ incūbit: vt in

cũbere oportet: q̃ eo locoꝝ vbi de deserto as-
cẽdit: tũc maxime cũ delitijs affluit. Si enim
ꝑ desertũ recte intelligit̃ cor humanũ: q̃d erit
de deserto ascendere nisi supra semetip̃m ire?
Quid igit̃ hõ ibi possit vbi homo supra ho-
minẽ ascẽdit: nisi hũana natura hũane possi
bilitatis metas trãscẽdit? Nullo v̄o tpe dile-
cto suo vehemẽtius ĩnititur q̃ cũ spiritalib⁹
delitijs sancta aĩa affluere videt̃. Cogitemus
mõ puellam quãdam tenerã ⁊ delicatã: vtpo-
te in multa delitiarũ affluentia educatã: sed et
multo iam vino madidã: vtpote in cellã vina-
riã introductã: in torrẽte voluptatis potatã:
⁊ q̃si p̃ nimia teneritudĩe vix posse incedere: ⁊
p̃ nimia ebrietate viã quã tenere debeat: nullo
mõ posse discernere: Nõne sub tali tibi sche-
mate ꝯsiderãda ꝓponit̃ hec q̃ delitijs affluere
⁊ dilecto suo innixa describit̃? Quid v̄o mirũ
si delitiarũ affluentia delicatã reddit? Vultis
aũt audire q̃ delicatã afficere cõsueuit: pene
sup̃ id qd̃ credi possit? In tantũ deniq; vt nul
la exterior delectatio possit ei aliquaten⁹ sape
re: nec aliqua hui⁹ mũdi gloria aliq̃d cõsola-
tiõis afferre: ita vt veraciter audeat ꝓfiteri ⁊
dicere: Renuit cõsolari aĩa mea: eo ꝙ veraci-
ter sentiat: ⁊ ꝓ certo diffiniat: ꝙ oĩs caro fenũ
⁊ oĩs gloria eius quasi flos feni. Deniq; tedet

aiaz suã vite sue: quotiẽs nõ dat ꝓsuetas delitias ꝓ voto habere. Vita itaq; ipa ita ei in tediũ: ũno in odiũ vertit: quotiẽs ei illa sua interne solẽnitatis gaudia aliquãdiu subtrahũtur. Cogita g̃ quale sit eiusmodi delitijs assuetam: eoz que delectãt nihil in ꝓpria potestate habere: t sine quib⁹ nulla oino possit cõsolationẽ hãe vl recipe: t q̃ nlla sua industria: nlla sua prudẽtia possit acq̃rere. Quicq̃d ad eius cõsolationẽ: quicq̃d ad eius iocũditatẽ valet: ex alieno arbitrio: ex alieno beneficio pendet. Recte g̃ illi⁹ viribus innitit cui⁹ munificẽtia totũ rectuz psumit qõ spat: desiderat t amatur. O quotiẽs sub hoc statu dicit illi t iuxta ꝓphete cõminationẽ vertit ei in verbum dñi: Manda remãda: manda remanda: Expecta reexpecta: expecta reexpecta: modicũ ibi: modicũ ibi. Expectare itaq; t reexpectare cogit: dũ eius desideriũ sepe diuq; mltũq; differt: dum delitias suas nec ꝓ voto habere: nec ab eiusmodi cõcupiscentijs animũ suũ possit tẽpare. Ex his vt arbitroz apparet: q̃ longe sup hoiem sit: modũq; humanũ excedat: quicq̃d in hoc mẽtis excessu agit vel sentit.

Qui ad hũc tertiũ eiusmodi gratie gradũ ꝓfecerit: vnde in idipm adiuuari possit. Ca. XVII.

Erũtamẽ qui ad hanc gratiã ꝓfecit: v cũ eã sibi vltra solitũ subtrahi iã sentit: est qꝺ facere ꝛebeat vñ ad eã recupandã multũ ꝙ omnẽ modũ adiuuari ualeat: ꝛ vnde animũ suũ in id negocij quãtũ in se est idoneũ efficiat. Debet itaq; animꝰ ꝙ eiusmodi est ꝓpijs meditatiõibus cordis in se exultationẽ repare: ꝛ impẽsa sibi diuinoꝝ bñficiorũ munera añ recordatõis sue oculos reuocare: ꝛ ex eiusmodi recordatione seipm ad ꝓfundã ꝛ ꝛeuotã gratiarũ actionẽ instigare: ꝛ tandem aliquãdo illõ spiritalis harmonie organũ ex intimo affectu: in diuinas laudes laxare. Dũ itaq; laudes hmõi studijs intima cordis affectio in diuine cõfessionis magnificentiã plena ꝛeuotione resoluit: quid aliud q̃ quoddaꝫ vt ita dicã: spiraculũ apit: ꝙ qꝺ in illud cordis nostri vasculuꝫ celestis dulcedinis emanatio diuineq; suauitatꝭ abundãtia infundat: Hic est q̃ heliseus ꝓpheta ad verbũ dñi reꝙsit: cũ se ꝑsensisset spm̃ ꝓphetie tũc tpis nõ hre: fecit sibi psaltẽ adducere: quo pũte atq; psallente: statim spm̃ ꝓpheticũ hausit: oscq; suũ evicino in verba ꝓphetie relaxauit. Forte aliq̃s iuxta histoziã querit: quid sibi velit: q̃ ꝓphetie donum per psalten quesiuit: vel q̃ ipso psallente spiritum ꝓphetie receperit: Scimus vniuersi q̃

dulcis harmonia soleat mentē exhilarare: et cordi gaudia sua ad memoriā reuocare: ⁊ absq; dubio q̄ vniuscuiusq; animū suꝰ amor vehemētius afficit: eo ꝓfundiꝰ audita harmonia affectū tangit: ⁊ quo ꝓfundiꝰ ꝑ affectū tangit̄: tanto efficacius ad sua desideria reuocat̄. Quid igit̄ aliud de ꝓphetico viro sentiri oportet: nisi q̄ exteriori harmonia interiorē illā ⁊ spiritalē harmoniā ad memoriā reduxit: ⁊ audita melodia audiētis animū ad assueta gaudia reuocauit atq; leuauit? Cur aūt de spiritali ⁊ vera delectatiōe nō sentiamꝰ: qd̄ de corꝑali ⁊ vana delectatione quotidiano exꝑimento ꝓbamus? Quis eniz nesciat quomō sola carnalis delectationis memoria carnalē mentē in delectationē rapiat? Cur non eandē quinpotius maiorē efficaciā in sūmis viris spiritalis delectatio ñ habeat? Audita itaq; melodia ꝓphe sancto: quid aliud q̄ quedaz scala fuit: q̄ eum ad cōsueta gaudia leuauit: vt que carnalibus causa ruine esse solet: huic occasio ascensiōis existeret. Cogitet qui potest q̄ ꝓfunde: q̄ intime eum sepius ex ꝑte illius suꝑcelestis dulcedinis memoria ad vocē psallentis tetigit: q̄ ipsum supra semetipsum rapuit: ⁊ ꝓpheticum spiritum vel sensum: in ꝓphete animo reparauit.

Quid maxime soleat valere ad innouationē eiusmodi gr̄e. Ca. XVIII.

Sed ⁊ tu quecūq; es aīa q̄ soles hmōi spiritalib⁹ delitijs affluere: ⁊ dilecto tuo īnixa sepe d̄ deserto ascēdere: ⁊ ad theoricos quosdā excessus subitaneo quodā ⁊ inopinato: īmo inopinabili gaudioꝝ tripudio subleuari: ⁊ quasi quibusdā ꝓpheticis intellectibus ⁊ reuelatiōibus diuinit⁹ sublimari: ꝓphetico disce exemplo: quid tu facere debeas: vt sub necessitatis articulo q̄si ad manū habeas quō animū tuuz ad assuetas delitias repare valeas: forte nō erit inutile: ⁊ te sb̄limi necessitate psalten adducere ⁊ psallentē audire. Sed de hac re q̄d sentiam⁹ breuit̄ absoluam⁹. Quid aliud dicim⁹ psaltē istū q̄ꝫ exultationē cordis ī deū? Eiusmodi psaltē p̄sentē hr̄e nos voluit qui dixit: Letamini in dn̄o ⁊ gloriamini oēs recti corde. Quid est aūt eiusmodi psaltē adducere: nisi ꝓuida meditatiōe cordis exultationē repare: et ex diuinoꝝ beneficioꝝ vel ꝓmissionum recordatiōe cordis deuotionē excitare? Hūc tūc ꝓculdubio psaltē psallere facim⁹: qn̄ ex magno cordis tripudio in diuina p̄conia iubilam⁹: ⁊ in gratiarūactionē exurgētes: ex intimis visceribus ī diuinas laudes cuz magno cordis clamore reboam⁹.

Hec itaq; agẽtes q̃d aliud q̃ viã sternimus ꝑ quam venientẽ visitantẽq; nos dñm excipiamus: Sacrificiũ inquit laudis honorificabit me: ⁊ illic iter q̃ oñdã illi salutare dei. Psallẽdo itaq; atq; laudando: iter dño pat̃: ꝑ qd̃ ad nos venire ⁊ miris quibusdã mysteriorũ suorũ reuelationibus nos releuare dignat̃. Hinc itaq; alio loco dicit̃: Cantate dño psalmũ dicite noĩ ei⁹: iter facite ei q̃ ascẽdit sup̃ occasuz. Queris forsitan scire q̃d sit sup̃ occasuz ascendere? Eã sane mũdi regionẽ qua sol occidit: luxq; diurna deficit: vsus occasuz dicere consueuit. Quid ꝟo recti⁹ intelligim⁹ ꝑ occasũ: q̃ hũane intelligentie defectũ? Ibi em̃ intelligentie sol q̃si occasũ incurrit: ⁊ cognitiõis sue radios abscõdit: ⁊ diei lumen q̃dãmõ in tetre noctis caliginẽ vertit: ⁊ humanis aspectibus oĩa subducit: qñ spũs hũan⁹ ĩ mẽtis alienationẽ cadit: ⁊ cõi sensu deficiẽs extra semetip̃m rapt⁹: quid ĩ se vel circa se agat̃ penit⁹ nescit. Quid est aũt dñm in ꝯsideratiõis nr̃e oculis ascẽdere: nisi magnitudinis sue reuelatiõe cognitiõis nr̃e argumẽta multiplicare? Quãto em̃ sublimiora nobis de magnitudinis sue altitudine reuelat: tanto ad celsiora intelligentie nr̃e obtutus se leuat. Supra occasũ ꝟo tunc veraciter ascẽdit: qñ hoĩem supra semetipsuz

UPB

rapit: quādo ei eorū omniū que iuxta cōmunē sensum nouit memoriā subducit: et ei hoc de maiestatis sue celsitudine p mētis excessus ostendit: qō iuxta cōmunē huius vite statū & hūane capacitat' modū: nllo ynq3 mō cōprehendere possit. Studeamus cū g magna mētis alacritate in domino gaudere: & satagam⁹ corā ipo cum intima deuotione psallere: vt sic quidē digneť sup occasum ascēdere. Hec agētes: qualē oportet psaltē adducimus: & qualiť expedit psaltē audimus: ad eius psaltis vocē spiritalē: anim⁹ medullit⁹ tangiť: & irruente i eo spū spiritaliter afficitur. Et duz ad diuinā inspirationē intellectualis sensus apiť: ꝓphetalis in eo quodāmodo gra repať. Ad eiusmodi itaq3 psalmodiā spiritalēq3 harmoniā aīa cōtemplatiua spiritalib⁹ theoriis assueta incipit tripudiare: & p gaudij nimietate suo q̄dā modo gestire: & spiritales quosdā et sui generis psalt⁹dare: & se a terra terrenisq3 oibus suspendere: & ad celestiū cōtemplationē tota mētis alienatiōe transire. Hoc igiť ē vt diximus qō ad mētis inouatiōz valet: h̄ est qō ad amisse gratie recupatiōz maxīe valere solet.

Quibus gradibus excrescat humane mentis excessus. Ca. XIX.

Dictũ est quibus de causis mẽtis alie-
natio accidere soleat: nunc illud adij-
ciendũ videt̃ quibus etiaz gradibus
ascẽdat. Ascendit aũt aliqñ supra sensum cor-
poralẽ: aliqñ etiaz supra imaginationẽ: aliqñ
ꝟo supra rõnem. Quis autẽ illã q̃ supra sen-
sum corpalẽ: seu illã q̃ supra imaginationẽ est
negare audeat: cũ illã etiaz que supra rõnem
est: apl̃ica illa auctoritas cõuincat: Scio in-
q̃t hoĩez siue ĩ corpe: siue extra corp⁹: nescio:
de⁹ scit: raptũ hmõi vsq; ad tertiũ celũ: Ecce
qr hũanã rõnem mẽtis alienatiõe trãsierat: q̃
quicq̃d circa se agerẽt penit⁹ discernere neq̃-
bat. Sed hũc locũ pleni⁹ explanãdũ: meli⁹ ẽ
eruditiorib⁹ ingenijs relinq̃re: q̃ꝫ ꝺ tãta mate
ria sup̃ vires nr̃as aliq̃d temere p̃sumere: me-
lius in h̃ nos illoꝝ pitia instruit: q̃s ad scĩe h⁹
plenitudinẽ: nõ tã aliena doctrina q̃ꝫ ꝓpria ex
pientia ꝓuexit. Ad illã itaq; materie nr̃e sum-
mã: quã in p̃mo libro succincta breuitate per-
strinxim⁹: ista ĩ subsequẽti ope largiori execu-
tione adiecim⁹: vbi vt supius p̃misim⁹ ocio-
sis locuti sumus.

Magni cõtemplatoris Richardi
de sancto Victore liber quitus de ar-
ca mystica explicit.
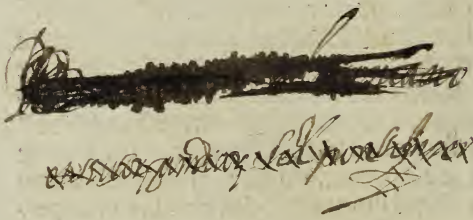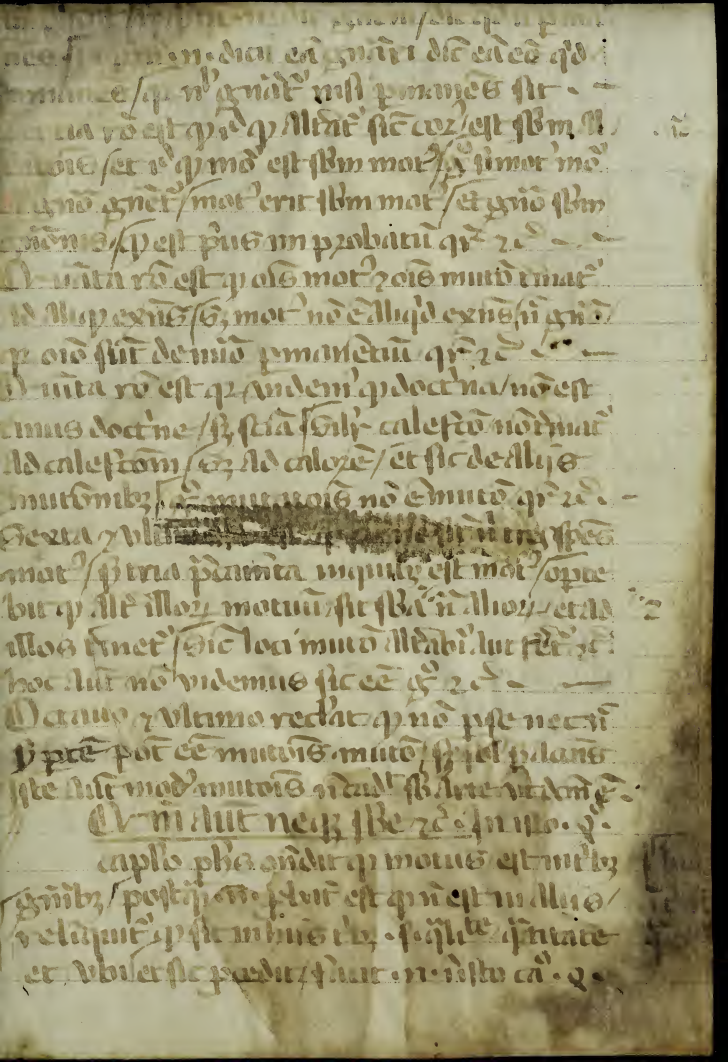
Ex Libris Antonii Falaborri
Presbiteri 1806 =